

Avd:

Grupp:

Mål: W IV

1 oktober 1955 - 31 januari 1956

Bonn

Ministern/MF

Köln den 1 oktober 1955.

Chiffprat den 1.10.55 kl. 14.45

Expedierat telex den 1.10.55 kl. 15.35

FB.

Avgående chiffterelegram.

*Chiffra
M.Y.*

Cabinet, Stockholm.

DNR 28. För Lundberg-an slutning mitt handbrev 29 september.

Sammanträffar Wagner fjärde oktober tacksam eventuell ytterligare Sprachregelung måndag. Anser knappast lämpligt insistera utförligare utfrågning nationalitet än vad framgår Grafs uttalanden. Rysk kategoriklyvning mellan ovillkorligt amnestierade och andra krigsförbrytare som tillkännagivits 29 september väl snarast ägnad underlätta våra efterforskningar. Hänsyn risk agentverksamhet bör jag väl söka undvika lämna skriftlig uppteckning. Jag är tveksam lämplighet utsända polistjänsteman utan större utlandserfarenhet för detaljförhör. Vore inte bättre anlita någon förutvarande UD-man exempelvis Vendel Hellstedt. Det är ju övervägande fråga om generaler diplomater annan prominens.

Kumlin

Avgående chiffertelegram

Chiffra 4.10.55 kl 19.00
Avsänd 4.10.55 kl 20.00

Ministern/MF

4. 10. 1955.

Chiffra N. 4

Cabinet, Stockholm.

DNR 29. Brådskanie för Lundberg Jarring. Sedan Wagner vid samtal idag ånyo uttalat tveksamhet om lämplighet separata utfrågningar av hänsyn till de allierades tidigare utfrågningar underrättelsesyfte har vi kommit till följande förslag: Tyska röda korset berett i Friedland mottaga ackrediterad representant svenska röda korset, som beredes tillfälle omedelbart/direkt utfråga alla fångar, som uppge sig eller kunna förmodas haft kontakt saknade svenskar. Den utsände personen behöver inte tillhöra svenska röda korsets ordinarie personal eller bära dess emblem, men bör formellt betecknas som svenska röda korsets Vertreter. Ackreditering bör ställas till Deutsches Rotes Kreuz Bonn och bör vara allmänt avfattad förslagsvis att vederbörande utsändes för att biträda vid eller studera Aufnahme der Heimkehrer. Wagner understrukt vikten ombudet talar så god tyska dass er nicht auffällt. Han bör helst inträffa i Friedland på eftermiddagen 8 oktober, enär första kontingenten beräknas anlända natten till nionde. Genom denna anordning undvik inkoppling Auswärtiges Amt. Tela.

Kumlin

Inkommande chiffterelegram från Stockholm.

Inkommet den 7.10.55 kl. 16.07

Löst " " " " " 16.40 **FB.**

M. G. an

Dnr 50. Lorentzon beordrad omgående resa Bonn
för förhör Friedland. Beskickningen torde kunna
ge erforderliga instruktioner. Röda Korset sänder
kreditiv idag enligt edert chiffer 29 "studera
Aufnahme". Om skriftligt kreditiv försenas be-
myndigas Ni muntligt ackreditera sekreterare
Lorentzon.

Cabinet

*7/10 Underrättelse Dr Wagner, Suchdrenth
(Braunschweig)*

*8/10 Frankfurt bwh. Wien / att det är orelevant
att L. Hilffger secret utgång 10-10.*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Stockholm den 7 oktober 1955.

P 2.

3 bil.

Strängt förtroligt.

Brevet postat
8.10.

inkom med
extrakurir
d. 8.10.
PB

Broder,

./1.

Härmed översänder jag brevet till Tyska Röda

Korset och samtidigt begagnar jag tillfället att återställa

./2,3.

de två listor, av vilka Du icke hade avskrifter tillgängliga
i Bonn.

Dei tre giorni
senza far niente

Envoyén Kumlin, Bonn.

Anschriftenverzeichnis

von Spätheimkehrern, die sich in einem Gefängnis
in Moskau befunden haben.

	<u>Zeitpunkt:</u>
1) <u>Lange, Erwin</u> , geb. 31.1.1924 Auggen, b./Mühlheim/Bd., 156	6.48 - 4.51
2) <u>Becker, Heinrich</u> , geb. 16.8.1900 Detmold/Lippe, Bölckestr. 17	4.50 - 5.50
3) <u>Heyd, Walter</u> , geb. 10.5.1909 Ulm/Donau, Elisabethenstr. 21	11.47 - 1.48 2.51 - 4.51
4) <u>Javosch, Peter</u> , geb. 20.5.1921 vorläufige Anschrift: zu Bekannten Düsseldorf, Hotel Alexander	10.50 - 1.51
5) <u>Dr. Thrun, Walter</u> , geb. 13.8.1898 Schwelm b.Hagen in Westf.	8.47 - 9.47
6) <u>v.Koslowsky, Georg</u> , geb. 14.10.1908 Esslingen/Neckar, Uhlandstr. 7	4.50 - 1.52
7) <u>Gebauer, Wolfgang</u> , geb. 22.8.1926 Bottrop/Westf.	4.50 - 5.50
8) <u>Dr.Keller, Karl-Christel</u> , geb. 21.4.1913 Würzburg, Wittelsbacherstr. 7	4.50 - 5.50
9) <u>Gehring, Heinrich-August</u> , geb. 9.11.1905 Flüchtlingslager Stade b./Hamburg	12.49 - 1.50
10) <u>Kempf, Theodor</u> , geb. 16.4.1908 Melsungen/Kassel, Höhenweg 4 per Adr. Dr.Janssen	10.48 - 7.50
11) <u>Lange, Werner</u> , geb. 19.12.1930 Byhusen, Krs. Bremervörde	5.50 - 6.51
12) <u>Masuhr, Helmut</u> , geb. 3.1.1921 Stade, Holzstr. 16	5.50 - 6.50
13) <u>Schaffner, Georg</u> , geb. 6.5.1911 Weidenau/Sieg, Schulstr. 38/4	4.50 - 5.50

Anschriftenverzeichnis

von Spätheimkehrern, die im Gefängnis "Lubijanka"
kriegsgefangen waren.

Zeitpunkt:

1) <u>Paulus, Alfons</u> , geb. 15.6.1913
HK-Erholungsheim "Paul Humburg", Duisburg,
Prinzenstrasse	7.45 - 7.46 u.
5.53 - 6.53
2) <u>Schubert, Maximilian</u> , geb. 19.7.1913
Breitensee, Krs.Königshofen Ld.Bayern	12.48 - 1.49
3) <u>Sauer, Rudi</u> , geb. 6.4.1919
Ehrang/Trier, Breitenbachstr. 1	10.47 - 3.48
4) <u>Kruse, Heinrich</u> , geb. 23.3.1922
Schönberg/Kiel, Siedl. 10	12.49 - 1.50
5) <u>Kochanek, Adelheid</u> , geb. 20.10.1926
Schwester i.Krankenhaus Göttingen	12.45 - 5.46
6) <u>Busch, Hans</u> , geb. 29.1.1920
Duisburg-Laar, Kaiserstrasse 12	12.48 - 1.49
7) <u>Braun, Edmund</u> , geb. 13.6.1907
Vossbruch b./Lindla, Krs.Berg.-Gladbach	10.5.49 - 15.5.49
8) <u>Gerzelanzeck, Josef</u> , geb. 9.5.1924
Herne, Vor dem Hofe 32,
Krs. Herne/Nordrh.Westf.	5.46 - 9.46

Hr Wagner (11.10)

Wiedehat, at han han ta
Lend L. kl 18 uendag kvale.
M. M. Sajt W. at vi ev. han ta
Med uafm tin Friedland
under t. hegen.

t
svensk koeln

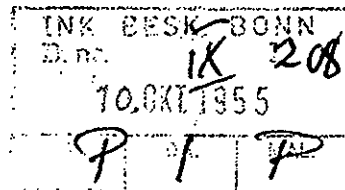
svensk wien

1

svensk koeln

svensk wien

M. y.

lorentzon intraeffar flyg sas 614 duesseldorf idag kl 1630

=allard+++

ok??

ok byby

aws+

Ministern/MF

Köln den 11 oktober 1955.

QR

Chiffra 11.10.55 kl 14.30
Exp. med telex s.d. kl 15.45

Avgående chiffertelegram.

M. 4.

Cabinet, Stockholm.

EDRT ch 50.

DNR 32 Lorentzon ankom igår kväll vidarerest till
Friedland i morse

Kumlin

Inkommande chiffrertelegram från Stockholm.

Inkommet den 12.10.1955 kl. 11.36.

Löst den 12.10.1955 kl. 12.35.

F.B.

Framfört per telefon
till Lorentzon kl. 13.55.

Dnr 51. Primo. Pressen innehåller idag stort uppslag ~~na~~
AP-uppgifter om Raoul Wilborg, som skulle ha befunnit
sig i fånglägret Taischet 1953. Wilborg uppges varit
chef svenska röda korset Prag. Arresterades år 1945
av ryssarna. Uppgifterna har lämnats AP-korrespondenten
av hemvände tyske krigsfången Heinz Bornschein eller möj-
ligen Bernschein. Secundo. Anmoda Lorentzon omedelbart
kontakta Bornschein.

Cabinet.

123939

Lorentzon bor Hotel "Zur Sonne", Göttingen kl.

Heimkehrerlager kl. Friedland 344.

Transfört per telefon till
Kontoret kl 21.30 efter
samråd med Dampren.
12/10 F.B.

Inkommande chiffterelegram från Stockholm
Inkommet den 12.10.1955 kl. 18.25
Löst " " " " " 20.25 F.B.

[Handwritten signatures and initials]

Dnr 52. I anslutning till vårt chiffer 51. Bornschein
uppgger sig ha uppgifterna från estländaren Tamvelius.

En österikare, som i några månader varit Bornscheins
lägerkamrat, säger sig ha informerat Bornschein om
Wallenberg innan Bornschein träffade Tamvelius. Sök
utan ledfrågor utröna huruvida Bornschein verkligen har
sina uppgifter från Tamvelius. Det kan vara så att ur-
sprunget till Bornscheins utsagor är rykten från Le-
fortovskaja från tidigare år.

Cabinet

Notiz Deutscher Botschaft Göttingen 24343.

Inkommande chiffterelegram från Stockholm.

Inkommet den 13.10.1955 kl. 10.00

Löst " " " " " 10.40

FR.

13/10 kl 15
Talat med
i Lönby
Röda Korset, Luch-
Dienst. Lovat vänta
Vadstena
Friedlund

Dnr 53. Röda Korset i Hamburg har delgivit Jäderlund

förhörsprotokoll med Schörner rörande Wal-

lenberg. Sök förebygga att sådana upplys-

ningar lämnas.

Cabinet

HP utvärderas sannolikt inget
skriver. Bernsheim

29 gr i veckan via Röd i T.

13/10 Talat med
Lönby, på Lönby
Friedlund

Lönby Luchdienst
Friedlund

Inkommande chifffertelegram från Stockholm.

Inkommet den 13.10.1955 kl. 11.47

Löst " " " " " 12.15 F.B.

Ministern sen
kl 12.20.

M.M.

Dnr 54. Är det bekant när Lorentzon anländer till

Friedland, om han träffat Bornschein, och

om han kunnat företaga något för att ~~för~~hind-

ra att även nya vittnen inte går först till

tidningarna?

Cabinet

besvarat genom L. Löfberg
telefonat
Knuten Jerning
13.10.55

Avgående chiffterelegram till Stockholm.

Chiffrat den 13.10.1955 kl. 17.05

Sänt per telex den 13.10.1955 kl. 17.35 *7 B.*

M.M.
Dnr 34. Edra chiffer 51, 52 och 53. Suchdienst kommer

hädanefter individuellt varna Heimkehrer för att

lämna uppgifter till journalister i Friedland.

Uttalande Jäderlund Hamburg undersöks.

Kumlin

På uppdrag av minskan
sedan minskan talat
med Tanning resp. Leusch
13/10 FB.

P.M.

angående telefonsamtal med Lorentzon.

Vid telefonsamtal med Lorentzon kl. 17.10 meddelade jag honom följande.

1) UD avsåg att i dag under eftermiddagens lopp i Stockholm anordna en presskonferens på hög nivå, varvid man skulle orientera om Lorentzons verksamhet i Friedland och samtidigt hemställa, att tidningarna icke skulle publicera några meddelanden härom, även om sådana inginge från respektive tidningars utsända korrespondenter i Friedland eller annorstädes.

2) Suchdienst skulle under eftermiddagens lopp instruera sina medarbetare i Friedland att hädanefter individuellt varna alla Heimkehrer för att lämna uppgifter till journalister i Friedland.

3) UD har numera fått Lorentzons adress såväl till hotellet i Göttingen som till Friedland.

Lorentzon framhöll under telefonsamtalet, att några uppgifter av större intresse hittills icke framkommit utöver de av Bornschein lämnade.

Lorentzon förklarade att bilförbindelse tyska Röda Korset - Friedland syntes förekomma praktiskt taget dagligen. Lorentzon avsåg eventuellt att komma till Köln på lördag eller någon annan av de närmaste dagarna, då några nya Heimkehrer icke skulle anlända till Friedland.

Bonn, p.t. Köln, den 13 oktober 1955.

FB.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 12 oktober 1955.
Strängt förtroligt. 1 bil.

Kabinettssekreteraren.

*inkom d. 14. 10.
med kurir*

aa
Ch. tel. 14/10
Utrikesdepartementet
Broder,

Vi har nu funnit två avlösare för Lorentzon, sekreterare Lindberg (språkexpert) samt kriminalassistenten Lundström. Efter kort specialutbildning beräknas de kunna resa härifrån på måndag den 17 och anlända med flyg till Düsseldorf kl. 1320. Jag vore tacksam, om Du ville låta taga hand om dem vid framkomsten samt skaffa dem biljetter för vidare resa till bestämmelseorten samma dag. Lorentzon bör underrättas om deras ankomsttid därstädes samt anmodas beställa hotellrum.

Lorentzon och hans bägge avlösare böra ha tillfälle arbeta tillsammans en eller högst två dagar. Lorentzon skall därefter återvända hit till Stockholm.

De bägge avlösarna har av oss utrustats med tjänstepass, där de tituleras som sekreterare respektive assistent. De erhålla ett reseförskott på 500 DM vardera samt har fått besked att vidare förskott kan erhållas från beskickningen i Bonn.

Jag närsluter ett ackrediteringsbrev för de bägge avlösarna, utfärdat av Svenska Röda Korset och riktat till Förbundsrepublikens Röda Kors. Vore tacksam om Du så snart sig göra låter ville överlämna detta brev till Wagner.

*Din tillgivne
Anne S. Lundberg*

Wagner till Düsseldorf? Till Hamburg!

Envoyén K u m l i n ,
B o n n .

Till Hamburg 11.13.39
via Hamburg
Frankfurt 16.45

Das Deutsche Rote Kreuz in der
Deutschen Federalen Republik
Friedrich-Ebert-Allee 71
BONN

Das Schwedische Rote Kreuz hat Ihnen am 7. Oktober 1955 die Frage gestellt, falls ein Vertreter unserer Organisation, Herrn G. Lorentzon, die jetzige Aufnahme der Heimkehrer beobachten könnte. Leider wurde Herr Lorentzon im letzten Augenblick verhindert, und wir wären nun sehr dankbar, falls zwei andere Vertreter, die Herren J. Lindberg und S. Lundström, dieselbe Möglichkeiten haben könnten.

Wir brauchen nicht weiter ausführen wie interessant diese Aufnahme für uns ist, und wir wären Ihnen sehr dankbar, falls unsere Vertreter diese besonders interessante Periode von der Flüchtlingsarbeit studieren könnten.

Stockholm den 12. Oktober 1955
DIE OBERVERWALTUNG DES
SCHWEDISCHEN ROTEN KREUZES
Im Auftrag

Henrik Beer
Generalsekretär

HWB/IM

CROIX-ROUGE SUÉDOISE
STOCKHOLM 14

Tjänste IM

Das Deutsche Rote Kreuz in der
Deutschen Federalen Republik
Friedrich-Ebært-Allee 71
BONN

VÄSTTYSKLAND

COMITE CENTRAL
DE LA CROIX-ROUGE SUEDOISE

Artillerigatan 6
Stockholm 14
Téléphone: 67 06 85
Télégramme: "Swedcross"

*inkommet med kurer
d. 14. 10.*

Das Deutsche Rote Kreuz in der
Deutschen Federalen Republik
Friedrich-Ebert-Allee 71
BONN

*aa
Nytt st. utvär
ch 1900 35
Se*

Das Schwedische Rote Kreuz hat Ihnen am 7. Oktober 1955 die Frage gestellt, falls ein Vertreter unserer Organisation, Herrn G. Lorentzon, die jetzige Aufnahme der Heimkehrer beobachten könnte. Leider wurde Herr Lorentzon im letzten Augenblick verhindert, und wir wären nun sehr dankbar, falls zwei andere Vertreter, die Herren J. Lindberg und S. Lundström, dieselbe Möglichkeiten haben könnten.

Wir brauchen nicht weiter ausführen wie interessant diese Aufnahme für uns ist, und wir wären Ihnen sehr dankbar, falls unsere Vertreter diese besonders interessante Periode von der Flüchtlingsarbeit studieren könnten.

Stockholm den 12. Oktober 1955
DIE OBERVERWALTUNG DES
SCHWEDISCHEN ROTEN KREUZES

Im Auftrag

Henrik Beer
Generalsekretär

HWB/IM

Inkommande chiffterelegram från Stockholm.

Inkommet den 14.10.1955 kl. 12.00

Löst " " " " kl. 12.40 **F.B.**

14 17
Dnr 55. Beskickningen Wien meddelar, att "överste

Otto Armster och ostpreussiske pastorn Par-
schau, som båda inom kort väntas återkomma

till Tyskland, sutto i Moskva till 1951 och

möjligen kunna känna till Wallenberg. Armsters

hustru Hilde bor Martinstrasse 10, Wiesbaden."

Namnen får icke delgivas Lorentzon per tele-

fon. Om icke möjligt dessförinnan kan uppgif-

terna sändas måndag med hans avlösare.

Cabinet

*Registrator
kallas senare för
portier till Göttingen*
Namnen meddelade L.
vid besök i Göttingen 15/10
F.B.

Ministern/MF

Köln den 14 oktober 1955.

Chiffprat den 14.10.1955 kl. 13.45
Sänt per telex samma dag kl. 14.00

F.B.

Avgående chiffertelegram.

Cabinet, Stockholm.

DR/R35 För Lundberg Ditt handbrev 12 dennes Anser önskvärt
Lorentzons uppfattning inhämtas lämplighet till Friedland
utsända två ersättare. Saken förefaller ömtålig hänsyn
dels talrika även icke svenska korrespondenter Friedland
dels *Lundströms yrke* Ackrediteringsskrivelse nr 2 oanvänd-
bar efter Lorentzons *hitkomst* *Friedland* Lorentzon hitväntas *söndag*
för rapportering.

*frisk
blir kont
indiskratomen*

Kumlin

Inkommande chifftertelegram från Stockholm.

Inkommet den 14.10.1955 kl. 18.50

Löst samma dag kl. 19.40.

FB.

Meddelat L.
per telefon 14/10
17/10
FB.

Dnr 56. DPA publicerat uppgift från² Bornschein, att
tyske luftvärnsofficern Klaus Dietrich, som
väntas återvända har viktiga upplysningar om
Wallenberg. Informera Lorentzon. Sök förmå DPA
att icke publicera namn på fångar, som icke åter-
vänt. Vi vet fall då tyskar på hemväg stoppats,
sedan ryssarna erfarit, att de vet för mycket.

Cabinet

Inkommande chiffrertelegram från Stockholm.

Inkommet den 14.10.1955 kl. 18.50

Löst samma dag kl. 19.40

T.R.

Meddelat L. per
telefon 14/10.
RR
M. 49.

Dnr 57. Wien telegraferar. Brödernameddelat, att Kurt

~~von Pragenau~~ anlänt Herleshausen, Tyskland.

Cabinet

Inkommande chiffertelegram från Stockholm.

Inkommet den 14.10.1955 kl. 18.50

Löst samma dag kl. 19.40

Am

Dnr 58. Kumlins samtal Jarring åberopas. Primo. Efter konferens med svenska chefredaktörer och utländska nyhetsbyråer Stockholm mycket ringa risk Lorentzon eller ankommande svenska personer bli offer för reportage eller omnämnande deras närvaro i pressen. Secundo. Obetingat nödvändigt två personer sköta arbetet: en sköter förhören, den andre registrerar m.m. Tertio. Nytt akkreditiv sändes i morgon.

Cabinet

Avgående chifffertelegram till Stockholm. den 14.10.1955

Chiffrat den 15.10.1955 kl. 01.05

Sänt per telex samma dag kl. 01.45

FB.

Dnr 36. Vårt 35, Edert 58 secundo. Lorentzon vid telefonsamtal i kväll bestämt avrått hitsändande ersättare framför allt av hänsyn till tyska Röda Korset, som förpliktat sig icke tillåta utländska utfrågningar. Lorentzon beräknar sin mission avslutad redan nästa vecka. Han antydde ytterst intressanta vittnesmål idag framkommit. Hitkommer i morgon, lördag, eftermiddag för utskrivning rapporter. Reuter, som har 15 korrespondenter i Friedland, öbringar i morgon uppgifter om Wallenberg av en viss Kessel, vilket Lorentzon icke kunnat förhindra. Rensinghoff och Schorn anländer i natt. Vi försöker avskärma dem från journalisterna.

Kumlin

v

109 15.10.55

cabinet stockholm

b r a a d s k a n d e

telexsamtal foer lundberg fraan kumlin

du uppringes haerifraan i eftermiddag sannolikt vid 16-17tiden.
meddela, om du daa aer antraeffbar paa annat nummer aen ud:s
jag avreser till hamburg foer att paa sieveking's inbjudan till-
sammans med oevriga nordiska missionschefer oevervara hamburg-
operans invigning ikvaell. antraeffbar till soendag middag hotel
vier jahreszeiten. aaterkomst koeln soendag kvaell. staellfoere-
traedare damgren. vill aennu en gaang varna foer att aendra nu-
varande tillfredsstaelande smidiga anordning vilket kan faa
svaaroeverskaadliga konsekvenser foer vaara moejligheter fort-
saetta som hittills.

Xp. kl. 10.45 AF

P.M.

Herr Leusch, Tyska Röda Korset, Suchdienst, ringde mig på beskickningen kl. 22.05 sedan jag under kvällens lopp sökt komma i kontakt med honom såväl på Röda Korset som i hans bostad.

Jag framförde till Leusch, att vi från Friedland erhållit underrättelse om att 15 korrespondenter från Reuter befunno sig där, och att vi nu hyste oro för att dessa skulle taga kontakt med två vittnen av största intresse i W-frågan, Rensinghoff och Schellhorn, som beräknas anlända i natt. Leusch lovade att söka förhindra ett offentliggörande i pressen av vad dessa kunde veta om W. genom att sända telexinstruktioner till Friedland, att man skulle uppmana R. och S. att icke under några förhållanden uttala sig härom för journalister.

Då jag strax efteråt kom i kontakt med Lorentzon redogjorde jag för honom för detta mitt samtal med Leusch. Han uttalade emellertid farhågor för att Leusch' inskridande skulle komma för sent, emedan R. och S. väntades anlända till Friedland vilket ögonblick som helst.

Köln den 14 oktober 1955.

RR.

P.M.

Röda Korset i Bonn - Suchdienst - meddelade i dag kl. 10.40 att chefen för Suchdienst i Friedland tidigt i dag på morgonen sänd följande telegram till herr Leusch:

"Lorentzon und ich haben gestern sichergestellt, dass die Heimkehrer Rensinghoff und Schellhorn, die Wissensträger über den Schwedischen W. sind, keine Aussagen an die Presse machen. von Rosen".

Köln den 15 oktober 1955.

V.B.

P.M.

Lorentzon meddelade mig per telefon vid 12-tiden, att han icke ansåg sig kunna lämna Friedland för att - som det var uppgjort - på lördag f.m. begiva sig till Köln. Vissa Heimkehrer av intresse hade nämligen anlänt till Friedland och Lorentzon var tvungen stanna och hålla kontakten med dem. Då han emellertid vore i trängande behov av skrivhjälp för att utarbeta sina promemior hemställde Lorentzon att man i stället måtte låta en skrivdam fara till Göttingen.

Herr Damgren, som därefter övertog samtalet framhöll för Lorentzon, att ministern telat till Stockholm, att L. vid 16-17-tiden per telefon skulle sätta sig i förbindelse med kabinettssekreteraren. Damgren betonade, att ministern ansåge det av största betydelse, att L. - som hade kännedom om förhållandena på platsen - själv till kabinettssekreteraren underströk vådan att låta två ersättare till L. infinna sig i Friedland. L. underrättades vidare om att ministern avrest till Hamburg, där han sannolikt vid 18-tiden vore att anträffa på hotel Vier Jahreszeiten. Damgren framkastade, att man - om Stockholm insisterade på att trots allt nedsända någon ytterligare person till Friedland - eventuellt finge tänka sig en kompromiss på så sätt, att endast den ene, (språk-experten) nedsändes för att som assistent biträda L. vid förhören. *

Köln den 15 oktober 1955.

FB.

(Fredrik Bergensträhle)

* Damgren bad mig inte att betyda
skulle få återskicka i saken, sedan
man här haft tillfälle överväga den
helt nya situation, som hängerom
uppkommit.

FB

byby

svensk koeln
cabinet sthlm
svensk koeln

15/10 kl 12.50

cabinet sthlm
svensk koeln

meddelande fraan ud telex .
vi kommer inom kort med braadskande chiffer +?

ok byby
byby+++++

Chtgr fr UD ink den 15.10.55.kl.1300

löst u kl. 16.00.

*Yvontson telefon kl. 17.40
P. H. H. telefon kl. 17.50
telefon kl. 17.50*

M.M.
Svesnk Köln

Dnr 59. Klockan 5 i morse meddelade enligt Philipp NWDR att luxemburgare befinner sig i Friedland för förhör med fångar. Vidare sades att en svensk röda kors-delegation finns där för att efterforska Wallenberg. Dessa skulle vara de enda utlänningar som får komma till gränsstationen. Är detta rimligt att alla tidningskorrespondenter har möjligheter att förhöra fångar men inte vi?

Har frågan om ersättare diskuterats med tyska röda korset?

Cabinet.

Ink. chiffrertgr d. 15.10.55 kl. 21.25

löst " " " 22.10 av PBn

*Ministeriet
16/10 kl. 0.50
Ch. tel. m 37 16/10*

Svensk Köln.

my

DNR 60. För Damgren. Fullt informerad av Lorentzon. Han stannar i Friedland tills alla Heimkehrer passerat.

Måndag 7.55 flyger de två avlösarna till Düsseldorf och reser vidare till Göttingen. De behöver icke ackrediteras hos röda korset, då de skall höra personer som redan är i hemorten. De hyr bil i Tyskland.

Cabinet.

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGENBonn, p.t. Köln, den 15 oktober 19¹⁹55.Strängt förtroligt.

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

Enligt de tyska tidningarna anländer fångarna hit i bokstavsordning enligt ryska alfabetet.

I en svensk tidning såg jag, att det finns flera olika möjligheter att avskriva namnet "Wallenberg" på ryska. Detta för min tanke på vad jag skrev till Dig i ett bläckbrev den 17 juli 1954 angående betydelsen av att ge ryssarna en bestämd uppgift (punktalmetoden) enligt vilken de utan tvekan kan identifiera honom.

Är det nämligen inte tänkbart att de nuvarande makt-havarna i Sovjetunionen (i varje fall sedan Berias nyckelmän likviderats) är uppriktiga i sin försäkran (exempelvis vid riksdagsdelegationens besök) att de inte kan återfinna honom? En sådan bestämd uppgift behöver ju inte bestyrkas av vittnesutsagor och, härifrån sett, synes det ej heller vara lämpligt att så sker.

R. Kumlin

Herr Kabinettssekreteraren A. L u n d b e r g,
Stockholm.

exp. 17.10.55
m. Kumlin S

Telegram

Köln 15.10 55		19
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR. O	MÅL.

L. nr. III

Cabinet Stockholm

Brådskande

Vårt telexsamtal idag foer Lundberg från Kumlin
åberopas. Påringning härifrån sannolikt först
vid 18 - 19 tiden. Angiv godhetsfullt till
vilket nummer.

Damgren

Xp. kl. 12.50
AF.

Ministern selt

inrikt för Kbtan
dec 16/10

svensk - bonn
cabinet sthlm
svensk - bonn

t

De A.

svensk - bonn
cabinet sthlm 94 15.10.55

svensk bonn

// 56 57.

telexsamtal. kabs traeffas telefon elva femtiosex femtioett=
cabinet+

svensk - bonn
cabinet sthlm kl 1430

ok?

Avg chiffrertgr d 16.10.55 kl. 09.48 av PBn

Cabinet Stockholm

Brådskande

Dnr 37 För kabinettsssekreteraren. Edert chtgr 60 rätteligen 61. Kumlin informerad och finner arrangemanget mycket tillfredsställande. Tillåter mig ifrågasätta alternativ avresa måndag Sthlm kl. 830 ankomst Hamburg kl 12 vidareresa med tåg kl. 1339 ankomst Göttingen kl 16.48.

Damgren.

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Friedland den 16 oktober 1955.

19		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Ärade Broder,

I anslutning till vårt telefonsamtal angående förhållandena i Friedland vill jag icke underlåta att omnämna, att envoyén Kumlin haft den stora vänligheten att skicka en av sina skrivdamer till mig för att benäget bistå mig vid utskrivandet av promemior angående förhör med återvända tyska krigsfångar.

Tyvärr kommer transporterna så tätt att arbetet med upprättandet av promemior hejt har fått stå tillbaka för det mera viktiga fältarbetet bland de återvända fångarna, varför jag ber Dig ha överseende med om mina promemior och skrivelser verkar alltför provisoriska.

Då jag inom kort återkommer till Stockholm hoppas jag bli i tillfälle att för Dig och Jarring personligen redogöra för de upplysningar som jag här kunnat inhämta.

u/ Gunnar Lorentzon

Herr Kabinettssekreteraren L u n d b e r g ,
Stockholm.

exp 17.10.55
Kumlin

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN19
Bonn, p.t. Köln, den 17 oktober 1955.Strängt förtroligt.7 bil. DL

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

./1-7

Härmed ber jag få överlämna promemorior av Lorentzon
angående samtal med de från rysk fångenskap återvända tyska
och österrikiska krigsfångarna Heinz Bornschein, Karl
Supprian, Ernst Huber, Kurt Landwehr von Pragenau, Gustav
Richter, Fritz Schellhorn och Rensinghoff.

u/ R. Kumlin

Herr Kabinettssekreteraren L u n d b e r g ,
Stockholm.

Op. 17.10.55
m. Kumlin

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.Över samtal med Heinz Bornschein 12 oktober 1955.

Heinz Bornschein, journalist, tidigare i Berlin i en social-demokratisk tidning, född 1930, blivande adress: Steglitz, Lepsiusstrasse 33, Berlin West. Bornscheins namn har erhållits genom meddelande i särskild ordning till Bonn.

Bornschein arresterades i januari 1949 i Berlin efter det han skrivit ett antal oförmånliga artiklar om Ryssland. Han vistades därefter i tre Berlin-fängelser intill november 1949 då han via Krasnaja Press fördes till Butirka där han insattes i corpus 11 cell 24 i tredje våningen (3.Stock). Han vistades endast i Butirka under cirka 14 dagar och hade ingen kontakt med medfångar i granncellerna. Från Butirka fördes Bornschein till Gorkij där han vistades cirka ett halvt år och där han dömdes 10 års fängelse enligt § 58/6. Från Gorkij fördes B. till schakt 8 läger 9 i Vorkuta där han vistades från omkring juli 1950 - november 1951 då han överfördes till schakt 19 där han förblev till mars 1952.

Tillfrågad om han hört talas om skandinaver i Vorkuta omnämnde B. omedelbart Italiener och berättade om hans musikalitet etc.

Då jag frågade om B. mött någon tysk diplomat nämnde han Roland Gottlieb.

Tillfrågad om han icke sammanträffat med en tysk baron von "någonting" i Vorkuta letade B. länge i minnet. Då detta icke gav något resultat ledde jag honom in på "von Wald-någonting". Därvid nämnde B. omedelbart namnet Wallenberg. På min fråga om det icke var ett snarlikt namn som tysken haft

medgav B. efter en stunds funderande att så var fallet. - Det framgick ganska tydligt att B. helt nyligen fått namnet Wallenberg aktualiserat och detta torde ha skett genom AP:s härvarande korrespondent vilken av en slump stött på B. AP-korrespondenten gav sedan upplysningen vidare till Bo Järborg i D.N. - Sedan jag förklarat för B. att jag ingalunda med min fråga åsyftade en svensk utan en tysk medborgare kunde B. efter ytterligare en stunds funderande erinra sig namnet Waldenburg. Denne beskrev han som varande av blandning mellan österrikare och polack, relativt liten (168-170 cm) med typiskt judiskt utseende. Waldenburg ansågs vara "Klopfer" och man hade tagit avstånd från honom. (B:s beskrivning stämde mycket väl överens med tidigare uppgifter om Waldenburg).

Från Vorkuta fördes B. i december 1954 till Inta där han kvarstannade till februari 1955. Därefter transporterades han till ett läger 80 km norr Gorkij vid namn "Suco Besvodnoje" (eller liknande). Den 1 april 1955 fördes B. till Pohmar varifrån hemtransporten sedermera ägde rum.

I Inta hade B. sammanträffat med "svensken" arkitekten Arthur Tamvelius, Observatoriegatan 10, Stockholm. Tamvelius hade för B. omtalat att han tidigare vistats i arbetslägret Taichet. Så sent som 1953 hade Tamvelius där sammanträffat med svensken Raul Wilborg vilken varit ledare för det svenska röda korset i Prag. B. korrigerade därefter omedelbart namnet till Wallenberg och tillade att han var släkt med "Sveriges rikaste bankir". Wallenberg var svårt sjuk i tbc.

Följande två ännu icke återvända tyskar skola känna Tamvelius:

flygofficeren Claus Dietrich och

Friedrich Klausch.

(Jag avvaktar dessas eventuella återkomst).

Sedan jag hört Bornscheins berättelse om Italiener, Tamvelius och Wilborg respektive Wallenberg avvaktade jag om Suchdienst verkligen - såsom överenskommits - genast skulle underrätta mig om att det föreläge uppgifter om tre

svenskar. - Detta skedde ganska snart men det visade sig härvid att Bornschein endast omnämnt Tamvelius och Wilborg. Namnet Wallenberg förekom icke och så icke heller Italiener. - Av intresse är härvid att B. lämnat dessa uppgifter innan AP-korrespondenten stött på honom. Det tager dessutom en ganska lång tid innan de uppgifter som fångarna lämnar om medfångar bliva bearbetade. Undantag göres just i vårt fall men av någon anledning hade uppgifterna passerat kontrollanten. Det bör även tilläggas att trots det att organisationen av mottagning, utrustning, förhör etc. synes vara väl planerad så brister den på rent mänskliga faktorer. För en återvänd fånge som just efter 10 år träffat sin moder är det tämligen egalt om han kommer för sent till badet eller Suchdienst "förhör" etc. Vidare synes den "förhörande" personalen icke alltid vara så rutinerad. Jag tror emellertid att man nu kan räkna med att en uppgift om en svensk icke kommer att löpa den normala "papperskvarnsvägen", utan att jag får den omedelbart.

För Suchdienst hade Bornschein om Tamvelius uppgivit följande:

Arthur Tamvelius

född omkring 1900

Arkitekt

Bosatt: Stockholm, Observatoriegatan 10.

Makan bosatt där och heter Ti. Tamvelius.

Tamvelius hade postförbindelse med sin fru till

1943. Tamvelius förvärvade 1942 mot sin vilja sovjettryskt medborgarskap. Har sedan dess oavbrutet

vistats i fängelser och läger. Tamvelius vistades tills februari i år "nachweislich" i Inta 5110/31.

Tamvelius flyttade "beruflich" 1930 som "Vertreter" för en byggnadsfirma till Estland.

För Suchdienst hade B. om Wilborg uppgivit följande - dock utan att omnämna att källan var Tamvelius:

Wilborg, Raul

Ledare för den svenska studentorganisationen.

President för svenska röda korset i Prag.

Sågs 1953 levande i Taichet 5110/37.

Bornschein gav ett redigt intryck ehuru han var ganska "omtumlad" av alla nya intryck. Det är därför ganska naturligt att han icke kunnat hålla i sär vad han hört av Tamvelius och vad han hört av olika korrespondenter. Att B. sagt Wilborg i stället för Wallenberg behöver ju icke betyda så mycket. (Jämför att Gottlieb kallade den person som tydligen var Italiener för Berliner). Samma bedömning torde man kunna göra med B:s förväxling av Prag och Budapest.

Bornschein har avrest till den uppgivna adressen i Berlin.

P.S.

En ledande fråga till B. om Tamvelius uppgifter om Wallenberg rörande dennes yrkesutbildning (arkitekt) ledde till intet.

Friedland, den 13 oktober 1955.

(Gunnar Lorentzon)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGENSträngt förtroligt.

19

N:o	1 b 1.	BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.Över samtal med Karl Supprian den 13 oktober 1955.

Karl Supprian under andra världskriget anställd vid tyska beskickningen i Bukarest. Född 1902. Vid översättning av namnlistan på de återvändande fångarna hade Supprians namn förvanskats till Kupprian vilket torde ha bidragit till att vissa svenska journalister som känt till hans namn icke fingo kontakt med honom. Supprian lovade att till pressen icke utlämna några uppgifter om Wallenberg. Supprians nuvarande adress är Gross-Flottbek, Schwindstrasse 18, Hamburg, telefon 89 15 19, hos Dr. Schmidt, vilken är Supprians sväger.

Supprian togs den 23 augusti 1944 på den tyska beskickningen i Bukarest. Därefter flögs han efter en kortare fångenskap i Bukarest till Moskva där han insattes i Lefortovskaja den 21/9 1944. I flygplanet var även Rensinghoff närvarande. Supprian kunde icke erinra sig cellnumret i Lefortovskaja, men han erinrade sig att cellen legat i 2. Stock. Rensinghoff hade suttit två celler längre bort tillsammans med Rantzau, vilken senare dock avlidit under fångenskapen. Supprian kvarblev i Lefortovskaja till oktober 1948, då han fördes till Wladimir, där han inträffade den 15 oktober 1948 och vistades till den 10 oktober 1955. I Lefortovskaja hade han ådömts 25 års fängelse för spionage.

Supprian meddelade, att han efter cirka $\frac{1}{2}$ år i Lefortovskaja lärt sig "knacka". Han hade dock aldrig kunnat knacka annat än idiötsystemet och kände i Lefortovskaja icke till kvadrat- och morsesystemet. Knackningarna hade därvid skett på tyska.

Under åren 1945-46-47 hade Supprian praktiskt taget dagligen

haft förbindelser med cellen snett ovan i 3. Stock, i vilken vistades legationsrådet av första klassen vid tyska beskickningen i Bukarest, Willy Roedl. Tillsammans med Roedl hade under de angivna åren vistats den svenske legationssekreteraren vid beskickningen i Budapest, Raoul Wallenberg. Supprian hade i allmänhet knackat direkt med Roedl, men vid vissa tillfällen även med Wallenberg. Om Wallenberg kunde Supprian erinra sig, att Roedl knackat, att han komme från en berömd svensk familj och att Wallenberg lett en aktion för judarna i Budapest. Vidare meddelade Supprian, att Wallenberg icke hade dömts av någon rysk myndighet. Någon gång under år 1948 hade förbindelsen med Wallenberg upphört, då denne flyttades ifrån cellen. Supprian kunde icke erinra sig om Roedl samtidigt blivit förflyttad.

Om övriga medfångar i Lefortovskaja berättade Supprian att han haft direkt knacknings-förbindelse med Mohrman i cellen intill, samt med tyske generalkonsuln i Bukarest Fritz Schellhorn i cellen snett till vänster i 1. Stock. (Se den bifogade skissen).

Hitintills har redogörelsen varit en ren beskrivning av vad Supprian sagt mig utan att jag ställde några frågor. Tillfrågad av mig om Supprian av Wallenberg och Roedl erfarit om Wallenberg förhörts av de ryska fängelsemyndigheterna, svarade Supprian omedelbart, att Roedl meddelat, att Wallenberg: "sitzt Jahr und Tag ohne Verhöre". Därefter berättade Supprian att Roedl anklagats för sannolikt spionage någon gång under 1948, samt att Supprian själv ofta förhörts och då i allmänhet om förhållandena vid beskickningen i Bukarest och om övriga medfångar.

Tillfrågad vilka fångar som suttit tillsammans med Supprian i hans cell, svarade Supprian utan någon som helst tvekan "de två italienska diplomaterna De Mohr och Ronchi". Supprian meddelade, att även dessa kände till Wallenbergs existens i Lefortovskaja.

Friedland den 13 oktober 1955.

(Gunnar Lorentzon)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGENSträngt förtroligt.

19

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P.M.över samtal med Ernst Huber 14 oktober 1955.

Ernst Huber har omnämnts av Victor Hahn, Richard Gamillschegg och Wolfgang Richter. Huber är österrikare men har av någon anledning betraktats som tysk medborgare. Se tidigare promemorior.

Huber tillfångatogs den 24 augusti 1944 i Rumänien. Han var då som bekant telegrafist i tyska Abwehr. Han lyckades fly ur det rumänska lägret men fasttogs igen den 27 oktober 1944 av NKVD-soldater. Han fördes med flyg till Moskva den 24 mars 1945 där han insattes under 4 dagar i Lubljanka. Den 28 mars överfördes H. till Lefortovskaja där han först vistades i en cell tillsammans med tre ryssar (detta cellnummer kunde H. icke erinra sig). I mitten av april flyttades H. till en annan cell (sannolikt 253 i 2 stock) och där satt då Langfelder.

Langfelder hade berättat om Wallenberg och dennes arbete i Budapest samt om att L. och Wallenberg med en "specialkonvoj" åkt ryssarna till mötes. Under resan hade transporten stoppats av rysk militär och Huber ville minnas att man skurit sönder däckerna på bilen i vilken Wallenberg och Langfelder färdats. Wallenberg och Langfelder hade därefter med tåg förts till Moskva där de insattes i Lubljanka, dock i skilda celler. Langfelder hade därefter aldrig återsett Wallenberg. Langfelder hade även berättat att han suttit tillsammans med tyska legationsrådet i Bukarest Roedl. Dagen innan Huber infördes i cellen hade redaktören Wilhelm Hille utförts ur cellen. Huber yttrade sig mycket negativt om Hille (kommunist etc.). Cirka tre dagar efter Huber infördes tyske Oberleutnanten Hengstenberg i cellen. Den 30 april 1945 utfördes Huber och Hengstenberg ur cellen och fördes till Butirka. Den 12 februari 1946 ådömdes Huber enligt § 58/6 10 års straffläger varpå

han fördes till Ivdal-lägrät. (Jämför Wolfgang Richters vittnesmål). Huber fördes med Richter till Lubljanka för förhör den 27 april 1947 och inträffade i Moskva den 2 maj. Därefter hade Huber icke sett till Richter.

I Lubljanka underkastades Huber ingående förhör om med vilka medfångar han vistats i Lubljanka och Lefortovskaja. Huber hade därvid även nämnt Langfelders namn. Efter detta förhör hade Huber insatts i ensamcell tills den 27 april 1948 då han fick dela cell med en agent (vilken Huber icke ville eller kunde namngiva) från Rumänien-tiden.

Den 7 juli 1948 fördes Huber med ovannämnde agent till Lefortovskaja där de vistades ensamma i samma cell till april 1950 då de båda överfördes till Butirka där de vistades till mars 1951. Vid denna tidpunkt fördes Huber till en annan cell.

I den nya cellen befann sig Wilhelm Hille och en finsk medborgare vid namn Welkonnen (eller liknande). Betecknande för båda medfångarna var att de båda träffat Langfelder i fångenskapen. Vidare visste Huber berätta att såväl Hille som Welkonnen återförts till fängelset från Krasnogorsk på grund av deras kännedom om Langfelder.

I slutet av april utfördes de tre fångarna ur cellen och Huber fick meddelande om att hans straff ändrats till 25 års arbetsläger. Detta skedde den 25 maj 1951 varpå Huber mellan klockan 05.00 - 11.00 insattes i en "Massencell". Klockan 11.00 uthämtades Huber personligen ur cellen av en överste. "Man hade begått ett misstag".

Den 27 maj fördes Huber ensam till Wladimir där han insattes i corpus 2 cell 11. Den 27 oktober 1952 insattes en "vansinnig mexikansk medborgare vid namn Vadio" och först efter talrika protester till fängelseledningen och till Moskva flyttades H. den 18 februari 1953 till corpus 3 cell 17, där han sammanträffade med generalerna Stahell, Schmidt och Wendling samt med överstelöjtnanterna Braun och Geisler samt slutligen med Victor Hahn. I juni 1953 flyttades Huber till cell 6 i corpus 3 och träffade där sin tidigare chef från Abwehr i Bukarest, majoren Gamillschegg.

Om Langfelder kunde Huber berätta, att denne var en typisk "rödharig jude" samt att han tidigare var chef för Maschinenfabrik ^(Gunnar Lorentzon) Langfelder, och till yrket ingenjör.

Efter mitt samtal med Rensinghoff (se P.M. 16.10.55) har jag förstätt, att H. missmint sig och med Welkonnen avser finske medborgaren Pelkonnen. Friedland 14 okt. 1955 u/ Gunnar Lorentzon

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.Över samtal med Kurt Landwehr von Pragenau den 14 oktober 1955.

Kurt Landwehr von Pragenau, Sonderführer vid tyska beskickningen i Bukarest. L.v.P:s namn har erhållits genom meddelande i särskild ordning till beskickningen i Wien.

L.v.P. arresterades den 5 september 1944 i Bukarest bl.a. tillsammans med generalen Hansen. L.v.P. fördes till Moskva och insattes den 8 september 1944 i Lefortovskaja och kvarstannade där till oktober 1948 då han fördes till Wladimir. L.v.P. kunde icke erinra sig cellnummer i Lefortovskaja.

På min fråga om han kände till tysken Thiëdesken L.v.P. upp och sade att så var fallet. Om Tiede berättade L.v.P. att denne var diplomingenjör från Kiel, Hohenbergallee 25. I det civila var Thiëde Gewerbeschullehrer och i det militära Feldwebel i "Luftwaffe" med specialtjänst såsom tolk till bulgariska vid tyska "Luftwaffe"-missionen i Bulgarien. L.v.P. kunde icke erinra sig i vilken cell han suttit med Tiede i Lefortovskaja, men det kunde ha varit nr. 20.

Friedland den 14 oktober 1955.

(Gunnar Lorentzon)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

<u>Strängt förtroligt.</u> 19		
N:o		BIL
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL

P.M.Över samtal med Gustav Richter 14 oktober 1955.

Gustav Richter född 1912. Major och Polizeiattaché vid tyska beskickningen i Bukarest under andra världskriget. Samtalet med Richter blev ytterst kort då denne omedelbart skulle avresa med sina släktingar till den blivande adressen: Herderstrasse 14, Ludwigshafen am Rhein. Jag erhöll Richters namn genom f.d. tyske ministern i Sofia Adolf Beckerle.

Richter berättade att han efter att ha tillfångatagits i Bukarest förts till Lubljanka där han insattes i sannolikt cell 123 i parterre-våningen. Från början av februari 1945 till början av mars 1945 satt R. tillsammans med den svenske legationssekreteraren Wallenberg från Budapest.

Wallenberg hade berättat om sin aktion för de ungerska judarna och vid upprepade tillfällen för fängelsepersonalen åberopat sin diplomatiska imunitet. Under tiden med Richter hade Wallenberg förhörts en gång och då anklagats för spioneri.

Wallenberg hade varit vid gott mod och "sehr lustig".

Richters snabba vittnesmål verkade helt övertygande och tyvärr medgav icke hans tid att jag gick in på några närmare detaljfrågor.

Richter hade vistats i Lubljanka, Lefortovskaja och Butirka tills våren 1952 då han fördes till Wladimir.

Friedland, den 14 oktober 1955.

(Gunnar Lorentzon)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Strängt förtroligt.

19

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P.M.

över samtal med Fritz Schellhorn den 14 oktober 1955.

Fritz Schellhorn, tidigare tysk generalkonsul i Czernowitz, Iași^{och}/Bukarest. Schellhorn är 68 år gammal och verkar mycket åderförkalkad.

Schellhorn meddelade, att han tillfångatogs den 7 september 1945 och att han vistats i Lefortovskaja till juli 1948 varefter han fördes till Wladimir. I Lefortovskaja hade han vistats i ^{sex} olika celler och i olika våningar. Hans hörsel hade varit nedsatt varför han icke hade kunnat knacka särskilt mycket. Han kunde dock bekräfta, att han haft förbindelser med Supprian. Schellhorn kunde icke erinra sig något enda cellnummer i Lefortovskaja. Schellhorn hade i Wladimir "hört talas om" Wallenberg men aldrig haft någon kontakt med honom. Schellhorn syntes emellertid gå ut ifrån att Wallenberg verkligen vistats i Lefortovskaja

Friedland den 14 oktober 1955.

(Gunner Lorentzon)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Lorentzon/is

Strängt förtroligt.

19

N:o

1 bil.

BIL

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL

P.M.

över samtal med *Bonhard* Rensinghoff den 15 oktober 1955.

Rensinghoff, under andra världskriget Wirt-
schaftsreferent vid tyska beskickningen i Bukarest. Eftersom
Rensinghoff torde vara ett av våra viktigaste vittnen och jag
i förväg erfarit, att denne tillsammans med Schellhorn skulle
återkomma på natten mellan den 14 och 15, lyckades det med
benäget bistånd från tyska röda korset att meddela de båda
återvändande fångarna det önskvärda i att de icke för pressen
yttrade något om de under fångenskapen sammanträffat med någon
svensk. Jag följde Rensinghoff från hans första registrering
i lägret i Friedland, över "förhöret" hos tyska röda korset
och fick därefter ett samtal på cirka en timme med honom.
Redan under förhöret hos Suchdienst fick jag klart för mig,
att Rensinghoff är ett synnerligen vederhäftigt vittne. Such-
dienstns förhör går nämligen till på så sätt, att fången får
bläddra i en diger bok där namn på försvunna tyskar och öster-
rikare samt även en del övriga nationers medborgare finnas för-
tecknade. Då jag under mitt arbete i Österrike lärt känna
ett trettio-tal medborgare, vars öden även Rensinghoff kände
till, kunde jag konstatera, att denne på ingen punkt vare sig
lade till eller drog ifrån något från fakta. Jag vill därför
tillmäta Rensinghoffs vittnesmål den allra största betydelse.
Rensinghoffs minne synes, trots alla strapatser, vara det
allra bästa.

Då även Rensinghoff, som så många andra krigsfångar, hade
nära släktingar väntande på sig, kunde mitt samtal med honom
tyvärr icke bli så utförligt som hade varit önskvärt. Rensing-
hoffs adress är numera: Fabrikstrasse 45, Gescher/Westfalen.

Rensinghoff togs av ryssarna den 2 september 1944 i Buka-
rest och fördes med flyg till Moskva där han inträffade den

i Lefortovskaja

19 september 1944 och insattes i cell 150 i 2. Stock/till-sammans med Rantzau och Wallenstein. I cell 150 kvarblev Rensinghoff till den 21 mars 1948, då han flyttades till cell 141 i samma våning. Denna cell delade han med generalen Gerstenberg och Wallenstein. Jag fick intrycket, att Rantzau avlidit under mellantiden.

Rensinghoff hade lärt sig knacka rätt snart och han behärskade såväl idiot- som kvadratsystemet, samt även kvadratsystemet i en "förfinad" form, vilket går ut på 10-grupper och således skulle kunna kallas ett decimal-system.

Utan att jag frågade om det, berättade Rensinghoff villigt om vilka fångarna varit i granncellerna och meddelade, att i cellen 149 suttit majoren von Hinkeldey och f.d. tyske ministern i Finland, Zechlin, samt en Telegraf-öberinspektor Laaman. Av dessa hade Zechlin vistats med Rensinghoff hela tiden under det att de båda övriga utbytts av generalen Pieckenbrok och Sonderführern Waschkau.

I cellen på höger sida, således 151 hade först Supprian och Wallenstein suttit. Därefter hade Wallenstein införts till Rensinghoff i cell 150 och i cellen 151 hade insatts två finnar och en ryss, med vilka Rensinghoff där-
efter icke haft förbindelse. Rensinghoff kunde icke på stående fot ^{till följd av} ~~xxx~~ under den hetsiga stämningen som rådde i Friedland på rak arm erinra sig, vid vilka tidpunkter skiftet av fångar skett och jag fann det för tillfället icke heller påkallat att "plåga" honom härmed. Efter en viss tid hade emellertid de båda finnarna och ryssen utförts ur cell 151 och där hade insatts en tysk Oberleutnant Gentch. Denne hade under cirka 1½ år ensam suttit i cellen 151. Rensinghoff kände mycket väl till Gentchs öde på grund av att då Rensinghoff flyttats till cell 141, Gentch hade kommit till cell 142, där de åter hade kunnat upptaga kontakten.

För att underlätta vårt samtal uppritade jag bifogade skiss med cellerna 149, 150, 151 och 152 i andra våningen (2. Stock) utmärkta, samt med de för Rensinghoff obekanta numren i första och tredje "Stock" korresponderande cellerna betecknade såsom 1, 2, 3 respektive 4, 5, 6. (Se skiss).

I cell 2 hade under längre tid vistats den tyske överste-

löjtnanten Röstel, Oberleutnanten Schüler samt den tyske kanslisten i Bukarest, Bergemann. Den senare dock endast åren 1945-47.

I cell nr. 1 hade vistats Roedl och Wallenberg. Med Roedl var Rensinghoff säker att han haft förbindelse till 1948 eller möjligen endast till hösten 1947.

Med cell nr. 3 hade Rensinghoff icke haft några som helst förbindelser. Han förmodade att det vistats ryssar i cell nr. 3.

Med cellerna nr. 4 och 5 hade han heller icke haft några som helst förbindelser och han anade icke ens vem som vistats i dessa celler.

I cell nr. 6 hade suttit den tyske Sonderführern von Röllinghoff från Dortmund, vilken förts dit från ett läger i Kiev tillsammans med två Feldwebeln från Luftwaffe. Med dessa hade Rensinghoff haft förbindelse ungefär 6 - 8 månader, varefter de tre återförts till lägret i Kiev.

Det hade huvudsakligen varit med Roedl som Rensinghoff varit i knacknings-förbindelse, men även vid vissa tillfällen hade han knackat direkt med Wallenberg. Roedl hade om Wallenberg berättat, att denne häktats av ryssarna i Budapest då han vid stadens belägring åkt dessa till mötes. Wallenberg hade med tåg förts till Moskva och insatts i Lefortovskaja. I fängelset hade han endast underkastats "Personalaufnahme" och inga som helst förhör hade ägt rum intill 1947. Wallenberg hade då skickat ett stort antal ansökningar till fängelsekommisarien om att han måtte bli förhörd. Någon gång under 1947 hade Wallenberg förts till förhör, varvid kommisarien meddelat honom, att han var ett klart fall och att han var arresterad för spioneri i Budapest. Om han ansåg sig oskyldig ålåde det Wallenberg att bevisa detta. Det bästa beviset för att Wallenberg vore skyldig låge däri, att den svenska Moskva-beskickningen icke inskridit till hans förmån och att "hans regering icke mer ville ha med honom att göra".

Efter mycket knackande mellan Rensinghoff och Roedl och Wallenberg, hade man enats om att Wallenberg borde skicka en ansökan till Stalin där han skulle åberopa sin diplomatiska ställning och hemställa om att bli förhörd. Denna ansökan inlämnades

även av Wallenberg någon gång på vintern eller våren 1947. Rensinghoff kunde mycket väl erinra sig om denna ansökan, då Wallenberg "konsulterat" såväl Rensinghoff som Rantzeu om den diplomatiska terminologin, då hans ansökan till Stalin avfattats på franska.

Wallenbergs ansökan till Stalin insändes och efter en tid meddelade Wallenberg Rensinghoff att "der Empfang wurde bestätigt und sein Gesuch wird geprüft".

Rensinghoff tog sig härfter en kort funderare över sina förbindelser med Roedl och Wallenberg och sade därefter, att han med säkerhet ville minnas, att såväl Wallenberg som Roedl utförts ur cellen vid slutet av år 1947.

Härefter fortsatte Rensinghoff berättelsen om sina egna levnadsöden. Han berättade sålunda att han anlänt till Wladimir den 15 oktober 1948 och insatts i corpus 3 cell nr 51, varefter han i april 1949 flyttats till cell 64. Vid slutet av april 1949 insjuknade Rensinghoff på grund av undernäring och fördes till cell 44 i corpus 3, vilken användes som sjukcell. Där vistades Rensinghoff i cirka 9 månader, varefter han kom till cell 62 i november 1949.

Därefter vistades han i cell 42 intill april 1950, då corpus 3 utrymdes och samtliga fångar inrymdes i corpus 1, där de vistades under hela sommaren 1950. I corpus 1 satt Rensinghoff i cellerna 67 och 89. Under sommaren renoverades corpus 3 och på hösten överfördes Rensinghoff åter till corpus 3 och insattes i cell 54, där han kvarblev till september 1951 då han förflyttades till cell 54. I denna cell kvarblev Rensinghoff till november 1953 då han flyttades till cell 68, där han kvarstannade till juni 1955, då han flyttades till cell 37 i vilken cell han kvarblev till frigivningen.

Rensinghoff meddelade på min fråga, att han aldrig förts från Wladimir till något Moskva-fängelse för förhör. Däremot förhördes han en gång i Wladimir i april 1949 och då huvudsakligen angående hans uppfattning om den titoistiska regimen i Jugoslavien.

Tillfrågad om Rensinghoff kände till om Stelzer förts till Moskva för förhör meddelade Rensinghoff dels att han varit tillsammans med Stelzer i Wladimir från december 1953 till januari 1954, dels att Stelzer för honom berättat, att han vid upprepade tillfällen förts till Moskva för förhör. Stelzer

hade därvid utfrågats huvudsakligen om med vilka medfångar han suttit, dels om sina förbindelser från beskickningstiden i Moskva.

Tillfrågad om Rensinghoff kände till Gothold Starke, svarade Rensinghoff, att han var av den uppfattningen, att denne redan torde ha återvänt hem. Då tiden var knapp, ingick jag inte närmare på spørsmålet Starke.

Härpå frågade jag Rensinghoff om han kände Dr. Maximilian Manfred, varpå Rensinghoff reagerade mycket häftigt. "Denne mans bekantskap har jag åtnjutit under minst två år i cellerna 55 och 86 i Wladimir". Rensinghoffs ton, då han talade om Manfred, var mycket nedsättande. På min fråga, om Rensinghoff för Manfred omnämnt Wallenberg, svarade han, att han sannolikt icke gjort detta, men han höll det icke för osannolikt, att han vid samtal med övriga medfångar och vid s.k. telefonering eller vid knackning omnämnt Wallenbergs namn.

Jag frågade därefter Rensinghoff om Manfred träffat Stelzer, varpå jag erhöll svaret, att Manfred måste ha gjort detta under december 1953 och januari 1954, då han själv, Stelzer och Manfred vistats i samma cell.

Rensinghoff meddelade spontant att han i högsta grad förvånade sig över att jag utfrågade honom om Wallenberg. Det gick nämligen först nu upp för Rensinghoff, att Wallenberg icke hade kommit tillbaka. Sedan jag meddelat honom detta, föreföll han ytterst konfunderad och kunde överhuvudtaget icke föreställa sig något skäl varför Wallenberg icke skulle ha släppts tidigare.

Rensinghoff hade aldrig hört talas om Wallenbergs chaufför och ej heller hört talas om namnet Langfelder.

Tillfrågad om Rensinghoff kände till Wallenbergs familjeförhållanden, svarade Rensinghoff, att han icke knackat mycket med Roedl härom, men att Roedl vid ett tillfälle då Wallenberg var på förhör hade meddelat Rensinghoff, att han var släkting till en mycket känd svensk bankir.

Göttingen den 16 oktober 1955.

(Gunnar Lorentzon)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGENSträngt förtroligt.

19

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P.S. till P.M. angående samtal med Rensinghoff.

Rensinghoff meddelade under samtalet att han erinrade sig att såväl Roedl som Wallenberg kommit till Lefortovskaja från Lubljanka samt att polisattachén vid tyska beskickningen i Bukarest, Gustaf Richter suttit tillsammans med Wallenberg under Lubljanka-tiden.

Göttingen den 16 oktober 1955.

(Gunnar Lorentzon)

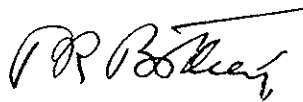
P.M.

Kl. 10.00 denna dag uppringdes Minister Kumlin av utrikesrådet Jarring, varvid i huvudsak följande förekom.

Jarring meddelade, att i dagens Stockholmstidning finnes en utförlig artikel av Jäderlund om en intervju med legationsrådet Poerzgen, som innehöll uppgifter angående Koedl m.fl. Jarring ville veta, hur det kom sig, att Lorentzon icke kunde sätta stopp för dylika artiklar.

Kumlin meddelade, att han under gårdagens afton haft tvenne samtal med Lorentzon, som på förevarande punkt uppgivit, att Järborg för honom vid gemensam middag samma kväll framhållit, att när han hade vetskap om att stora nyhetsbyråer komme att offentliggöra vissa uppgifter, kunde han såsom journalist icke undgå att vidarebefordra vad han inhämtat till sin tidning. Ministern uppgav vidare, att beskickningen gjort vad som stod i dess makt för att försöka stoppa, att uppgifterna ifråga nådde offentligheten. Han uppgav vidare, att Lorentzon kommer att anlända till Köln under eftermiddagens lopp samt att beskickningen just vore i färd med att till Lundberg sända ett enclair-telegram av innehåll, att vi kommer att ringa upp Lundberg i eftermiddag. Lorentzon hade för avsikt att ligga över i Köln samt återvända till Friedland under morgondagens lopp.

Köln den 15 oktober 1955.

(P. R. Eothén)

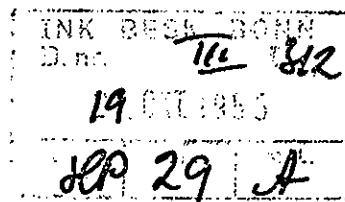
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Kabinettssekreteraren

Stockholm den 15 oktober 1955.

Strängst förtroligt. 1 bil.

Fr. J. J. J. *aa*

Broder,

./.

Åberopande korrespondens i särskild ordning får
jag härmed översända ny ackrediteringsskrivelse för
Lorentzons bägge efterträdare.

Din Tillgivare
Arne S. Lundberg
(Arne S. Lundberg)

Envoyén K u m l i n ,
B o n n .

Das Deutsche Rote Kreuz in der
Deutschen Federalen Republik
Friedrich-Ebert-Allee 71
BONN

Das Schwedische Rote Kreuz hat Ihnen am 7. Oktober 1955 die Frage gestellt, falls ein Vertreter unserer Organisation, Herrn G. Lorentzon, die jetzige Aufnahme der Heimkehrer beobachten könnte. Wir sind sehr dankbar, dass Sie Herrn Lorentzon die erwünschten Möglichkeiten gegeben haben. Leider muss Herr Lorentzon bald nach Schweden zurückkehren, und wir wären nun sehr dankbar, falls zwei andere Vertreter, die Herren J. Lindberg und S. Lundström, dieselbe Möglichkeiten haben könnten.

Wir brauchen nicht weiter ausführen wie interessant diese Aufnahme für uns ist, und wir wären Ihnen sehr dankbar, falls unsere neue Vertreter auch diese besonders interessante Periode von der Flüchtlingsarbeit studieren könnten.

Stockholm den 15. Oktober 1955
DIE OBERVERWALTUNG DES
SCHWEDISCHEN ROTEN KREUZES
Im Auftrag

Henrik Beer
Generalsekretär

HWB/IM

Inkommande chiffterelegram från Stockholm.

Inkommet den 17.10.1955 kl. 15.00.

Löst samma dag kl. 17.45

*Samför i för-
tackla ordala per
kl. till Lorentzon:
17.10. FB.*

Dnr 62. Meddela Lorentzon - dock ej per telefon -

John Loyda intressant fånge.

Cabinet

17.10. 55		19
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR. 0	MÅL.

*2 pkr tel. förfrågan från Lorentzon.
17.10. PB*

Herrn G. Lorentzon,

Göttingen.

Hotel zur Sonne

Fru S.^{*} har telefon Hanau 3220.

Fredrik

** Skelzer.*

durchgegeben am 17/10 1955 1725 Uhr Lfr.

CROIX-ROUGE SUÉDOISE
STOCKHOLM 14

Tjänste IM

Das Deutsche Rote Kreuz in der
Deutschen Federalen Republik
Friedrich-Ebert-Allee 71
BONN

VÄSTTYSKLAND

COMITE CENTRAL
DE LA CROIX-ROUGE SUEDOISE

Artillerigatan 6
Stockholm 14
Téléphone: 67 06 85
Télégramme: "Swedcross"

Das Deutsche Rote Kreuz in der
Deutschen Federalen Republik
Friedrich-Ebert-Allee 71
BONN

Ministerium 9. Okt.

A-A.

luft. ch 6022-15.10.55.

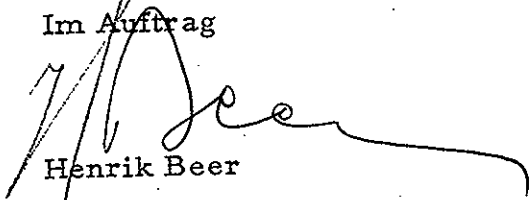
Das Schwedische Rote Kreuz hat Ihnen am 7. Oktober 1955 die Frage gestellt, falls ein Vertreter unserer Organisation, Herrn G. Lorentzon, die jetzige Aufnahme der Heimkehrer beobachten könnte. Wir sind sehr dankbar, dass Sie Herrn Lorentzon die erwünschten Möglichkeiten gegeben haben. Leider muss Herr Lorentzon bald nach Schweden zurückkehren, und wir wären nun sehr dankbar, falls zwei andere Vertreter, die Herren J. Lindberg und S. Lundström, dieselbe Möglichkeiten haben könnten.

Wir brauchen nicht weiter ausführen wie interessant diese Aufnahme für uns ist, und wir wären Ihnen sehr dankbar, falls unsere neue Vertreter auch diese besonders interessante Periode von der Flüchtlingsarbeit studieren könnten.

Stockholm den 15. Oktober 1955

DIE OBERVERWALTUNG DES
SCHWEDISCHEN ROTEN KREUZES

Im Auftrag

Henrik Beer
Generalsekretär

HWB/IM

Inkommande chiffterelegram från Stockholm.

Inkommet den 18.10.1955 kl. 18.45

Löst samma dag kl. 19.30

F.B.

M. M. M.
*Upplysning
lämnas om
Lorenz 19.10.*
Dnr 63. Ankefru Annhild Adelsköld, som enligt familjen

Wallenberg är förminskat tillräknelig, har i Tysk-

land ~~ordnat~~ presskonferens, där hon sagt sig

skola uppsöka Wallenstein. Familjen önskar att

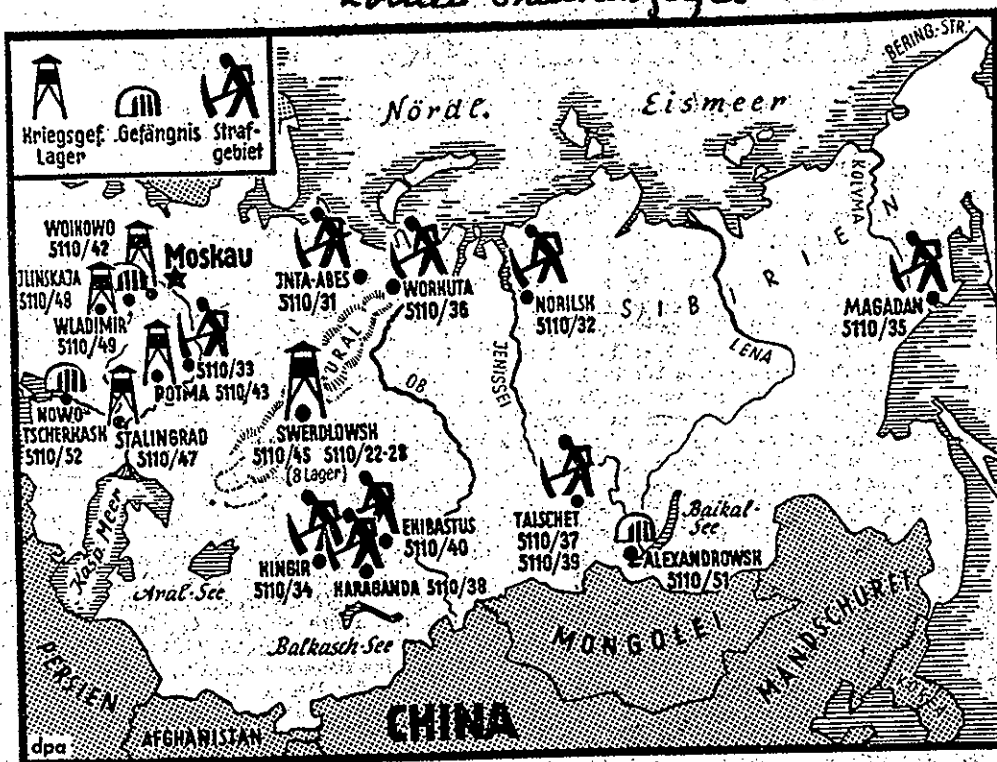
om möjligt W. informeras. Adelsköld har ingen del

i familjens befrielseaktion, varom denna publice-

rat meddelande i svenska pressen.

Cabinet

Kölnner Stadtanzeiger 19.10.55.

Lager in der Sowjet-Union

In den Berichten der jetzt heimkehrenden ehemaligen Kriegsgefangenen und Zivilinternierten werden immer wieder die Namen von sowjetischen Lagern und Haftanstalten genannt, die für Hunderttausende deutscher Gefangener schwerste Leiden oder sogar den Tod bedeuteten. Unsere Karte zeigt die Lager, Gefängnisse und Strafgebiete, in denen deutsche Gefangene jahrelang hungern und arbeiten mußten.

Copyright: dpa

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19

Friedland den 19 oktober 1955.

~~Strängt förtroligt.~~

BIL.

~~Personligt.~~

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Ärade Broder,

Lindberg och Lundström ankom punktligt till Göttingen och jag har här efter bästa förmåga sökt sätta dem in i arbetet.

Då Stelzer ännu icke här inträffat, har jag funnit det ändamålsenligt, att låta de båda herrarna först kartlägga spåren till 1948.

Härför har jag genom Suchdienst tagit reda på adresserna till:

1. Pörtzgen,
2. Hinkeldey,
3. Gerstenberg,
4. Kitschmann,
5. Hansen,
6. Spalke,
7. Streckenbach,
8. Bentivengni,
9. Angelis,
10. Piekenbrock,
11. Gustaf Richter.

Våra båda vänner har förhyrt en Volkswagen och kommer, såsom jag hoppas, att genom kontakt med ovannämnda personer relativt snart ha utrett den korrekta cellnumreringen och de olika fångarnas placering i Lefortovskaja. Under tiden

Herr Kabinettssekreteraren L u n d b e r g ,
Stockholm.

exp. 21.10.55 (u. huvir)
5

1706

hoppas jag, att Stelzer skall inträffa här så att jag kan kontrollera Dr. Manfreds uppgifter om att Stelzer på ett senare stadium förts till Moskva från Wladimir för att förhöras och då haft samband med Wallenberg. (Som Du säkerligen observerat har Manfred misstagit sig beträffande Rensinghoff, då han uppgivit, att även denne förts från Wladimir till Moskva för förhör).

Då Lindberg och Lundström knappast kunnat uträtta något här på platsen, hoppas jag att det är i Din anda, att jag rekommenderat dem att företaga denna expedition.

(Gunnar Lorentzon)

P.S. Såsom orientering vill jag omnämna, att Kitschmann är överste med adress: Nonnerstrasse 23, Bad Reichenhall. Jag hade ett 30-sekunderssamtal med Kitschmann, om vars existens jag varskotts av f.d. tyske ministern i Sofia, Beckerle. Härvid kunde jag konstatera, att Kitschmann ^{med säkerhet} sammanträffat med Langfelder.

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Friedland den 19 oktober 1955.

19

N:o
Strängt förtroligt.

BIL.

Personligt.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Ärade Broder,

Oavsett att Du säkerligen dagligen i svenska pressen undfågnas med situationsbilder från Herleshausen-transporternas ankomst och repatrieringsproceduren i Friedland, vill jag icke undlåta, att själv berätta något om mina intryck härifrån.

Som jag tidigare antytt är den tyska organisationen utomordentlig, ehuru organisatörerna icke alltid tänkt på, att en återvändande krigsfånge, hur disciplinerad han än må vara, icke är beredd att underkasta sig alltför långa formalistiska procedurer.

Det tyska Röda Korsets Suchdienst åtnjuter emellertid hos "Heimkehrern" en favoriserad ställning och jag har sett 100-tals bevis på solidaritet och tålamod, då det i Suchdienst-baracken för en återvändande krigsfånge har gällt att erinra sig namn på försvunna, döda eller kvarblivna kamrater.

En av de största svårigheterna för arbetet här är, att de ryska respektive östtyska myndigheterna/^{ofta} avsiktligt icke i förväg meddela när transporterna ankomma till den östtyska gränsstationen Herleshausen (varifrån transporterna går vidare till Friedland per buss).

Jag tycker mig emellertid ha kunnat konstatera, att transporterna genom DDR oftast ske nattetid, d.v.s. att transporterna ankomma till Herleshausen vid 6-tiden på morgonen eller så sent på kvällen att fångarna inträffa i

Herr Kabinottssekreteraren L u n d b e r g ,
Stockholm.

Ekp. 21.10.55 (u. kurer)
5

1707

Friedland mitt i natten. De flesta fångar, som kunna betraktas som prominenta enligt världsopinionens och måhända även ur vår synpunkt, ha "oanmälda" och i mycket små transporter (cirka 20 man) nattetid ankommit till Herleshausen. Myndigheterna i Friedland ha ständigt personal i Herleshausen som ligger i beredskap. Tyvärr ha även UP. AP och Reuter ett stort antal journalister i startgroparna i Herleshausen och det är därför svårt för en "Einzelkämpfer" att konkurrera.

Jag har just i ett tackordssamtal med Köln erfarit, att fru Stelzer väntar att hennes man skall inträffa i Friedland vilken dag som helst.

(Gunnar Lorentzon)

Absender: General a.D.
(Vor- und Zuname) Erich Reuter

Weiden/Opf.
Wohnort, auch Zustell- oder Leitpostamt
Josef-Witt-Platz 3

Straße, Hausnummer, Gebäudeteil, Stockwerk oder
Postschlüsselnummer,
bei Untermietern auch Name des Vermieters

INK. BESK. BONN		
D. nr	XIII	1092
18/1015		
AV	GP	
AP	39	N

Postkarte

An die
Schwedische Botschaft

Köln
Bonn

Straße, Hausnummer, Gebäudeteil, Stockwerk oder Postschlüsselnummer,
bei Untermietern auch Name des Vermieters

Erich Reuter
General a.D.

Weiden/Opf., den 15.10.1955
Josef-Witt-Platz 3

besv. 19/10-55
Damgren/Rlm

An die Schwedische Botschaft
B o n n

M.Y.

Ich bitte um Auskunft, ob seit 1946 der schwedische Staatsbürger und Major der Kgl.brit.Luftwaffe Baron Erik von A n d e r s e n vermisst wird. Diese Frage interessiert mich dringend, da ich als soeben aus sowjetischer Kriegsgefangenschaft entlassener Heimkehrer einiges klären könnte. Für baldigen Bescheid wäre ich sehr dankbar.

Hochachtungsvoll!

Ernst Krüger

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGENKöln-Marienburg, den 19. Oktober 1955
Ulmenallee 96

N:o		BIL.
INK. D. N:o		XIII/1092 d. 18/10.55
AVD. HP	GR. <i>hc</i> 39	MÅL. N

Sehr verehrter Herr General,

In Beantwortung Ihrer Postkarte vom 15. ds. Mts. beehre ich mich, Ihnen mitzuteilen, dass ein vermisster schwedischer Baron Erik von Andersen der Gesandtschaft nicht bekannt ist.

Dagegen ist in einer amerikanischen Nachrichtensendung aus Wien vom 15. Oktober 1953 von einem Schweden namens Anderson die Rede gewesen, der angeblich 1947 in Ost-Berlin, wo er als Vertreter des Roten Kreuzes tätig sein sollte, verhaftet worden sei. Die Angaben stammten von einem im Oktober 1953 zurückgekehrten Österreicher, der in einem Lager Kowins (Schreibweise unsicher), etwa 400 km nördlich von Moskau, wo diesem Schweden Anderson gehört oder ihn sogar persönlich getroffen habe.

Weiter hat ein in der Nähe von Köln wohnhafter Heimkehrer im Oktober 1953 der Gesandtschaft erzählt, dass ein österreichischer Kriegsgefangener, den er nach Juli 1950 in dem Gefangenenlager Schachti in der Nähe von Rostow bei Don getroffen hatte, von einem schwedischen "Gesandten" Anderson erzählt habe, den der österreichische Gewährsmann persönlich in dem Lager Karaganda getroffen habe.

Ausserdem hat die Gesandtschaft im Januar 1954 noch erfahren, dass ein Ende Dezember 1953 in der Bundesrepublik eingetroffener Heimkehrer erzählt hat, er habe in einem Lager in Sibirien einen Schweden namens Erik Anderson getroffen,

Herrn General a.D. Erich Reuter,
Weiden/Oberpfalz

EXP. 19/10 Rlm

der in Stockholm 1924 geboren sei, dessen Vater schwedischer Staatsangehöriger, dessen Mutter aber geborene Engländerin sei. Dieser Anderson habe sich als früherer "Militärattaché" in Berlin ausgegeben und erzählt, er sei im Juli 1947 von den Russen in Berlin verhaftet worden.

Ich darf hinzufügen, dass man in Schweden, soweit der Gesandtschaft bekannt, ebensowenig von einem vermissten "Gesandten" Anderson wie von einem Vertreter des Roten Kreuzes Anderson, einem "Militärattaché" Anderson oder einem Baron Erik von Andersen etwas weiss. Wir waren daher bisher geneigt, die Angaben über den angeblichen Anderson als Irrtum oder Mystifikation zu betrachten. Da der Name in Ihrer gefälligen Mitteilung aber jetzt, wenn auch in etwas anderer Form und mit anderen Berufsangaben, wieder auftaucht, wäre die Gesandtschaft Ihnen für ergänzende Mitteilungen zu Dank verpflichtet, die zu einer Klärung führen könnten. Es würde uns besonders interessieren, zu wissen, ob Sie den betreffenden von Andersen selbst getroffen oder durch dritte Personen von ihm gehört haben, sowie über Ort und Zeitpunkt etwas näheres zu erfahren.

Mit verbindlichstem Dank für Ihre gefällige Mitteilung sowie im voraus für etwaige weitere Angaben in dieser Angelegenheit bin ich

mit vorzüglicher Hochachtung

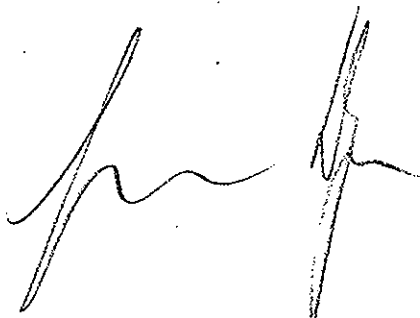
(K.A. Damgren)
Legationsrat

KÖNIGL. SCHWEDISCHES VIZEKONSULAT

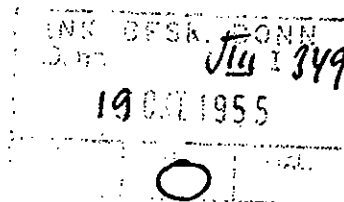
D U S S E L D O R F
JÄGERHOFSTRASSE 19-20
FERNSPRECHER 46304

DUSSELDORF 18. Oktober 1955

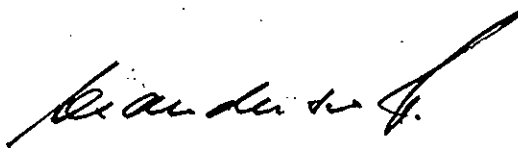
Amtsstunden: 10-12 Uhr

J.Nr. 385

Der Gesandtschaft beehre ich mich -
unter Bezugnahme auf das heutige
Telefongespräch mit Herrn Legations-
rat DAMGREN - einen Ausschnitt aus der
heutigen Ausgabe der "Düsseldorfer Nach-
richten" Herrn Raoul von Wallenberg
betreffend zu überreichen.

(Alexander Scharff)

Vizekonsul

An die
Königlich Schwedische Gesandtschaft
Köln-Marienburg
Ulmenallee 96

Düsseldorfer Nachrichten

18.10.55

Zum erstenmal wurden nähere Einzelheiten über das Schicksal des schwedischen Diplomaten Raoul Wallenberg bekannt, der 1945 von den Russen in Budapest festgenommen worden ist. Der deutsche Heimkehrer Wallenstein aus Frankfurt sagte bei seiner Ankunft im Lager Friedland, während seines Aufenthaltes im Moskauer Lewtowskaja-Gefängnis habe er aus der Zelle über ihm Klopfzeichen erhalten, mit denen Wallenberg bat, die schwedische Regierung im Falle seiner Freilassung zu unterrichten. Die Klopfzeichenverständigung begann 1945. Im Jahre 1947 hat Wallenstein dann keine Antwort mehr aus der Zelle über ihm erhalten. Unser Bild zeigt den Frankfurter Heimkehrer Wallenstein mit der Frau eines Heimkehrers, der mit ihm zusammen in Friedland ankam. Foto: UP.

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL

Bescheinigung.

Die Königl. Schwedische Gesandtschaft bescheinigt hierdurch, dass

Herr John Magnus Lindberg
beauftragt ist, in der Bundesrepublik Deutschland Erkundigungen zu unternehmen zum Zwecke der Klärung des Schicksals von einigen im Zusammenhang mit den Ereignissen gegen Ende des Zweiten Weltkrieges vermissten schwedischen Staatsangehörigen.

Die Gesandtschaft wäre allen amtlichen Stellen sowie allen Einzelpersonlichkeiten, an die Herr Lindberg sich in dieser Angelegenheit wendet, zu verbindlichstem Dank verpflichtet für freundlichst gewährte Hilfe und Beistand bei der Erfüllung des oben erwähnten Auftrags.

Köln, den 20. Oktober 1955.

(R. Kumlin)
Königl. Schwedischer Gesandter.

Överlämnad Lindberg i
hantorn i besh: u 20/10/fm

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
N:o		BIL
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Bescheinigung.

Die Königl. Schwedische Gesandtschaft bescheinigt
hierdurch, dass

Herr Sten Lundström

beauftragt ist, in der Bundesrepublik Deutschland Erkundigungen zu unternehmen zum Zwecke der Klärung des Schicksals von einigen im Zusammenhang mit den Ereignissen gegen Ende des Zweiten Weltkrieges vermissten schwedischen Staatsangehörigen.

Die Gesandtschaft wäre allen amtlichen Stellen sowie allen Einzelpersonlichkeiten, an die Herr Lundström sich in dieser Angelegenheit wendet, zu verbindlichstem Dank verpflichtet für freundlichst gewährte Hilfe und Beistand bei der Erfüllung des oben erwähnten Auftrags.

Köln, den 20. Oktober 1955.

(R. Kumlin)
Königl. Schwedischer Gesandter.

Överlämnad Lundström
i handom å besk: u 20/10/55

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN19
Bonn, p.t. Köln, den 21 oktober 1955.Strängt förtroligt.

1 bil.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

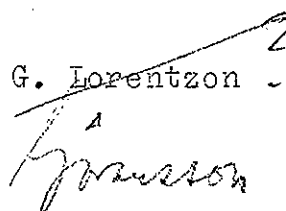
MÅL.

Broder,

./.

I anslutning till mitt handbrev den 17 dennes ber jag härmed få överlämna en av Lorentzon uppgjord promemoria, jämte bilaga, angående samtal med Ernst Wallenstein.

u / G. Lorentzon

 Göransson (eller R.R.)

Herr Kabinettssekreteraren A. Lundberg,
Stockholm.

exp. 21.10.55 (u. kurr)
is

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGENSträngt förtroligt.

19		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		1 bil.
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.Över samtal med Ernst Wallenstein den 16 oktober 1955.

Ernst Wallenstein, anställd som "vetenskaplig specialist" vid tyska beskickningen i Bukarest under andra världskriget. Wallenstein har tidigare nämnts av Bernhard Rensinghoff (se P.M. 16 oktober 1955). När bussarna med krigsfångarna anlände från gränsstationen Herleshausen till Friedland och urlastades, störtade ett antal AP-journalister fram och frågade om det fanns någon som hört talas om svensken Wallenberg. Wallenstein, som trodde att Wallenberg var tillbaka från fångenskapen för många år sedan och bl.a. utträttat hälsningar till Wallensteins släktingar, meddelade en AP-journalist, att han haft kontakt med Wallenberg. AP-journalisten "enleverade" härefter Wallenstein och bortförde denne i bil. Wallenstein återkom icke till lägret i Friedland förrän efter det att AP på teleprinternätet hade kunnat sända nyheten om Wallenberg. Då jag på natten träffade Wallenstein var denne mycket uppbragt över vad som passerat, ehuru han icke direkt medgav, att AP "kidnappat" honom.

Trots att Wallenstein sannolikt utsatts för ledande frågor av journalister, vill jag dock tillmäta hans vittnesmål stor betydelse, då han gör ett synnerligen vederhäftigt intryck.

Wallensteins adress: Frankfurt am Main, Danneckestrasse 22, tel. 66246 (Frau Friede Boelke).

Wallenstein tillfångatogs den 2 september 1944 i Bukarest och fördes med flyg via Charkow till Moskva. Han insattes i Lefortovskaja den 7 september 1944. Wallenstein kvarblev i Lefortovskaja till den 10 juni 1943 då han fördes till Inta,

dit han kom i september månad 1948. I Inta vistades Wallenstein till juni 1951 då han fördes till lägret Abez (80 km norr om Inta. Polcirkeln går genom lägret). I Abez vistades Wallenstein till februari 1955, då han fördes till Sucho Besvoda (översatt: Torr utan vatten), ett läger i trakten av Gorki (lägret omnämnt i P.M. 12.10.55, Bornschein). Där förblev Wallenstein tills hemtransporten.

I Lefortovskaja hade till en början Wallenstein insatts i cell 132 i 2.Stock tillsammans med Supprian. (Se bifogade skiss över Lefortovskaja. Skissen har efter mycket funderande och "rekonstruerande" ritats av Wallenstein. Trots att numreringen inte tycks stämma med vad vi tidigare erfarit, torde själva antalet celler vara ganska exakt).

Då Wallenstein intogs i Lefortovskaja var "beläggningen" i cellerna följande:

cell 130	Mohrmann och Pörtzgen,
cell 131	2 italienare (genom frågor fick jag fram Ronchi men icke De Mohr),
cell 132	som tidigare nämnts Wallenstein och Supprian,
cell 133	Rantzau och Rensinghoff,
cell 134	Hinkeldey, general Piekenbrock och en Sonderführer, vars namn Wallenstein glömt.

Vid slutet av 1945 eller eventuellt i början av 1946 hade cell-fördelningen stabiliserats och därefter försiggick inga större förändringar förrän hösten 1947. Den situation som rådde i den aktuella flygeln i Lefortovskaja ^{härefter} utvisar den bifogade skissen. Wallenstein meddelade, att Supprian utflyttades från cell 132 och att Wallenstein därefter delat cellen med Rantzau och Rensinghoff. I cell 133 (enligt Wallensteins numrering) satt Hinkeldey och Laamann. I cell 131 satt rysar. Wallenstein hade inga förbindelser med cellerna i 1. Stock. Vad Wallenberg beträffar, meddelade Wallenstein, att denne satt i cellen snett ovan till vänster i 3.Stock. Wallenstein hade icke haft förbindelse med celländdirekt över sin egen cell och icke heller med cellen snett ovan till höger.

Tillfrågad om vem som delat cell med Wallenberg sade Wallenstein, att han ville minnas att följande personer gjort detta:

överste Otto Hatz (ungersk militärattaché i Sofia),
legationsrådet Willi Roedl, samt
generalen Monle.

Vad tidsfaktorn beträffar, föreföll det som om Wallenstein vore av den uppfattningen, att även Monle och Hatz kunnat vistas i Wallenbergs cell. samtidigt som denne.

Vid diskussion om Tamvelius, vars förnamn Wallenstein (konstigt nog) icke omedelbart erinrade sig, meddelade Wallenstein, att han vistats tillsammans med Tamvelius i Inta, läger 2, från september 1949 till juni 1951, då Wallenstein fördes till Abez. Wallenstein berättade, att han varit mycket god vän med Tamvelius och att denne vid Wallensteins avresa skänkt honom ett schackbräde, vilket han fortfarande hade kvar. Tamvelius hade berättat, att han vore arkitekt och bodde i Estland, samt där hade en byggnadsfirma. I Inta hade Tamvelius varit sysselsatt med att "bygga baracker". Han hade även sysslat med "die innere Ausstattung von Baracken".

Jag antydde att Bornschein lämnat ett vittnesmål om Tamvelius och att denne någon gång 1952 skulle ha träffat Wallenberg i Taichet. Sedan Wallenstein funderat en stund, sade han, att detta vore "fullständigt uteslutet". Wallenstein hade nämligen i Sucho Besvoda sammanträffat med en tysk vid namn Joachim von Zamory (bland vänner i förnamn kallad Peter). Denne hade för Wallenstein berättat, att han så sent som i januari 1955 sammanträffat med Tamvelius i lägret Kaschim, cirka 80 km nordöst om Inta. Wallenstein kunde erinra sig, att Zamory berättat, att Tamvelius därefter återförts till Inta. Wallenstein höll det för fullständigt uteslutet, att Zamory inte för honom skulle ha berättat om att Tamvelius skulle ha vistats i Taichet efter juni 1951, då Wallenstein skildes från Tamvelius. Zamory och Wallenstein hade mycket talat om Tamvelius och jag har för närvarande i min hand en skriftlig hälsning från Wallenstein till Zamory, vilken tyder på, att de båda varit mycket nära vänner. Zamory väntas tillbaka med en sjuktransport, vilken torde komma bland de allra sista transporterna från Ryssland. (Det har kommit till min kännedom, att Wallenstein omnämnt Zamorys namn för en journalist, men det torde icke vara bekant för denne, att

Zamory återväntas först med lasarettståget).

Wallenstein var mycket överraskad över Bornscheins vittnesmål och sade sig dels icke ha en aning om vem Bornschein vore, dels att han hölle det för uteslutet, att Tamvelius, "såsom en medelålders seriös herre", skulle inlätit sig på några ingående diskussioner med en så ung man som Bornschein.

Wallenstein berättade att den första knackningskontakten med Wallenberg hade rört sig om en flygresa från Bukarest till Budapest eller Wien sannolikt år 1943 då de båda träffats. Wallenberg hade då haft én äldre vithärig herre i sällskap".

Friedland den 16 oktober 1955.

(Gunnar Lorentzon)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGENBonn, p.t. Köln, den 21 oktober 19⁵⁵.Strängt förtroligt.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 12 dennes ber jag få meddela, att sekreterare Lindberg och kriminalassistent Lundström, efter att under några dagar ha följt Lorentzons verksamhet i Friedland, i går uppsökte beskickningen. Vi diskuterade därvid uppläggningsen av deras arbetsprogram och utrustade dem med rekommendationsskrivelser från beskickningen. Det överenskoms, att de kontinuerligt skulle hålla beskickningen underrättad om sin resroute.

De båda herrarna avreste efter samtalet närmast till Wiesbaden, varifrån de ämnade fortsätta till Trier och Ludwigshafen. Det är planerat, att de om cirka en vecka skall sammanträffa här på beskickningen med Lorentzon, som beräknar då ha slutfört sitt uppdrag i Friedland.

R. Kumlin

Herr Kabinettssekreteraren A. L u n d b e r g,

Stockholm.

exp. 21.10.55 (u. kumlin)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Kabinettssekreteraren

Yuk. 22/10
Stockholm den 17 oktober 1955.

Strängt förtroligt. 2 bil.

Broder,

Åberopande Ditt handbrev av den 29 september 1955,
med vilket Du översände två från Suchdienst erhållna
listor, får jag härmed för beskickningens arkiv sända
Dig här gjorda avskrifter av desamma.

Om tillgivne
Arne S. Lundberg
(Arne S. Lundberg)

Envoyén K u m l i n ,

B o n n .
- - - - -

Anschriftenverzeichnis

von Spätheimkehrern, die sich in einem Gefängnis
in Moskau befunden haben.

	<u>Zeitpunkt:</u>
1.) <u>Lange, Erwin</u> , geb. 31.1.1924 Auggen, b./Mühlheim/Bd., 156	6.48 - 4.51
2.) <u>Becker, Heinrich</u> , geb. 16.8.1900 Detmold/Lippe, Bölckestr. 17	4.50 - 5.50
3.) <u>Heyd, Walter</u> , geb. 10.5.1909 Ulm/Donau, Elisabethenstr. 21	11.47 - 1.48 2.51 - 4.51
4.) <u>Javosch, Peter</u> , geb. 20.5.1921 vorläufige Anschrift: zu Bekannten Düsseldorf, Hotel Alexander	10.50 - 1.51
5.) <u>Dr. Thrun, Walter</u> , geb. 13.8.1898 Schwelm b. Hagen in Westf.	8.47 - 9.47
6.) <u>v.Koslowsky, Georg</u> , geb. 14.10.1908 Esslingen/Neckar, Uhlandstr. 7	4.50 - 1.52
7.) <u>Gebauer, Wolfgang</u> , geb. 22.8.1926 Bottrop/Westf.	4.50 - 5.50
8.) <u>Dr. Keller, Karl-Christel</u> , geb. 21.4.1913 Würzburg, Wittelsbacherstr. 7	4.50 - 5.50
9.) <u>Gehring, Heinrich-August</u> , geb. 9.11.1905 Flüchtlingslager Stade b./Hamburg	12.49 - 1.50
10.) <u>Kempf, Theodor</u> , geb. 16.4.1908 Melsungen/Kassel, Höhenweg 4 per Adr. Dr. Janssen	10.48 - 7.50
11.) <u>Lange, Werner</u> , geb. 19.12.1930 Byhusen, Krs. Bremervörde	5.50 - 6.51
12.) <u>Masuhr, Helmut</u> , geb. 3.1.1921 Stade, Holzstr. 16	5.50 - 6.50
13.) <u>Schaffner, Georg</u> , geb. 6.5.1911 Weidenau/Sieg, Schulstr. 38/4	4.50 - 5.50

Anschriftenverzeichnis

von Spätheimkehrern, die im Gefängnis "Luijanka"
kriegsgefangen waren.

	<u>Zeitpunkt:</u>
1.) <u>Paulus, Alfons</u> , geb. 15.6.1913 HK-Erholungsheim "Paul Humburg", Duisburg, Prinzenstrasse	7.45 - 7.46 u. 5.53 - 6.53
2.) <u>Schubert, Maximilian</u> , geb. 19.7.1913 Breitensee, Krs. Königshofen Id. Bayern	12.48 - 1.49
3.) <u>Sauer, Rudi</u> , geb. 6.4.1919 Ehrang/Trier, Breitenbachstr. 1	10.47 - 3.48
4.) <u>Kruse, Heinrich</u> , geb. 23.3.1922 Schönberg/Kiel, Siedl. 10	12.49 - 1.50
5.) <u>Kochanek, Adelheid</u> , geb. 20.10.1926 Schwester i. Krankenhaus Göttingen	12.45 - 5.46
6.) <u>Busch, Hans</u> , geb. 29.1.1920 Duisburg-Laar, Kaiserstrasse 12	12.48 - 1.49
7.) <u>Braun, Edmund</u> , geb. 13.6.1907 Vossbruch b./Lindla, Krs.Berg.-Gladbach	10. 5.49 - 15.5.49
8.) <u>Gerzelanek, Josef</u> , geb. 9.5.1924 Herne, Vor dem Hofe 32, Krs. Herne/Nordrh.Westf.	5.46 - 9.46

Inkommande chifffertelegram från Stockholm.

Inkommet den 25.10.1955 kl. 11.45

Löst samma dag kl. 12.15

F.B.

Meddelat Lorentzon

26.10

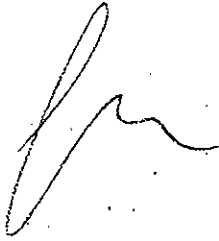
F.B.

M

Meddelat "consortes"

26.10.

F.B.

Dnr 67. Lorentzon et consortes böra genom kontroll-

frågor till urval Heimkehrer från Inta söka

kartlägga Artur Tamvelius' vistelse i detta

läger.

Cabinet

Inkommande chiffterelegram från Stockholm.

Inkommet den 25.10.1955 kl. 17.40

Löst samma dag kl. 19.45

F.B.

Meddelat Lorentzon
26.10.

F.B.

11/11

Bern 26/10

Dnr 68. Allard meddelar, att enligt en österrikisk tid-

ning den tyske journalisten Dieter Friede anlät-

till Friedland från Sovjet. Meddela Lorentzon

att Friede enligt Dr. Manfreds uppgift varit be-

hjälplig med insamlandet av upplysningar om med-

fångar i Vorkuta, och att Friede därför om möj-

ligt bör kontaktas och höras om Vorkuta-svenskarna

Cabinet

Avgående chiffertelegram till Stockholm.

Chifftrat den 26.10.1955 kl. 11.30 F.3.

Avsant samma dag kl. 11.55

(Meddelande per tel. från Lorentzon)

By

Dnr 39. Edert ~~nr~~ 68. Friede, som vid Suchdiensts för-

hör Friedland icke lämnat några uppgifter

svenskar i ryska fångläger är numera bosatt

Berlin-Wilmersdorf, Düsseldorfer Strasse 32.

Ifrågasätter han höres av generalkonsulatet

där.

Kumlin

Meddelat Lorentzon
27.10.
FB.

Inkommande chiffrertelegram från Stockholm.

Inkommet den 26.10.1955 kl. 19.30

Löst den 27.10.1955 kl. 10.30

M. y.
L

Dnr 69. Primo. Sedan pressen förra veckan publicerat ett UP-telegram, enligt vilket hemvändande tysken

Paul Biedeman förklarar sig i Tajsjet-området ha träffat en 40-årig svensk vid namn Sven Walter har på grund av missförstånd en svensk journalist sam-

mankopplat sagde Walter med förste styrmannen John

Arne Walter, ^{ex-} S/S Bengt Sture, vilket föranlett stort uppslagna artiklar i dagens tidningar. Ifrågavarande

fartyg försvann i oktober 1942 på resa mellan Danzig och Trelleborg. Vidare har felaktigt antagits, att

andre maskinisten på fartyget A. Bergström skulle

vara identisk med Helge Bergström, vilken skulle befinna sig i Inta. Vi har idag underrättat pressen om

ovanstående. Benäget informera Lorentzon. Secundo.

I ovannämnda UP-telegram omtalas vidare att den återvändande Hans Joachim Merk i Tajsjet träffat en svensk konstnär vid namn Björklund. Anmoda Lorentzon om möj-

ligt införskaffa uppgifter från vittnena Biedeman och Merk.

1708

Cabinet.

Göransson/BW
KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
Bonn, p.t. Köln den 28 oktober 1955.		
Strängt N:o	Kontrollist.	1 bil.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Broder,

Lorentzon, som igår sammanträffade med herrar Lindberg och Lundström i Frankfurt, har idag besökt beskickningen. Jag ber få närsluta en av Lorentzon uppgjord P.M. angående vissa för dagen aktuella frågor.

u) R. Kumlin

Herr Kabinetssekreteraren
Arne S. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
Strängt förtroligt.		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

Gustaf Richter (se P.M. den 14 oktober 1955, bil. hbr Kumlin-Lundberg, 17 oktober 1955) har för Lindberg och Lundström uppgivit, att då han den 17/1 1945 infördes i cell 123 (eller möjligen 121) i Lubljanka, satt österrikiske medborgaren Oberleutnant Scheuer i denna cell. Scheuer hade tillfångatagits i Stalingrad. Wallenberg insattes i cellen den 31/1 1945 och vistades tillsammans med Richter och Scheuer i denna cell till den 1/3 1945, då Richter bortfördes. Richter vet icke huru länge Wallenberg och Scheuer därefter kvarblevo i denna cell.

Scheuer har till Richter uppgivit följande hemortsadresser:

Windmühlgasse 11, Wien 9
och Porzellangasse 10, Wien 9.

Richter visste icke om Scheuer återvänt från fångenskapen.

Jag sammanträffade med Lindberg och Lundström i Frankfurt igår för att diskutera vissa problem i samband med efterforskningarna. Härvid hade jag tillfälle bilda mig en uppfattning om hur långt de båda herrarna hunnit. De ha uträttat ett synnerligen grundligt arbete och huvudsakligen med den återvändande majoren von Hinkeldeys hjälp kunnat rekonstruera i vilka celler och vid vilka tidpunkter som de berörda fångarna suttit. Deras arbete kommer att skriftligen redovisas inom de närmaste dagarna. Därest Scheuer

skulle ha återvänt till Österrike tillåter jag mig ifrågasätta om det icke vore lämpligt att Lindberg och Lundström eller en av dem finge tillfälle att personligen höra Scheuer. De båda herrarna äro nu veritabla specialister på Lubljanka och Lefortovskaja och då de uppsöka överste Kitschmann i Bad Reichenhall (hbr Lorentzon-Lundberg, 19 oktober 1955) böra de måhända utsträcka resan till Österrike, därest Scheuer vistas där.

Bonn, p.t. Köln, den 28 oktober 1955.

(Gunnar Lorentzon)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGENBonn, p. t. Köln, den 28 oktober 19⁵⁵.Strängt förtroligt.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

I enlighet med det i Ditt handbrev den 27 nästlidne september uttryckta önskemålet ber jag härmed få bekräfta, att vi bränt bilagorna till ifrågavarande brev, sedan vi tagit del av desamma.

T. Göransson

Herr Utrikesrådet G. J a r r i n g,

Stockholm.

Op mknit 31/10 i kvart 11.5.

Göransson/MF
KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln, den 31 oktober 1955.

Strängt förtroligt.

4 bil.
BIL.

N:o

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

./4

Härmed ber jag få överlämna ett brev från sekreterare Lindberg till Dig jämte tre av honom och Lundström utarbetade promemior avseende samtal med von Hinckeldey och Richter samt skisser över Lefortavskaja.

** i koncept-
form, 1 ex.*

T. Göransson

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. L u n d b e r g,
Stockholm.

Exp. m. brev 31/10-55/pu

19		
<u>Strängt förtroligt</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående samtal med major Heinz-Helmut von
Hinckeldey, född 25 januari 1914, Biebricher
Allee 31, Wiesbaden.

von Hinckeldey besöktes vid tre skilda tillfällen den 20, 21 och 28 oktober 1955. von Hinckeldey hade telegrafiskt underrättats om vårt besök genom sin broder, bankdirektören Joackim Hans von Hinckeldey i Solingen. Vid vårt första besök berättade von Hinckeldey spontant och ivrigt om sin fångenskap och vad han under denna erfarit beträffande Wallenberg. Vid det andra samtalet följdes en mera fast linje i avsikt att dels komplettera vissa tids- och lokaluppgifter, dels fördjupa samtalet kring de avsnitt, som direkt berört Wallenberg. Det tredje samtalet som kom till stånd en vecka senare, var en följd av besöken hos Gustav Richter, von Bentivegni och Pörzgen, vilka lämnat uppgifter angående bl.a. lokaliseringen i Lefortowskaja, vilka krävde komplettering av von Hinckeldey. Detta besök gav oss anledning taga upp frågan om journalisten Järborgs telefonsamtal med von Hinckeldey, vilket redovisats i särskild P.M.

von Hinckeldey visade under våra samtal den största förståelse för vårt arbete. Han gav intryck av att trots sin långa fängelsevistelse vara psykiskt mycket vital. I fråga om de tids- och lokaluppgifter, som von Hinckeldey lämnade, underströk han upprepade gånger, att de måste tagas med reservation för felaktigheter till följd av den långa tidsrymd, som förflutit. von Hinckeldey försökte genomgående konstruera fram de tids- och lokalan- givelser han lämnade. De bifogade skisserna är i huvudsak byggda på de uppgifter von Hinckeldey lämnat.

./.

Samtalet den 20 oktober 1955.

von Hinckeldey berättade, att han under tjänstgöring hos general Garbea blivit tillfångatagen i Bukarest den 1 september 1944. Han internerades i en skola utanför staden. Där sammanträffade han bl.a. med Roedl. Han fördes därefter med flyg till Moskva, dit han anlände den 27 september. Med samma transport följde även Rantzau och Rensinghoff. von Hinckeldey insattes i Lefortovskaja, cell 149, 2:e Stock. I denna cell vistades han fram till april 1948 med undantag för kortare sjukhusvistelser. Efter att i slutet av augusti 1948 ha fått sin dom, fördes han till Wladimir.

von Hinckeldey lämnade följande namnuppgifter på de personer, som samtidigt med honom suttit i cell 149 och de kringliggande cellerna.

Cell 149: satt här von Hinckeldey tillsammans med Waschkau och Laarmann. Medan von Hinckeldey och Laarmann satt kvar i cellen fram till 1948, fördes Waschkau därifrån den 21 juni 1945. von Hinckeldey har senare erhållit upp-

gift om att Waschkau vid detta tillfälle fördes till Butyrka-fängelset. Under månaderna juli - september 1945 vistades dels Pickenbrock dels Zechlin i nu nämnda ordning i cellen, c:a 6 veckor vardera. Efter sistnämnda tidpunkt var von Hinckeldey och Laarmann ensamma i cellen fram till den 20 april 1947, då överste Dietl infördes i cellen.

Cell 150: I denna satt Rantzau, Rensinghoff och Wallenstein. I samband med att von Hinckeldey nämnde Wallensteins namn varnade han för Wallenstein. Det kan, menade von Hinckeldey, ej uteslutas att Wallenstein går ryssarnas ärenden.

Cell 153: I denna cell satt Supprian.

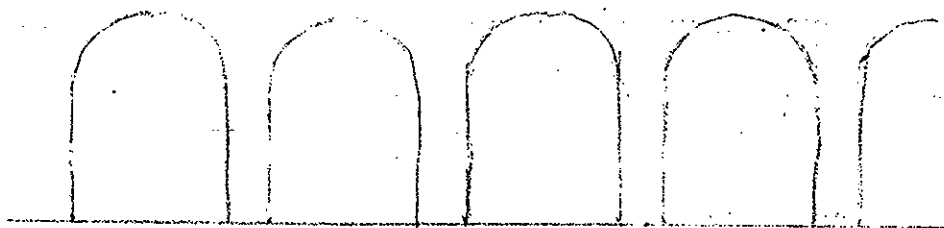
Cell 148: I denna satt Gerstenberg och Ziervogel. von Hinckeldey hade under sin tid i Lefortowskaja ej haft kontakt med dessa. Han hade erhållit denna uppgift först i Wladimir.

Beträffande cellerna i 3:e Stock lämnade von Hinckeldey följande uppgifter. I cellen ovanför 149 eller i någon av cellerna nordost om denna satt Wallenberg och Roedl. (En förklaring till von Hinckeldeys tveksamhet beträffande vilken cell Wallenberg suttit i framgår av hans nedan lämnade uppgifter rörande knackningstekniken.)

Till följd av att von Hinckeldeys säng var placerad intill den vägg, som gränsade mot cell nr 150, kom hans knackningsförbindelser att följa den mellanliggande väggen. Samma vägg utnyttjades i våningen ovanför av Roedl och Wallenberg. Det kan emellertid, framhöll von Hinckel-

dey, också vara så, att Roedl och Wallenbergs knackningar kommit från en längre bort liggande cellvägg. Ljudet av knackningarna har sedan fortplantats i sidled genom de(t) mellanliggande valvet(n) som utgjorde taket(n) i cellerna.

Genomskärning av cellerna

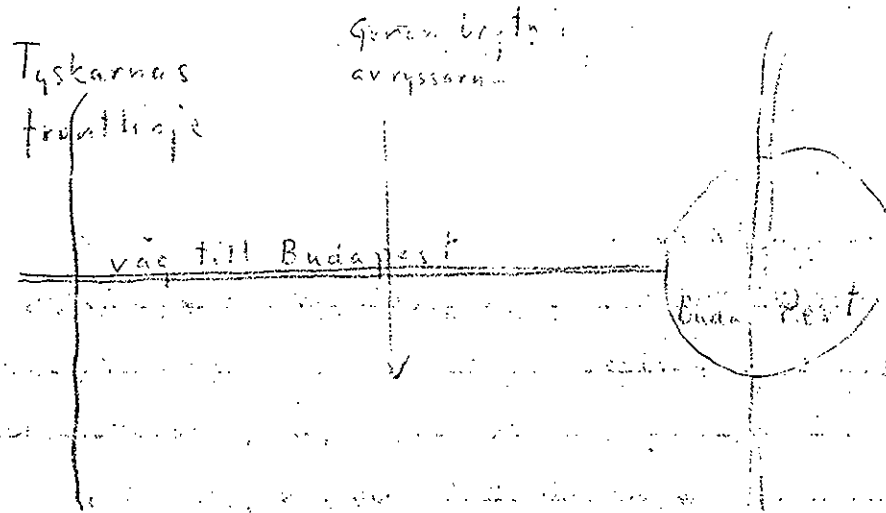
von Hinckeldey berättade, att han huvudsakligen korresponderade med Roedl. Vid dessa förbindelser mellan cellerna hade man som regel lämnat uppgifter om aktuella händelser inom fängelset; angående förhör o.dyl. Man hade dessutom utbytt adresser och överenskommit, att den som först blev frigiven skulle underrätta de övrigas anhöriga. Adresserna hade i Lefortowskaja med hjälp av avbrända tändstickor skrivits upp på tyglappar, vilka sytts in i rock- eller kavajärmarna. I Wladimir förstörde man dessa adresser till följd av de där ofta återkommande noggranna visiteringarna.

Det så vitt von Hinckeldey vet hade det sista meddelandet från Roedl sänts till Rensinghoff. Det löd: "Wir kommen weg", detta meddelande hade Rensinghoff vidarebefordrat. I detta sammanhang nämnde von Hinckeldey, att

varje cell, undantagsvis enstaka fångar, hade en särskild anropnings- eller svarssignal med vars hjälp man kunde kontrollera avsändarens resp. mottagarens identitet.

Beträffande de rent personliga uppgifter, som von Hinckeldey kunde erinra sig, ha fått från Wallenberg berättade von Hinckeldey följande.

Wallenberg hade hunnit lämna Budapest, innan staden inneslöts av ryssarna. För att undsätta de i Budapest instängda tyska trupperheterna genomförde tyskarna en genombrytning, vilken följde vägen in mot staden (se skiss

Trots varningar begagnade sig Wallenberg av denna möjlighet att ta sig tillbaka till staden. Innan han hunnit dit, bröts emellertid den av tyskarna upprättade förbindelsen. Orsaken till Wallenbergs önskan att ta sig in till staden, kunde von Hinckeldey inte erinra sig. Han trodde att Wallenberg skulle hämta viktiga handlingar. Så vitt von Hinckeldey visste, var Wallenberg ensam vid detta tillfälle. Denna redogörelse hade von Hinckeldey fått direkt av Wallenberg i form av knackningsmeddelande.

von Hinckeldey berättade vidare, att Wallenstein i september eller oktober 1946 hämtades för undersökning, varvid han medförde sin fängelseutrustning, vilken kontrollerades mot det kvitto som tidigare utfärdats. Det var regel, att en fånge fick genomgå denna procedur, när han skulle avföras från fängelset. Wallenstein hade emellertid förts tillbaka till sin cell. von Hinckeldey framförde som sin teori, att fängelsepersonalen misstagit sig på namnen Wallenstein och Wallenberg, och att denna händelse skulle kunna sättas i förbindelse med Wallenbergs förflyttning från cellen i 3:e Stock. Rörande tidpunkten i detta fall underströk von Hinckeldey, att hans uppgifter var mycket osäkra. Den långa tid, som förflutit, gjorde varje mer exakt tidsangivelse omöjligt.

Under sin vistelse i Wladimir fick von Hinckeldey av en finsk medborgare, vilken under ett besök i Moskva 1948, såsom medlem i en finsk handelsdelegation tillsammans med tre andra finnar häktats och anklagats för spioneri, höra, att aktioner hade vidtagits från svenska regeringens sida rörande Wallenberg. Dessa aktioner skulle ha företagits under åren 1946-47.

På förfrågan om von Hinckeldey vid något tillfälle kommit i kontakt med eller hört talas om andra svenska medborgare under sin fångenskap, svarade von Hinckeldey, att så inte var fallet. von Hinckeldey förklarade också, att han ej vid något tillfälle förhört beträffande sin kännedom om Wallenberg. von Hinckeldey lämnade vidare följande uppgifter av mera allmänt intresse. Bakgrunden

till alla de domar, som föll 1948 och de följande åren, vilka domar i regel uppgått till 25 års fängelse eller straffarbete, sannolikt var ett initiativ, som Stalin tog. Denne skulle ha fordrat en förklaring på varför inga åtgärder vidtagits mot de tyska krigsförbrytarna, vilka så ofta förekommit omnämnda i propagandan. Följden härav blev, att Beria samlade ihop alla tyska krigsfångar, vilka satt i skilda fängelser, och dömde dessa på administrativ väg, s.k. "Fernurteil".

von Hinckeldey nämnde också, att ryssarna fr.o.m. 1947 började göra upp förteckningar över de fångar, som avlidit. Tidigare hade ej någon som helst registrering i detta avseende skett.

Den 1 december 1953 skildes de olika fångkategorierna. Det innebar, att de ryska fångar, som hittills suttit i samma fängelse som krigsfångarna, fördes till särskilda fängelser eller avdelningar inom resp. fängelser.

Samtalet den 21 oktober 1955.

Tidsangivelser:

Lefortowskaja 20 september 1944 - 8 september 1948.

cell 149 20.9.1944 - mars 1948

140 mars 1948 - 27.4.1948

20 27.4.1948 - slutet av juli 1948

190 slutet av juli 1948 - 31.8.1948

3:e St. 31.8.1948 - 8.9.1948

20 september 1944 anlände von Hinckeldey till Moskva och insattes i Lefortowskaja, cell 149.

I mars 1948 fördes von Hinckeldey till cell 140

(141?), där han satt till den 27 april 1948. (von Hinckeldey var vid detta tillfälle ej fullt säker på om denna cell hade nummer 140 eller 141.) Orsaken till denna förflyttning var, att målningsarbeten pågick i den delen av korridoren, där cell 149 var belägen.

27 april 1948 fördes von Hinckeldey till cell 20 i par-terre-våningen. I slutet av juli 1948 fram till 31 augusti samma år, då han erhöll meddelande om sin dom, satt han i cell 190. Cellerna i den avdelning, där cell 190 låg, kallades "Die Anklage-Zelle" och användes för de fångar, vars fall var under behandling.

31 augusti 1948 fördes von Hinckeldey till en större cell i 3:e våningen, där han satt i 8 dagar tillsammans med ett 10-tal ryssar.

8 september 1948 fördes han till Wladimir. Han anlände dit den 9 september.

Cellkamraterna:

Cell 140: (141?) von Hinckeldey, Laarmann och Dietl flyttades i mars 1948 till cell 140. Då von Hinckeldey den 27 april 1948 flyttades från cell 140 till cell 20, blev de båda andra kvar i cellen. Huruvida dessa båda senare flyttades tillbaka till cell 149, visste ej von Hinckerdey.

Cell 20: I denna satt von Hinckeldey tillsammans med en ungersk överste vid namn Bartha. Enligt vad von Hinckeldey senare erfarit, har denne utlämnats till de ungerska myndigheterna.

Cell 190: Då von Hinckeldey fördes till denna cell,

fanns redan Bergemann och Skattula där. Under den tid von Hinckelley satt i cell 190, utbyttes Bergemann mot Rensinghoff.

Utöver de här uppräknade cellkamraterna nämnde von Hinckelley ytterligare några namn:

General Spalke och tolken Divisch, Mannsfelderstr. 20 (27), Wilmerdorf, Väst-Berlin, hade suttit i den del av fängelset där cellerna 102 - 112 låg. Fångarna i denna del av fängelset borde enligt von Hinckelley ha haft möjlighet titta ned på rastgården och alltså kunnat iakttaga de övriga fångarna.

Lantbrukaren von den Beckenhoff, Erke/Dortmund och underofficeren Haus, Uerdingen, am Rhein (am Krefeld). Dessa båda satt i cellen under 150. Beckenhoff var en av de ivrigaste knackarna och har med all säkerhet stått i förbindelse med Wallenberg - Roedl. Beckenhoff och Haus hade båda suttit i Suchanowo (ett gammalt kloster utanför Moskva). Då det var platsbrist i Lefortowskaja, fördes fångarna för kortare tid över till Suchanowo. Dessa uppgifter har von Hinckelley erhållit i Wladimir.

von Stritzky. Med denne sammanträffade von Hinckelley under transporten till Friedland. von Stritzky hade bl.a. suttit i cell 198.

Knackförbindelserna.

Utöver vad som von Hinckelley tidigare meddelat beträffande dessa, nämnde han, att knackförbindelserna med granncellerna upprättades efter några dagar. Ungefär en månad senare upprättades förbindelserna med Roedl och

Wallenberg. Härvidlag reserverade sig emellertid von Hinckel-
dey, i det han hänvisade till Rensinghoff, vilken stått i
ständig förbindelse med Roedl. Rensinghoff och Roedl kän-
de varandra sedan tidigare. De var bl.a. då med varandra.
Den enda mera preciserande uppgift med avseende på tids-
faktorn framkom då von Hinckeldey nämnde, att Zechlin
under sin vistelse i cell 149 berättat om familjen Wal-
lenberg, vilken han kände till sedan tidigare.

Beträffande de meddelanden, som sändes cellerna emel-
lan, framhöll von Hinckeldey, att dessa mera sällan var
personliga. De framfördes som regel i vi-form. På fråga
vem som av Roedl - Wallenberg varit den som stått för
meddelandena, framhöll von Hinckeldey, att detta sanno-
likt var Roedl. von Hinckeldey påpekade dock, att
Wallenberg ofta sänt meddelanden. Han uttryckte i detta
sammanhang sin förvåning över att Wallenberg så väl
behärskade tyska språket.

von Hinckeldey hade sammanträffat med de av honom
nämnda personerna, utöver cellkamraterna, i följande
fall:

- 1) i Wladimir med Rensinghoff och Supprian
- 2) i Friedland med von Stritzky
- 3) i Wiesbaden med Pörzgen.

Köln den 29 oktober 1955.

P.M.

angående samtal med Gustav Richter, född 19 november 1912, Fichtestr. 24, Ludwigshafen, Rhein, f.d. polisattaché i Bukarest.

Richter besöktes den 22 och 24 oktober. Sedan vi vid vårt första besök meddelat Richter vårt ärende, omtalade denne, att han i Friedland haft ett kort samtal med Lorentzon. Richter förde därefter Wallenbergs namn på tal och frågade om vi också drev efterforskningar efter andra svenskar, vilket vi bekräftade. Richter tillade emellertid, att han under sin fångenskap ej sammanträffat eller hört talas om någon annan svensk än Wallenberg. Richter underströk, att han var beredd lämna alla uppgifter han kunde beträffande Wallenberg, men att han i övrigt inte ansåg sig ha anledning lämna namnuppgifter och dylikt till oss. Som emellertid framgår av de båda samtalen, blev Richter efter hand mindre reserverad i det avseendet.

Richter tillfångatogs i Bukarest den 23 augusti 1944 och internerades i en skola utanför Bukarest. Därifrån fördes han till Tececi, Moldau, där han vistades till den 3 september. Den 4 september fördes han per flyg till Moskva, dit han anlände den 7 september efter uppehåll i Karkow. Richter tillhörde den tredje transporten till Moskva. Denna transport omfattade cirka 15 personer, bl.a. dr. Klotius med fru och dr. Steltzer med fru. Vid framkomsten till Moskva insattes Richter i Lefortovskaja, cell 142, 2:e Stock. I denna cell satt redan överstelöjtnant Braun och dr. Schellhorn. Under vistelsen i denna cell fanns ingen förbindelse med grannarna.

Den 17 januari 1945 överfördes Richter till Lubianka, cell 123 (121). I denna cell satt Oberstleutnant Scheuer, Windmüllerstr. 11/Porzellanstr. 10, Wien 9, Scheuer hade tillfångatagits vid Stalingrad.

Den 31 januari 1945 infördes Wallenberg i cellen.

Den 1 mars 1945 flyttades Richter till cell 91 inom Lubianka. Wallenberg och Scheuer stannade så vitt Richter vet kvar i cellen.

Från den 17 juni 1945 fram till februari 1948 satt Richter i lefortövskaja i skilda celler och tillsammans med skilda personer.

Richters tid tillsammans med Wallenberg.

Richter berättade, att han mycket snabbt kom på vänskaplig fot med Wallenberg. Denne var hela tiden vid gott mod och på gott humör. De hade bl.a. bedrivit tiden med att spela schack. Richter framhöll, att det fanns många luckor i hans minne beträffande Wallenberg och den tid de satt tillsammans.

Wallenberg hade berättat, att han sänts till Budapest för att hjälpa de ungerska judarna med svenska skyddspass. Wallenberg hade haft stora svårigheter med de tyska myndigheterna i Budapest. I och med att ryssarna nått fram till staden hade Wallenberg anmält sig för de ryska myndigheterna. Han hade sedan skickats från den ena instansen till den andra, tills han slutligen blev häktad.

Wallenberg hade vidare berättat, att han sänts med tåg till Moskva tillsammans med sin chaufför Langfelder. Langfelder var tillsammans med Wallenberg vid häktningen. De fördes till Lubianka där Wallenberg och Langfelder skildes från varandra.

Wallenberg hade genast avfärdat en skrivelse riktad till fängelsedirektören, i vilken han förklarade sin ställning inom den svenska beskickningen i Budapest samt protesterade mot häktningen. Wallenberg hade också i denna skrivelse bett att få komma i förbindelse med svenska beskickningen i Moskva i sin egenskap av svensk medborgare och svensk diplomat. Wallenberg framförde också klågomål rörande förplägnaden och begärde att få en förbättring härvidlag med hänvisning till det svenska medborgarskapet.

Richter framhöll i detta sammanhang, att Wallenberg ej varit särskilt intresserad av den materiella sidan. Wallenberg hade under denna tid förts till förhör en gång. Den kommissarie som skötte förhöret, hade däribland sagt följande till Wallenberg: "Sie sind ja uns bekannt. Sie gehören einer Hochkapitalistischen Familie in Schweden an". Wallenberg anklagades för att ha bedrivit underrättelseverksamhet. Förhöret hade varat cirka 1 - 1½ timme.

Denna del av samtalet med Richter slutade med att Richter förelades 6 stycken fotografier (däribland ett av Wallenberg taget i Budapest). Vi hade nätt och jämt hunnit lägga ut fotografierna förrän Richter tog upp Wallenbergs foto och sade att här är Wallenberg.

Richter fortsatte därefter att berätta om sina fortsatta

upplevelser ifrån fångenskapen. Den 27 juli 1947 vid 22-tider fördes Richter till förhör. Detta leddes av en överste. Bl.a. ställdes följande frågor till Richter. Tillsammans med vilka hade Richter suttit i sin fångenskap. Till svar på denna fråga räknade Richter upp namnen på sina cellkamrater resp. den tidpunkt han suttit tillsammans med dem. Därvid hade Richter också nämnt Wallenbergs namn och den tid han suttit tillsammans med honom. Richter hade då tillfrågats om för vilka han hade berättat något om Wallenberg. På denna fråga hade Richter svarat, att han berättat om Wallenberg bl. a. för Wilhelm Rodde (avliden), dr. von Iai (troligen skjuten) samt för Franz Langer. Den senare skall enligt Richter ha återvänt och vara bosatt under adress Drosthe Huhlshochstr. 11, Duisburg, Hamborn. Vidare hade Richter tillfrågats om vad Wallenberg berättat för honom. På detta hade Richter svarat, att Wallenberg tillhört svenska beskickningen i Budapest och att han där haft till uppgift att förse ungerska judar med svenska skyddspass samt att Wallenberg förts till Moskva med tåg. I övrigt hade Richter meddelat som svar på denna fråga, att Wallenbergs och hans samtal rört sig kring allmänna angelägenheter. Förhöret hade varat ungefär en halvtimme. Efter förhöret fördes Richter till en ny cell där han satt ensam i 14 dagar.

Den 23 februari 1948 fördes Richter till cell 42 där han till en början satt ensam.

Senare i februari 1948 infördes överste Kitchmann och amiral Tillessey i cellen. Kitchmann hade bl.a. berättat, att han varit militärattaché såväl i Helsingfors som Stockholm. Han hade också berättat, att han tidigare delat cell med Langfelder. I likhet med Richter hade han på kvällen den 27 juli 1947 förts till förhör angående sin kännedom om Wallenberg. Även han hade efter förhöret suttit i ensam cell i cirka tre veckor.

I juli 1951 fördes Richter till Iubianka, där han dömdes i januari 1952. I mitten av sistnämnda månad fördes han till Butyrka, där han satt till den 18 mars samma år, då han ensam fördes till Wladimir.

I Wladimir hade Richter åter sammanförts med Kitchmann. De sattes tillsammans i corpus 2, där den s.k. lasarettssavdelningen, vilken omfattade cirka 60 celler, låg. Både

Richter och Kitchmann stod under behandling. Richter led av en sköldkörtelsjukdom. I Wladimir hade Richter ej förbindelse med några andra fångar. Han nämnde emellertid, att han under denna tid fått veta, att von Kleist avlidit där. Richter hade under denna tid varit angelägen om att inte bli bestraffad och därigenom gå miste om den dagliga promenaden, vilken var nödvändig för att hans hälsa ej skulle bli försämrad.

Samtal den 24 oktober 1955.

Vid detta samtal lämnade Richter följande kompletterande uppgifter. Richter betonade ånyo, att han till följd av den långa tidsrymd, som förflutit sedan han tillsammans med Wallenberg vistats i Lubianka och den därpå följande tiden i Lefortovskaja, han numera ej hade exakt minne av alla detaljer därifrån.

Angående sina placeringar i olika celler i Lefortovskaja efter den 17 juni 1945, lämnade Richter följande upplysningar.

Den 17 juni 1945 infördes Richter i cell 164 i 3:e Stock, där han satt tillsammans med Beckerle och major Frohma. Sedan Beckerle tagits från cell 164, insattes i hans ställe Generalleutnant von Pamwitz där. Cell 164 var en hörncell och dess läge överensstämde med de uppgifter med avseende på numreringen, vilka von Hinckeldey lämnat. Mellan cellerna 164 och 165 förekom förbindelse. Man hade fått samtal via den tidvis tomma vattenledningen. I cell 165 hade vid denna tid suttit Bergemann, Rösstel och Styhler. Dessutom kände Richter till att Steltzer och kaptenen i Abwehr Scheller suttit där. Däremot kände Richter ej till vilka, som suttit i cell nr. 167.

Vidare uppgav Richter, att i november 1946 hade Obersturmführer Mettler och Untersturmführer Graf suttit i cell 145.

Beträffande Wallenberg framkom under detta samtal följande. Så vitt Richter kunde erinra sig hade Wallenberg och Langfelder förts ensamma till Moskva. Resan dit hade möjligen företagits via Rumänien. Den hade varat cirka fem veckor. På vår fråga huruvida Richter kände till om Wallenberg suttit i något annat fängelse i Moskva innan han den 31 januari 1945 införts i cell 123 (121) svarade Richter, att han ej kunde erinra sig något härom. Han drog sig dock till minnes, att Wallenberg medfört till cellen ett antal konservburkar, vilka hade öppnats av fängelsedirektören. Wallenberg fick behålla innehållet, men fräntogs burkarna. Dessa hörde till kategorien förbjudet gods. Ifrån denna uppgift drog

Richter slutsatsen, att cell 123 (121) måste ha varit den första cell som Wallenberg förts till. Han skulle eljest redar tidigare ha fräntagits konservburkarna.

På vår fråga om Wallenberg vid något annat tillfälle än vid det tidigare nämnda förhöret lämnat cellen för förhör eller några andra orsaker, förklarade Richter, att så ej var fallet.

Under resan till Moskva hade Wallenberg gjort en del minnesanteckningar, vilka fräntogs honom vid införandet i fäng-
elset.

Beträffande tidigare nämnda besvärsskrivelser som Wallen-
berg riktat till fängelsedirektören berättade Richter, att
Wallenberg från början utformat denna i mycket skarpa ordalag,
men att han sedan Richter framhållit för honom, att en mera
objektivt hållen skrivelse skulle göra betydligt bättre verkan,
mjukade Wallenberg upp sitt skrivsätt.

Beträffande sin vistelse i Wladimir lämnade Richter på
vår förfrågan den upplysningen, att läkarna i corpus 2 enbart
utgjordes av ryssar.

Då Richter slutligen lämnades tillfälle att uttala sig om
den skiss, som vi gjort upp på grundval av von Hinckeldeys an-
visningar, förklarade Richter, att vad cellerna 72, 79, 164 -
167 beträffade överensstämde dessa med skissen. Vad rör cell
144 ansåg Richter att cell 144 var en hörncell och ej såsom på
skissen nr 2 i en cellrad. Beträffande cellerna i tillbygg-
naden nämnde Richter att han själv vistats i en av sjukcellerna
i par-terre-våningen. Den hade nr 208.

Köln den 31 oktober 1955.

Undert.

Lindberg.

K.Lundström.

19		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

i anslutning till skisser över
fängelset i Lefortowskaja.

I anslutning till den K-formade fängelsebyggnaden, nordvästra del, finns en mindre utbyggnad i tre våningar (eventuellt fyra). Som framgår av den bifogade skissen inrymmer denna del dels ett mindre antal celler däribland några sjukceller, dels utrymmen för läkare, tandläkare osv. En senare tillbyggnad bildar tre sidor av den inre fängelsegården. I denna inrymmer förhørs- och domstolslokaler, lokaler för fängelsets administrativa del mm. I källaren är fängelsebadet inrymt.

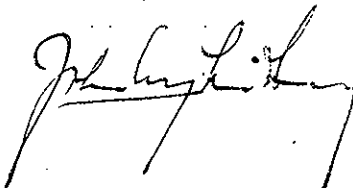
Beträffande rastgården har denna som framgår av skissen flyttats till inre gården under loppet av år 1945.

Som framgår av skisserna över själva fängelsebyggnaden löper runt fängelset i varje etage ett cirka 1 meter brett galleri av järn- och plåt. På skilda ställen löper broar från den ena sidan till den andra. Den exakta placeringen av dessa har ej kunnat fastställas.

På samma sätt råder oklarhet beträffande en rad

andra uppgifter. Så får t.ex. den på skissen redovisade cellnumreringen betraktas som preliminär. Skiljaktigheter för att inte säga rent motstridande uppgifter (se t.ex. Wallensteins uppgifter) föreligger. Efter hand bör emellertid en ganska komplett bild av fängelset kunna fastställas.

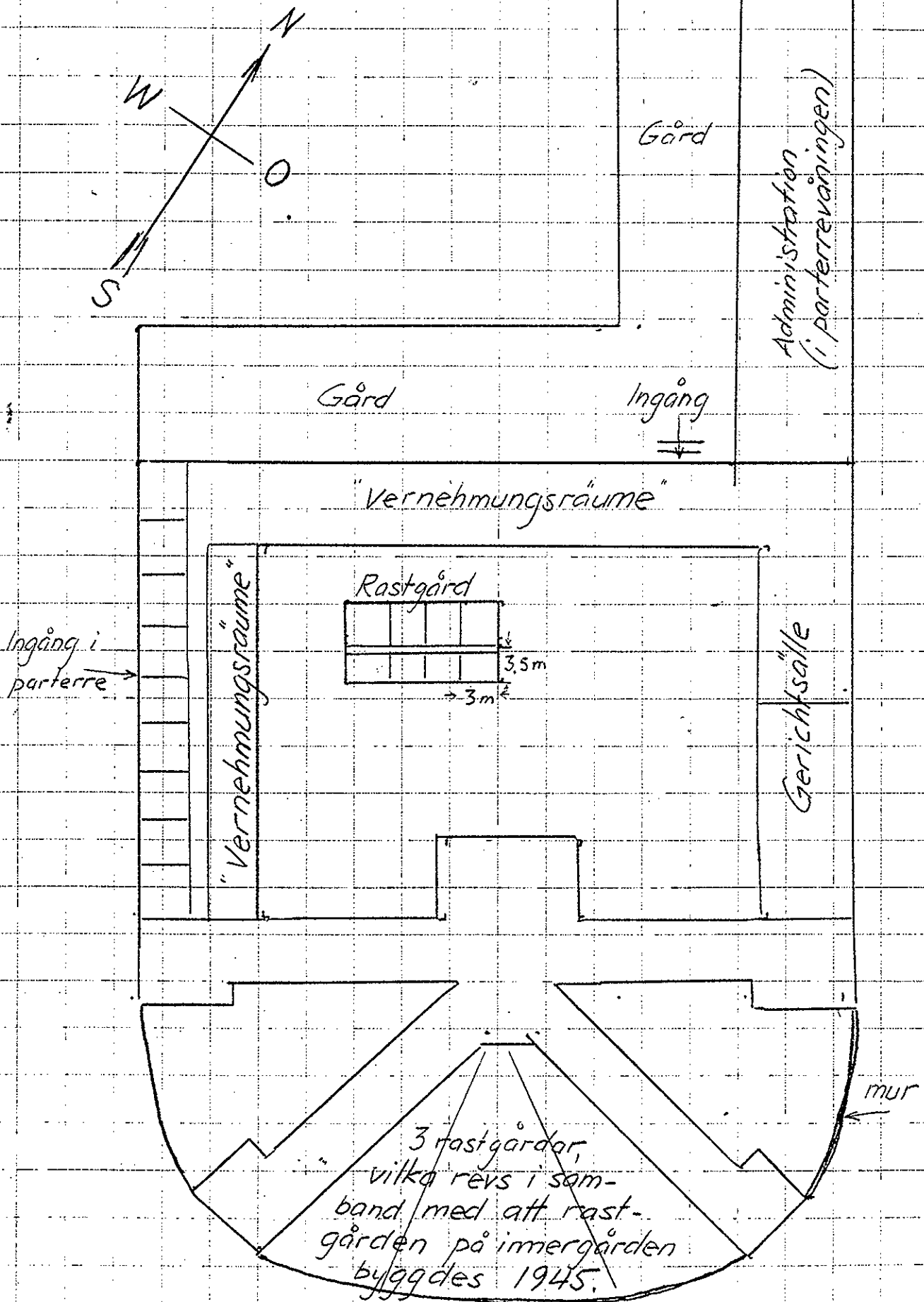
Köln den 31 oktober 1955.

Bil. 5 skisser

(4 skisser rörande fängelsets olika våningar
1 översikt över fängelset.)

Gata

Byggnadsplan 31 okt. 1955

Lefortovskaja

Col

Foto

Sec.
makere

WC

50

49

48

47

46

45

44

43

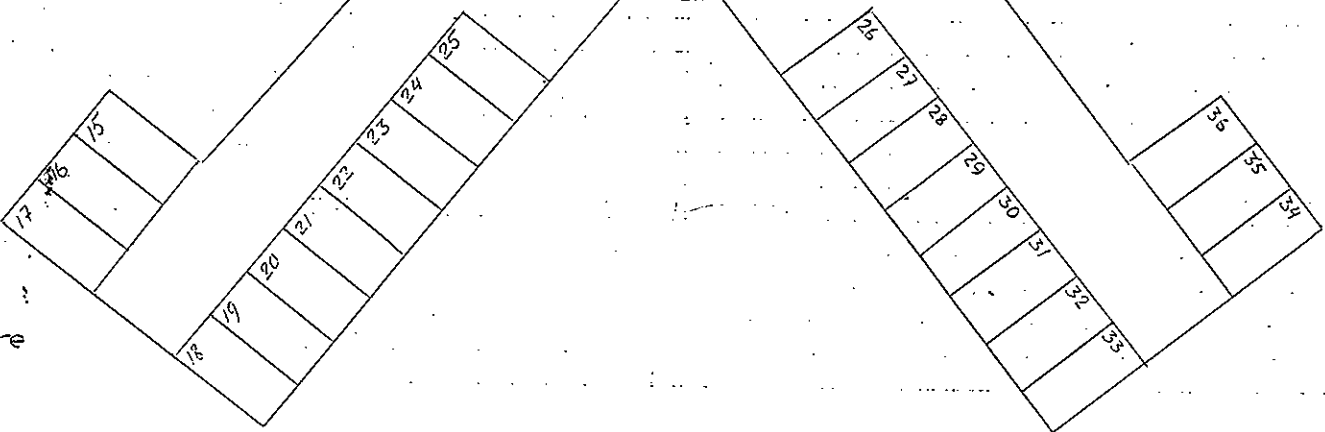
42

41

Hiss
Korridor

11	12	13	14
----	----	----	----

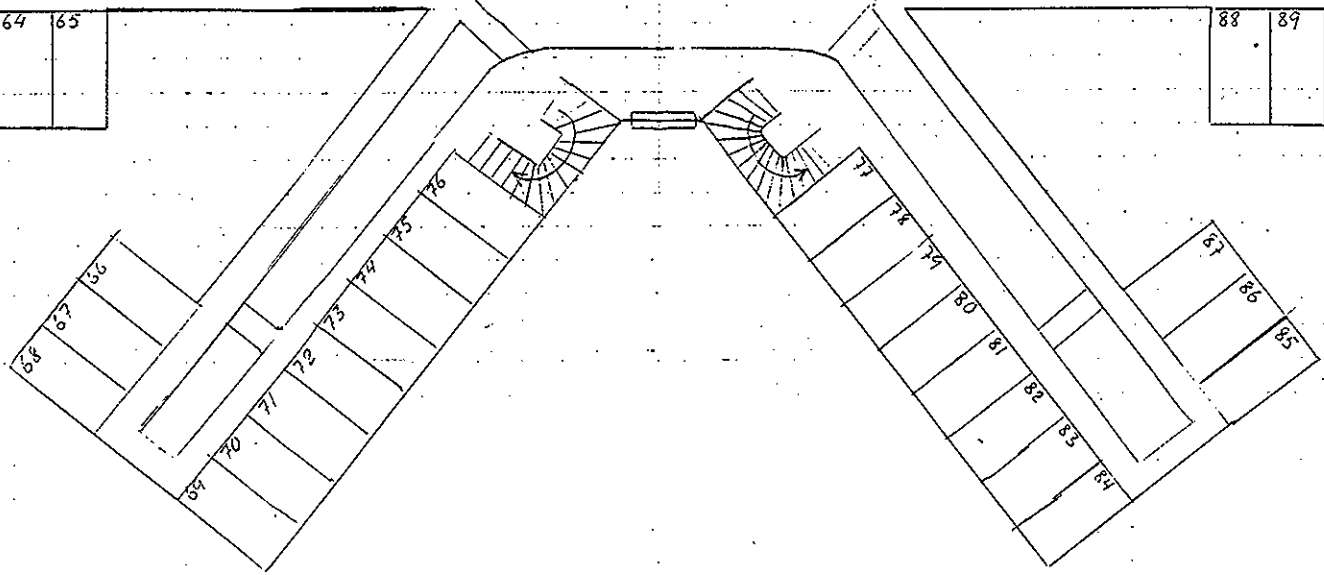
37	38	39	40
----	----	----	----

Leif-ovsaja

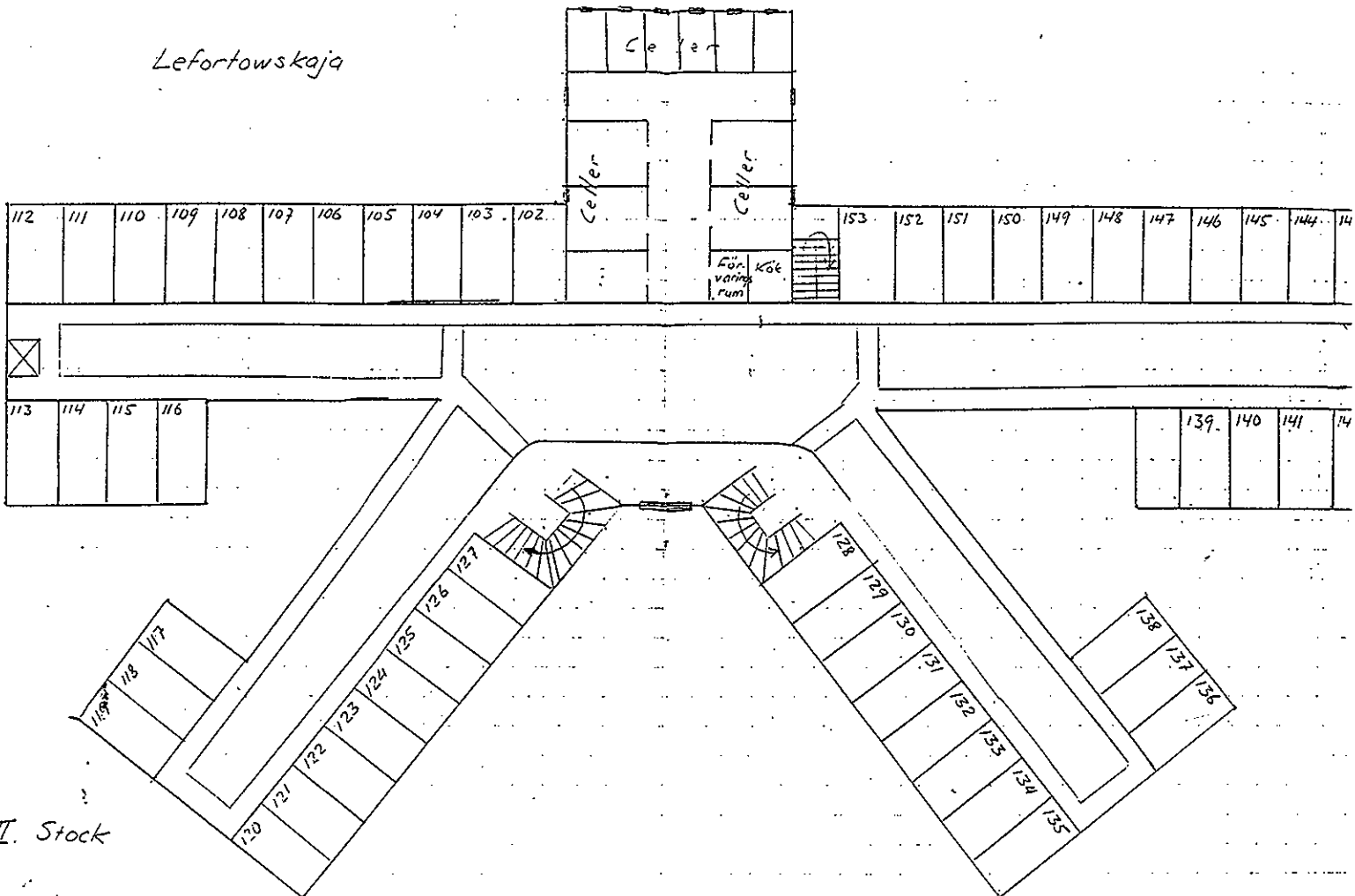
											Apotek	Tand läkare	Läkare										
											Kontorsrum för läkare	Cell	Cell										
											Personal	Cell	Cell										
61	60	59	58	57	56	55	54	53	52	51	?	Bad	Wärm vatten										
förmå		Döda genom- gång		NG										101	100	99	98	97	96	95	94	93	92

Hiss																				
																				
62	63	64	65											88	89	90	91			

I. Stock

Lefortovskaja

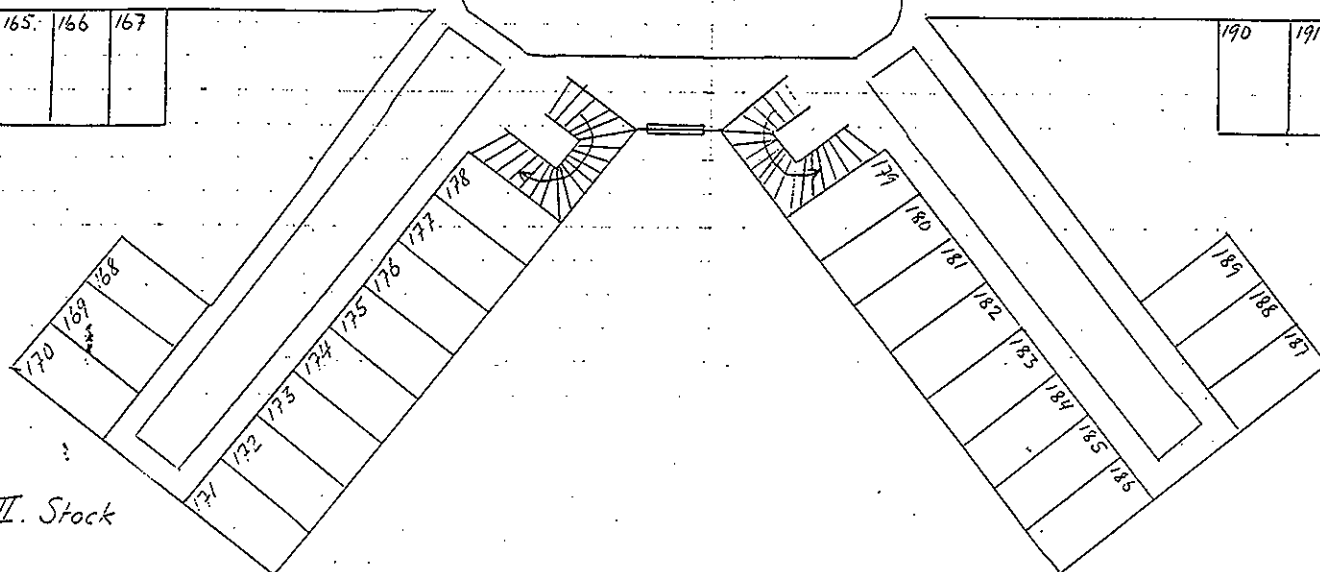
II. Stock

Lefortovskaja

163	162	161	160	159	158	157	156	155	154	Samt Lifnime
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----------------

204	203	202	201	200	199	198	197	196	195	194
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

165	166	167	190	191	192	193
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

III. Stock

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN19
Bonn, p.t. Köln, den 31 oktober 1955.Strängt förtroligt.1 bil.
BIL

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

./1

Sekreterare Lindberg har bett mig omhändertaga bifogade brev från major von Hinckeldey, Wiesbaden, till fru von Dardel. Jag ber härmed få översända det till Dig med hemställan om behägen vidarebefordran.

T. Göransson

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. L u n d b e r g,
Stockholm.

Exp. 31/10-55 m. kurir/fru

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Tj.f. Avdelningschefen

efterforskning av
svenskar i Sovjet

Stockholm den 28 oktober 1955.

Strängt förtroligt. 3 bil.

HP 39

Broder,

./1-2

I anslutning till meddelande i särskild ordning avseende bland annat "styrmannen Sven Walter" ber jag härmed få översända avskrifter av två här gjorda uppteckningar rörande föregivna svenskar i Sovjet. Jag vore tacksam om dessa handlingar snarast möjligt kunde tillställas Lorentzon för de åtgärder som från hans sida må vara möjliga.

./3

För Lorentzons kännedom bifogas vidare avskrift av ett handbrev idag till Ekblad i Hamburg.

*Min bil. vore
Stig Unger*
(Stig Unger)

Envoyén Kumlin,
B o n n.

*Bil. överl. t. sekr.
Lindberg 4/11 f.v.G.
till Lorentzon / fu*

*Lorentzon åter-
lämnat bil. 5/11 / fu*

Strängt förtrolig.

P.M.

I Expressen publicerades den 21 oktober 1955 ett UP-telegram enligt vilket en från Sovjet hemvändande tysk - Hans Joachim Merk - förklarat att han i juli eller augusti i år i Taischet träffat en svensk konstnär, som uppgett sig heta Björklund. I samma artikel meddelades vidare, att en annan hemvändande tysk, Paul Biedemann, likaså i Taischet skulle ha träffat en svensk i 40-årsåldern vid namn Sven Walter. Walter hade enligt Biedemann arbetat i en metallhärningsverkstad i läger 013.

Den 26 oktober förekom i pressen stort uppslagna artiklar, enligt vilka besättningen på Trelleborgsfartyget "Bengt Sture" kunde tänkas befinna sig i Sovjet. Fartyget ifråga hade försvunnit i oktober 1942 på resa från Danzig till Trelleborg med kollast. (Arkivets dossier om "Bengt Sture" visar att en undersökning om fartygets öde, vilken undersökning verkställdes av dåvarande marinattachén i Berlin, icke givit något som helst resultat).

En genom pressbyrån verkställd utredning avseende tidningsuppgifterna den 26 oktober har utvisat att en Hålsingborgsjournalist - tydligtvis mot bakgrund av uppgifterna i ovannämnda artikel i Expressen - sammankopplat i sagda artikel omnämnde Sven Walter med förste styrmannen från

"Bengt Sture" John Arne Walter. Vidare synes ifrågavarande journalist ha förutsatt att andre maskinisten å sagda fartyg, A. Bergström, vore identisk med den Helge Bergström, som, enligt tidigare vittnesmål, skulle befinna sig i lägret Inta.

Byråchefen Leijon har vid samtal med ombudsmannen i Fartygsbefälsföreningen, kapten Tufvasson, förtroligt erfarit att en redaktör Aspegren i Aftonbladet skulle ha erhållit upplysningar om "Walter" från en hr G. Paul. Det synes icke uteslutet att denne Paul är identisk med den Dr Johannes Paul, vilken den 25 augusti 1955 å generalkonsulatet i Hamburg avgav ett vittnesmål om föregivna svenska medborgare, som han träffat under fångenskap i Sovjetunionen.

På kabinettssekreterarens uppdrag har jag idag talarat med Dr Pauls dotter, fröken Sieglinde Paul, sjuksköterska å Epidemisjukhuset i Kalmar, bostadstelefon 16405. Under förrebarande av att utrikesdepartementet önskade vissa kompletteringar till det av Dr Paul tidigare lämnade vittnesmålet frågade jag fröken Paul om hennes faders nuvarande vistelseort. Hon uppgav att Dr Paul f.n. befann sig på resa i Bayern, men att han under nästa vecka kunde träffas hos sin son, adress: Stellingerg Weg 5, Hamburg 19.

Stockholm den 27 oktober 1955.

(Sven Fr. Hedin)

P.S. Aftonbladet skriver idag att G. Paul omnämnt "styrman Walter" till åtminstone en tysk tidning. AB säger sig vidare ha erfarit, att det i Sovjet skulle finnas två svenskar med namnet Walter.

27.10.55

Enligt den till den 10/10 1951 inkomna rapporten från den svenska
ambassaden i Moskva hade svensk krigsfångenskap i Tyskland
under andra världskriget i Tyskland varit en viktig del av den
- och som en del av den som var en del av den som var en del av den
- och som en del av den som var en del av den som var en del av den
- och som en del av den som var en del av den som var en del av den

(Sveb. 10/10 1951)
F.M.

1. Stockholms Tidningens korrespondent Christer Jäder-
lund uppgav i en artikel från Friedland den 20 oktober
(ST 21.10) att han av en hemvändande tysk fått uppgift om
att en svensk sjöman skulle finnas i Taischetlägret. En
sagesman kände till förnamnet Sven, medan andra talade om
tillnamn såsom Mattisen eller Martinsson. Svensken hade
kommit till läger 020 i Taischet år 1951, där han för st sys-
selsatts i lägerbageriet och sedermera i bilverkstaden.

I samma artikel meddelades vidare, att svenskens
brott skulle ha bestått i smuggling av estniska flyktingar
över Östersjön till Sverige. Efter avtjänat straff skulle
svensken ha fraktats till Krasnojarsk-området, där han nu-
mera levde som "fri kolonist". En av de hemvändande krigs-
fångarna hade förklarat att han känt svensken i 3 1/2 år.

2. Expressen publicerade samma dag ett UP-telegram från
Friedland med utsagor av två hemvändande tyska krigsfångar,
Hans Joachim Merk och Paul Biedemann. Den förstnämnde hade
i Taischet i juli eller augusti i år träffat en 55-årig
svensk konstnär, som uppgett sig heta Björklund. Biedemann
lämnade uppgift om en 40-årig svensk - Sven Walter - som i
oktober i år arbetade i en metallhärdningsverkstad i läger
013 i Taischet.

- . - . - . - . -

Förtroligt.

Två omständigheter kunna tyda på att Sven Mattisen /
Martinsson och Sven Walter vore identiska, trots att utsagor

1710

Stockholm den 28 oktober 1955.

HP 39

2 bil.

Strängt förtroligt.

Tjf.

efterforskning av
svenskar i Sovjet.

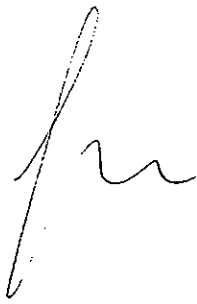
Broder,

./1-2

Åberopande Ditt handbrev till Jarring den 29 augusti 1955 översänder jag härmed två uppteckningar med uppgifter om föregivna svenskar i Sovjet. Med hänvisn. härtill får jag bedja Dig snarast kontakta Dr. Johannes Paul för att efterhöra huruvida denne känner till Walter eller har andra upplysningar att lämna om svenskar i Sovjet utöver de med Ditt ovancerade handbrev insända. Det skulle vara av synnerligt värde att få del av Pauls spontana reaktion på frågan huruvida han i Sovjet träffat andra svenskar. Endast i sista hand synes Du själv böra fråga Paul om han står bakom pressuppgifterna om "styrman Walter".

(Stig Unger)

Generalkonsuln Ekblad,
H a m b u r g.

P.M.

angående Bo Järborgs, D.N., samtal med
major von Hinckeldey angående Wallenberg.

Major von Hinckeldey berättade vid vårt besök den 28 oktober, att han blivit uppringd av Järborg från Friedland sent på kvällen någon dag kort före vårt första besök. Järborg angav därvid, att han var knuten till Wallenbergs-sällskapet och önskade med anledning härav få närmare uppgifter av major von Hinckeldey rörande Wallenberg. På von Hinckeldeys fråga om Järborg var journalist medgav denne att han var journalist i Dagens Nyheter. von Hinckeldey förklarade för Järborg, sedan han i stort sett endast bekräftat en del upplysningar som Järborg redan satt inne med, att han var villig lämna närmare uppgifter direkt till svenska utrikesdepartementet. Han hänvisade Järborg dit.

Major von Hinckeldey visade vid detta tillfälle också ett brev, som han erhållit den 24 oktober. Avsändare var veckotidningen Året Runt. Brevet var daterat den 22 oktobe

och undertecknat av Thea Oljelund. I brevet sägs, att Året Runt fått, av en finne vid namn Raoul Rihlas, uppgifter om att von Hinckeldey suttit tillsammans med Wallenberg i Wladimir 1953. Brevet avslutades med en begäran, att von Hinckeldey skulle uttala sig i denna sak.

På vår förfrågan hur von Hinckeldey skulle förfara med brevet svarade denne, att han ej kommer att besvara brevet.

Köln den 2 november 1955.

Franklin D. Roosevelt

Uttalande av utrikesminister Undén i riksdagsdebatten
den 2 november 1955. angående
Wallenbergsaffären.

I anledning av herr Ohlins fråga om Raoul Wallenberg vill jag - utan att nu gå närmare in på saken - framhålla att ett intensivt utredningsarbete utföres inom utrikesdepartementet under ständig kontakt med de anhöriga och att på grundval härav åtskilligt bevismaterial kunnat erhållas. En del av de uppgifter som i samband med de tyska krigsfångarnas hemsändande från Sovjetunionen publicerats i pressen hade vi sålunda redan tidigare kännedom om. Jag tog upp denna sak med medlemmar av sovjetregeringen under mitt besök i Moskva 1954 och därefter tillställde vi det sovjetryska utrikesministeriet det material vi då hade. Senare har vid ytterligare ett par tillfällen framställning gjorts till ledande personer inom sovjetregeringen.

Svaren på tidigare framställningar har varit att Wallenberg inte funnits i Sovjetunionen. Vid de senaste démarcherna har dock från sovjetrisk sida uttryckligen tillfogats att, om Wallenberg anträffades, han skulle återsändas till Sverige. Vi betraktar detta som ett löfte och kommer att även i fortsättningen påminna om det och kräva att mysteriet Wallenberg äntligen uppklaras på det enda sätt som hela vårt folk hoppas och väntar.

Mer anser jag det inte lämpligt att för närvarande säga i denna sak.

Erich Reuter
Generallieutenant a. D.

Weiden/Oberpf. 30.10.55.
Maxstrasse 25

INK. DESK. DONN
D. R. 11/40
- 2737/55
Jb 39 A

Se Königl. 3/11 Uhr für -
- hab. sehr.
Schwedischen Gesandtschaft

danke ich für die Beantwortung meiner
Anfrage wegen des angeblichen „Baron Erik
von Andersen“.

Zu dieser Angelegenheit darf ich Ihnen,
nach Kenntnisnahme Ihres ausführlichen Schrei-
bens vom 19. Oktober, sagen, dass es sich mei-
nes Erachtens um einen Betrüger handeln
kann, der, entweder um bei den Russen zu
imponieren oder bei seinen Mitgefangenen
Aufsehen zu erregen, sich diesen Namen aus-
gedacht haben kann. Ich möchte aber nicht
Ihrer Entscheidung vorgreifen und werde Ihnen
den Fall schildern, wie er sich mir gezeigt
hat.

Ende Oktober 1954, genau vor 1 Jahr, wurde
ich für 4 Tage in das Durchgangsgefängnis
(Peresilka) Moskau eingeliefert. In der grösseren
Zelle für politische Gefangene lag ich neben
einem russischen Oberstleutnant-Arzt, Sohn eines
zaristischen Oberst aus einer früher bekannten

ukrainischen Adelsfamilie, der jetzt wegen seiner angeblich politischen Haltung in Haft gehalten wurde. Ein Mann, der auf mich einen durchaus günstigen Eindruck gemacht hat. Unter anderem erzählte er mir, dass er im Jahre 1950 im bekannten russischen Gefängnis "Lubianka" Moskau für etwa 3 Wochen mit einem Mitgefangenen zusammen gewesen ist und dieser nach längerem gegenseitigen Misstrauen ihm, dem Arzt, seine Lebensgeschichte erzählte:

Alter anfangs 30 Jahre, Vater: sehr wohlhabender schwedischer Bürger, Landbesitz in Schweden, jetzt Direktor einer grossen Schweizer Uhrenfabrik. Mutter: geborene Schottin mit Namen O'Brien. Braut: Tochter des damaligen schwedischen Kriegsministers. Sein Name: Baron Erik von Andersson (oder auch ... son, kann Hörfehler von mir sein) Er war als Sohn einer Frau bei der englischen Luftwaffe eingestellt und machte bei dem englischen Geschwader, das als sog. Territorium kämpfte (!!) als Major den Kampf gegen Deutschland mit. Dabei hätte er die Bekanntschaft sowohl Molotows als auch des Sohn Stalins gemacht. Er wäre mit dem Titel "Held der Sowjetunion" ausgezeichnet worden. Nach dem Waffenstillstand ist er in Berlin bei

der englischen Militärmission eingesetzt worden. 1946 wurde er in Begleitung einer Dame, seiner Freundin, bei einem Autofahrtzug in Berlin von einem anderen Autofahrer um Hilfeleistung bei einer angeblichen Panne gebeten. Er verlor das Bewusstsein und wurde später umgeben von russischen Soldaten auf. Von 1946-47 wurde er ausserhalb Berlins in einer Villa untergebracht, mit allem Luxus, ausser der Freiheit. Von sowj. Seite wurde mehrmals versucht, ihn für sowj. Propaganda gegen Schweden, einzufangen. Er lehnte ab. 1947-48 wiederholten sich diese Angebote, aber jetzt nicht mehr bei Berlin sondern in einer „Datsche“ (kleines Sommerhaus) bei Moskau unter gleich guten Lebensbedingungen. Auch hier lehnte er ab. Unter anderem sollte er völlig frei in der UdSSR leben können ausreichend Geld erhalten, aber durch Rundfunk in Schweden für die Sowjetunion werben. Von 48 an wurde er in der „Lubjanka“ in einem besonders gut ausgestatteten Appartement mit eigener Bibliothek und Wunschkost, untergebracht. Auch hier wiederholten sich die sowj. Forderungen. Zur Bekräftigung wurde er aber hin und wieder ab 1950 in eine richtige Gefängniszelle gesperrt, so traf er 1950 auch in einer Einzelzelle mit dem Arzt

Zusammen. — — Als der Strzt aus Moskau in eine andere Stadt mit der Bahn 1950 (gegen Ende des Jahres) verlegt wurde, traf er (der Strzt) einen anderen Gefangenen, der ihm erzählte, dass ein Schwede, Baron von Andersson, in Wladimir-Wolinsk mit kahlgeschorenem Kopf, ausgeladen sei.

Soweit die Angelegenheit Andersson.

In Wladimir-Wolinsk befindet sich das in ganz Russland berühmte Gefängnis für politische Häftlinge. (etwa 200 km nord-ostwärts Moskau). In Ihrem Schreiben vom 19.10 schreiben Sie von einem Österreicher, der in eine Lager Kominsk ---- u.s.w. Ich nehme an, dass es sich um W.-Wolinsk handelt.

Sie werden sich wahrscheinlich, genau so wie ich, über diese etwas dunkle und verwirrende Angelegenheit wundern, aber ich hielt es für meine Pflicht, als Spätheimkehrer alles zu melden, was zur Erforschung von Vermissten beitragen könnte.

Mit vorzüglicher Hochachtung

früf Krüger

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln, den 3 november 19 ¹⁹ 55.		
<u>Strängt förtroligt.</u>		3 bil.
N:o		
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Broder,

./. I anslutning till mitt handbrev den 31 nästlidna oktober ber jag härmed få överlämna två av herrar Lindberg och Lundström utarbetade promemorior angående samtal med generalen von Bentivegni och pressattachén Pörzgen, även-
 ./. som en av de båda förstnämnda uppgjord skiss över Vladimir-fängelset.

T. Göransson

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. L u n d b e r g,
 Stockholm.

Exp. av fru Fogelberg 3/11 m. kurr / ju

		19.
<u>Strängt förtroligt</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående samtal med f.d. generalen Franz-Eccard
von Bentivegni, född den 18 juli 1896, Zurmaien
Str. 8, Trier. von Bentivegni var f.d. chef för
III:e avdelningen i Abwehr.

von Bentivegni besöktes den 25 oktober. Sedan vi redogjort för anledningen till vårt besök, förklarade von Bentivegni, att han under sin fångenskap hört talas om en svensk diplomat. Dennes namn hade möjligen nämnts för honom, men han kunde inte längre erinra sig det. Svensken skulle enligt hans uppfattning befunnit sig i ett fängelse i Moskva sannolikt Lefortowskaja.

Om sig själv berättade von Bentivegni, att han år 1945 blivit tillfångatagen och förd till Lefortowskaja. Vid något tillfälle under 1946 överfördes von Bentivegni till Lubianka. År 1952 dömdes von Bentivegni och fördes till Wladimir, varifrån han i oktober 1955 återsändes till Tyskland.

von Bentivegni kunde inte närmare erinra sig från vem han fått uppgift om den svenske diplomaten. Han menade, att det måste ha skett någon gång under tiden 1946-49. Den ende, som von Bentivegni kunde erinra sig som möjlig sagesman,

var gestapomannen Panzinger. Denne hade suttit i Lubianka i en cell med nummer i sifferserien 40 till 49. Först sedan von Bentivegni kom till Wladimir, fick han på nytt höra talas om den svenske diplomaten, von Bentivegni räknade därvid upp några av sina cellkamrater och förmodade, att några av dessa satt inne med ytterligare kunskaper. De namn von Bentivegni nämnde var:

Rensinghoff

Lange(r)

Streckenbach

Hatz

Josef Böhm

Manfred

Kurt Landwehr von Pragenau

Oberleutnant Paltzo

Beträffande svensken hade von Bentivegni hört, att denne skulle ha varit en ivrig knackare, och att han därvid skulle ha lämnat uppgifter om sitt tillfångatagande. Svensken skulle ha blivit häktad i Budapest, där han varit verksam med att bistå judarna.

von Bentivegni hade ej hört talas om att svensken skulle ha befunnit sig i Wladimir. Han kunde ej heller lämna några andra upplysningar om dennes eventuella vistelseort.

Som framgår av ovanstående lämnade von Bentivegni mycket svävande uppgifter. Detta gäller även för egna upplevelser under fångenskapen. von Bentivegni föreföll vara i avsevärt mycket sämre psykisk kondition än t.ex. von Hinckeldey och Gustav Richter.

Köln den 31 oktober 1955.

19		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående samtal med f.d. pressattachén i Sofia,
Dr. Hermann Pörzgen, född den 7 maj 1905. Hotel
Römerbad, Wiesbaden.

Pörzgen besöktes den 28 oktober 1955. Då han redan i Friedland varit i kontakt med Lorentzon var han genast på det klara med vårt ärende.

Om sig själv berättade Pörzgen, att han efter sin häktning förts till Moskva, där han den 23 september 1944 insattes i Lefortowskaja, cell 153, 2:e St. Pörzgen var övertygad om att denna cell låg intill trappan i 2:e Stock. Det var i denna cell han först hörde talas om att en svensk vid namn Wallenberg satt som fånge i Lefortowskaja. Denna uppgift erhöll Pörzgen då han efter en kort tid kom i kontakt med granncellen genom knackningarna. Han kunde inte vid vårt besök exakt uppge när denna förbindelse med granncellen upprättats och ej heller när han först fick meddelande om Wallenberg.

Beträffande placeringarna i granncellerna uppgav Pörzgen följande:

Cell 152. Supprian tillsammans med två italienare.

Cell 151. Wallenstein, Rensinghoff och Rantzau.

I de bortom dessa liggande cellerna satt bl.a. von Hinckeldey, ungraren Simon och generalen von Tschamer, vilken senare avrättats. Pörzgen kunde inte närmare ange i vilka celler dessa suttit.

I cell 153 hade Pörzgen Mohrmann såsom cellkamrat alltsedan den 23 september 1944. Pörzgen blev kvar i cellen till den 29 december 1946 då han fördes till Lubianka. Tre månader senare lämnade också Mohrmann cell 153. Pörzgen fördes senare tillbaka till Lefortowskaja och insattes då i cell 154. Även där var Mohrmann hans cellkamrat. Under sin tid i Lefortowskaja satt Pörzgen utöver de två nämnda cellerna 153-54 också i en cell i par-terre-våningen i samband med att han blev dömd år 1948. Efter domen fördes Pörzgen till Wladimir där han insattes i corpus III.

Beträffande sin kännedom om Wallenberg framhöll Pörzgen, att samtliga uppgifter som kommit honom tillhanda om denne kommit genom knackningar från Wallenstein över Supprian. Av de uppgifter Pörzgen erhållit kunde Pörzgen erinra sig följande.

Wallenberg som arbetat för Svenska Röda Korsets räkning i Budapest hade häktats av ryssarna och anklagats för spioneri för tysk räkning. Pörzgen kände också till att Wallenberg tillhörde den kända bankirfamiljen med samma namn.

Pörzgen uppskattade den tid Wallenberg suttit i Lefortowskaja till minst två år. Efter att ha suttit en tid i andra våningen hade Wallenberg och Roedl flyttats upp till 3:e Stock. Pörzgen antog, att det var Wallenbergs och Roedls omfattande knackningsförbindelser som

varit orsak till deras förflyttning.

Pörzgen berättade vidare, att han vid ett tillfälle under promenad i rastgården tillsammans med Mohrmann genom en springa i planket kunnat iakttaga Roedel och som de trodde Wallenberg. Mohrmann var sedan tidigare bekant med Roedel. Pörzgen och Mohrmann drog då den slutsatsen, att den man som var i Roedels sällskap måste var Wallenberg. Pörzgen beskrev honom såsom ganska lång, minst 180 cm, med typiskt skandinaviskt utseende. Han hade långt fylligt ansikte och gick med lätt framåtlutad hållning. Någon mera detaljerad beskrivning kunde Pörzgen inte göra. Så kunde han t.ex. ej beskriva Wallenbergs profil. Han kunde ej heller erinra sig tidpunkten för händelsen.

Då Pörzgen förelades 6 fotografier varav ett var av Wallenberg (taget i Budapest), sade sig Pörzgen ej kunna identifiera Wallenberg bland de förelagda fotografierna. Han framhöll, att dels låg denna händelse långt tillbaka i tiden, dels att det var mycket kort tid han kunde iakttaga den han trodde var Wallenberg.

Pörzgen förklarade vidare, att han i badet hört Wallenberg ropa sitt namn. Det var vanligt, att de badande utväxlade namn badavdelningarna emellan.

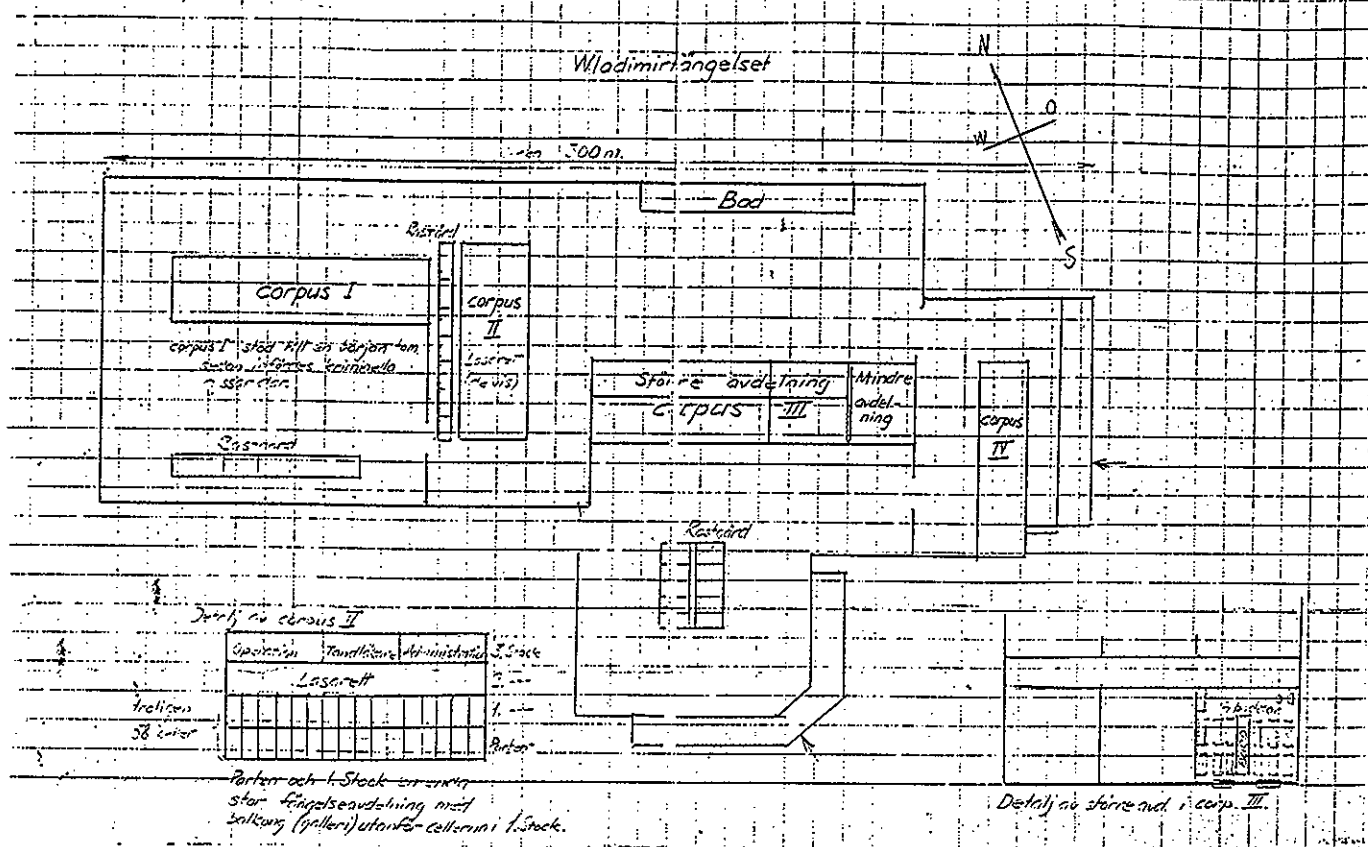
I Wladimirläget hade Pörzgen erhållit en uppgift om att Wallenberg skulle ha setts i ett läger. Pörzgen trodde sig ha fått uppgiften av Wallenstein. Läget var såvitt Pörzgen kunde erinra sig Vorkuta.

Pörzgen kompletterade de tidigare av von Hinckeldey och Richter lämnade uppgifterna om lokaliteterna i Wladimir.

Köln den 2 november 1955.

Wladimir

Wladimir

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln, den 3 november¹⁹ 1955.

Strängt förtroligt.

1 bil.
BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

I anslutning till Kumlins handbrev till Jarring den 29 oktober 1953, den 31 december 1953 och den 28 januari 1954 rörande en i rysk fångenskap befintlig svensk vid namn Andersson ber jag härmed få meddela, att beskickningen för ett par veckor sedan mottog en summarisk förfrågan från en nyligen från Sovjetunionen återkommen tysk general vid namn Erich Reuter, huruvida vi hade någon kännedom om att en "svensk medborgare och major vid brittiska Royal Air Force Baron Erik von Andersen" vore saknad. Brevskrivaren sade sig vara i stånd att "einiges klären".

Vi svarade med att ge general Reuter del av det väsentliga av vad som tidigare kommit till beskickningens kännedom rörande svensken Andersson (givetvis utan att angiva våra källor) med tillfogande av att man i Sverige varken kände till någon "Gesandter", någon rödakorsman, någon militärattaché eller någon baron Erik Andersson,

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. L u n d b e r g,
Stockholm.

2.

som skulle vara saknad i Ryssland. Därpå har vi numera mottagit härmed i avskrift närslutna framställning av vad en rysk militärläkare, som på Reuter gjort ett vederhäftigt intryck, i oktober 1954 berättat för honom om sitt sammanträffande i Ljubianka-fängelset i Moskva år 1950 med den "svenske baronen Erik von Andersen".

Vi har låtit herrar Lindberg och Lundström taga del av general Reuters brev och avser att även informera Lorentzon.

T. Göransson

Avgående chiffterelegram till Stockholm.

Chiffrat den 6.11.1955 kl. 12.45

Avsänt samma dag kl. 13.32

Dnr 41. För kabinettssekreteraren. Lorentzons avresa för-

dröjd med anledning uppgift sju tåg med fångar

skulle anlända 5 november. Sedan numera klarlagts

denna transport väntas anlända först nästa lördag

12 november har Lorentzon idag avrest Stockholm.

Det torde bli nödvändigt L. återvänder Tyskland sam-

band ifrågavarande transports ankomst, vilken väntas

omfatta samtliga återstående fångar ca 4.000.

Kumlin

Lev: H

- 20 Amster, Otto
- 21 Ditrich, Bernt
- 22 Gentz
- 23 Hengstenberg
- 24 Keitel, Ernst Wilhelm
- 25 Krafft, Konteramiral
- 26 Krohner
- 27 Langer
- 28 Lorke, Paul
- 29 Loyda
- 30 Manle
- 31 Parschau
- 32 Röllinghoff
- 33 Rösstel
- 34 Stelzer
- 35 Stritsky
- 36 Sthylar
- 37 Tiede
- 38 von Zamory, Joachim
- 39 Jfland, Georg
- 40 Scholz Erik
- 41 Bräuning Alois
- 42 Schneider Herbert
43. Seipel Kurt

} 200 q. m.

Erstaunen über die Erklärung Sorins

Die Diskussion um den sowjetischen Botschafter / Eine Heimkehrerbilanz

Drahtbericht unseres Korrespondenten

R. Bonn, 7. November. In 18 Transporten sind bis jetzt 5863 Heimkehrer aus der Sowjetunion eingetroffen. Wie Bundesvertriebenenminister Oberländer am Montag mitteilte, wurden über 4600 in die Bundesrepublik und nach West-Berlin entlassen. Der Rest kam in die Zone und nach Ost-Berlin. Die Heimkehrer gliedern sich in 3890 ehemalige Kriegsgefangene und 1973 Zivilgefangene. Der Minister zog daraus den Schluß, daß jetzt die Moskauer Zahl von 9626 keine Norm mehr sei, nachdem die Sowjets schon in solchem Umfang auch deutsche Zivilisten zurückgeschickt hätten. Oberländer nimmt an, daß Moskau schon mit der Entlassung aller Deutschen in der Sowjetunion begonnen habe. Vom Deutschen Roten Kreuz war allerdings betont worden, unter den 9626 zugesagten Heimkehrern müßten sich auch Zivilisten befinden. Doch hat es offenkundig überrascht, daß sich das Verhältnis der ehemaligen Soldaten und der Zivilisten bis jetzt bei den Heimkehrern wie 2:1 verhält. Bei dem Schweigen der Sowjets bleiben alle diese Fragen ungeklärt. Der Minister versicherte nochmals, er sei fest überzeugt, daß das sowjetische Ehrenwort gehalten werde. Der Bundesregierung sei auch niemals offiziell ein fester Abschlußtermin für diese Transporte genannt worden. Auf die Anfrage Bonns bei der sowjetischen Botschaft in Ost-Berlin über die Gründe des Transportstopps ist bis jetzt noch keine Antwort erfolgt.

Bei der Opposition bringt man das Stocken immer deutlicher in Zusammenhang mit dem schleppenden Verlauf der Beratungen über den Botschafteraustausch. Dazu erklärte ein Sprecher des Auswärtigen Amtes, es sei ein

schwer zu erklärendes Novum im diplomatischen Brauch, daß der stellvertretende sowjetische Außenminister Sorin nun selbst bekanntgegeben habe, daß er Botschafter in Bonn werde. In Bonner politischen Kreisen sieht man darin jedoch eine Demonstration sowjetischen Unwillens darüber, daß das Agrément für Sorin so lange auf sich warten lasse. Die Schwierigkeit scheint in dem Problem des Umfangs des Personals des diplomatischen und des konsularischen Dienstes der Sowjetunion in der Bundesrepublik zu liegen, bei dem sich die beiderseitigen Auffassungen anscheinend noch nicht decken.

In einem Monat nach Bonn?

Die Nachrichtenagenturen ergänzen: Der sowjetische Zeitplan für den Botschafteraustausch mit Bonn sieht vor, Sorin in etwa einem Monat als Botschafter nach Bonn zu entsenden. Angaben über diesen Zeitpunkt, der der Haltung Bonns Rechnung tragen soll, haben die Sowjets am Wochenende in Ost-Berlin gemacht. Ein sowjetischer Beamter äußerte in diesem Zusammenhang gesprächsweise, es sei befremdend, daß die Bundesregierung der Sowjetregierung noch keine Persönlichkeit als Botschafter für Moskau nominiert habe. Man könnte darin eine Verzögerung der Aufnahme diplomatischer Beziehungen sehen.

Aus Bonner diplomatischen Kreisen ist zu hören, es sei höchst ungewöhnlich, daß von sowjetischer Seite der Name eines Botschafters genannt worden sei, bevor überhaupt das Agrément erteilt worden sei.

Avskrift.
KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

— Erich Reuter
Generalleutnant a.D.

19		
N:o	Weiden / Oberpf.	30.10.55. ^{BIL.}
Maxstrasse 25.		
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Der Königl. Schwedischen Gesandtschaft,

danke ich für die Beantwortung meiner Anfrage wegen des angeblichen "Baron Erik von Andersen".

Zu dieser Angelegenheit darf ich Ihnen, nach Kenntnisnahme Ihres ausführlichen Schreibens vom 19. Oktober, sagen, dass es sich meines Erachtens um einen Betrüger handeln kann, der, entweder um bei den Russen zu imponieren oder bei seinen Mitgefangenen Aufsehen zu erregen, sich diesen Namen ausgedacht haben kann. Ich möchte aber nicht Ihrer Entscheidung vorgreifen und werde Ihnen den Fall schildern, wie er sich mir gezeigt hat.

Ende Oktober 1954, genau vor 1 Jahr, wurde ich für 4 Tage in das Durchgangsgefängnis (Peresilka) Moskau eingeliefert. In der grösseren Zelle für politische Gefangene lag ich neben einem russischen Oberstleutnant-Arzt, Sohn eines zaristischen Oberst aus einer früher bekannten ukrainischen Adelsfamilie, der jetzt wegen seiner angeblich politischen Haltung in Haft gehalten wurde. Ein Mann, der auf mich einen durchaus glaubwürdigen Eindruck gemacht hat. Unter anderm erzählte er mir, dass er im Jahre 1950 im bekannten russischen Gefängnis "Lubianka" Moskau für etwa 3 Wochen mit einem Mitgefangenen zusammengewesen ist und dieser nach längerem gegenseitigen Misstrauen ihm, dem Arzt, seine Lebensgeschichte erzählte:

Alter anfangs 30 Jahre, Vater: sehr wohlhabender schwedischer Bürger, Landbesitz in Schweden, jetzt Direktor

einer grossen Schweizer Uhrenfabrik. Mutter: geborene Schottin mit Namen O'Brien. Braut: Tochter des damaligen schwedischen Kriegsministers. Sein Name: Baron Erik von Andersen (oder auch ...son, kann Hörfehler von mir sein). Er war als Sohn einer Schottin bei der englischen Luftwaffe eingestellt und machte bei dem englischen Geschwader, das auf sowj. Territorium kämpfte (::) als Major den Kampf gegen Deutschland mit. Dabei hätte er die Bekanntschaft sowohl Molotovs als auch des Sohnes Stalins gemacht. Er wäre mit dem Titel "Held der Sowjetunion" ausgezeichnet worden. Nach dem Waffenstillstand ist er in Berlin bei der englischen Militärmission eingesetzt worden. 1946 wurde er in Begleitung einer Dame, seiner Freundin, bei einem Autoausflug in Berlin von einem anderen Autofahrer um Hilfeleistung bei einer angeblichen Panne gebeten. Er verlor das Bewusstsein und wurde später umgeben von russischen Soldaten auf. Von 1946-47 wurde er ausserhalb Berlins in einer Villa untergebracht, mit allem Luxus, ausser der Freiheit. Von sowj. Seite wurde mehrmals versucht, ihn für sowj. Propaganda gegen Schweden, einzufangen. Er lehnte ab. 1947-48 wiederholten sich diese Angebote, aber jetzt nicht mehr bei Berlin sondern in einer "Datsche" (kleines Sommerhaus) bei Moskau unter gleich guten Lebensbedingungen. Auch hier lehnte er ab. Unter anderm sollte er völlig frei in der UdSSR leben können, ausreichend Geld erhalten, aber durch Rundfunk in Schweden für die Sowjetunion werben. Von 48 an wurde er in der "Lubianka" in einem besonders gut ausgestatteten Appartement mit eigener Bibliothek und Wunschkost, untergebracht. Auch hier wiederholten sich die sowj. Forderungen. Zur Bekräftigung wurde er aber hin und wieder ab 1950 in eine richtige Gefängniszelle gesperrt, so traf er 1950 auch in einer Zweierzelle mit dem Arzt zusammen. - - Als der Arzt aus Moskau in eine andere Stadt mit der Bahn 1950 (gegen Ende des Jahres) verlegt wurde, traf er (der Arzt) einen anderen Gefangenen, der ihm erzählte, dass ein Schwede,

Baron von Andersen, in Wladimir-Wolinsk mit kahlgeschorenem Kopf, eingeladen sei.

Soweit die Angelegenheit Andersen. In Wladimir-Wolinsk befindet sich das in ganz Russland berühmte Gefängnis für politische Häftlinge (etwa 200 Km nordostwärts Moskau). In Ihrem Schreiben vom 19.10 schreiben Sie von einem Österreicher, ~~der in einem Österreicher~~, der in einem Lager Kowinsk----- u.s.w. Ich nehme an, dass es sich um W.-Wolinsk handelt.

Sie werden sich wahrscheinlich, genau so wie ich, über diese etwas dunkle und verworrene Angelegenheit wundern, aber ich hielt es für meine Pflicht, als Spätheimkehrer alles zu melden, was zur Erforschung von Vermissten beitragen könnte.

Mit vorzüglicher Hochachtung

Erich Reuter

202-8/11

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

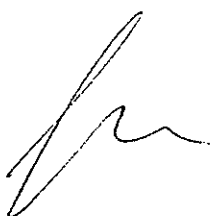
Stockholm den 3 november 1955.

HP 39

1 bil.

Kabinettsskreteraren.

med försändelse för
sekr. Lorentzon.

Lorentzon avreste
från Kåre + Ståle 6/11/55

Krit. öppnand av
M. M. handläggs
av L + L. (som bakt
del 11/11/55)

Broder,

./.

Får jag bedja Dig låta översända bifogade för-
sändelse till Lorentzon snarast möjligt.

Med tillgivning
Arne S. Lundberg

(Arne S. Lundberg)

Envoyén Kumlin,

B o n n o

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Kabinettssekreteraren.

Stockholm den 3 november 1955.

HP 39

2 bil.

Strängt förtroligt.

efterforskning av
svenskar i Sovjet.

Broder,

./1

./2

Med hänvisning till bifogade sammanställning av uppgifter rörande "svensken" Olsen, som skulle befinna sig i Vorkuta, översändes härmed klipp ur Svenska Dagbladet den 18 oktober, vari återges en intervju med Wallenstein. Om så icke redan skett synes det lämpligt att Wallenstein ytterligare höres om de tre svenskar, som omnämnes i intervjuens tredje stycke. Nr. ett kan vara Helge Bergström, nr. 2 möjligen Henning Fröst och den tredje Olsen.

Din tillgivne
Arne S. Lundberg
(Arne S. Lundberg)

Sekreteraren Lorentzon,

p.t. B o n n.

Olsen (rapportör Karl
Schickelgruber)

<u>Ålder:</u>	Cirka 40 år.
<u>Födelseort:</u>	Stockholm?
<u>Yrke:</u>	Elektroingenjör
<u>Anledning till och tidpunkt för fri- hetsberövandet:</u>	Spionage, dömd till 25 års straffarbete, häktades i Finland 1950.
<u>Läger:</u>	Vorkuta, schakt nr. 9, år 1950. Över- fördes 1950 från Vorkuta till Moskva.

Anm. 1)

I bil. till besk:ens i Wien skr. nr. 597
den 13.9.55 meddelades att en Kurt Niesner
vistats i samma barack som Olsen och
Schickelgruber. Besk. i Wien synes böra an-
modas undersöka, huruvida Niesner återvänt
till Österrike och i så fall föranstalta
förhör med denne.

Anm. 2)

Enligt Svenska Dagbladet den 18 oktober
1955 hade vittnet Ernst Wallenstein uppgett
"En annan svensk, som uppges vara född i
Sundsvall och väntas hem med en av de när-
maste fångtransporterna, har detaljerade
uppgifter om ytterligare en svensk fånge,
en ingenjör som påstås ha försvunnit i
Sovjetunionen 1953, då han var i landet för
att göra affärer för sin firmas räkning".
Wallenstein synes böra höras ytterligare
om dessa uppgifter.

18.10.55

Raoul Wallenberg

Bornscheins uppgifter betvivlas

FRIEDLAND. (SvD:s utsände medarbetare) Journalisten Heinz Bornscheins uppgifter om Raoul Wallenberg kan inte stämma, förklarar den tyske diplomaten Ernst Wallenstein, som hade förbindelse med Wallenberg 1947 genom cellväggen i ett moskvafängelse. Om Wallenberg alltså är i livet finns han sannolikt i det politiska isoleringslägret Wladimir.

Bornscheins uppgifter tror Wallenstein vara ett utslag av den s. k. "lägersjukan" som yttrade sig i att fångarna inbillade sig ha träffat eller förväxlat andra fångar. Det sannolikaste är att Wallenberg från Moskva fördes till isoleringslägret Wladimir, dit ryssarna brukade skicka personer som de ansåg vara särskilt viktiga ur politisk synpunkt. Wallenstein förklarar sig beredd att stå till svenska regeringens förfogande som vittne om detta kan hjälpa till att få Wallenberg fri.

Med all sannolikhet finns det betydligt fler svenskar i de ryska fånglägren än som hittills varit känt. En svensk som blivit överste i tyska armén var förtroendemann för 23:e baracken i lägret nummer fem i Inna under åren 1948-49, förklarar Wallenstein som dock inte kan påminna sig svenskens namn. Denne talade tio språk och brukade göra skämtteckningar i lägertidningen Krokodil. En annan svensk, som uppges vara född i Sundsvall och väntas hem med en av de närmaste fångtransporterna, har detaljerade uppgifter om ytterligare en svensk fånge, en ingenjör som påstås ha försvunnit i Sovjetunionen 1953, då han var i landet för att göra affärer för sin firmas räkning.

TOM SELANDER.

General Gurtenberg
Bahnhofstr. 35
Kröchenburg

besikt d. 5/11 1955
(av Lindberg & Lundström)

General Pichenbrock
Rühralle 2017
Erren

besikt d. 10/11 1955
(av Lindberg & Lundström)

Avgående chiffterelegram

Köln den 10 november 1955.

Avsänd kl 12.30.

Spes

AM

Cabinet, Stockholm.

Edert 72 secundo För kabinettsssekreteraren
För närvarande alldeles ovisst när ny transport kan
väntas. Vi har daglig kontakt Friedland genom Lindberg
och återkommer så snart något nytt föreligger.

Kumlin

Inkommande chifffertelegram från Stockholm.

Inkommet den 9.11.55 kl. 15

Löst samma dag kl. 17.00

F.B. o.L.L.

fu
Dnr 72. Primo. För Kumlin. Meddela Lindberg och Lundström att den tid, som står till deras förfogande kan bli starkt begränsad på grund av familjens krav att det material, som finns snabbt sammanställas och nya demarcher göras. Det kan bli nödvändigt hemkalla dem efter ett par tre veckor.

De bör därför koncentrera sig att taga de viktigaste detaljerna i första hand och framför allt följa Tajsjet-spåret.

Secundo. Meddela hit om besked ingår om ny transport.

→ Chiffer U.S.-10/11

Cabinet.

*Primo framfört till
Lindberg & Lundström
vid deras besök i besk. 11 nov. /fu*

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Köln, den 10. November 19 ⁵⁵ .		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Sehr verehrter Herr General,

Für Ihr ausführliches Schreiben vom 30. Oktober mit den genauen Angaben über die Mitteilungen, die Ihnen über den angeblichen Schweden Anderson gemacht worden sind, beehre ich mich, Ihnen den verbindlichsten Dank auszusprechen.

Wer der betreffende Gefangene auch sein mag, steht nach Ihrem Schreiben nunmehr ja einwandfrei fest, dass es in Gefängnissen oder Lager in der Sowjetunion einen Mann gibt, der sich mit einigen Varianten gegenüber seinen Mitgefangenen als einen Schweden Anderson ausgibt, eine Tatsache, deren Feststellung für das weitere Suchen nach als vermisst bekannten Schweden sehr wertvoll ist, da sie es ermöglichen wird, bei wenig präzisen Nachrichten über "einen Schweden" Verwechslungen anderer Persönlichkeiten mit dem angeblichen oder wirklichen Anderson zu vermeiden. Wir sind Ihnen daher zu dem wärmsten und aufrichtigsten

Herrn Generalleutnant a.D. Erich R e u t e r,
Weiden/Oberpf.
Maxstrasse 25.

cep 10/11 MF

Dank verpflichtet für die bereitwillige Mühe, die Sie sich in dieser Angelegenheit gegeben haben.

Mit den besten Wünschen und mit dem Ausdruck meiner vorzüglichen Hochachtung bin ich

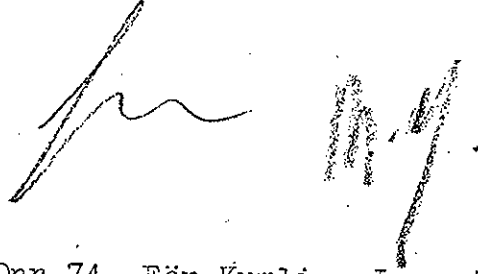
Ihr sehr ergebener

(R. Kumlin)
Königl. Schwedischer Gesandter

Inkommande chifftertelegram från Stockholm.

Inkommet den 11.11.55 kl. 15.15

Löst samma dag kl. 15.30. *A.B.*

Handwritten signature and initials, possibly 'M' and 'A.B.', in dark ink.

Dnr 74. För Kumlin. Lorentzon avreser Göttingen idag

fredag, sedan von Rosen, Suchdienst, meddelat

sannolikt transport week-enden.

Cabinet

Telegram i BUD till Berlin.

Chiffrat den 14 nov. kl. 00.15.

Sänt den 14 nov. kl. **10.45** **F.B.**

Dnr 1.

Från Lorentzon för Tamm. I Din skrivelse UD Bornschein omnämner
flygofficeren med initialerna K. D. återkom enligt Suchdienst
Hamburg till Berlin-Ost oktober 1953. Hamburg uppmanat Berlin
fastställa adressen så att Du får kontakt. Synnerligen vik-
tigt K. D. höres ytterst ingående om Inta- och Taichet-
spåren.

Kumlin.

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN19
Bonn, p.t. Köln, den 14 november 1955.Strängst, förtroligt.

Bil. 2

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

. / 2 I anslutning till tidigare handbrev till Lundberg, senast den 3 dennes, ber jag härmed få överlämna två av herrar Lindberg och Lundström utarbetade promemorior angående samtal med Bernhard Rensinghoff och Heinrich Günter Waschkau.

R. Kumlin

Herr Utrikesrådet S. U n g e r,
Stockholm.

Rep. u. bevis 14/11 / gm

19		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående samtal med Bernhard Rensinghoff
onsdagen den 9 november 1955 i dennes
bostad, Fabriksstrasse 45, Gescher/Westfalen.

Utöver de tidigare av Rensinghoff lämnade uppgifterna om vistelsen i Lefortowskaja nämnde han vid dagens besök följande.

Cell 168. Från slutet av juni 1948 och en månad framåt satt Rensinghoff i denna cell tillsammans med Graf Adelman och överstelöjtnant Braun.

Cell 189 (188). Här satt Rensinghoff tillsammans med von Hinkeldey och Katulla till slutet av september 1948, då Rensinghoff blev dömd.

Under tiden fram till transporten till Wladimir placerades Rensinghoff i en cell i III. Stock i den centrala tillbyggnaden. Därvid satt han tillsammans med tre ryssar.

Dessutom har Rensinghoff under tiden 15/3 - 1/4 1946 suttit i Lubianka i cell III i och för ett specialförhör angående Rumäniens oljetillgångar.

Knackförbindelserna med Wallenberg och Roedl.

Under den fortsatta delen av samtalet inriktade

vi oss på att så noggrant som möjligt fastställa tidpunkten för Wallenbergs och Roedls förflyttning från cellen i III. Stock. Som utgångspunkt togs därvid den datum Rensinghoff tillsammans med Wallenstein förflyttats till cell 141, d.v.s. den 21 mars 1948. På vår fråga om Rensinghoff och hans cellkamrater ända fram till nämnda datum haft kontakt med Wallenberg och Roedl, svarade Rensinghoff, att Wallenberg och Roedl redan på sensommaren eller möjligen tidigt på hösten 1947 flyttats från cellen i III. Stock. Någon närmare precisering av datum för flyttningen kunde Rensinghoff inte lämna. Han nämnde dock, att en kort tid därefter - kanske redan några dagar efter Wallenbergs och Roedls förflyttning - hade överste Braun och general Mohntke införts i den cell, där Wallenberg och Roedel suttit. General Mohntke i Lübeck bör således, menade Rensinghoff, kunna lämna en ganska exakt datum härför. En månad senare infördes också general Hansen i denna cell. (Beträffande Mohntke nämnde Rensinghoff, att denne senare överfördes till Butirka.)

Angående från vilken tidpunkt Wallenberg och Roedl suttit i cellen i III. Stock kunde Rensinghoff endast ange när hans och hans cellkamraters knackförbindelser med Wallenberg och Roedl började. Detta var troligen på våren 1947 (maj - juni). Rensinghoff trodde, att Wallenberg och Roedl tidigare varit rädda för att knackningarna skulle upptäckas av ryssarna, och att man därför inte kunde sätta direkt samband mellan knackförbindelsernas början och Wallenbergs och Roedls inflyttning i denna cell. För bestämmande av den tidpunkt, då Wallenberg och Roedl flyttats in i cellen kunde Rensinghoff ange,

att överste Kitschmann och ungraren Hatz tidigare suttit i cellen tiden närmast före Wallenberg och Roedl. Med hjälp av Kitschman bör man alltså i detta fall kunna erhålla en ganska exakt datum härför.

Förbindelserna med Wallenberg och Roedl, som båda var aktiva knackare, upprätthölls med det s.k. idiotsystemet. Utöver de allmänna upplysningar, som dagligen utbyttes cellerna emellan, hade också en rad personliga uppgifter lämnats. Wallenberg hade sålunda berättat om sin verksamhet i Budapest och om sitt tillfångatagande. Han hade vidare uppgivit sin adress vara Wallenberg, Stockholm. von Rantzau, som satt i samma cell som Rensinghoff, kände väl till Wallenbergs syster (halvsyster) från den tid han var verksam i Stockholm.

Under den första tiden av knackförbindelserna rörde sig dessa kring den skrivelse på franska, som Wallenberg på sommaren riktade till Stalin. Man diskuterade därvid den terminologi, som borde komma till användning.

Kort före förflyttningen från cellen hade Wallenberg på fråga huruvida han skulle dömas eller inte, svarade den officer (Vernehmungsoffizier) som han ställt frågan till, att "Ni kommer aldrig att dömas. Ni är ett politiskt fall."

Något senare hade Roedl meddelat, att Wallenberg förts till kommissarien för förhör. Då Wallenberg kom tillbaka knackade han själv följande meddelande: Han (Wallenberg) hade fördrat av kommissarien att få komma i direkt förbindelse med svenska beskickningen eller svenska Röda Korset eller i varje fall skriftligen få meddela sig med

dessa. Detta hade kommissarien avvisat med hänvisning till att "om Er bekymrar sig ingen människa, inte ens svenska beskickningen har något intresse av Er. Om regeringen och svenska beskickningen hade haft något intresse för Er så skulle de redan för länge sedan satt sig i förbindelse med Er. Ingen människa bekymrar sig om Er och ingen människa vill Er något."

Rensinghoff uppgav, att detta var det andra förhöret Wallenberg kallats till. Tidigare hade han blott en gång undergått förhör, nämligen i samband med att han första gången infördes i ryskt fängelse.

Rensinghoff påstod till en början att detta meddelande från Wallenberg skulle vara det sista från Wallenberg och Roedl, men sedan vi frågat om de inte i samband med att de lämnade cellen lyckats sända något kortare meddelande, erinrade sig Rensinghoff, att dels hade följande korta meddelande kommit: "Wir kommen draus der Zelle", dels hade de troligen då de hämtades med några knytnävslag i väggen skickat en hälsning.

Angående Steltzer.

Då vi tog upp Steltzers namn och vad denne hade berättat för Rensinghoff om Wallenberg, förklarade Rensinghoff, att Steltzer endast kände till Wallenbergs existens från den tid, då Steltzer i olika omgångar förts till Moskva för förhör. Någon som helst närmare precisering av vad han erfarit om Wallenberg och på vilket sätt han i detta sammanhang erhållit uppgifter om Wallenberg hade Steltzer ej nämnt något om för Rensinghoff.

Rensinghoff underströk, att Steltzer i skilda sammanhang

visat en mycket långt gående försiktighet. Detta gällde även Steltzers fru, Renate Steltzer. Då hon för troligen något halvår sedan återvände från Wladimir hade hon ej, som man kunde ha väntat sig, satt sig i förbindelse med Rensinghoffs hustru.

Överstelöjtnanten baron Yxkull Hildebrandt.

Under sin vistelse i Lubianka, 15 mars - 1 april 1946, hade Rensinghoff som cellkamrat haft en balt-tysk, överstelöjtnanten baron Yxkull Hildebrandt, vilken uppgivit sig ha tjänstgjort i ett tyskt regemente vid Stalingrad. Mannen kände emellertid inte till namnet på några av de mera bekanta stabsofficerarna och Rensinghoff blev efter hand allt mera övertygad om att Hildebrandt var fängelsespion åt ryssarna. Hildebrandt hade bl.a. berättat för Rensinghoff att det satt en svensk diplomat i Lubianka.

På vår fråga om Rensinghoff i något annat sammanhang hört talas om någon svensk svarade han att så var inte fallet.

Köln den 11 november 1955.

Willy Lindberg *Knutson?*

Strängt förtroligt.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P.M.

angående samtal med köpmannen Heinrich Günter
Waschkau, född den 6/2 1908, Gartenstrasse 8,
Bad Pyrmont.

Waschkau besöktes lördagen den 5 november 1955 på
Versorgungskrankenhaus i Bad Pyrmont.

På fråga om Waschkau under sin fångenskap i Sovjet-
unionen hört talas om att någon svensk befann sig i fången-
skap där, förklarade han, att han vid ett tillfälle hört
berättas om en svensk, vars namn han dock numera ej kunde
erinra sig. Detta hade omtalats för honom troligen i febru-
ari eller mars månad 1955 i lägret Tuhurubai - Nura,
Karaganda 419/4 - 1. Waschkau hade vid detta tillfälle be-
funnit sig i ett mindre sällskap. Vem i sällskapet som var
sagesmannen kunde han ej med säkerhet erinra sig. Han
trodde att det var diplomingenjören Karl Butter, tidigare
anställd i Heinkelverken (brodern är f.n. konstruktionschef
där). Butter var den ende i sällskapet som Waschkau kunde
namnge och han menade, att om Butter inte var den som

lämnat uppgiften om svensken, skulle han likväl kunna ge uppgifter om sagesmannen.

Från samtalet kring svensken kunde Waschkau erinra sig följande.

Svenskens fader skulle i Sverige vara engagerad i storindustriellt sammanhang. Han själv skulle vid besök i Berlin blivit tillfångatagen i ostsektorn. Han hade därefter förts till en stor villa, där han blivit mycket väl omhändertagen. Ryssarna skulle under denna tid ha försökt förmå honom arbeta för deras räkning. Då han ej var villig till sådant samarbete blev han efter hand förd till ett läger.

På vår fråga om Waschkau kunde närmare ange vilket läger svensken förts till och vid vilken tidpunkt detta hade skett, svarade Waschkau med att hänvisa till ovannämnde Butter.

Enligt uppgift av von Hinkeldey skulle Waschkau suttit tillsammans med denne i en cell i Lefortowskaja under åren 1944/1945. Vi frågade därför Waschkau om denne vid något tillfälle suttit i Lefortowskaja. Han bekräftade då von Hinkeldeys uppgift att han suttit i detta fängelse från september 1944 till i juni 1945. Waschkau kunde ej erinra sig cellnumret eller i vilken våningsplan cellen var belägen. På vår fråga om Waschkau under denna tid hört talas om någon svensk som samtidigt skulle ha suttit i Lefortowskaja, svarade han, att så var inte fallet. Utöver sina cellkamrater von Hinkeldey och Laarmann kunde Waschkau endast erinra sig följande personer, vilka vid denna tid suttit i samma cellrad. von Rantzau, Beckerle och general von Tschammer und Osten.

Waschkau kunde inte erinra sig, att man vid denna tid haft någon förbindelse med cellerna ovanför.

Waschkau har ej vid något tillfälle under förhör blivit tillfrågad om någon svensk.

Köln den 11 november 1955.

John Lindberg *Kunstmann*

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Telegram

Köln den 14 november 1955.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Kitschmann

Bad Reichenhall

Nonnerstrasse 23.

*Satt på begäran
av Lindberg/fu*

Bitten um gefällige Auskunft wo Herr Oberst Horst
Kitschmann in den nächsten Tagen zu erreichen ist in einer
die Gesandtschaft interessierenden Angelegenheit.

Schwedische Gesandtschaft
Ulmenallee 96
Köln.

Als Antwort werden 25 ~~W~~orte bezahlt.

*durchgegeben am 14/11. 55
1630 Uhr Hr.*

72 *

Telegramm

Deutsche Rundfunk

Weimar 15/11

6672 MCHN 2017 1691 BADREICHENHALL/2 25/22 14 2000 =

Tag:	Aufgenommen Monat: 11 Jahr: 20	30	SCHWEDISCHE GESANDTSCHAFT ULMENALLEE	Tag:	Übermittelt Zeit:
	durch: Abschr 2		96 KOELN =	an:	durch:
Amt Köln			SVENSK Königl. Schwedische Gesandtschaft Köln-Bayenthal Ulmenallee 96		
			TF 08/8306		
			Mo-Fr 7-17.30 I übrg. Zt. d. Boten		
			Sa 7-13.00 I		

BIN 16. UND 17.11. ODER 22. UND 23.11. IN DER VERSORGUNGSKURANSTALT
BADREICHENHALL, PAEPKESTRASSE ZU ERREICHEN = OBERST KITSCHMANN +

Belgivet Lindberg
vid telefontal 15/11 / fr

96 16. 17.11. 22. 23.11. + <<.<

Für dienstliche Rückfragen

80 000 1.54

+ C 187, DIN A 5 (Kl. 29)
(VII, 2 Anl. 4)

Feb. 15/11

svensk koeln
telaufn 8 kln

aa/pu

t:

1723 muenchen f 10 15 1035 =
schwedische gesandtschaft koeln =
wohnen 15/16 november in luisenbad reichenhall =
lindborg +

15/16 +

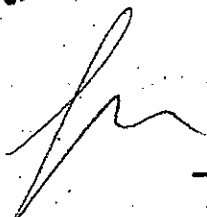
svensk koeln
telaufn 8 kln
dks gut erhalten +

Inkommande chiffertelegram BUD från Berlin den 15 nov.

kl. 22.20.

Dechiffrerat den 16 nov. kl. 10.30.

Lorentzon
erhåller kännedom

Diarienummer ett.

För Lorentzon. - Härvarandes Suchdienst har sig ej bekant

K D återvänt från fångenskapen.

Tamm.

Coll.: LfH

Överlämnas från
Utrikesdepartementets Pressbyrå.

Fallet Raoul intet mysterium

Rudolph Philipp

den man som hela tiden lett aktionen för att få Raoul Wallenberg fri tar här till orda för första gången efter den stora redogörelsen i Vi nr 2 i år. Han lämnar viktiga uppgifter baserade på hittills opublicerade vittnesmål.

Den aktuella anledningen till att jag efter samråd med Raouls mor Maj och gode man, Fredrik von Dardel och aktionens ordförande Birgitta de Vylder-Bellander nu efter tio månader åter bryter tystnaden är följande två händelser:

1. Den 13 oktober slog regeringsorganet MT stort upp ett påstått intervjuuttalande av statsministern, som därefter citerades såsom ett officiellt uttalande i TT:s morgonnyheter och i talrika in- och utländska tidningar. Enligt MT skulle Tage Erlander ha sagt: »... att det sedan Raoul Wallenberg försvann för tio år sedan kommit en rad uppgifter och uppslag, men detta sista förefaller att vara mer seriöst än något av de tidigare.»

Samma dag införde Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning en intervju med mig, i vilken jag karakteriserade ifrågasvarande skrivelser kring den tyske journalisten Heinz Bornschein bland annat på följande sätt: »De uppgifter som pressbyråerna nu spritt och där mycket nonsens blandats med mycket liten sanning är icke sådana att vi kan fästa något större avseende vid dem, eftersom vi själva har ett betydligt bättre verifierat material till förfogande. När dessa tredjehandsuppgifter kan väcka ett sådant uppeende hos svenska folket och över hela världen, kan man lätt föreställa sig, vilken storm det skulle bli om vi i en vitbok publicerade alla de bevisade förstahandsuppgifter vi har samlat.»

Fem minuter efter det jag i morgonnyheterna hört statsministerns uttalande i MT, förklarade han själv för mig: »Hur kan någon tro att jag skulle ha sagt en sådan dumhet! Hur skulle jag kunna bedöma värdet av en tidningsuppgift innan vi prövat sanninghalten?»

Jag ringde omedelbart upp MT:s chefredaktör: »Begriper du inte att detta påstådda in-

tervjuuttalande saboterar regeringens arbete för Raouls befrielse? Upprepade gånger har regeringen skriftligen och muntligen talat om för sovjetmyndigheterna att vi på grund av vederhäftigt och ovederläggligt bevismaterial vet att Raoul Wallenberg sedan januari 1945 befinner sig i effektivt sovjetiskt förvar.»

Trots att statsministern vid sin sedvanliga presskonferens samma dag dementerade det av mig ovan citerade påstådda yttrandet, rättade varken MT eller TT till den förfälskade ordalydelsen.

2. Den 2 november yttrade utrikesministern i höstremissdebatten beträffande fallet Raoul Wallenberg bland annat:

»Jag tog upp frågan vid mitt besök i Sovjetunionen 1954 och därefter tillställde vi utrikesdepartementet där *det material som då fanns tillgängligt*. Senare har gjorts nya framställningar i saken. Från Sovjetunionen svarades tidigare att Wallenberg inte fanns där. Till de senaste svaren har dock fogats en uttrycklig försäkran om att skulle han anträffas kommer han att återsändas till Sverige. Vi betraktar detta som ett löfte och kommer självfallet att göra allt vad vi kan för att försöka lösa mysteriet Wallenberg...»

Detta högst auktoritativa uttalande behöves för sakens skull ett *förtydligande*:

Aldrig har vi för Sovjetmyndigheterna lagt på bordet *det material som då fanns tillgängligt*. Redan hänsynen till ännu i Sovjetunionen befintliga vittnen gjorde detta omöjligt. Däremot skickade UD i slutet på september 1954 till UD i Moskva svar på frågor, som sovjetiska regeringsmedlemmar anmodat utrikesexcellensen att besvara för att underlätta deras ansträngningar för att hitta Raoul. Det förde sig här om meddelanden om i vilka sov-

jetiska fångelser Raoul hade befunnit sig vid vissa angivna tidpunkter.

Detta är de två aktuella anledningarna till att jag nu bryter min tystnad. *Det hvardagsliga motivet* här till ligger dock djupare.

Skulden till att vi förlorat så mycket tid i vår räddningsaktion under de fyra år som UD — representerat genom kabinetssekreterare Arne S. Lundberg — och Raouls näraste — representerade genom mig — samarbetat ligger i lika hög grad hos oss som hos Sovjetunionen. Mer än sex månader tog det ibland för oss att bemöta undvikande sovjetiska svar.

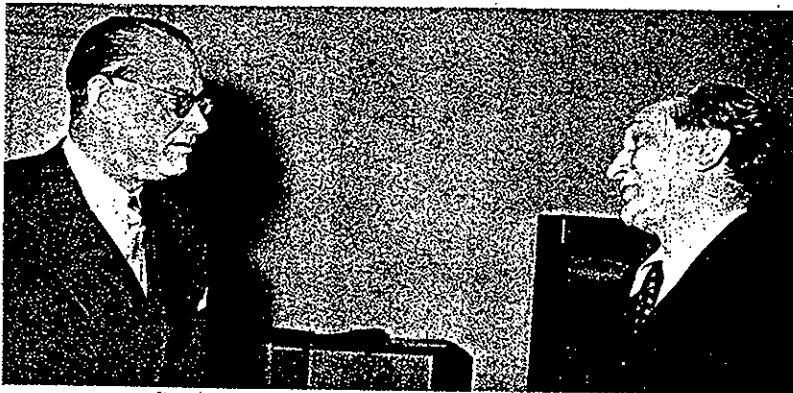
För att inte bryta mot de enda inskränkningar i friheten att skriva som gäller för mig som för alla medborgare; nämligen de som sekretesslagen stadgar, vill jag som signifikativt för vår Moskvaambassads funktion som broms bara anföra ett exempel av många:

Omedelbart efter publicerandet av Vi-artikeln i januari fordrade Raouls familj genom mig att den goda atmosfär skulle utnyttjas, som vi visste att artikeln hade skapat i Krenl-

Promemorian från september 1954 skulle utvidgas genom konkreta bevis och eftersom ryssarna gärna på nytt hänvisade till Vysjinskis svar från augusti 1947 skulle UD på ett förbindligt sätt påpeka de motsägelser i denna not vilka aldrig påpekats från UD:s sida. Trots att jag i sex års tid och sedan UD de sista åren alltid skriftligen och muntligen hade talat om att Raoul finns och fanns i vissa fångelser, heter det i Vysjinskis svar att Wallenberg inte kunde hittas i läger för krigsfångar eller civilinternerade. — Alltid hade jag förklarat att Raoul inte behandlades som tvångsarbetare utan som privilegierad statsfånge. Energiskt tog jag avstånd från svenska tidningars sammanblandning av Raouls och tvångsarbetarnas läge.

Denna av oss föreslagna svenska not avrådde vår Moskvaambassadör ifrån. I stället föreslog han att Raouls mor skulle skicka en nådeansökan till marskalk Vorosjilov, den sovjetiske statspresidenten. Raouls mor gick inte med på att be om nåd för sin son, en kämpe mot fascismen och för humaniteten. Den skulle vara ett underförstått erkännande att hennes son skulle ha begått något brott mot Sovjetunionen. Därför ändrade hon order på i Sohlmans utkast till rättvisa. Ambassadör Sohlman godkände denna omformulering.

Samma dag skickade vi denna ansökan som rekommenderat brev med mottagningsbevis till marskalk Vorosjilov. Och åtta dagar senare hade vi mottagningsbeviset i handen, under skrivet av marskalkens adjutant. Något som har Raouls mor dock inte fått den dag i dag.

Hessens ministerpresident G. A. Zinn i samtal med författaren R. Philipp.

Den av oss föreslagna utförliga noten har inte heller blivit avsend.

Jag vet att en så skicklig diplomat som ambassadör Sohlman, som under åtta års tjänstgöring i Moskva förvärvat så utomordentliga förbindelser, representerar en stor tillgång för vår utrikesledning. Men denna väluppföstrade, vänlige och hos Sovjets ledarskikt på grund av sin artighet så välbede ambassadör har i saken Raoul Wallenberg stampat på samma fläck i åtta långa år.

De ledande i Ryssland har väl lärt sig att i skrift använda diplomaternas blomsterspråk, men de tycker om att i samtal tala fritt ur hjärtat utan krusiduller och krumbukter, och de tål också få höra samma språk. Men jag misstänker att de feltolkar Sohlmans överdrivna svenska artighet.

En moskvaambassadör, mindre intelligent och mindre skicklig än Sohlman och med sämre personliga förbindelser till de styrande i Sovjet, kunde knappast ha uppnått så bra resultat.

Är den av oss fordrade noten sköts upp ytterligare, förtröstade vi på att de folkvalda vid den beäddade riksdagsresan till Moskva klart och energiskt skulle tolka svenska folkets bestämda önskan att omedelbart få Raoul Wallenberg tillbaka.

Gustaf Nilsson är väl karl för sin hatt och kunde i enrum uttrycka denna obrytliga vilja hos Sveriges folk för statsminister Bulganin och statspresidenten marskalken Vorosjilov. Båda dessa herrar förfogar över duktigare tolkar än vår moskvaambassad.

Också han fick sannolikt instruktioner av Sohlman och hade honom som barnjungfru vid sin sida vid dessa viktiga möten.

Kom inte med att detta är diplomatisk kutyrm vid besök av så viktiga representanter för utländsk opinion! Det finns tillräckligt med precedensfall från avspänningsperiodens tid, då lika framstående utrikesdelegater utan närvaro av sina länders ambassadörer talade fritt ur hjärtat med de ryska värdarna på högsta plan.

Så blev också talman Nilssons intervention en vacker gest.

Och vad gjorde vi under tiden?

Trots att vi hade tillräckligt med bevismaterial för att övertyga dem, som makten hava över Raouls liv att varje ytterligare uppskjutande endast kunde skada både den sovjetiska och den svenska regeringens prestige, arbetade vår utredningsmaskin med allt större intensitet och effektivitet.

Vi fick allt mera och mera bevismaterial på att Raoul och hans chaufför hade häktats samtidigt i Budapest och förts till Moskva, där de skildes från varandra och sattes in i Moskvas största rannsakningsfängelse.

Men det var som att rationalisera ett bageri så att allt fler bröd kunde bakas dagligen för att lagra limporna i stället för att skicka ut dem till konsumenterna.

Dygnen runt arbetade kabinetssekreteraren och jag för att organisera och instruera de bästa utredningsmän som fanns i Sverige för att spåra upp vittnen och förhöra dem utan att ställa ledfrågor eller suggerera dem till något svar.

Så fick vi fram detaljer, som varken Raouls närmaste eller jag haft kännedom om men som med mycket besvär kunde verifieras genom helt ojäviga vittnen.

Vi fick till exempel av vittnen höra att Raoul — när han fann en vänligt sinnad fängelsevakt — skickade över sin cigarrettranson till sin chaufför och handsekreterare Langfelder. Denna detalj blev trovärdig först sedan vi fått fram att Raoul redan före sitt tillfångatagande i Budapest inte brukade tobak.

När de ryska fängvaktarna beordrade de fångar, som hade tå- och klackjärn på skorna, att skruva loss dem och sedan tog hand om dem för att hindra fångarna att av dem göra skärverktyg, med vilka de kunde göra hål i skiljeväggarnas bräder på fängelsestaden promenadgård, genom vilka skiljeväggar de olika cellernas fångar isolerades från varandra, protesterade Raoul som enda diplomat framgångsrikt och fick behålla sina skodon orörda. Detta

Raoul Wallenberg som instruktör för Stockholms hemvärn 1943.

»hjälpreda» av svensken spreds som en löpeld bland de privilegierade fångarna från Moskva till Irkutsk. Men för att kunna verifiera detta måste vi få fram, att han vid tiden för sitt omhändertagande verkligen hade sådana skor.

Hemvändande fångar berättade för våra skolade fältarbetare att Raoul alltid var glad och visslade och också höll sina medfångars mod uppe. Och medan dessa med ångslan väntade på varje förhör, måste Raoul tjata i årtal för att äntligen bli förhörd före domen, som rutinnässigt beslutades och avkunnades i den åklagades frånvaro. Men under tiden bombarderade han enligt vittnen centralinstanserna med inlagor som han avfattade på franska. Men eftersom han inte kände till hur man skulle titulera de höga herrarna på franskt diplomatspråk, hjälpte honom tyska diplomater med detta.

När avspänningsperioden kom och humana fängelsedirektörer till och med uppmanade tyska fångar i fjärran Sibirien att skicka nådeansökningar till Moskva, så svarade tyskar: »Vad skall det hjälpa oss, när inte ens den svenske diplomaten har haft minsta framgång med sina inlagor.»

Detta arbete med att foga ihop puzzlebitarna och instruera våra medarbetare på fältet kostade kabinetssekreteraren under månader stora delar av hans fritid och erfordrade många gånger samtal med mig vid midnatt. I årtal har jag natt för natt lyssnat på utländsk radio för att på morgonen kunna tala om för Lundberg, om det kommit fram något nytt rörande från Ryssland hemkomna fångar. Ty varken UD eller beskickningarna utomlands hade råd att på skattebetalarnas bekostnad inrätta en sådan avlyssningstjänst för Raouls skull. För att variera ett känt Churchillord: Aldrig har någon »UD-sakkunnig» arbetat så mycket för så lite. Ty jag har under årtal arbetat dygnet runt för »UD:s» efterforskningar utan minsta lön. (Ej heller har vare sig jag eller aktionen fått ett öre från »Wallenbergarna».)

Men jag hjälpte UD inte bara vid den centrala ledningen av utredningsarbetet. När sådana problem uppkom som varken UD:s folk här eller på platsen eller regeringens kriminal-expertis kunde klara av, var det självklart att jag omedelbart fick ge mig ut för att reda ut härvan, till och med på av ryssarna kontrollerat område.

I dag förfogar vi inte endast över noga kontrollerade vittnesmål av f.d. fångar, som hade mångårig kontakt med Raoul genom knackningstelegrafi, utan även över vittnen, som själva har suttit i samma cell som Raoul respektive hans chaufför Langfelder, och över ännu fler vittnen, som själva talat med Raoul från sina celler genom tomma vattenledningsrör, när det blivit stopp i vattentillförseln. Att vi fått fram så många vittnen beror, framför allt på att Raoul var den ivrigaste och mest orädd »telegrafisten» och att han trots vaktposternas protest flitigast använde sig av de tomma vattenrören för samtal med medfångar, vilket hade som följd att han av alla fångar oftast blev flyttad från cell till cell, från etage till etage, från fängelse till fängelse. Så har vi kunnat få fram vittnesmål på en och samma detalj från vittnen, som aldrig vetat om varandras existens.

Till slut vill jag be alla som talar eller skriver i ansvarig ställning: Låt äntligen bli att tala om »Raouls försvinnande den 17 januari 1945» och om »mysteriet Raoul Wallenberg» och om »intressanta spår», ty vad UD och vi förfogar över är välkontrollerade fakta, är entydiga bevis.

För f.d. utrikesminister Günther och för alla i UD som hade stöderat de officiella aktionerna och mina publikationer finns sedan 1945 inget mysterium beträffande Raoul Wallenberg.

Enhetsfronten måste förbli obruten mellan svensk opinion och Raouls mor och gode man och Raoul Wallenberg-aktionen och författaren å ena sidan och svenska regeringen och utrikesledningen å andra sidan. Och samarbetet mellan UD och mig måste bestå friktionsfritt såsom hittills, tills Raoul Wallenberg levande är tillbaka i sitt hemland.

Men svenska regeringen måste nu omedelbart till Moskvas UD på ett sätt som inte sårar Sovjets prestige överlämna åtminstone en del av vår dokumentation.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Tjf. Avdelningschefen

Trak. 22/11

Stockholm den 19 november 1955.

Strängt förtroligt. 1 bil.

Min. s. 1/11

[Signature]

Broder,

./.

För Din information översändes härmed avskrift
av ett förtroligt meddelande i Wallenbergsärendet, som
Gunnar Hägglöf erhållit från Foreign Office.

[Signature]
[Signature]
(Stig Unger)

Envoyén K u m l i n ,
B o n n .
- - - - -

Avskrift.

No.NS 1551/25.

CONFIDENTIAL
PERSONAL

FOREIGN OFFICE, S.W.I.

November 9, 1955.

On July 4 I gave Monsieur Åström a memorandum about three Swedish nationals whom a returned ex-prisoner had reported seeing in the Union of Soviet Socialist Republics. Unfortunately there was no information in this about Mr. Wallenberg. Monsieur Åström asked that any news about Mr. Wallenberg should be given to you personally in his absence.

We have now heard from sources in Düsseldorf that Mr. Wallenberg was reported as working in Camp 27/1 or 27/2 at Krasnogorsk shortly after the war, and that he was confined in the Lefortovskaya prison in Moscow in 1948.

No further details are available at present, but I shall pass on to Your Excellency any further information which we may receive.

(E.F. Given)

His Excellency
Monsieur Gunnar Hägglöf, G.C.V.C.
Swedish Embassy,
29, Portland Place,
W.1.

Inkommande chiffer från UD 21 november 1955 kl 11.00

läst kl 11.55 .

Dnr 78 . Nordwestdeutsche Rundfunk meddelade i natt

att 25 prominenta före detta sovjetiska krigsfångar av brittisk, fransk och belgisk nationalitet väntas eller redan anlant Berlin.

Angeläget erfara om dessa personer passera vid sidan av

tyska Heimkehrenorganisationen och i jakande fall Eder uppfattning

om hur de kunna och böra kontaktas. Tamm tillfrågas samtidigt

härmed. Tacksam Lorentzon hålles au courant .

Cabinet

x les! jmf. Dnr 79.

Utl.: Lf

x/ väntan mellan fredag
3 lördag

Inkommande chiffer från UD den 21 november 1955 kl. 11.30.
Löst kl. 12.15.

Diarienummer 79.

Vårt chiffer nummer 78 fälsaat på grund beklaglig felsänd
ning. Skulle ha mottagits beskickningen lördagen den 19
dennes.

Cabinet

Coll.: Rjes

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Bonn, p. t. Köln, den 21 november 1955.

Rek.Express.

N:o

1 bil.
Bil.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

./1

Härmed ber jag få överlämna avskrift av en i dag
inkommen skrivelse från konsulatet i München jämte bilaga,
innehållande en uppteckning av vissa upplysningar lämnade
av en herr Hermann Weiss vid besök å konsulatet den 18
dennes. Weiss, som själv undertecknat uppteckningen,
återkom ur rysk fångenskap den 9 oktober 1955.

Vederbörande i Stockholm har underrättats.

T. Göransson

Herr Sekreteraren G. L o r e n t z o n,
Hotel zur Sonne,
Göttingen.

Kp 21/11/55.

Avskrift.

KÖNIGLICH SCHWEDISCHES KONSULAT
MÜNCHEN

München 2, den 18. November 1955
Maximiliansplatz 13
etc.

J.-Nr. 787/55/Am.

Angabe bei Beantwortung
erbeten.

Königl. Schwedische Gesandtschaft
Köln-Marienburg
Ulmenallee 96.

Das Konsulat beehrt sich, anliegend das von Herrn
Hermann W e i s s unterzeichnete Protokoll vom 18. Novem-
ber, das den Verbleib des schwedischen Diplomaten Raoul Wal-
lenberg zum Gegenstand hat, zusammen mit dem Zeitungsaus-
schnitt der Süddeutschen Zeitung vom 11. November ergebenst
zu überreichen.

undert. Dr. O. Schniewind
Generalkonsul.

Avskrift.

Beim Konsulat erscheint Herr Hermann W e i s s, Pass Nr. 9225372, ausgestellt von der Landeshauptstadt München, der lt. Heimkehrerbescheinigung vom Lager Friedland bei Göttinge Nr. 14 636 am 9. Oktober 1955 im Bundesgebiet eingetroffen ist. Derzeitige Adresse: München 8, Comenius Strasse 10.

Herr Weiss gibt folgendes zu

P R O T O K O L L :

=====

Ich war bei Kriegsende, d.h. im November 1944 bis Februar 1945 als deutscher Wehrmachtsangehöriger in Budapest stationiert und machte dort die Bekanntschaft des schwedischen Diplomaten Herrn Raoul W a l l e n b e r g. Aus jener Zeit ist mir ein weiterer schwedischer Diplomat, Herr Professor L a n g d y (?), Leiter des Schwedischen Roten Kreuzes, bekannt; darüber hinaus noch weitere Angehörige der Königl. Schwedischen Gesandtschaft in Budapest, Uelleut. 66 c, deren Namen mir leider nicht gegenwärtig sind. Meine Beziehungen zu Herrn Wallenberg wurden dadurch hergestellt, dass ich Gelegenheit hatte, in das jüdische Getto zu gelangen und auf diese Weise den Zielen der Schwedischen Mission meine Unterstützung angedeihen lassen konnte. Zu der Zeit, als Herr Wallenberg aus Budapest verschwand, befand ich mich noch in dieser Stadt und wohnte sogar in dem Hause der Königl. Schwedischen Gesandtschaft, Uelleut. 66 c. Später wurde ich selbst von den Russen verhaftet; es wurde mir u.a. vorgeworfen, dass ich insofern gegen die Interessen der Besatzungsmacht verstossen habe, als ich den Inhabern von Schwedischen Schutzpässen, die als englische Agenten angeklagt wurden, meine Hilfe habe zuteil werden lassen. Während meines zwangsweisen Aufenthalts in Russland habe ich keine Verbindung zu Herrn Wallenberg gehabt, auch nichts von ihm

von dritter Seite gehört. Erst als ich mich auf der Heimreise befand, traf ich zufällig auf dem Bahnhof Swerdlowsk/Ural zwei Bekannte aus meiner Budapester Zeit, die seinerzeit noch Schwedische Schutzpässe besaßen, 1948 aber trotzdem verschleppt wurden. Die Namen dieser beiden Personen sind mir leider nicht bekannt; diese Herren erklärten mir jedoch auf das Bestimmteste, dass sie Herrn Wallenberg, der ihnen aus ihrer Budapester Zeit bekannt war, noch vor kurzem, also vor August 1955, im Raume Kolimar/Sibirien, gesehen haben.

Ich bin durch einen Artikel in der Süddeutschen Zeitung vom 11. November 1955 wieder auf Herrn Wallenberg aufmerksam geworden und möchte hierdurch gern zu einer evtl. Klärung der Angelegenheit beitragen.

München, den 18. November 1955 /Am.

undert. Hermann Weiss.

21.11.55. skr Lorentzon

**KÖNIGLICH
SCHWEDISCHES KONSULAT
MÜNCHEN**

MÜNCHEN 2, den 18. November 1955
MAXIMILIANSPLATZ 13
Telefon: 2 87 41
Telegramm-Adresse: Svensk

J.-Nr. 787/55/Am.
ANGABE BEI BEANTWORTUNG
ERBETEN

[Handwritten signature]

INK. BESK. BONN		
D. nr. <i>Lia 1385</i>		
21. NOV. 1955		
AVD.	GR.	MAL.

M. W.
Königl. Schwedische Gesandtschaft

Köln-Marienburg
Ulmenallee 96

Das Konsulat beehrt sich, anliegend das von Herrn Hermann Weiss unterzeichnete Protokoll vom 18. November, das den Verbleib des schwedischen Diplomaten Raoul Wallenberg zum Gegenstand hat, zusammen mit dem Zeitungsausschnitt der Süddeutschen Zeitung vom 11. November ergebenst zu überreichen.

[Handwritten signature: Dr. O. Schniewind]
(Dr. O. Schniewind)
Generalkonsul

Beim Konsulat erscheint Herr Hermann W e i s s , Pass Nr. 9225372, ausgestellt von der Landeshauptstadt München, der lt. Heimkehrerbescheinigung vom Lager Friedland bei Göttingen Nr. 14 636 am 9. Oktober 1955 im Bundesgebiet eingetroffen ist. Derzeitige Adresse: München 8, Comenius-Strasse 10.

Herr Weiss gibt folgendes zu

P R O T O K O L L :
=====

Ich war bei Kriegsende, d.h. im November 1944 bis Februar 1945 als deutscher Wehrmachtsangehöriger in Budapest stationiert und machte dort die Bekanntschaft des schwedischen Diplomaten Herrn Raoul W a l l e n b e r g . Aus jener Zeit ist mir ein weiterer schwedischer Diplomat, Herr Professor L a n g d y (?), Leiter des Schwedischen Roten Kreuzes, bekannt; darüber hinaus noch weitere Angehörige der Königl. Schwedischen Gesandtschaft in Budapest, Ülleut. 66c, deren Namen mir leider nicht gegenwärtig sind. Meine Beziehungen zu Herrn Wallenberg wurden dadurch hergestellt, dass ich Gelegenheit hatte, in das jüdische Getto zu gelangen und auf diese Weise den Zielen der Schwedischen Mission meine Unterstützung angedeihen lassen konnte. Zu der Zeit, als Herr Wallenberg aus Budapest verschwand, befand ich mich noch in dieser Stadt und wohnte sogar in dem Hause der Königl. Schwedischen Gesandtschaft, Ülleut. 66c. Später wurde ich selbst von den Russen verhaftet; es wurde mir u.a. vorgeworfen, dass ich insofern gegen die Interessen der Besatzungsmacht verstossen habe, als ich den Inhabern von Schwedischen Schutzpässen, die als englische Agenten angeklagt wurden, meine Hilfe habe zuteil werden lassen. Während meines zwangsweisen Aufenthalts in Russland habe ich keine Verbindung zu Herrn Wallenberg gehabt, auch nichts von ihm von dritter Seite gehört. Erst als ich mich auf der Heimreise befand, traf ich zufällig auf dem Bahnhof Swerdlowsk/Ural zwei Bekannte aus meiner Budapester Zeit, die seinerzeit noch Schwedische Schutzpässe besaßen, 1948 aber trotz dem verschleppt wurden. Die Namen dieser beiden Personen

sind mir leider nicht bekannt; diese Herren erklärten mir jedoch auf das Bestimmteste, dass sie Herrn Wallenberg, der ihnen aus ihrer Budapester Zeit bekannt war, noch vor kurzem, also vor August 1955, im Raume Kolimar/Sibirien, gesehen haben.

Ich bin durch einen Artikel in der Süddeutschen Zeitung vom 11. November 1955 wieder auf Herrn Wallenberg aufmerksam geworden und möchte hierdurch gern zu einer evtl. Klärung der Angelegenheit beitragen.

München, den 18. November 1955/Am.

Herrn Wallenberg

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Bonn, p. t. Köln, den 21 november 1955.

Strängt förtroligt.

N:o

5 bil.
BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

./1-3

Hämed ber jag få överlämna av herrar Lindberg och Lundström uppgjorda promemorior rörande samtal med Horst Kitschmann, Paul Biederman och Josef Bannert.

./4

Jag ber vidare få översända en i dag hit ankommen uppteckning av vissa till konsulatet i München av tyske medborgaren Hermann Weiss lämnade upplysningar rörande Wallenberg. Weiss, som själv undertecknat uppteckningen, uppsökte konsulatet den 18 dennes. Weiss, som den 9 oktober i år återkom ur rysk fångenskap, säger sig under hemresan i Sverdlovsk ha träffat två personer, som på det bestämdaste uppgav, att de kort tid innan, d.v.s. kort tid före augusti 1955, sett Wallenberg i området Kolimar i Sibirien.

./5

Konsulatets uppteckning har delgetts Lorentzon. Slutligen närslutes en uppteckning av Bergensträhle angående ett samtal, som han på begäran av Lindberg och Lundström haft med en viss Fritz Klausch.

T.Göransson

Herr Förste Sekreteraren K. H a m m a r s k j ö l d,
Stockholm.

Kp kument, lack, kurt, 21.11.55

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Bil. handbrev... [illegible]		
Hammarskjöld d. 21. 11. 55... 19		
Strängt förtroligt.		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående samtal med f.d. överste Horst Kitschmann hållet onsdagen den 16/11 1955 på Versorgungskurhaus i Bad Reichenhall.

Kitschmann underströk, att de uppgifter han lämnade oss skulle behandlas strängt förtroligt och att han räknade med att om hans namn skulle nämnas i något officiellt sammanhang skulle svenska utrikesdepartementet först taga kontakt med honom. Man kan inte - menade Kitschmann - utesluta repressalier från rysk sida för den händelse vittnesmålet bleve känt. Han hänvisade till, att han under sin fängelsetid suttit sju månader i ensamcell som straff för att han för några av sina medfångar berättat om Langfelder och Wallenberg.

Om sig själv berättade Kitschmann följande.

Han häktades den 21 maj 1945 i Tyskland och fördes till Moskva, dit han anlände den 21 juni med flyg. Efter att ha suttit en dag i Lubianka kom han den 22 juni till Lefortovskaja antagligen till cell 39 eller 40. Under senare hälften av juli 1945 flyttades Kitschmann till cell 105 i samma fängelse. Där satt redan amiral Krafft och Langfelder. Den sistnämnde satt kvar i cellen till i november 1945. Kitschmann själv lämnade cellen den 8 januari 1946, då han överfördes till Lubianka till en cell i översta våningen, där han placerades tillsammans med general Weidling och major Kuhn. I en granncell satt amiral Voss. Den 1 juli 1946 överfördes Kitschmann till cell 123 i fängelset. Där samman-

fördes han med en österrikare, Scheuer. Senare kom amiral Voss in i cellen. Den 28 februari 1947 överfördes Kitschmann ånyo till Lefortowskaja - i en cell i II. Stock. Samtidigt infördes i cellen ungerske översten Hatz, och i juni samma år infördes generalmajoren Mohnke. I denna cell satt Kitschmann till den 27 eller 28 juli 1947, då han vid 11-tiden på kvällen fördes till förhör angående Langfelder. Efter förhöret fördes Kitschmann till en ensamcell i parterr våningen, där han satt i tre veckor. Under den följande tiden fram till den 23 februari 1948 satt Kitschmann ensam i tre olika celler i Lefortowskaja såsom straff för att han för sina medfångar berättat om Langfelder och Wallenberg. Den 23 februari 1948 sammanfördes Kitschmann med Gustav Richter och amiral Tilleysen i en cell i Frauenabteilung i I. Stock. Den 1 april 1950 överfördes Kitschmann till Butirka, där han satt fram till den 29 augusti 1951, då han transporterades till Lubianka. Den 2 oktober 1951 dömdes Kitschmann utan rättegång till 25 års fängelse. Fram till dess att Kitschmann fördes till Wladimir, dit han anlände den 23 oktober 1951, satt han i ensamcell. I Wladimir placerades han i corpus III cell 6, där han stannade fram till den 7 december 1951, då han på grund av sjukdom infördes till corpus II cell 10. I denna cell satt han ensam till den 19 mars 1952, då Gustav Richter på nytt sammanfördes med honom. Då båda visades sedan i corpus II i olika celler fram till den 11 september 1955, då de överfördes till corpus III, där de blev kvar till frigivandet.

Langfelder.

Kitschmann beskrev Langfelder som en kraftigt byggd cirka 172 cm lång man med rödblont hårt tillbakastruket hår, blå ögon, lätt böjd näsa; ålder (år 1945) cirka 30-35 år.

Kitschmann kunde ej bland sex fotografier, varav ett

föreställde Langfelder, känna igen denne.

Beträffande Langfelders adress erinrade sig Kitschmann att en tant till Langfelder var ägare till ett av Budapests största kvarnföretag, vilket drevs under namnet Langfelder.

Langfelders hälsotillstånd såväl som hans sinnesstämning var vid denna tid gott.

Beträffande Wallenbergs och sina öden hade Langfelder berättat, att de farit för att möta de ryska trupperna. Sedan de fått kontakt med dessa, inbjöds de till en by, där de behandlades vänligt. Då de önskade fara tillbaka till Budapest, blev de kvarhållna och behandlade som fångar trots protester. I bil fördes de senare till Rumänien, varifrån de därefter transporterades i flyg till Moskva.

Beträffande Langfelders vidare öden berättade Kitschmann, att han hört någon omtala, att Langfelder senare skulle ha suttit i Lefortowskaja. När detta skulle ha varit och vem som var sagesmannen kunde Kitschmann inte erinra sig.

Kitschmann i förhör angående Langfelder.

Som ovan sagts fördes Kitschmann den 27 eller 28 juli 1947 vid 11-tiden på kvällen till förhör. Förhørsledare var en överste, Abteilungsleiter i utrikesdepartementet. Vid förhöret deltog dessutom en major, Unterabteilungsleiter. Deras namn fick Kitschmann aldrig veta.

Kitschmann tillfrågades först tillsammans med vilka han delat cell. Då han nämnde Langfelders namn, frågade förhørsledaren vad denne berättat för Kitschmann. Han hade då i huvudsak återgivit det som Langfelder omtalat för honom. Förhørsledaren begärde därefter få veta för vilka av medfångarna Kitschmann i sin tur berättat om Langfelder och Wallenberg. Kitschmann hade därvid angivit följande namn: Scheuer, Weidling, Kuhn, Voss, Hatz och Mohnke. Förhørsledaren hade avslutat förhöret med att säga, att härnäst inget finge sägas om Wallenberg och Langfelder.

Som ovan nämnts fick Kitschmann därefter sitta i

ensamcell i cirka 7 månader.

Scheuer.

2/1 Scheuer var den förste som för Kitschmann berättade om Wallenberg. Kitschmanns uppfattning om Scheuer var negativ. Kitschmann ansåg det finnas anledning misstänka, att Scheuer var spion åt ryssarna. Kitschmann uppmanade där för till en viss försiktighet vid en kontakt med Scheuer. Denne hade för Kitschmann uppgivit sin adress vara Porzellangasse 48, Wien.

Angående cellen i Lefortowskaja i III. Stock.

I denna cell satt Kitschmann såsom nämnts ovan under tiden 28 februari 1947 - 27 eller 28 juli samma år. Cellen var den tredje från trappan räknat. Under kortare tid hade Kitschmann och hans cellkamrater förbindelser med den ena granncellen - den fjärde cellen från trappan räknat. I denna cell satt bl.a. Rösstel och en Volksgruppenführer från Rumänien. Förbindelserna med fångarna i våningen nedanför funktionerade ej riktigt.

+++++

Langfelder utförde med hjälp av tränålar, vilka han själv tillverkade, vackra sömnadsarbeten. Kitschmann befann sig i samband med förhöret den 27 eller 28 juli 1947 i ensamcell i parterrvåningen i Lefortowskaja. I samma rad låg ytterligare fem - sex likadana celler. Då Kitschmann efter ett besök på toaletten passerade raden av celler, stod en av dörrarna öppna. Ingen befann sig i cellen, men på golvet stod ett par vackra tofflor, vilka mycket väl kunde vara sydda av Langfelder.

+++++

Fängelseledningen i Lefortowskaja.

Oberstleutnant Weindorf
Major Daniel
Solonow (kapten?)

Köln den 19 november 1955.

(John Magnus Lindberg) (S.Lundström)

Lundström-Lindberg/MF
KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Bif. handbrev <i>G. Jansson</i>		
<i>Hausmann</i> 21.11.55 19		
Strängt förtroligt.		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående samtal med f.d. löjtnanten Paul Biederman, född den 15/4 1920, Bahnhofsstrasse 354, Stadeln, Fürth, måndagen den 14 november 1955.

Biedermann berättade om sig själv, att han efter sitt tillfångatagande i slutet av år 1944 blev förd till Moskva, där han under kortare perioder fram till 1946 satt i de tre Moskvafängelserna, Butirka, Lefortovskaja och Lubianka. Under denna tid hörde Biedermann talas om att svenska medborgare skulle finnas i dessa fängelser. Han kunde emellertid inte lämna några som helst preciserade uppgifter utan hänvisade till att nästan alla nationaliteter var representerade. Under åren 1946-1949 vistades Biedermann i Suco Besvodnoje ("torrt utan vatten"). I och med att de politiska fångarna under år 1949 skildes från de kriminella fördes Biedermann till Tajschett, 5110/37 (lägerpunkt 048). Där sammanträffade han i augusti 1950 med en man med efternamnet Walther, vilken uppgav sig vara svensk medborgare. Biedermann bodde och arbetade tillsammans med Walther fram till i oktober 1955, då Biedermann lämnade Ryssland för transport hem till Tyskland. De hade dessförinnan i november 1954 flyttats till läger 013 i Tajschett. Denna förflyttning innebar, att alla icke ryssar i de skilda lägren förflyttades till nämnda läger 013. Då Biedermann och övriga tyskar lämnade lägret, hade samtliga fångar från andra nationer med undantag av de japanska lämnat lägret. Utöver dessa fanns dessutom kvar en grupp s.k. statslösa, vilken

uppgick till cirka 400 personer. Sammanlagt hade i lägret funnits ungefär 700 internerade.

Biedermanns uppgifter om Walther.

Beträffande Walthers förnamn kunde Biedermann ej erinra sig detta. Han beskrev Walther som en 35-års man (född omkring 1920), cirka 175 cm lång, smärt och med mellanblond hårfärg, ovalt ansikte med ganska markerad profil.

Walther arresterades i Harbin i Manschuriet någon gång under åren 1945-1946 och dömdes till 25 års straffarbete. Orsaken till arresteringen kände inte Biedermann till, men han påpekade, att vid samma tillfälle hade en rad andra utlänningar, vilka vid denna tidpunkt befunnit sig i Manschuriet, bland annat en schweizisk konsulatstjänsteman, häktats.

Walther hänfördes i lägret till gruppen statslösa¹ och med att han arresterats i Manschuriet. Vid fördelningen av röda kors-kort - avsett för korrespondens med hemorten - erhöll Walther ett s.k. östkort, medan t.ex. Biedermann såsom tysk krigsfånge fått ett västkort.

Angående sin familj hade Walther berättat, att föräldrarna vid tiden för första världskriget bosatt sig i Manschuriet men behållit sitt svenska medborgarskap. Såvitt Biedermann visste levde Walthers föräldrar i goda ekonomiska omständigheter. Beträffande Walthers yrke kunde Biedermann ej heller lämna någon preciserad uppgift, men han trodde, att Walther fortfarande studerade vid tiden för häktningen.

Vid tidpunkten för Biedermanns första kontakt med Walther arbetade båda i en byggbrigad, vilken var sysselsatt med husbyggnadsarbeten. Med detta arbete var Biedermann och Walther sysselsatta fram till 1952, då de flyttades över till en härdningsavdelning. Arbetet här bedrevs under synnerligen dåliga sanitära förhållanden. Walthers hälsa försämrades under denna tid. Sedan han i november 1954 flyttats över till lägret Ol3 blev Walther arbetsplacerad i en bilverkstad. De

hygieniska förhållandena här var bättre och till följd härav förbättrades också Walthers hälsa.

Liksom övriga fångar hade Walther fått tillåtelse att med hjälp av röda kors-kort sätta sig i förbindelse med sina anhöriga. Han hade skrivit till sina föräldrar men ej erhållit något svar.

Biedermann lämnade oss den del av ett röda kors-kort, som är avsett att återsändas av de hemmavarande till den internerade. Biedermann föreslog, att kortet skulle tillställas Walther och att man därvid skulle använda en privat avsändaradress. Walther skulle på så sätt få möjlighet att själv skriva till denna adress, varigenom ett bevis för hans existens skulle erhållas. Ännu större utsikter att få kontakt med Walther skulle erbjudas, om några röda kors-paket med skilda privata avsändare skickades till honom. Härigenom menade Biedermann skulle Walther med hjälp av de västkort, som han som en följd härav skulle erhålla, kunna med större säkerhet få kontakt med avsändarna.

Biedermann hade utöver Walther inte kommit i kontakt med någon annan svensk.

Köln den 19 november 1955.

(John Magnus Lindberg)

(S.Lundström)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Bil. handbrev <i>Handbrev</i>		
<i>Sammanträdets 21. 11. 55</i>		19
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående samtal med bokhållaren Josef Bannert, född den 4/8 1909, adress Weserstrasse 39, Karlshafen. (Samtalet hållet den 18/11 1955 i släktings våning Adalbert Stifter Strasse 6, Buchen/Heidelberg).

Bannert berättade om sig själv, att han tillfångatogs i Besarabien i augusti 1944, varifrån han fördes till Jelabuga, där han vistades fram till september 1945. Därefter fördes han till Kasan. I detta läger sammanträffade Bannert med en överste von Stetten, vilken tillfångatagits i Bukarest, där han varit medlem av den tyska militärkommissionen. /Enligt Bannert skall von Stetten ha avlidit i Workuta den 5 mars 1949./ I januari 1948 förde Bannert över Swerdlowsk och Kirow till Workuta, dit han ankom till lägreets perisilka den 28 januari. Transporten till Workuta företogs med tåg. Fångarna var under transporten uppdelade i mindre grupper på fem à sex personer. Transporten omfattade cirka 1000 man, varav ungefär 70 var tyska krigsfångar, vilka kom från skilda delar av Sovjet.

Sammanträffandet med Roedl.

I den barack, där Bannert placerades, kom han att dela brits med en överstelöjtnant Roedl, vilken berättade för Bannert, att han varit medlem av den tyska militärkommissionen i Bukarest. Bannert omtalade då, att han i Kasan varit tillsammans med överste von Stetten. Denna gemensamma bekantskap ledde till ett samtal dem emellan.

Det Bannert kunde erinra sig från detta samtal var,

att Roedl förts från Lubianka i Moskva över Kirov, där han alltså anslutits till samma transport som Bannert men i annan vagn.

Roedl var vid detta tillfälle mycket svag och utmatad. Han var påtagligt hervös, darrade och föreföll psykiskt nedbruten. Roedl hade berättat, att han ofta genomgått förhör och vistats i mörkcell samt att han slagits och pinats. Den långa transporten från Moskva hade - menade Bannert - säkert också bidragit till att försvaga Roedls hälsa. Bannert visste ej hur lång tid Roedls transport från Moskva pågått, men i genomsnitt brukade dessa transporter ta mellan 14 dagar och en månad i anspråk.

På vår fråga om Bannert kände till orsaken till den behandling Roedl genomgått, svarade Bannert, att han ej hade fått veta något om detta av Roedl men att han antog, att ryssarna velat erhålla upplysningar om Roedls arbete i Bukarest.

Påföljande dag fördes Bannert och Roedl till tegelbruk nr 2 (i Workuta). I Workuta fanns cirka 70 lägerpunkter med i genomsnitt 2.000 fångar vardera.

Bannert var själv vid denna tid mycket sjuk och han betecknade själv sitt tillstånd som "svävande mellan liv och död". När han några dagar senare, då han blivit något bättre, frågade efter Roedl, fick han det beskedet, att denne avlidit någon av dagarna 2-6 februari 1948. Bannert påpekade emellertid, att dödsfallet också kunde ha inträffat någon av dagarna den 7 eller 8 februari 1948. Vem som hade berättat om dödsfallet kunde Bannert inte erinra sig.

På vår fråga om Bannert kunde erinra sig någon eller några, som under denna tid fanns i tegelbruk nr 2 i Workuta, och som eventuellt kunde sitta inne med ytterligare upplysningar, nämnde Bannert följande två namn. Karl Schneider, cirka 55 år, vilken skulle ha kommit till Friedland den 29 eller 30 december 1953, samt Nikolai Tekkel (Tekel), född i augusti 1909 i Estland. Tekkel kan eventuellt ha återvänt till Friedland i oktober 1955. Tekkel, som kunde ryska, användes av ryssarna som tolk i den barack, där bl.a. Bannert

och Roedl låg natten mellan den 1-2 februari 1948.

Bannert stannade i Workuta fram till den 29 augusti 1950, då han fördes till ett krigsfångeläger i Stalingrad. I maj 1951 fördes han till Asbest (i Ural), där han stannade till frigivandet.

Bannert beskrev Roedl vara ca 35-40 år gammal ungefär 170 cm lång, svag kroppsbyggnad. Bannert kunde ej angiva Roedls hårfärg och ögonfärg.

Bannert kände till att Roedl begravits på kyrkogården i rayon II i Workuta.

Köln den 19 november 1955.

(John Magnus Lindberg)

(S.Lundström)

Klausch förklarade på min fråga, att han under hela sin vistelse i Ryssland vare sig träffat samman med eller hört talas om svenskar eller skandinaver i rysk fångenskap.

Då jag bland några godtyckligt valda namn även nämnde Tamvelins' och frågade, om han hört talas om någon av de sålunda nämnda personerna, reagerade Klausch icke härför.

Klausch, som syntes vara i 35-års åldern, verkade mycket misstänksam och undvek att närmare gå in på några detaljer. Då jag vid ett tillfälle bad honom närmare redogöra för någon fråga kringgick han frågan genom att börja tala om att han visste, att det ofta förekom, att östtyska agenter var i verksamhet bland hemkomna tyskar och att han vid flera tillfällen fått brev med diverse egendomliga förfrågningar från östzonen.

Köln den 15 november 1955.

(Fredrik Bergensträhle)

Strängt förtroligt.P.M.Över samtal med Fritz Klausch.

Fritz Klausch, f.d. underofficer, uppsöktes den 15 november i sin bostad, Bayreuter Strasse 4, Duisburg - Hamborn. Eftersom Klausch icke hade tid för ett längre samtal, blev besöket - som icke avtalats i förväg - endast helt kort.

Sedan jag förklarat anledningen till mitt besök, berättade Klausch i korthet följande. Efter att som underofficer ha deltagit i kriget, hade Klausch slagit sig ner på en fadern tillhörig gård nära Cottbus i Östzonen. Där hade fadern mördats i augusti 1945, och i juni 1946 arresterades jämvel Fritz Klausch och dömdes av en rysk militärdomstol i Östtyskland till 15 års fängelse för "spioneri". Under de närmast följande månaderna satt Klausch i ett fängelse i Cottbus, varifrån han i oktober 1946 fördes till ett fängelse i Banzen och därefter i januari 1947 till Stalinsk i Ryssland, där han sedan kom att kvarstanna till 1950. Under denna tid vistades han i olika arbetsläger där, bl.a. 9 och 13. I dessa förekom nästan uteslutande tyskar samt en del japaner och några Öststatsfångar.

I samband med Koreakrigets utbrott överflyttades Klausch från Stalinsk till Sverdlovsk, där han sedan kvarhölls, till dess han frigavs i oktober 1953 i samband med den allmänna amnestin vid Stalins död. Även i Sverdlovsk vistades så gott som uteslutande tyska fångar jämte en del balter och från slutet av 1952 även spanjorer. Klausch återvände till Västtyskland över Friedland. Efter återkomsten var han först bosatt i Disseldorf och flyttade efter något år till Duisburg, där han nu hade ett arbete.

Klausch förklarade på min fråga, att han under hela sin vistelse i Ryssland vare sig träffat samman med eller hört talas om svenskar eller skandinaver i rysk fångenskap.

Då jag bland några godtyckligt valda namn även nämnde Taavelins' och frågade, om han hört talas om någon av de sålunda nämnda personerna, reagerade Klausch icke därför.

Klausch, som syntes vara i 30-års åldern, verkade mycket misstänksam och undvek att närmare gå in på några detaljer. Då jag vid ett tillfälle bad honom närmare redogöra för någon fråga kringgick han frågan genom att börja tala om att han visste, att det ofta förekom, att Östtyska agenter var i verksamhet bland hemkomna tyskar och att han vid flera tillfällen fått brev med diverse egendomliga förfrågningar från Östzonen.

Köln den 15 november 1955.

(Fredrik Bergensträhle)

Chiffprat den 21.11.55 kl. 18.15. Köln den 21 november 1955.
Sant samma dag kl. 19.10 70.

Avgående chiffterelegram.

Cabinet, Stockholm.

~~DNR 51~~ Lorentzon meddelar 18 dennes anlande Berlin grupp om 22 fransmän engelsmän belgare holländare italienare som torde vara identisk Edert 78 omnämnd grupp. Lorentzon som erhållit del upplysningar lämnade av de 22 meddelar följande av intresse:

Primo. Italienaren Gualtiero Chrisofolletti ~~född i~~ ~~Moran~~ har upplyst att Tamvelius fanns i lägret Inta 388/14 så sent som för någon månad sedan. T. erhöll inga paket hade ingen förbindelse med yttervärlden fick ej längre skriva. Chrisofolletti vistas f.n. hos Röda Korset, Helfferich strasse 74, Berlin-Dahlem.

Secundo. Även holländaren Marinus van Veingaard har lämnat uppgifter om Tamvelius. Veingaards adress i Holland är: Herlsheide, Herlen L, som ligger vid Heicorjsveg bei Amelangen.

Tertio. Chrisofolletti vidare uppgett i lägret Woikovo nr 5110/48 finns en man med förnamnet Nicolai född 1918, som sagt sig ha en syster vid namn Tatiana Hamilton bosatt i Strängnäs.

Lorentzon föreslår Tamm anmodas kontakta Chrisofolletti

Kumlin

svensk koeln
cabinet sthm
svensk koeln
svensk koeln

INK. BESK. BONN		
D. nr. <i>IV</i> I/140		
23. NOV. 1955		
AVD.	GR.	MAL.

cabinet sthm

289
~~140~~

23.11.55

svensk koeln

140 ljusa knut ryser =

cabinet +

140 +

cabinet sthm kl 1020 +

svensk koeln

ok?+

Avgående chiffterelegram till Stockholm

Chiffrerat den 23.11.55 kl. 12.50

Avsant samma dag kl 13.20

~~F.B.~~ o.L.L.

Dnr 53. Edert 140. Secundo. Även holländaren Marinus van Veingaard har lämnat uppgifter om Tamvelius. Veingaards adress i Holland är: Herlsheide, Herlen-L, som ligger vid Heicorjsveg bei Amelongen. Jag repeterar adressen: Herlsheide, Herlen-L vid Heicorjsveg bei Amelongen.

Kumlin

Inkommande chiffer fr. UD.

Inkom kl. 15.00. 24.11.55.

Löst kl. 16.45.

MW

Diarienummer 81.

Till handbrevet från Göransson till Hammarskiöld den 21 november fogade rapporten av Hermann Weiss åberopas. Följande åtgärder föreslås: Primo. Enligt vår uppfattning avses med "Kolimar" troligen MVD-området Kolyma, där ett stort antal fångar anses sysselsatta med bland annat guldutvinning. Weiss bör tillfrågas om de två av honom omnämnda tyskarna gävo närmare indikation om lokaliseringen av den av dem uppgivna platsen, om de enligt hans uppfattning endast sett eller eventuellt talat med Wallenberg samt om de enligt hans uppfattning var på väg att frigges. Secundo. Med Suchdienst bör frågan tagas upp om vi kunna få uppgifter på eventuellt från Kolyma hemvända fångar.

Cabinet.

Coll.: *Lpk*

Transfört till
Hindberg i
tel. samtal
25/11. L. i
på att höra
Weiss / *pu*

Tel. 25/11: Hindberg med-
delar på förfrågan att
han ö L-m även uppge
Weiss efter ankomsten 7. Dec.
den 3-4 dec. för att få
enl. L-g. medvetenheten

Inkommande chiffer från UD.

Inkom kl. 15.00. 24.11.55.

Löst kl. 16.50.

Diarienummer 82.

mm Tamm. telar: " Christofoletti, som blott vistats i specialfängelser Werchni Uralsk och Aleksandrov^{su}, har sagt mig, att han varken träffat eller hört talas om någon svensk fånge. Under tiden 31 oktober till 16 november i år var Christofoletti i Bygowolägrät." - Vi erinra samtidigt härmed Tamm om att Tamveius icke svensk.

Cabinet.

Coll.:

Göransson/MF

*Chiffre
M. Ku.*

Köln den 25 november 1955.

Avgående chiffterelegram

Cabinet, Stockholm

För Lorentzon. Ehuru kanske redan bekant vill
jag meddela greve Adelman uppges ha återkommit.
Bör han kontaktas?

Kumlin

Chiffrerat och sänt kl. 17.20.

Coll: afsh

Inkommande chiffer från UD den 26 nov. kl. 1300.

Dechiffrerat kl. 13.30.

Diarienummer 83.

Ert chiffer 55. - Primo. Adelman finns på Lindbergs lista.
Secundo. Till Lorentzsson adresserad försändelse från tyska
Röda Korset innehållande fånglägerkartor och lägerförteck-
ning etc. bör flygkurirsändas Stockholm.

Cabinet.

Coll.: *Lfd*

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN19
Bonn, p.t. Köln, den 29 november 1955

N:o	<u>II</u> 484	BIL	bil
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL	
			

Broder,

./1

Härmed ber jag få översända utklipp av en i den politisk-kulturella veckotidningen "Rheinischer Merkur" den 25 dennes publicerad artikel av en dr Karl Kindermann angående fallet Wallenberg. Författaren, som tydligen står Rudolf Philipp nära, riktar i artikeln skarp kritik mot svenska regeringens handläggning av fallet. "Rheinischer Merkur" åtnjuter högt anseende och är närmast representativ för strängt katolska CDU-kretsar.

Göransson

Herr Sekreteraren G. L o r e n t z o n,
Stockholm.

Kp kurier 12 MF

Der geheimnisvolle Gefangene der Sowjetunion

Um die Befreiung Raoul Wallenbergs / Von Dr. Karl Kindermann

Die Entlassung ehemaliger deutscher Kriegsgefangenen aus der Sowjetunion hat nicht nur in der Bundesrepublik ein großes Interesse hervorgerufen. Seit Wochen halten sich in Friedland ausländische Delegationen auf, die sich um eine Aufklärung über das Schicksal ihrer Landsleute bemühen, von denen sich noch Tausende in sowjetischem Gewahrsam befinden. So wurden die Mitteilungen ehemaliger Kriegsgefangener bekannt, die über den seit 10 Jahren spurlos verschwundenen schwedischen Legationsrat Raoul Wallenberg aussagten. Die Sowjetregierung hatte seinerzeit durch den damaligen Außenminister Wyschinsky erklären lassen, ein Mann dieses Namens sei ihr völlig unbekannt. Es gibt jedoch eine Reihe von unwiderlegbaren Beweisen, aus denen nicht nur hervorgeht, daß der Kreml über diesen großen Menschenfreund Bescheid weiß, sondern auch, daß Wallenberg lebt und sehnsüchtig auf seine Heimkehr wartet.

Ende 1952 wurde ich mit dem Fall Wallenberg näher bekannt, als mich ein Zeitungsaufruf „Befreit Raoul Wallenberg!“ veranlaßte, mit dem Leiter des schwedischen Wallenberg-Komitees, Rudolf Philipp, in Verbindung zu treten. Es ist in erster Linie der Arbeit dieses unerschrockenen Mannes zu verdanken, daß sich das Interesse für den Verschollenen in Schweden und in anderen Ländern wach erhielt. Er begegnete lange den größten Schwierigkeiten bei der schwedischen Regierung, die sich nicht entschließen konnte, eine wirkliche und wirksame Demarche zu Gunsten ihres Diplomaten zu unternehmen.

Dem Außenstehenden, der die besonderen politischen Verhältnisse im Nachkriegsschweden nicht kennt, wird es unbegreiflich bleiben, daß man kaum etwas tat. Man konnte in der Stockholmer Öffentlichkeit die Ansicht vernehmen, Wallenberg würde „staatspolitischen Erwägungen“ geopfert werden. Diese eigenartige Rücksichtnahme wurde damit begründet, daß man die Sowjets nicht „reizen“ dürfe, selbst wenn es sich um die Freilassung eines schwedischen Diplomaten handelte, der seinerseits Tausende von Menschen vor dem sicheren Tode gerettet hatte! Man sagte damals, es sei am besten, einmal abzuwarten – und man wartet nun schon volle zehn Jahre. – Auf Bitten Kardinal Spellmans hatte sich Roosevelt an den schwedischen König gewandt mit dem Ersuchen, er möge umgehend einen Sonderbeauftragten nach Budapest entsenden, um eine größere Anzahl von Menschen, die wegen ihres Glaubens oder wegen ihrer politischen Gesinnung dem Dritten Reich im Wege standen, vor der bevorstehenden Massenvernichtung zu retten. Es waren deutsche Katholiken, deutsche Protestanten und vor allem deutsche und österreichische Juden. Stockholm wählte den jungen Wallenberg aus, der, ein Neffe des Hauptaktionärs der großen skandinavischen Fluggesellschaft SAS, jeder, auch der schwierigsten Lage, gewachsen zu sein schien. Als Vertreter der Schutzmacht der Sowjetregierung gegenüber dem Hitlerreich durfte Wallenberg erwarten, daß er von dieser Seite gefördert würde, zumal die Sowjets rasch vorrückten. Er übernahm im Herbst 1944 diesen Auftrag, versah Tausende von Flüchtlingen erfolgreich mit schwedischen Papieren und wurde beim Einzug der Roten Armee sehr gefeiert. Am 10. Januar 1945 wurde unter seiner Ägide die „Schwedische Gesandtschaft für das befreite Ungarn“ eröffnet.

Als aber eines Tages betrunkene Rotarmisten in das schwedische Generalkonsulat eindringen, stellte sich Wallenberg schützend vor die um Hilfe rufenden Sekretärinnen. Obwohl er sein Bestes tat, um sie aus ihrer Bedrängnis zu befreien, wurde er mit den Eindringlingen nicht fertig. Er sandte mehrere Angestellte zur ärztlichen Behandlung nach Stockholm und fügte, wie es seine Pflicht war, einen Bericht über die Vorkommnisse bei. Bald darauf, am 13. Januar 1945, wurde er unter irgendeinem Vorwand ins sowjetische Hauptquartier zu General Tschernischew gerufen – und verhaftet. Die sowjetische Militärregierung gab das sogar öffentlich bekannt.

Diese widerrechtliche Verhaftung löste in Schweden große Entrüstung aus. Vergebens wandte man sich an die Sowjetmission in Stockholm, bis die damalige Botschafterin, Frau Kollontaj, dem schwedischen Außenminister Guenther „privatim“ mitteilte, Wallenberg habe in Budapest „Dummheiten“ gemacht und sei daher in Schutzhaft genommen worden; er sei „gut aufgehoben“, je weniger man über die Sache rede, desto schneller werde er zurückkommen.

Es muß sehr eigentümlich erscheinen, daß der Außenminister diese wichtige Mitteilung weder dem Ministerpräsidenten noch dem Kabinett weitergab. Auf Philipps Betreiben, der erst einige Zeit darauf in den Besitz dieser Nachricht gelangte, fand eine Sondersitzung der Minister statt, in der beschlossen wurde, eine Note an die Sowjetunion zu richten. Aber diese Note ist niemals zur Absendung gelangt.

Die Jahre vergingen. Es wurde still um Wallenberg, bis König Gustav Adolf VI. anlässlich der Feier seines 70. Geburtstages dem Legationssekretär Wallenberg in dessen Abwesenheit einen hohen Orden verlieh. Das bedeutete, daß er nicht daran dachte, den Verhafteten als tot anzusehen. Im Jahre 1951 berichteten dann italienische Diplomaten, die aus der Gefangenschaft entlassen wurden, sie seien 1948 mit Wallenberg im Lefortovskaja-Gefängnis zusammen gewesen und hätten sich mit ihm durch Klopfzeichen unterhalten. Aber in Schweden geschah von Amts wegen noch immer nichts.

So standen die Dinge, als ich mich im Januar 1953 mit Philipp in Frankfurt traf. Man sah es diesem Mann an, wie sehr ihn der Kampf um Wallenberg mitgenommen hatte. Er war selbst wiederholt fast ein Opfer von Anschlägen geworden und daher äußerst vorsichtig. Es gelang uns schließlich, Näheres über den Verschundenen in Erfahrung zu bringen. Ein Bericht besagte, Wallenberg lebe in einem Isolator in der Provinz und versuche immer wieder, wenn auch bisher vergeblich, die Sowjets dahin zu bringen, daß sie ihn mit der schwedischen Botschaft verbinden. Es war aber nicht möglich, den Bericht im einzelnen zu verifizieren. Ich wandte mich darauf an den amerikanischen Botschafter in Bern, Mr. Patterson, und trug ihm die Bitte vor, daß seine Regierung an der Rettung Wallenbergs mithelfen möchte. Im Januar 1954 hielt ich mich in dieser Sache auch in Stockholm auf und erreichte, daß man mich mit dem König zusammenbringen wollte; aber als ich erfuhr, daß jede Bitte um eine diplomatische Intervention der schwedischen Regierung sicher abschlägig beschieden werden würde, weil „gewisse Einflüsse“ keine Aktion zu jener Zeit wünschten, reiste ich wieder ab.

Es steht heute, nach den Aussagen der deutschen Heimkehrer, unter denen sich auch ein ehemaliger Attaché der deutschen Gesandtschaft in Sofia befindet, fest, daß Raoul Wallenberg unter dem Namen Willberg in einem Sowjetgefangenenlager weilte und deutsche Gefangene, die entlassen werden sollten, dringend bat, für ihn etwas zu unternehmen. Es ist Sache der schwedischen Regierung, beim Kreml die Freilassung Wallenbergs zu verlangen. Die Sowjets können natürlich sagen, ein „Wallenberg“ sei ihnen bisher unbekannt gewesen. Sie können auch auf ein „Versehen“ von „untergeordneten“ Dienststellen hinweisen. Inzwischen sind genügend große und kleine Berijas über die Klinge gesprungen, so daß man ihren Fehlern alle Verbrechen anlasten kann, an deren Perpetuierung man nicht mehr interessiert ist. Die Angst, man könnte durch eine diplomatische Aktion Verstimmung in Moskau erregen, wird von den Prominenten des Kreml gewiß eher als ein schlechter Witz angesehen werden.

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Köln den 5 december 1955.

19

N:o	bil.	BIL
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Broder,

För den närmaste tiden gäller:

Sten L. fortsätter söderut i och för kontakt med det c:a 40-tal personer som står upptagna på "besökslistan". Därvid prefereras Kalima-fångarna (se bif. Suchdienst-PM). Bland de övriga som kan tänkas lämna några mera betydelsefulla uppgifter hör Graf Adelman och K. Landwehr von Pragen. Övriga får betraktas som rutinbesök, vilka det i nuvarande läget ej finns anledning utelämna.

John Magnus tar Cobre och övriga berlinare och kontaktar Stockholm före avresan dit. Avresa till Berlin beräknas ske torsdag den 8 december.

Kontakten med Friedland är vad beträffar transportuppgifter mindre uppmuntrande än någonsin.

Med de bästa hälsningar

u) John Magnus Lindberg

/ S. Lundström

Herr Sekreteraren G. Lorentzon,
S t o c k h o l m

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M. angående besök under tiden 21 nov. - 1 dec.

21 november 1955.

1. General Otto Lasch, född 1893, Ludwigstr. 69, Bad Godesberg.

Lasch har suttit i Butirka, Lubianka och Karagan men ej sammanträffat eller hört talas om någon svensk.

Följande namn nämndes av Lasch:

Oberst von Süsskind (har suttit tillsammans med diplomater; ännu ej tillbaka).

General v. Steinheller

General Pfeffer-Wildenbruch

General Ochsner

General Hermann

Beträffande vistelsen i Lubianka nämnde Lasch att bevakningen där varit mycket sträng. Förbindelsen med granncellerna praktiskt taget omöjliga. Ljuset tänt i cellerna nattetid. Man måste sova liggande på rygg och med händerna ovanpå täcket.

22 november 1955.

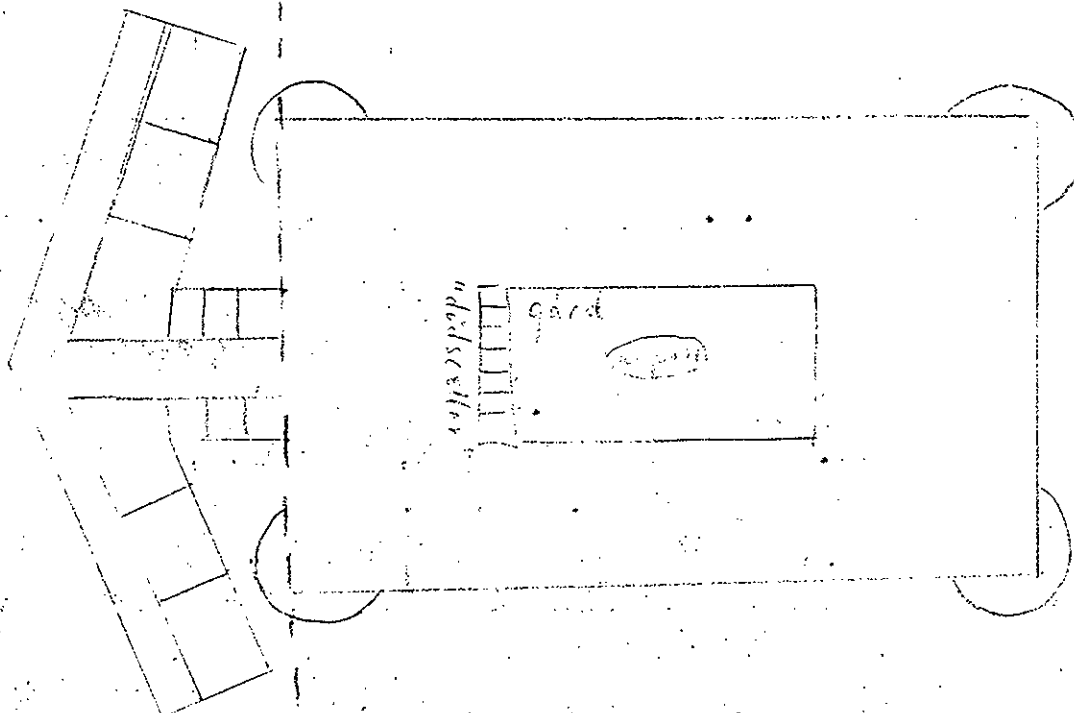
2. General Herman Haertel, född 1893, Kang.str. 26, Bad Pyrmont, tel. 6460.

Haertel satt i Butirka från 1 december 1945 till 12 september 1948 i cellerna 150, 136, 235, 316. Under denna tid hörde Haertel ej talas om att någon svensk skulle finnas i Butirka.

I den del av Butirka, där Haertel satt, det s.k. "Deutsches Haus", var knackningsförbindelsen goda och Haertel framhöll att det är mycket osannolikt att någon

svensk befann sig i denna del av Butirka.

Deutsches Haus

"Deutsches Haus" var i 4 våningar med stora fönster på framsidan. I genomsnitt c:a 300 fångar. I varje flygel 3 avd. med 5-6 celler i vardera. Dessutom celler i den sammanbindande byggnaden.

23 november 1955.

3. General Herbert Michaelis, Venusbergweg 50 c/o Frau Vera Gran, Bonn.

Michaelis hade under fångenskapen sammanträffat med en svensk i Inta. Michaelis kunde ej erinra sig hans namn. Svensken var i 40-årsåldern och medellång. Michaelis kunde ej beskriva honom närmare. Namnet Tamvelius sade honom inget. Michaelis hänvisade till General August Smidt, Wallpischterstr., München.

4. General Johannes Nedtwig, Sanatorium Jeep, Oeynhansen.

Michaelis presenterade oss för denne. Själv hade Nedtwig ej kommit i kontakt med någon svensk. Men han hänvisade till general von Bogen, Hildesheim.

5. General Herman Niehoff, Düsseldorfstr. 73, Düsseldorf.

Oberkassel, född 1897.

Av en händelse fanns också Niehoff i Sanatorium Jeep. Denne hade bl.a. suttit i Moskva-fängelserna Matroskaja, Lubianka samt i ett specialfängelse i inrikesministeriets källare. Det senare var ett specialfängelse med ett fåtal celler komfortabelt inredda bl.a. mjuka mattor.

Niehoff kunde ej lämna några upplysningar om svenska medborgare.

6. General Erich von Bogen, Mozartstr. 9, Hildesheim.

v. Bogen hade 1945 förts till Krasnogorsk, där han sammanträffat med två svenskar, af Sandeberg och en sjöman vars namn han ej kunde erinra sig.

v. Bogen nämnde beträffande Workuta att även generaler och likställda satts att arbeta i de olika lägren. För eventuella ytterligare upplysningar hänvisade v. Bogen till General Lindemann och General v. Steinkeller.

25 november 1955.

7. Dr. Joachim Vorwerk, Loogestieg 17, Hamburg 20.

Vorwerk besöktes för att om möjligt en mera bestämd tidsuppgift beträffande knackningsförbindelsen med Wallenberg och Roedl i Lefortowskaja skulle kunna erhållas. Vorwerk kunde emellertid inte lämna några som helst ytterligare bestämda upplysningar.

26 november 1955.

8. Arnold von Stritzky, född 1904, Neueburgstr. 2, Stade/Elbe.

v. Stritzky, som för tillfället låg på St. Georg-sjukhuset i Hamburg, berättade att han varken under sin vistelse i Moskva eller i Wladimir varit i kontakt med eller hört talas om någon svensk.

v. Stritzky nämnde att en ingenjör Hans Svoboda, som suttit 4-5 år i Workuta skulle kunna lämna ingående upplysningar därifrån. v. Stritzky lovade lämna Svobodas adress till generalkonsulatet i Hamburg.

v. Stritzkys adress i fortsättningen är (broderns adress)

Abendrotsweg 21, Hamburg.

28 november 1955.

9. Horst Schareyka, född 1921, Hobstin/Holstein.

Schareyka hade under tiden november 1950 - augusti 1953 varit i Workuta. Därefter hade han förts till Wladimir, varifrån han i mars 1954 förts till Taischet.

Bakgrunden till den sistnämnda förflyttningen var en strejk i Wladimir, vilken Schareyka deltagit i. Han dömdes till ett års straffarbete och fördes tillsammans med 19 kamrater till fängelset i Taischet för att där avtjäna straffet. Ursprungligen var det meningen att straffet skulle avtjänas i Alexandrowsk, men då fängelset där var fullbelagt hade Schareyka och hans kamrater istället sänts till Taischet.

Fängelset i Taischet beskrev Schareyka på följande sätt:

En tegelbyggnad i två våningar med 6 celler i varje etage. I varje cell satt fyra man. Sammanlagt fanns c:a 50 rum i fängelset. Detta kallades Centralisolatorn i Taischet.

Förbindelse mellan cellerna kunde upprätthållas och så vitt Schareyka viste hade under den tid Schareyka satt där mars 1954 - februari 1953 ingen svensk funnits där. Schareyka hade ej heller vid något annat tillfälle under sin fångenskap hört talas om någon svensk.

Schareyka hänvisade till Heinz Klette, Eutin-Fissen, Prinzenholzweg Haus Eckholt. Denne skulle kunna lämna uppgift om en kamrat som också suttit i Taischet.

10. Heinz Klette, Prinzenholzweg, Haus Eckholt, Eutin-Fissen.

Klette gav oss namn och adressuppgift på den av Schareyka omnämnde kamraten:

Harald Gaedecke, c/o Schöne, Gurlittstr. 1, Hamburg

Själv hade Klette ej hört talas om någon svensk.

11. General Franz Schlieper, född 22 augusti 1905, Birkenredderweg 36, Hamburg-Volksdorf.

Har inte hört talas om någon annan svensk än af Sandeberg (genom von Bogen).

Köln den 5 december 1955.

Heinz Klette *Kunstmann*

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
Strängt förtroligt.		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M. angående besök under tiden 21 november - 1 december
(fortsättning)

28 november 1955.

12. Oberst Herman Ritter von Stransky, född 1896, Leseringen/Nienburg.

v. Stransky hade under sin fångenskap i Sovjet ej kommit i kontakt med eller hört talas om någon svensk. Då v. Stransky vid tidpunkten för tillfångatagandet tjänstgjorde i Bukarest frågade vi honom om han kände till Roedl. Det gjorde v. Stransky, men han hade ej hört något beträffande Roedl under sin fångenskap.

Från maj 1951 till slutet av april 1954 satt v. Stransky i fängelset i Werchni Uralsk (se bif. skiss). Fängelset omfattar fyra våningar förenade med trappor. Den östra flygeln har förbindelse med den övriga delen av fängelset genom en dörr i källaren. v. Stransky uppskattade antalet fangar till i genomsnitt c:a 500-600 man.

Förbindelsen mellan cellerna var god och v. Stransky höll det inte för troligt att någon svensk skulle kunna ha hållits undanstucken där utan att det blivit bekant.

29 november 1955.

13. General Ottomar Hansen, född 1901, Rösstr. 7, Düsseldorf

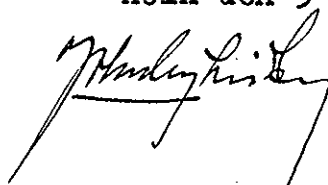
Hansen som vistades i Bad Oeynhausen kunde inte lämna några upplysningar beträffande svenskar i sovjetisk fångenskap.

skap.

14. Günther Martins, född 1917, Karlstr. 12, Opladen/Rh.

Ej heller Martins kunde lämna några för oss användbara
upplysningar.

Köln den 5 december 1955.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Wolfgang Hübner'. The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke at the bottom.A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Kurt Hübner'. The signature is more compact and cursive than the one to its left.

5.12.55.

19		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

Över samtal med generalerna Alfred Gerstenberg
och Hans Piekenbrock.

General Alfred Gerstenberg, född den 6 april 1893,
c/o Sorge, Bahnhofsstrasse 32, Bückeburg, besöktes i bo-
staden den 5 november 1955.

Gerstenberg uppgav, att han under sin fångenskap
i Ryssland ej varit tillsammans med eller hört talas om
svenska fångar där.

Gerstenberg hade först suttit i de tre Moskva fängelser
na Ljubianka, Lefortovskaja och Butirka och senare i Wladimir
fängelset.

Numera har Gerstenberg ej längre förmåga att exakt
erinra sig cellnumreringar och de tidsperioder han suttit i
olika fängelser.

Följande personer nämndes av Gerstenberg som avlidna
under fångenskapen:

Kroner, troligen död 1949

Tillesey, död i Wladimir

von Tschammer und Ost, troligen skjuten

Niedermayer

General Hans Piekenbrock, född den 3 oktober 1893,
Ruhrallee 301 A, Essen/Ruhr, besöktes i bostaden den 10
november 1955.

Tillfrågad förklarade Piekenbrock, att han under sin fångenskap i Ryssland ej hört talas om någon svensk som suttit fängslad där.

Under åren 1945-1949 satt Piekenbrock i Lubianka. Bevakningen där var mycket sträng och det var mycket svårt att få knackförbindelse med granncellerna, vilket även till viss del berodde på att murarna i fängelset, som är relativt gammalt, är mycket tjocka. Piekenbrock lämnade följande beskrivning av Lubianka (se också skiss). Fängelset som ligger inneslutet av ministeriebyggnader omfattar sex etager. De två övre etagen är tillbyggda senare och är till skillnad från de andra av gallerityp (jmf. med Lefortowskaja). Promenadgårdar är anordnade dels i ljusgården dels på taket dit en hiss leder. Antalet celler per etage uppskattade Piekenbrock till drygt 20. Medelantalet fångar c:a 500.

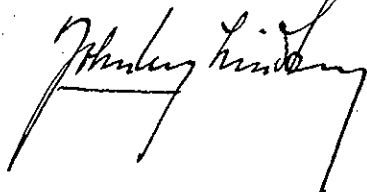
Senare blev Piekenbrock överförd till Wladimir, varifrån han frigavs i oktober 1955.

Beträffande medfångar i Lubianka uppgav Piekenbrock följande personer:

Fältmarskalk von Schörner (Herzogstrasse 60, I, München 23)
Viceamiral Hans-Erich Voss, (Forsthaus Hintersee, Berchtesgaden)
Sändebudet Beckerle (Frankfurt/Main)
General Rattenhuber (Oberbayern)
General Hansen
General Pantzing

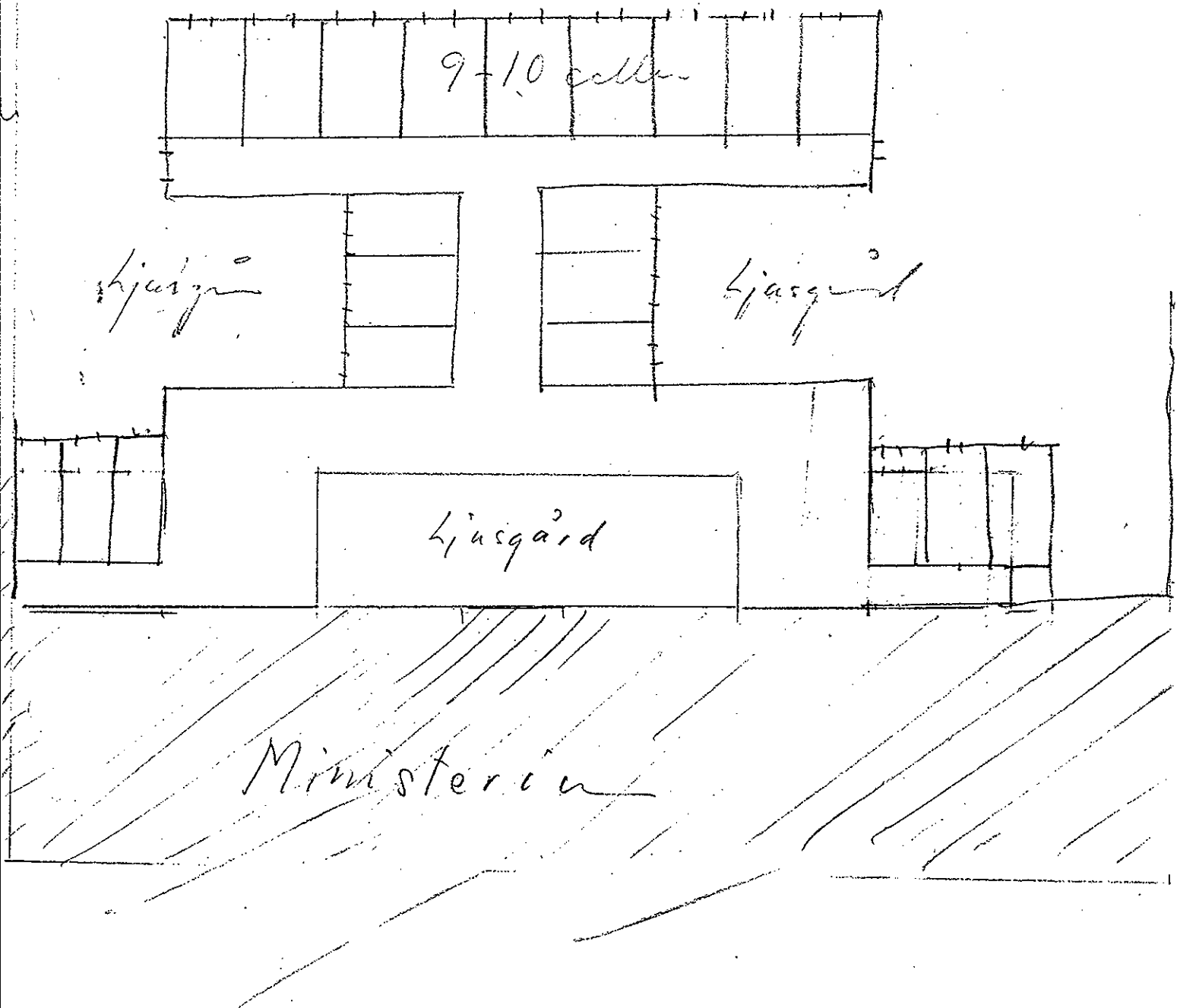
Köln den 5 december 1955.

(John Magnus Lindberg)

(S. Lundström)

Lubianka

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		BIL
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

Vid besök den 25, 26 och 28 november 1955 vid Tyska Röda Korsets Suchdienstavdelning i Hamburg erhöjls följande namn- och adressuppgifter:

1. Från Kolimar återvända tyska medborgare.

Återvända år 1955:

Johan Weichner, Kümmersreuth (?)
1919Sigfried Schneider, Gross Liesbeck 4, Kreis Helmstedt
1924Paul Schmidt, Mülheim/Rhen, Wenderfeld 79 ?
22.8.1923Hans Lehmann, Dr.-Ing., Duisburg, Rheinhäuserstr.84
4.7.1905 (dec.54 återkommen)~~Wedauer-Braunschwerger~~
~~1923~~Otto Hüllinghorst, Horten, Hardenberg Langestrass 78
15.7.1920Konrad Geislinger, Traberstrasse, München
1924, LehrerKarl-Heinz Schmidt, (Osterbeckstr. 42^{II}, Hamburg 21, Hofweg 8, III)^{II}iedlerstr. 12, III, Hannover-Döhren be: Beissner, Stud.-Landwirt. Soldat f. -29.Gerhard Höhne, Berlin NW 87, Jagowstr. 13

Återvända år 1953:

Pape, Richard, Berlin-Neukölln, Kaßgartenstr. 15 b.
Opitz, f. 1914, Mekaniker.Neugebauer, Fritz, Berlin-Wannsee, Bahnhofstr.
f. 1924, Kaufm.-angest.Heinz Lutze, Bad Inzell u/Traunstein Oberbay.
f. 1920, skriftst.lab.Kästner, Heinz-Herbert, Berlin SW 11, Askanischer Pl.3
f. 1916, Autoschasser.

1711

Dr. Hans Horst, Hannover-Langenhagen, Walsroderstr. 27,
b/ Fam. Trachmann, f. 1910, läk.

Bartz, Heinrich, Freiburg/Breisgau, Tivolistr. 29,
b. Nietschke, f. 1924, Schlosser

2. Vidare lämnades följande uppgifter:

Med en Heimkehrer-transport till Berlin-Ost ankom den 18 november 1955 bl.a. en italiensk medborgare, Gualtiero Christofolletti, född den 2 februari 1924 i Meran, tillfällig bostad: Berlin-Dahlem, Helfferichstr. 79 och en holländsk (?) medborgare Marinus van de Weingaard, född den 15 augusti 1905. Dessa har lämnat följande uppgifter.

a) I Inta 388/14 ska en svensk vid namn Artur Tamvelius, född 1912, arkitekt, gift med Ty Tamvelius, Stockholm, Observatoriegatan 10, befinna sig. Han har ingen förbindelse med de anhöriga..

Vidare ska i samma läger befinna sig en svensk vid namn Holger Bergström, född omkring år 1935. Han kan möjligen ha kommit från Berlin där hans familj skulle uppehålla sig.

b) I Bykowo, 5110/48 ska Nicola Krasnow född 1918 befinna sig. Krasnow ska ha en syster, Tatjana Hamilton, bosatt under adress: "Sraengaens, Schweden".

- - - - -

Enligt en Aktenvermark 23 november 1955 framgår, att tyske medborgaren Eberhard Polthier - E 29/55 - Berlin-Zehlendorf, Loebellstr. 18, uppgivit följande:

a) Niens (Nieus) Bringentoff, född 1926, har setts av Eberhard Polthier den 19 juli 1955 i ett läger i närheten av Ssolikamsk. B:s hälsotillstånd var relativt gott. Han har ingen förbindelse med de anhöriga. Föräldrarna lär bo i Stockholm.

b) Arnold Lagus, har den 19 juli 1955 setts av Eberhard Polthier i ett läger i närheten av Ssolikamsk. Lagus, som har relativt gott hälsotillstånd, låra vara svensk och vara omkring 45 år gammal.

3. Nedanstående namn kompletterade med adresser:

Müller, Dr., Siegfried, född 15 september 1916
Krim.-Kommissar,
nuvarande adress: Regensburg, Nürnbergerstr. 176.

Hengstenberg, Bert, född 9 oktober 1919
Obltn. (varit i Butyrka)
nuvarande adress: Siegen/Westf., Eisenerstr.

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		BU
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

Vid besök den 25, 26 och 28 november 1955 vid Tyska Röda Korsets Suchdienstavdelning i Hamburg erhöles följande namn- och adressuppgifter:

1. Från Kolimar återvända tyska medborgare.

Återvända år 1955:

Johan Weichner, Kümmersreuth (?)
1919

Sigfried Schneider, Gross Liesbeck 4, Kreis Helms
1924

Paul Schmidt, Mülheim/Rhen, Wenderfeld 79 ?
22.8.1923

Hans Lehmann, Dr.-Ing., Duisburg, Rheinhäuserstr.
4.7.1905 (dec.54 återkommen)

Wedauer Braunsberger
1923-

Otto Hüllinghorst, Horten, Hardenberg Langestrasse
15.7.1920

Konrad Geislinger, Traberstrasse, München
1924, Lehrer

Karl-Heinz Schmidt, (Osterbeckstr. 42^{II}, Hamburg 21 Hofweg 8, III) Fiedlerstr. 12, III, Hannover-Döhren
Beissner, Stud.-Landwirt. Soldat f. -29.

Gerhard Höhne, Berlin NW 87, Jagowstr. 13

Återvända år 1953:

Pape, Richard, Berlin-Neukölln, Karlsgrartenstr. 15
Opitz, f. 1914, Mekaniker.

Neugebauer, Fritz, Berlin-Wannsee, Bahnhofstr.
f. 1924, Kaufm.-angest.

Heinz Lutze, Bad Ainzell ü/Traunstein Oberbay.
f. 1920, skriftst.lab.

Kästner, Heinz-Herbert, Berlin SW 11, Askanischer
f. 1916, Autoschasser.

1711

Ochsner, Wilhelm-F., född 31 mars 1898, Gen.Ltn.
General från Bayern)

Nuvarande adress: München, Platenstr. 5.

Pfeffer-Wildenbruch, Karl, född 12 juni 1888.

Budapest-Kommandant

Nuvarande adress: Bielefeld, Hartlager-Weg 38

Braun, Max-Georg, född 15 augusti 1893

Oberstlttn. (Militärattaché)

lt. Ev. Hilfswerk, v. 15.6.54 in Wladimir Lg.Nr. 5110/4

Hustru: Elisabeth Braun, München-Pasing, Mühlenweg 7
(noch nicht heimgekehrt)

4. Ovannämnda namnuppgifter kompletterades i brev av den
29 november 1955.

Avskrift

Dr. K. Bährens

Hamburg-Osdorf, den 29.11.54
Blomkamp 51.
Dr. Bs./Jo.

An

Herrn L i n d b e r g

K ö l n / Rhein

Ulmenallee 96

Sehr geehrter Herr Lindberg,

Ihrer Bitte, Ihnen eine Liste der Mitglieder der
damaligen deutschen Gesandtschaft in Budapest zu über-
mitteln, können wir leider nicht entsprechen. Sie dürften
aber eine solche Liste mit Leichtigkeit vom Auswärtigen
Amt in Bonn erlangen.

Bei Durchsicht der verschiedenen Karteien sind wir
auf vier Namen von Heimkehrern gestossen, die Ihnen viel-
leicht in der bekannten Sache von Nutzen sein können. Es
handelt sich um

1. Leo Schwarz, 13a) Bad Berneck/Fichtelgebirge, Bahnhof-
str. 71.
2. Friedrich Schulze, 22b) Mainz/Rh., Rheinallee 32.
3. Walter Hirschfeld, 20b) Weende b. Göttingen, Eichweg 4.
4. Hans Hambuch, 14a) Kornwestheim/Wttbg., Am Klingel-
brunnen 23..

Die beiden Erstgenannten haben uns einen Hinweis auf den ungarischen Gesandten in Berlin, Excellenz Hoffmann, gegeben. Der Zweite weiss Auskunft zu erteilen über Sohn und Gattin eines englischen Diplomaten in Ungarn und schliesslich der Dritte war bei der ungarischen Gesandtschaft in Berlin tätig und kehrte am 20.10.1955 aus der UdSSR zurück.

Von Berlin wird uns inzwischen ein weiterer Name genannt, und zwar der des Heimkehrers Rudolf C o b r e, Berlin-Steglitz, Südendstrasse 9. Dieser Heimkehrer dürfte u.U. der interessanteste von den Genannten für Sie sein, denn in seiner Erklärung weist er auf eine Berührung mit einem schwedischen Diplomaten hin, der mit dem von Ihnen Gesuchten identisch sein könnte.

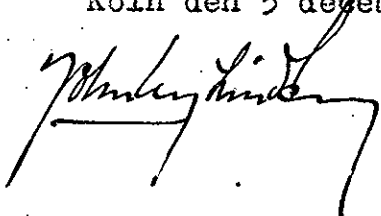
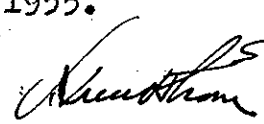
Leider können wir Ihnen im Augenblick weitere Mitteilungen in der Sache nicht machen. Wir bleiben jedoch bemüht, zur Aufklärung der Angelegenheit beizutragen.

Mit den besten Grüßen empfehlen wir uns Ihnen

u) Dr. Bährens

Från Suchdiensts sida framhålls uttryckligt att namn- och adressuppgifter lämnats med det förbehållet att källan ej fick anges.

Köln den 5 december 1955.

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående samtal med Rudolf ten Hompel, född 1909,
Dueppelerstrasse 1, Wuppertal-Elberfeld.

ten Hompel hade vid flera tillfällen under fångenskapen hört talas om en svensk diplomat från Budapest. (Efternamnet var ten Hompel osäker på.) Första gången var 1948. ten Hompel hade då efter att ha erhållit sin dom kommit att sitta i samma cell som dr Clauberg, vilken hade berättat om en svensk för honom. Varifrån Clauberg i sin tur erhållit uppgifter om svensken kunde ten Hompel ej säga.

Under åren 1948-53 hade ten Hompel åter hört talas om svensken, bl.a. att han skulle sitta i Wladimir. Beträffande uppgiftslämnarna kunde ten Hompel ej nämna något namn.

ten Hompel räknade upp en rad Wladimir-fångar. Följande personer har vi hittills ej varit i kontakt med:

Kurt von Landwehr, Versorgungskrankenhaus, Bad Toelz
Dr Clauberg, Kiel

(dr Clauberg och von Landwehr skulle bl.a. ha blivit förda till Moskva för förhör under Wladimir-tiden)

Heinrich Biermann, Langestrasse 109, Barnsdorf/Bremen
Edward Bretthauer, Stadtwald, Essen

General Rattenhuber, Bad Toelz

Geissler, Zollstock, Göringeweg 360

Günther von Rehekamff, Mauerstrasse 12, Darmstadt

Adolf Ziegel, Schwarzwaldstrasse 20, Freiburg/Preisger

Harald Alexander Nietz, Steinhuterstrasse 77 a, Hamburg

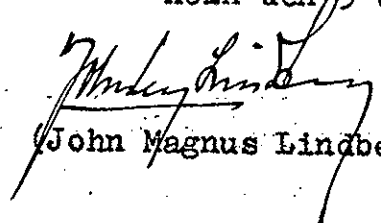
2.

Heinz Janeszy, Brechargasse 7, Wien 19

Kurt Muschke, Bavaria Ring 38, München

Fritz Fucsek, Zehetnergasse 22, Wien 14.

Köln den 3 december 1955.

(John Magnus Lindberg)

(S. Lundström)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
Strängt förtroligt.		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående samtal med f.d. generalen Bruno Streckenbach, Willistrasse 20, Hamburg 39, torsdagen den 24 november 1955.

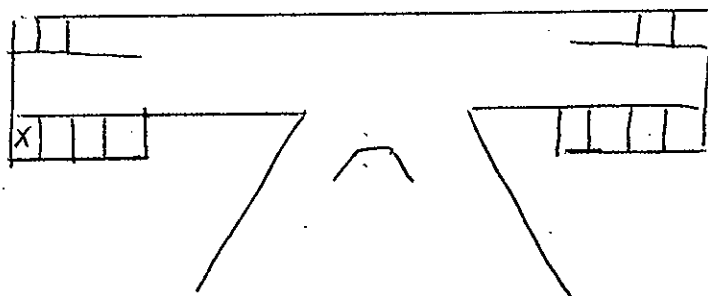
Beträffande vad Streckenbach under sin fångenskap i Ryssland erfarit rörande svenska medborgare uppgav han följande.

Angående uppgifter om två svenska Röda Kors-representanter.

Streckenbach tillfångatogs i Kurland och fördes till Moskva. Efter att först ha suttit tre - fyra dagar i Lubianka kom Streckenbach den 28 maj 1945 till Butirka. Där satt han tillsammans med amiral Bredow, vilken berättade att två svenska Röda Kors-representanter tillfångatogs och av ryssarna förts till Stettin, där de tillsammans med Bredow hållits fångna i en villa.

Knackningarna angående Wallenberg i Lefortowskaja.

Från Butirka fördes Streckenbach till Lefortowskaja, där han under tiden april - maj 1946 satt cirka fyra veckor. Han satt där ensam i en hörncell i 2. Stock, se skiss.

Vid denna tid upprätthölls mycket livliga knackförbindelser i denna del av fängelset. Genom knackningarna fick Streckenbach veta, att i den intilliggande cellen satt två italienare vid namn Moschetti och Trandafilo samt tyske generalkonsuln von Gregory. Streckenbach hade haft knackningsförbindelser med granncellen. Bl.a. hade därvid meddelanden om en svensk diplomat vid namn Wallenberg nått Streckenbach knackningsvägen. Beträffande de meddelanden, som berört Wallenberg, förklarade Streckenbach, att de i likhet med vad alltid var fallet, gällt orsaken till fångenskapen, förhör o.d. Några närmare detaljer kunde Streckenbach ej erinra sig.

Bland övriga, som vid denna tidsperiod suttit i samma del av fängelset, kunde Streckenbach nämna en major Doering och en italienare Odenigo från italienska beskickningen i Bukarest.

Uppgifter angående Wallenberg erhållna av Graf Adelman.

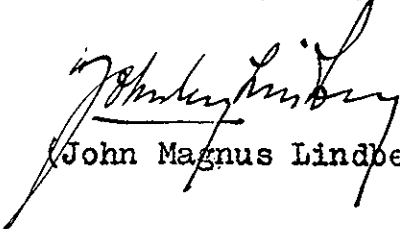
Efter att omväxlande ha suttit i Lefortowskaja och Butirka, fick Streckenbach i Butirka den 1/11 1948 som cellkamrater Graf Adelman och förre sändebudet i Montevideo, Otto Langmann (död 15/6 1954). Någon av dessa, troligen Adelman, berättade om Wallenberg. Vad Adelman berättat, kunde Streckenbach ej erinra sig utan hänvisade till Adelman.

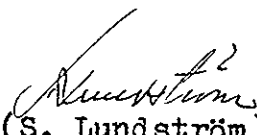
Under tiden mellan vistelsen i hörncellen i 2. Stock och november 1948 hade Streckenbach ej hört något beträffande Wallenberg.

Vorwerks uppgifter angående Wallenberg.

Efter erhållen dom i Lubianka fördes Streckenbach till Wladimir. Där hörde han i augusti 1955 åter talas om Wallenberg. Sagesmannen var dr Vorwerk, vilken Streckenbach hänvisade till, eftersom Streckenbach ej kunde erinra sig vad som vid detta tillfälle berättats om Wallenberg.

Köln den 3 december 1955.

(John Magnus Lindberg)

(S. Lundström)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19

Strängt förtroligt.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P.M.

angående f.d. generalen Wilhelm Mohnke,
född den 15/3 1911, Sievekingsallee 19^{III},
Hamburg 26, 27 november 1955.

Mohnke hade efter tillfångatagandet förts till Moskva. Där hade han suttit i följande fängelser:

Butirka 9 maj 1945 - 15 maj 1947

Lefortovskaja 15 maj 1947 - 30 mars 1950

Butirka 30 mars 1950 - 17 juli 1952.

Därefter hade Mohnke förts till Wladimir.

Då Mohnke den 15 maj 1947 fördes till Lefortovskaja sattes han i cell 203 3. Stock. I denna cell satt redan Kitchmann och Braun. Dessa hade förts in i cellen i januari 1947. Mohnke uppgav följande data för de tidrymder han och hans cellkamrater suttit i cell 203:

Kitchmann januari 1947 - juli 1947

Hatz januari 1947 - juni 1947

(Kitchmann och Hatz infördes samtidigt i cell 203.)

Mohnke 15 maj 1947 - sommaren 1948

Hansen 1 september 1947 - -"- 1948

Braun 15 september 1947 - december 1947.

Cell 203:s läge och numreringen i 3. Stock anger
Mohnke sålunda

205	204	203	202	201	200	199
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

(Bergemann ?)

I granncellen (204) satt en Biermann (?) och oberst Dietl.

På vår fråga om Mohnke kommit i kontakt med någon svensk, svarade han, att han hört talas om en svensk diplomat (namnet kunde Mohnke ej erinra sig), vilken varit i Budapest. Ryssarna hade anklagat honom för spioneri för tyskarnas räkning. Mohnke kunde ej med säkerhet säga, om detta skett redan i Lefortovskaja eller först i Wladimir. Han kunde ej heller angå någon sagesman. Mohnke nämnde emellertid följande personer, vilka eventuellt kunde lämna ytterligare upplysningar:

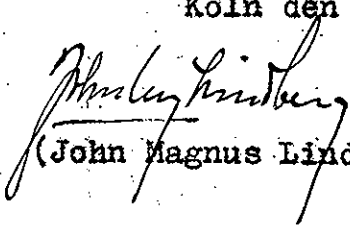
General Streckenbach

Günther Martins

General Gerstenberg.

Mohnke trodde också, att ev. någon av den tyska besättningspersonalen från Budapest berättat för honom om en svensk diplomat. Något namn på sagesmannen kunde emellertid Mohnke ej heller nämna i detta fall.

Köln den 3 december 1955.

(John Magnus Lindberg)

(S. Lundström)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående samtal med tyske medborgaren Heinz Decker, Witterkindstrasse 35, 2 tr, Hannover, onsdagen den 23 november 1955.

Decker uppsöktes med anledning av att han enligt Suchdiensts uppgifter suttit en längre tid i olika fängelser i Moskva.

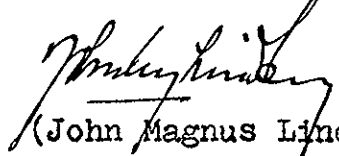
På vår fråga om han under sin vistelse i dessa fängelser kommit i kontakt med eller hört talas om någon eller några svenskar, svarade Decker nej.

Decker hade emellertid senare förts från Moskva till läger 5110/28 (sovjetisk intern beteckning 476/8) i Swerdlowsk. Där hade han sammanträffat med en man vid namn Harald Triborn, vilken uppgivit sig vara svensk medborgare och född 1918.

Om Triborn berättade Decker följande. Triborns föräldrar skulle vara bosatta i Stockholm, där han under tre terminer skulle ha studerat juridik. Triborn hade häktats i Berlin, där han vistats av för Decker obekant anledning. Orsaken till hältningen kände Decker ej heller till. Till en början hade Triborn varit placerad i Lubianka. Han hade dömts för spioneri enligt § 58:6 till 25 års straffarbete. I Swerdlowsk fick Triborn utföra byggnadsarbeten. Då Decker lämnade lägret den 14 oktober 1955 var Triborn fortfarande kvar där.

Decker beskrev Triborn vara 174 - 176 cm lång, ha blå ögon och blont vågigt hår.

Köln den 3 december 1955.

(John Magnus Lindberg)

(S. Lundström)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN19
Bonn, p.t. Köln, den 8 december 1955.Strängt förtroligt.1 bil.
bil.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

./1

Härmed ber jag få överlämna en av herrar Lindberg
och Lundström uppgjord P.M. angående samtal med tyske med-
borgaren Dr.-ing. Hans Lehmann, Duisburg.

T. Göransson

Herr Sekreteraren G. L o r e n t z o n,

Utrikesdepartementet.

Up 8/12 MF. (kuvast)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
Strängt förtroligt.		
N:o		BIL
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

över samtal med tyske medborgaren Dr.-Ing.

Hans Lehmann, född den 4/7 1905, Braunsbergerweg 23, Duisburg, torsdagen den 1 december 1955.

Lehmann, som tillhör gruppen f.d. Kolyma-fångar, hade under tiden augusti 1952 - augusti 1954 med undantag för kortare perioder vistats i lägren 261 och 204 i Magadan. Under kortare tid vistades Lehmann i ett specialläger för tekniker, benämnt Dalstrojprojekt. Lägreten omfattade ett 80-tal fångar. Då fångarna skulle svara för mera kvalificerade anläggningsarbeten, kom order om, att endast sovjetiska fångar fick tillhöra lägreten. Lehmann återfördes till följd härav till Magadan.

Kortare tid hade Lehmann också hållits i ett sjukläger för fångar med tbc i långt framskridet stadium. Lehmann hade förts dit efter en genomgången lung- och njurinflammation och betecknade själv överförandet till tbc-lägreten som ett försök från ryssarnas sida att få honom smittad och därmed undanröjd. Med hjälp av läkarna i lägreten lyckades Lehmann återkomma till Magadan.

Från Magadan hade Lehmann förts till genomgångslägreten i Potma, varifrån han fått återvända till Västtyskland.

I anslutning till huvudstaden i Kolyma-området, Magadan, fanns 7 à 8 läger med cirka 800 fångar i varje. Fångarnas arbetsuppgifter omfattade byggnadsarbeten i staden.

Sammanträffande med en svensk i Komsomolsk.

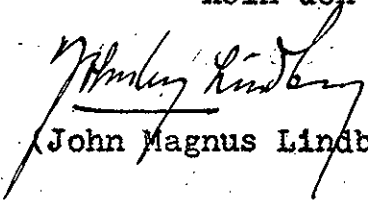
Lehmann hade innan han fördes till Magadan sommaren 1952 under cirka en månads tid vistats i ett litet invalidläger, Radiostanzia, 20 km nordväst om Komsomolsk. Där hade han sam-

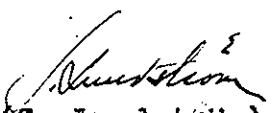
manträffat med en svensk, vars namn Lehmann till en början ej kunde erinra sig. Senare under samtalet sade Lehmann med reservation, att namnet var Gustav Larsson eller något liknande.

Svensken skulle ha tillhört det kommunistiska partiet i Sverige och hade som frivillig deltagit i den ryska marinen under andra världskriget. 1945 eller 1946 blev svensken häktad och senare dömd till 10 års tvångsarbete. Enligt uppgifter skulle svensken frigivas under senare delen av år 1952, men hurüvida detta skett kände Lehmann inte till. Lehmann kunde inte utesluta den möjligheten, att svensken i och med att denne deltagit på rysk sida i kriget erhållit ryskt medborgarskap. Svensken hade suttit länge i Radiostanzia, där han sysselsattes med "konstmåleri". Lehmann beskrev honom vara knappt 40 år gammal (1952), drygt 170 cm lång, mörkbrun hårfärg, kraftig kroppsbyggnad. Lehmann kunde inte lämna några upplysningar om svenskens familje- och bostadsförhållanden i Sverige.

Under sin fångenskap i Ryssland har Lehmann ej varit tillsammans med eller hört talas om någon annan svensk.

Köln den 6 december 1955.

(John Magnus Lindberg)

(S. Lundström)

Reinius 8 december meddelat följande
adresser, som Lindberg fått samma dag hos
Suchdienst i Hamburg.

- 1) Georg Ifland
(16) Siegenheim
Karselenstrasse 44.
- 2) Erich Scholz född 28.2.16.
(16) Niederseelbach / Tannus
- 3) Alois Brüning
Tcke bekant.
- 4) Herbert Schneider född 26.1.26
(216) Wanne - Bickel
Gabelsbergerstrasse 21a
- 5) Fikherre von Gregori
Tcke ätervänd
- 6) Major Doering
Tcke ätervänd
- 7) Generalmajor Gerhard Lindemann
född 2.8.96
Verden (Aller)
Südstrasse 11.

- 8) Josef Böhm född 19.3.11.
Heimbach - Weis (Kreis Neuwied)
Sagerharre 81 (eller 82)
- 9) Paltzo född 29.10.04
Kaiserslautern,
Oberharre 20 (eller w. Albsharre 20)
- 10) Diplomingeniör Butler
Sveinlovsk.

Undertän mig till adresserna
ifråga den 9 december SS.

F. B.

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Bonn, p. t. Köln, den 19 december 1955.

Strängt förtroligt.1 bil.
BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

./1

Härmed ber jag få överlämna en av Lorentzon, som
i dag besökt beskickningen, uppgjord P.M. angående
fångar från Kolyma-distriktet.

R. Kumlin

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. L u n d b e r g,
Utrikesdepartementet.

Exp. m. Kurir av fru
Fogelberg 19/12-55/fru

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
<u>Strängt förtroligt.</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

1.) Styhler, känd för oss från tyska Bukarest-beskickningen genom Bergeman m.fl., har förutom Lefortovskaja etc. vistats Kolyma. Styhler lämnade Magadan 19 september i år och passerade Sverdlovsk 23 september. Styhler tror följande ungrare frigivna ungefär samtidigt från Kolyma

1. Brigadier Nicolai Leybowitsch eller Lubowitsch född cirka 1921. Arresterad Budapest 1948. Obs: kan vara kommunist.
2. Ischtwan Molnar, född cirka 1919 bosatt Budapest.
3. Förnamn obekant, Molnar, cirka 1919, Budapest, kan vara Otto Molnar. Se P.M. över samtal med Weiss i München.
4. Horwath, son till ungersk överste cirka 1926, Budapest.
5. En viss "folktysk ungrare" Pfeiffer från Budapest.
6. Otto Regius, musiker, cirka 1915, Budapest.
7. Georg Bien, cirka 1926, Budapest. Har stått i brevkontakt med modern där.
8. En viss Seydali, cirka 1920, Budapest.

9. En Tiefenbacher, cirka 1920, Budapest.
10. En Bruckner i 40-årsåldern.
11. Flygaren Paul Garat, fri från Magadan februari 1955, Budapest.
12. En Berkisch eller Berglisch i 32-årsåldern.
13. Eugen Barta, cirka 1924.

Telefon och post har icke begagnats vid överförandet namnen Köln. Tillåter mig föreslå Bonde av säkerhetsskäl uppmanas först kontakta (låta kontakta) ev. judar bland ovanstående via säker kanal.

2.) Vid samtal med Tekker har denne bekräftat, att en person sannolikt identisk med Roedl legat svårt sjuk i Ziegelei 2 i Workuta under januari-februari 1948 tillsammans med Bannert och Carl Schneider. Schneider, som återkommit efterforskas av mig.

Köln den 19/12 1955.

Gunnar Lorentzon.

Ink. chiffer fr. UD den 3 januari 1956.

Inkommit kl. 1550.

Löst kl. 1645.

Bess 5/1

Diarienummer 1.

Brådskanie för Göransson från kabinettssekreteraren.

Synnerligen angeläget lagationsrådet Anton Mohrmann,

Auswärtiges Amt, och redaktören Hermann Poertzgen, Frankfurter Allgemeine Zeitung, snarast förmås komma till beskickningen för viktigt samtal med Danneelsson. För Eder information. Beskickningen i Rom har uppmanats anmoda italienska vittnet de Mohr att även komma till Köln och generalkonsulatet i Hamburg anmodar Supprian samma sak. Beskickningen bemyndigas förskottera resekostnader och traktamente fem dagar för Poertzgen. Benäget tela när Poertzgen och Mohrmann tidigast kunna komma till Köln och avvakta därefter besked från mig när sammanträdet skall ske.

Cabinet.

Call: 444

Besök Mohrmann
i Annu. Ant 5/1. Han
var deseförinnan
antiföbar / pr

x) tel Wiesbaden
26937
Bonn, Hans Bayern

Göransson/MF

5 januari 1956.

Chiffrat den 5 januari 1956 kl. 16.10

Expedierat samma dag kl. 17.00.

Avgående chifffertelegram

Cabinet, Stockholm.

EDERT CH I.

DNR 1. Brådskande för kabinettsssekreteraren. Mohrmänn
och Poerzgen vidtalade ^{och} är från och med början nästa
vecka beredda på kort varsel deltaga samtal som inom
närmaste veckorna ordnas Köln. Mohrmann dock förhindrad
tolfte januari. Poerzgen bosätter sig i dagarna Bonn.

Göransson

Inkommande chiffer BUD från UD den 12 januari 1956 kl 18.40.
Löst kl. 18.40. I.B.

Diarienummer 3.

Vårt chiffer 1. ^{Primo.} ~~Anmoda~~ Mohrmann och Poetzgen komma till beskickningen den 18 januari på morgonen. Secundo. Bernhard Rensinghoff torde benäget under samma villkor, vårt chiffer 1, uppmanas komma till beskickningen 18 januari på eftermiddagen. Adress Fabriksstrasse 45 Gesher Westfallen. Han kan möjligen ha flyttat Bonn, och Auswärtiges Amt känner i så fall adressen. Tertio. ^{de} Mohr inträffar hos Eder den 19 på morgonen och Supprian den 18 dennes på eftermiddagen. Quarto. Samtalen kommer att ledas av sekreteraren Stig Engfeldt, som nedflyger Düsseldorf 17 dennes. Benäget låt bil möta och beställ RumeDom Hotel. Quinto. Telegrambekräfta.

Kabinet

Lfr

Tel. 13/1: Mohrmann vidtalad
av mig, Poetzgen och Daringen.
Båda beredda komma t. besh.
Köln 18/1 kl. 10.15/pm

Göransson/Pz Avgående
KUNGL. SVENSKA **Telegram**
BESKICKNINGEN

Köln den 13 januari		19 55
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Herrn Bernhard Rensinghoff
Fabrikstrasse 45
Gescher
Westfalen

Die Gesandtschaft wäre dankbar wenn Sie freundlichst
für Besprechung in unserer Kanzlei Ulmenallee 96 Köln-
Marienburg achtzehnten Januar ab fünfzehn Uhr zur Verfügung
stehen wollen stop sämtliche Kosten werden von uns getragen
stop erbitten gefällige Drahtantwort

Schwedische Gesandtschaft

Telegram med betalt svar : 20 Worte

durchgegeben am 13/i. 56
16⁵⁰ Uhr Lp.

Inkommande chiffer BUD från Ud den 14 januari 19 56

kl. 1040.

Löst kl. 1100.

Diarienummer 4.

Med ändring av quarto vårt chiffer nummer 3 kommer Danielsson att leda samtalen. Benäget möt Düsseldorf och beställ Hotelrum.

Cabinet.

Coll.: *Lps*

13.20

ox

svensk kteln

svensk koeln

*Reise bestået a
Dan Hotel. Tel. besk.
Madrid 14/1/56*

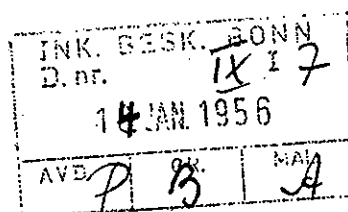
svensk koeln

v

svensk koeln

telaufn 8 kln

[Signature]

6138 madrid pml355 19/18 13 2140 =

eltf = svensk koeln =

benæget reservera hotellrum italienska ambassadraadet demohr
hom anlaender koeln sjuttonde paa kvaellen stop telegrambekraefta =
winther +

svensk koeln

telaufn 8 kln

svensk koeln

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGENTelegram

Köln den 14 januari		19 56
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Svensk, Madrid.

Rum reserverat för De Mohr å Domhotel Köln

Kumlin

Dep. på Tel. blankett
gm Bollmann 14/1/jm

Kölnische Rundschau 14.1.1956.

Neue Tragödie hinter dem Eisernen Vorhang

Statt Heimkehr Ueberstellung in Satellitenländer

Moskau verbannt „Geheimnisträger“ unter den deutschen Gefangenen

Drahtbericht des ®-Vertreters in Wien, Raymund Hörhager

Hö Wien, 13. Jan. Die sowjetischen Behörden haben deutsche Kriegsgefangene, gegen deren Repatriierung Moskau aus verschiedenen Gründen offensichtlich Bedenken hatte, in der letzten Zeit den verbündeten Satellitenländern ausgeliefert. Der im vorigen Jahr nach Wien heimgekehrte Dozent Dr. Hermann Thalhammer ist dieser Tage in den Besitz von unwiderlegbaren schriftlichen Beweisen dafür gekommen.

Aus diesen Dokumenten geht einwandfrei hervor, daß Gruppen deutscher Rücklandheimkehrer in der letzten Zeit aus Lagern der Sowjetunion nach verschiedenen Ländern der verbündeten „Volksdemokratien“ überstellt worden sind. Die Russen begründen den Transfer damit, diese Häftlinge seien nicht in der Sowjetunion, sondern in den betreffenden volksdemokratischen Ländern gefangengenommen worden und besäßen auch deren Staatsangehörigkeit.

Typisch für die Lage dieser zurückgehaltenen deutschen Gefangenen ist der Fall des ehemaligen Leutnants der deutschen Wehrmacht Samuel Liebhart, der seit 1945 in den verschiedensten sowjetischen Straflagern eingesperrt war und vor einiger Zeit statt nach Deutschland von den Russen

nach Rumänien gebracht wurde.

Liebhart, der 35 Jahre alt ist, wird zur Zeit in dem rumänischen Ort Libiu, Kiewstraße 30, festgehalten, obwohl er beweisen konnte, daß er deutscher Staatsangehöriger ist. Die rumänischen Behörden erkannten zwar seine deutsche Staatsangehörigkeit an, verweigern jedoch unter fadenscheinigen Argumenten bisher die Heimkehr. Liebhart war in dem berüchtigten

Straflager Workuta für politische Gefangene Operations-Sanitätsgehilfe des ebenfalls dort gefangengehaltenen obenerwähnten Dr. Thalhammer, der als leitender Chirurg der ehemaligen 6. deutschen Armee 1944 in Budapest gefangengenommen wurde. Daß der Rückkehr Liebhart nach der deutschen Heimat solche Schwierigkeiten gemacht werden, führt man hier in Kreisen von Spätheimkehrern darauf zurück, daß er durch seine Kontakte mit

prominenten sowjetischen Häftlingen

zuviel weiß. Die Dr. Thalhammer zur Verfügung stehenden Unterlagen zeigen, daß nicht nur deutsche Staatsangehörige, sondern auch noch Oesterreicher unter dem Vorwand der ungeklärten Staatsangehörigkeit in Rumänien, Ungarn, der Tschechoslowakei und anderen Volksdemokratien zurückgehalten werden.

Alle diese Gefangenen waren bis vor kurzem noch in Lagern der Sowjetunion. Es ist anzunehmen, daß die zuständigen österreichischen Stellen, die von Dr. Thalhammer entsprechend informiert wurden, über die österreichischen Missionen Schritte zur Freilassung der zurückgehaltenen österreichischen Gefangenen unternehmen werden. Die Bundesrepublik müßte sich auf einem anderen Wege bemühen, bei den Regierungsvertretern dieser Länder die Freilassung der Gefangenen durchzusetzen.

C h i f f e r

Utrikesdepartementet, Stockholm

Mar 4 *Chiffen*
Edra 3 och 4. Primo. Mohrmann och Poertzgen infinna sig
kansliet Köln 18 januari kl. 10.15. Secundo. Rensinghoff
som uppges alltjämt bosatt Gescher telegrafiskt ambedd
komma men har ännu ej svarat. Tertio. de Mohr anländer
enligt meddelande från Madrid sjuttonde på kvällen rum
beställt Domhotel Köln. Quarto. För Danielsson har rum
beställts Domhotel vi utgå han anländer Düsseldorf
kl. 13.20 tisdag då bil möter.

Kumlin

Chiffert kl. 13.40 14.15

Ausant kl. 14.50 15.15

22 *

Telegramm

Deutsche Bundespost

Feb. 16/1

aus 3622 HAN 1205

4556 BADSALZUFLEN 36 15 1155 =

Tag: 1 Monat: 12 Jahr: 30

Tag: übermittelt
Zeit:

von durch:

LT = SCHWEDISCHE
GESANDTSCHAFT KOELN =
'SVENSK'

an: durch:

Amt Köln

Königl. Schwedische Gesandtschaft
Köln-Bayenthal Ulmenallee 96

TW 08/8306

I

I

Mo-Fr 7-17.30

I

übrg. Zt. d. Boten

Sa 7-13.00

I

TELEGRAMM 13 HEUTE ERHALTEN STOP KANN LEIDER TERMIN NICHT FOLGEN DAT
 ZUR KUR IN SALZUFLEN STOP AB 1.2. WIEDER GESCHER STOP STEHE HIER ZUR
 VERFUEGUNG STOP ANTWORT ERBETEN BADSALZUFLEN, HAUS KOELLER = RENSINGHOFF

INK. BESK. BONN
D. Nr. I

16 JAN 1956

Für dienstliche Rückfragen

AVD.

GR.

MAL.

25 000-4-52

13. 1.2. + GESCHER + /

+ C 187, DIN A 5 (KL 29)
(VII, 2 Anl. 4)

Chiffer
M. H.

16/1 - 56

Chiffer

Utrikesdepartementet, Stockholm

DNR 51

Vårt chiffer 4 secundo. Rensinghoff meddelar han f.n.

nära Bielefeld

genomgår kur i Bad Salzuflen/och icke kan infinna

sig beskickningen. Han är tillbaka i Gescher fr.o.m.

1 februari men kan dessförinnan ta emot besök i Bad

Salzuflen.

Kumlin

Valldöfrenst kl. 13.10.

Sänt kl. 13.30

Lpd

Inkommande chiffer BUD från UD den 16 januari 1956 kl. 17.50
Löst kl. 18.50

Diarienummer 5.

För Kumlin från kabinettssekreteraren.

Primo. Danielsson medför utkast på tyska ^{ett vittnesmål} (som vederbörande tidigare avgivit. Avsikten är att dessa skola korrigeras och kompletteras samt undertecknas. Underskrifterna skola bevittnas eller, därest tiden medgiver det, legaliseras av notarius publicus eller motsvarande. Vid utskrift av slutliga redigeringen bör hänsyn tagas till korrekt tyska samt till typografisk likformighet med tanke på fotokopiering för tryckning. Benäget ställ pålitlig tyskkunnig personal och beskickningslokal till förfogande.

Secundo. Skulle någon vara ovillig underteckna med hänvisning till nuvarande eller tidigare tjänst Auswärtiges Amt, får jag be Dig intervénera där.

Cabinet.

Coll.: *Lp*

19/1. Huruvida
för min för-
mågan, upplagt
Palen av denna
best. publ. be-
styglande,
enär flera
opendhet är
best. be-
styglande.

Chaffor

17/1 - 56

M. K.

Chäffer

Utrikesdepartementet, Stockholm

Direktörerna G.

Bör jag icke på förhand förvissa mig om förbundsregeringen

d'accord vittnesmåls avgivande enligt Edert ^{chiffen} 5, användande

gentemet sovjetregeringen och eventuell publicering ?

Kumlin

Chiffprat kl. 1300

Samt kl. 13.20.

hfd

t

svensk koeln
telaufn 8 kln

nehmen sie ein tel fuer legationsrat goeransson an ? =

svensk koeln
telaufn 8 kln

4918 goettingen f 17.17 1405 =
legationsrat goeransson koenigl. schwed. gesandschaft
ulmenallee 96 koelnmarienbourg =
wohne nacht zum 18.1. im hotel savoy frankfurtmain =
lundstroem +
96 18.1. +

svensk koeln
telaufn 8 klnq

Inkommande chiffer BUD från UD 19/1 kl. 1835.

Löst kl. 19.30.

M. W.

Diarienummer 8.

Ert chiffer 6. Benäget inhämta föreslaget d'accord.

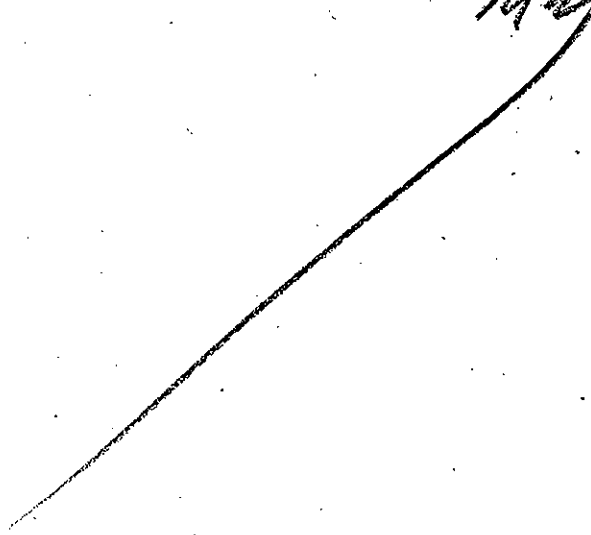
Cabinet.

Coll.: *Lfd*

*Frågan upptagen av
min. med Hallstein
30/1-56/fu*

Hallstein 9. 2: Ingen erinran.

M. W.

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 19 januari 1956.

Strängt förtroligt.1 bil.
BILN:o
INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

Danielsson genomgick i går förmiddag på beskickningen med Mohrmann och Pörzgen de förklaringar, som är avsedda att avges av dem. Båda visade en mycket förståelsefull och välvillig inställning, men medan Mohrmann gav oss fria händer att använda det dokument, som han kommer att underteckna, förklarade sig Pörzgen nödsakad hemställa, att hans förklaring icke måtte begagnas gentemot ryssarna och ej heller publiceras. Detta sammanhänger med att Pörzgen eventuellt kommer att erhålla ett officiellt uppdrag i Moskva. De båda förklaringarna kommer nu att finslipas och undertecknas i Bonn i början av nästa vecka - Pörzgen sade sig vara svårantärfbar dessförinnan.

På eftermiddagen i går hade Danielsson sedan ett preliminärt samtal med de Mohr, och i dag på förmiddagen sammanträffar han med denne och Supprian på beskickningen.

Vad beträffar formen för förklaringarna har vi i samråd med Danielsson närmast stannat vid att infoga desamma i en "ram" av det utseende, som framgår av närslutna bilaga. Bestyrkandet av förklaringarnas äkthet skulle alltså göras officiellt av beskickningen.

(undert.) R. Kumlin

Herr Kabinettsssekreteraren
Arne S. L u n d b e r g,
Utrikesdepartementet.

Ed. no. 100: Kunlin
Lundberg 19.6.56

P r o t o k o l l .

Auf der Königlich Schwedischen Gesandtschaft erschien heute, einem seitens der Gesandtschaft ausgesprochenen Wunsch nachkommend, Herr N.N. und gab, zur Bestätigung und Ergänzung seiner eigenen früher gegenüber Vertretern schwedischer Stellen bzw. Einzelpersonen gemachten Mitteilungen, folgende Erklärung ab:

Ich.....

.....

Köln, den

Der Unterzeichnete, Legationsrat an der Königlich Schwedischen Gesandtschaft, bescheinigt hierdurch, dass Herr N.N., der mir persönlich bekannt ist, die obenstehende Erklärung in meiner Gegenwart abgegeben und die Niederschrift eigenhändig unterzeichnet hat.

Köln, den

(undert.) T. Göransson
Stämpel

Beschreibung des Lefortovskaja-Gefängnisses

Untersuchungs- und Vernehmungsabteilung

Die Gefängnisdirektion bestand während der Jahren 1947-48 aus Oberstleutnant Weindorf, Major Daniel und einem Hauptmanne (?) Solonow und anderen Offizieren

Das Lefortovskaja-Gefängnis bestand aus einem K-förmigen Gebäude in vier Stockwerken (siehe die Skizze auf der Seite). Der Hauptteil dessen lag anschliessend an einem umbauten Hofe. Die übrigen Gebäude rings um diesen Hof waren zweistöckig und enthielten Verhörs- und Gerichtslokale. Ein Flügelgebäude, wo der administrative Teil des Gefängnisses nebst gewisser Wohnräume eingeräumt waren, lagen in der Verlängerung an der Seite des Gefängnisses, die nach der strasse gingen.

Das Lefortovskaja-Gefängnis wurde zu den sogenannten Gefängnissen von "Galerie-Typus" gerechnet. Die Zellen gehen auf einen Schacht hinaus, der sich durch die vier Stockwerken streckt. Eine Person, die sich am Punkte A (siehe die Skizze) befand, konnte von diesem Platze aus sämtliche Türen der Zellen beobachten. Ausserhalb der Zellen lief eine Eisenbrücke. Ein kräftiges Netz aus Stahldraht bildete einen Schutz gegen den Schacht hinaus. In jedem Stockwerk gab es vier Wärter und einen Aufseher. Die Wärter waren auf Stühle auf der Eisenbrücke placiert. Auf dem mit A bezeichneten Punkte hatte der sogenannte Flaggenmann seinen Platz. ^{Wenn} ein Gefangener aus seiner Zelle oder dorthin zurückgebracht werden sollte, musste

der unter verschiedenen Namen auftrat,

Vonigerad
on 19/11-56
a beschreibung

Ex. ankl.
viele in Da-
mischen für
beschreiben
an Pörsger
für gesch-
nung / fu

der betreffende Gefangenewärter zuerst ein Klarzeichen vom Flaggenmanne erhalten, bevor die Ueberführung durchgeführt werden durfte. Auf Grund dieses Systems hatten die Gefangenen nie Gelegenheit, andere Gefangene als die Zellengenossen zu Gesicht zu bekommen.

Die Etagen waren mit einander mittels drei Treppen verbunden. Ausserdem gab es einen Aufzug für das Essen.

In einem Ausbau in der Mitte des Hauptteils des Gefängnisgebäudes gab es in der Parterre Lokale, wo die Handwerker, Friseur, der Photograph des Gefängnisses ^{untergebracht} eingeordnet waren. In der ersten Etage waren Apotheke, Sprechzimmer der Ärzte und ^{des} Zahnärztes sowie auch Krankenzellen gelegen. Im zweiten Stock waren grössere und kleinere Zellen.

Die Lefortovskaja-Gefängnis hatte eine Kapazität von etwa 600 oder mehr Gefangenen. Die Durchschnittszahl von Gefangenen soll zwar im Allgemeinen niedriger sein. In der Zelle wurden meistens drei Gefangene placiert.

Eine Tür, mit Blech auf beiden Seiten beschlagen, führte in die Zelle. In der Tür gab es ein Loch in Augenhöhe, mit dickem Glas zum Hineinschauen in die Zelle und einer von aussen schliessbaren Klappe zum Hineinreichen des Essens. Die Grösse der Zelle war etwa 3, mal 2,5 Meter. Links oder rechts der Tür gab es eine Toilette und Waschbecken mit fliessendem Wasser. Ein Bett war auf jeder Langseite und eins beim Fenster placiert. Das Fenster war mit Gitter und

ausserdem mit einem Blech^{schutz}schachtel versehen, weshalb das Licht nur von oben hereinkommen konnte. In der Mitte des Zimmers stand ein Tisch. Sowohl die äussere Wand als auch die Zwischenwände waren kräftig. Das Dach der Zelle war gewölbt.

Das Gefängnisleben

In der Nacht war das elektrische Licht ohne Unterlass aufgedreht. Beim Kurzschluss o.dgl. wurden sofort Notkerzen angezündet, die aus mit Oel gefüllten Konservendosen bestanden und mit Deckeln versehen, durch welchen eine Schnur als Docht gezogen war.

Die Gefängnisroutine

6 - 6,30 Uhr	Wecken
7 Uhr	Tee, Brot und Fische
10.00 - 10.30	Grütze
13.00 - 14.00	Suppe und Grütze
18.00 - 19.00	Grütze

50 Zigaretten mit Mundstück, die sogenannten "Papyrose", sowie zwei Zündholzschachteln pro Woche.

Das Gefängnisbad lag in der Kelleretage des Gerichtsgebäudes. ^{Alle zehn bis vierzehn} ~~Einmal pro Woche~~ hatte der Gefangene die Erlaubnis zu baden.

Auf dem Tagesprogramm stand ein Spaziergang von 20 Minuten auf ~~einen~~ der acht kleinen ~~Rast-Kabinen~~ ^{Spaziergangskabinen} ~~Rasthöfe~~ auf dem Gefängnishofe. Diese ~~Rasthöfe~~ hatten einen Ausmass von etwa 3 mal 3,5 Meter und waren von einer Holzwand in einer Höhe von drei Metern umgeben. ~~Zu jeder Zelle gehörte ein solcher Rasthof.~~ Bis 1945

- 4 -

wurden die ^{Höfe}
~~legen~~ die Rasthöfe innerhalb des dreieckigen Hofes,
^{auf beiden} ~~die auf der einen Seite~~ des Gefängnisses gebildet
^{zu Spaziergängen benutzt}
wurde. Später wurden die ^{Kabinen} Rasthöfe in den ^{großen} Gefängnis-
hof ~~verlegt~~ umgebaut und es fanden nur hier ^{Spaziergänge} statt.

Aus der Gefängnisbibliothek konnte man Bücher ausleihen. Zeitungen waren dagegen verboten. Es war ausserdem für die Gefangenen verboten, über Schreibmaterial zu verfügen. Um sich die Zeit zu merken, machte man z.B. auf den Wänden der Zelle Notizen. Gleichfalls wurden in einigen Fällen die Namen und Adressen der Kameraden auf Stoffresten aufgezeichnet, welche nachher in den Ärmeln der Mäntel eingenäht wurden.

Einmal jeder zweiten Woche konnten die Gefangenen Papier und Bleistift erhalten, wenn sie irgend einen Wunsch ~~oder Erfordernis~~ an die Gefängnisdirektion ~~weiterleiten möchten~~ ^{richten wollten}.

Verbindung zwischen den Zellen durch Klopfen oder anderswie.

Trotz der strengen Vorschriften des Gefängnisses betreffs alles, was möglicherweise zum Zwecke einer Verbindung mit dem Teile der Welt, der ausserhalb der vier Zellwände lag, benutzt werden könnte, existierten jedoch gewisse Möglichkeiten sich Informationen zu verschaffen. Hauptsächlich richtete sich das Interesse ^{auf} ~~an~~ diejenigen, die dasselbe Los in der nächsten Umgebung teilten. Das Mitteilungsmittel, das vor allem zur Verwendung kam, war die Gefängnis-telegraphie. Diese wurde nach verschiedenen Systemen ausgeübt. Das meist verwendete war das sogenannte

"Idiotensystem", d.h. 1 Klopfen = A, 2 = B, 3 = C
et. Eine Variante dieses Systems war das 5 x 5
System.

Nur ausnahmsweise kam das Morse-System zur Anwendung.

Das Klopfen war natürlich verboten und grosse Vorsicht musste beim Ausüben beobachtet werden. Als "Klopf"-Instrument eignete sich z.B. der Stiel einer Zahnbürste ausgezeichnet. Um das Klopfen zu camouflieren setzte man sich ins Bett hinauf mit dem Rücken an die Wand gelehnt und mit einem Buche am Schoss. Die Hand, die von der Tür gerechnet am weitesten weg war, besorgte das Klopfen. Der Arm war aber nicht in den Ärmel hineigesteckt worden sondern der Ärmel war so hingelegt um dies vorzutäuschen. Wenn der Wärter durch das Loch in der Türe schaute, konnte er also nichts verdächtiges entdecken.

Die Wände und die gewölbten Dächer in den Zellen des Lefortovskaja-Gefängnisses waren gut für Gefängnis-Telegraphie geeignet.

(Das Material der Wände: Dicke:)

Andere Kommunikationsmittel sind die Wasserleitungen. Diese waren auf Grund ungenügenden Druckes oft in dem obersten Stockwerk leer. Wenn die Wasserleitungshähne geöffnet waren, konnte man mit denjenigen Nachbarzellen sprechen, die die gemeinsame Hauptwasserleitung mit der eigenen Zelle hatten. In gewissen Zellen entdeckte man, dass die Wasserleitungen überhaupt - mit oder ohne Wasser gefüllt - waren gute Schalleiter. Durch

das Anwenden von trichterförmigen Gegenständen, die gegen die Leitung gehalten wurden, konnte man mit der Nachbarzelle "telephonieren".

Im Bade benutzte man die Gelegenheit einander beim Namen anzurufen.

Die Klopfmitteilungen ^{be} handelten im Allgemeinen ~~um~~ aktuelle Verhältnisse im Gefängnis, z.B. wenn jemand ~~zum~~ zum Verhör geführt wurde. Bei der Ankunft eines neuen Gefangenen wollte man seinen Namen erfahren, wo er gefangengenommen worden war oder wo er verhaftet worden wäre, den Grund der Verhaftung u.s.w. Man tauschte auch Adressen aus, um die Verwandten der anderen ^{benachrichtigen} ~~mitteilen~~ zu können, im Falle der eine oder andere vor den übrigen entlassen werden sollte.

Es kam vor, dass Zellenspione in die Zellen eingesperrt wurden. Um so weit als möglich zu vermeiden, dass diese Spione Klopfmitteilungen provozierten, verwendete man in vielen Fällen, je nachdem sich die Klopftechnik entwickelte, besondere Anrufe- und Empfangszeichen für die verschiedenen Zellen.

Die Gefangenen im Lefortovskaja-Gefängnis wurden von einer Zelle in eine andere durchschnittlich alle sechs Monate versetzt. Der wahrscheinlichste Grund dieser relativ häufig vorkommende und scheinbar planlose Uebersiedlungen schien zu sein, dass man somit vermeiden wollte, dass die Gefangenen sich darüber informieren könnten, welche die Mitgefangenen in der Umgebung waren.

Wenn die Gefangenen Möglichkeit bekamen während einer längeren Zeit in einem gewissen Teil des Gefängnisses zu bleiben, hatte man mit Hilfe z.B. der "Gefängnis-Telegraphie" ziemlich weit gelangt, wenn es sich darum handelte sich zu informieren, wer in der Nachbarschaft eingesperrt war. Wenn diese Möglichkeit mit dem Faktum zusammengelenkt wurde, dass die Gefangenen sich schon früher gekannt hatten oder jedenfalls von einander gehört hatten, wurde auf dieser Weise selbstverständlich die Kommunikation zwischen den Zellen erleichtert.

Aus reinem Zufall lagen diese beiden Faktoren in dem Teile des Lefortovskaja-Gefängnisses vor, wo Wallenberg im Frühling 1945 placiert wurde.

Die Mitglieder der deutschen und italienischen Gesandtschaften in Bukarest und Sofia.

Je nachdem die russischen Truppen vordrangen, wurden die Gefangengenommenen in provisorischen Lager gesammelt. Gewisse Kategorien Gefangener unter anderem die höheren Offiziere und das Gesandtschaftspersonal wurden nach etwa einer oder zwei Wochen Internierung durch Spezialtransporten, als Regel mit Flugzeug, nach Moskau gebracht.

In Moskau kamen hauptsächlich drei Gefängnisse zur Verwendung, Lefortovskaja, Butirka und Lubjanka. Ein grosser Teil von den Gesandtschaftspersonalen aus Bukarest und Sofia wurden nach Lefortovskaja geführt und dort im zweiten Stock eingesperrt.

Während des ersten Halbjahres 1945 sassen infolgedessen Repräsentanten aus Bukarest (B) und

Sofia (S), auf der folgenden Art in den Zellen
149-153 verteilt:

(siehe im Uebrigen das Namenverzeichnis auf der
Seite)

153	152	151	150	149	148
S	S	B	B	B	
S	S	B	B	B	
	S				

Nach einem gewissen Umsiedeln stabilisierten
sich die Verhältnisse in diesem Teil des Lefortov-
skaja-Gefängnisses. Der spätere Teil des Jahres
1945 und ungefähr anderthalb Jahre nachher konnte
man die Bukarest-(B) und Sofia (S)-Repräsentanten
in den folgenden Zellen im zweiten und dritten
Stock vorfinden:

205	204	203	202	201
			B	
		B	B	

153	152	151	150	149
S	S		B	B
S	S		B	B
	B		B	

Eine Zusammenstellung der Zeugnisse von den
Gefangenen, die während der Zeit 1945-1947 in die-
sem Teil des Lefortovskaja-Gefängnisses einge-
sperrt waren, gibt uns ein ziemlich vollständiges
Bild:

svensk koeln

svensk koeln

svensk koeln

cabinet sthm

svensk koeln

svensk koeln

v

cabinet sthm

B. M.
16 21.1.56

INK. DESK. BONN		
D. nr. IV I 10		
21 JAN 1956		
AVD.	GR	MAL.

svensk koeln

10 enligt uppgifter i svensk press har deutsche illustrierte i boerjan av aaret publicerat en artikel, sannolikt i samband med repatrieringen av tyskar fraan sovjet, vari en svensk vid namn bergstroem skulle vara omnaemnd. pressbyraan har studerat tidskriftens n:r 1/1956, vari ingaar en foersta artikel i en serie om repatrierade och foersvunna tyskar, utan att daer hitta namnet i fraaga. kan det ha publicerats i naagot tidigare nummer?

tidskriftens adress aer forststrasse 131, stuttgart w=

cabinet+

cabinet sthm kl 1320.

svensk koeln

kook? jatack +awsa

Inkommande chiffer BUD från UD 21 jan kl. 16.20.

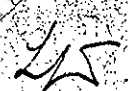
Löst kl. 18.40.

Diarienummer 10.

Handbrev Lorentzon/Lundström den 21 januari åberopas.

Primo. Konsul Kalhorn från beskickningen i Wien, som skall biträda Lundström med utskrifter och språkkunskaper, inträffar med ändring ovan citerade handbrev Frankfurt först tisdagen den 24 januari. Lundström får icke avresa innan handbrevet anlänt med måndagskuriren. Vid eventuell väderleksförsening av kuriren avvaktar Kalhorn Frankfurter Hof. Secundo. Wallensteins och Hinckeldeys namnteckningar kunna bevittnas av Kalhorn och Lundström. Tertio. Om möjligt bör Lundström förhyra inspelningsapparat, förslagsvis Protona Minifon P 55, för inspelning av samtal med Richter. Inspelningen bör förelås Richter först sedan denne undertecknat vittnesmålet. Garanti kan lämnas inspelning avsedd uteslutande för Wallenbergs moder.

Cabinet.

Coll.:

Göransson/Pz

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
Bonn, p.t. Köln, den 23 januari 1956.		
N:o		5 Bil.
Strängt förtroligt. (1 3 ex vardera)		
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Broder,

Härmed ber jag få överlämna fem av herr Lundström uppgjorda promemorior angående samtal med Alfred Bein, Friedrich Klausch, Heinz Pannwitz, Bernhard Rensinghoff och Gerhard Stelzer.

u/R. Kumlin

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. L u n d b e r g ,
Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Rep. u. kurir 23/1 - 56 / pz

23.1.56

19		
<u>Strängt förtroligt</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående samtal med tyske medborgaren kon-
toristen Alfred Bein, född den 13 februari
1921, adress Wiesbaden, Herderstrasse 9,
hålllet i lägret i Friedland den 12 januari
1956. Samtalet med Bein fördes på svenska
språket, vilket denne lärt sig under tidi-
gare vistelse i Sverige.

Angående sina placeringar i olika fängelser och läger i Ryssland har Bein lämnat följande redogörelse.

Han internerades den 2 januari 1950 och insattes i fängelse i Schwerin, där hans fall undersöktes fram till december samma år. Han dömdes till 15 års tvångsarbete enligt § 58:6 för spioneri. Därefter transporterades han via fängelserna i Berlin-Lichtenberg och Boest-Litowska till Orscha vid Gorki. I sistnämnda fängelse var han kvar till januari 1951. I februari 1951 kom han till Workuta och fick vara verksam som bergsarbetare i schakt 8 till december 1954. Under denna period var han tidvis sjuk. I december 1954 överflyttades han till strafflägret i Inta och dess 4:e läger. Även där var han sjuklig. Han blev kvar i Inta till 1 februari 1955 då han kom till Suchobeswodnoje, varifrån han 1 januari 1956 fick återkomma till Västtyskland.

Under sin fångenskap har Bein träffat eller hört talas

om följande personer, som uppgivit sig vara svenska medborgare, nämligen Henning Frost, Felix Italiener, Viktor Tent, Holger Bergström och Harry (?) Tamvelius samt en svenska vars namn Bein ej kunde erinra sig.

Henning Frost:

Bein träffade denne åren 1952 och 1953 medan Bein ännu var frisk och kunde vistas utanför den isolerade sjukavdelningen.

Under de år Bein träffat Frost arbetade denne i ett sågverk i Workuta.

Om sitt levnadsöde har Frost berättat följande.

I berusat tillstånd hade han någonstans i norra Sverige på julaftonen 1945 misshandlat en vid Statens Järnvägar anställd man. Med anledning härav flydde Frost illegalt till Finland. Han skulle då ha sympatiserat med den kommunistiska ideologin oaktat han ej var övertygad kommunist. Frost fortsatte genom Finland och vid gränsen mot Sovjetunionen uppgav han för det ryska vaktmanskapet, att han var gammal vän av dem och att han önskade komma in i Ryssland. De ryska gränsvakterna arresterade honom emellertid varefter han fördes till Murmansk, där han blev rannsakad och 1946 dömd till ett tvåårigt straff för lösdriveri el.d. Senare blev han fri och kom då till några skogsläger i trakten av Arkangelsk. På något sätt fick han därefter förbindelse med svenska konsulatet i Moskva, varigenom han fick ekonomisk hjälp för resa till hemlandet. Även kläder hade han fått på detta sätt. Frost var dock slarvig och alkoholiserad. Han drack upp sina pengar och även sin utrustning och sina kläder efter att ha omsatt dem i pengar. Följden av detta blev, att han blev arresterad på nytt och dömd till 5 års straff för lösdriveri. På så sätt kom han till strafflägren i Workuta, där han hölls internerad till 1952, då amnesti för 5-årsfångar inträdde. Frost stannade emellertid kvar i Workuta även sedan han blivit en fri man och fick arbete som diversearbetare. Sedan Frost kommit ut ur lägren upprätthöll han illegal brevförbindelse med Bein, i breven

uttalade sig Frost negativt om ryssarna. I övrigt innehöll breven upplysningar om vad Frost förtjänade och hur det rent allmänt gick för honom. Vidare hade Frost uttryckt en vilja att tillsammans med Bein förbereda flykt från Workuta. Härav blev emellertid intet enär Bein då blivit svårt sjuk.

Det senaste Bein hört från Frost var att han hösten 1954 skulle ha något arbete på tundrorna i trakten av Workuta i samband med en geologisk undersökning.

Frost hade aldrig berättat om sina familjeförhållanden eller varifrån han härstammade i Sverige.

Bein beskrev Frost vara född omkring 1910, ungefär 180 - 185 cm lång, kraftig atletisk kroppsbyggnad och med svart hår.

Felix Italiener:

Denne lärde Bein känna 1955 efter ankomsten till Suchobeswodnoje.

Italiener har utgivit sig för att vara svensk medborgare, men Bein tvivlade på att detta var rätta förhållandet.

Om sig själv har Italiener berättat, att han föddes 1921 i Berlin. År 1933 eller 1934 flyttade hans familj till Sverige. Hans mor och bror lär numera vara bosatta vid Ringvägen i Stockholm. Brodern ska vara disponent vid ett företag, "AB Charkuteri", med lokaler vid Vasagatan.

Enligt Bein är Italiener en tvivelaktig person även om han numera uttalar sig mycket positivt rörande Sverige. Italiener talar ryska utomordentligt.

Italiener har tidigare varit i Workuta. Han fick för övrigt fara omkring till flera schakt där på grund av att han var god pianist. På senare tid fick han spela för underhållning.

Under fångenskapen har Italiener gjort sig mycket impopulär bl.a. genom att stjäla medfångars kläder. För detta och för fylleri fick han i oktober 1955 gå i skyddshäkte. I detta hade Bein besökt honom så sent som i november 1955. Senare har Bein erfarit, att Italiener transporterats till 6:e eller 10:e lägret i Suchosbeswodnoje (ett skogsläger), där han troligen är kvar.

Viktor Tent:

Denne har Italiener träffat i Workuta åtminstone våren 1954. Bein har däremot ej personligen träffat Tent. Han lär ha omtalat, att han härstammade från Sveriges västkust, möjligen från Halmstad. Han är nu omkring 40 år gammal.

Tent, som troligen var elektroingenjör eller eventuellt järnvägstekniker, skulle i Estland ha haft något uppdrag (för vilket företags eller nations räkning visste inte Bein). I Estland blev han häktad 1948 eller 1949. Tent talade bra estniska. Han fick inte korrespondera med sina anhöriga.

Italiener var 1955 av den uppfattningen att Tent är kvar i Workuta. Försändelser till honom skulle kunna adresseras: Viktor Tent, KOMI ASSR, Workuta, postfach 175.

Harry (?) Tamvelius:

Genom andra fångar har Bein, som aldrig träffat Tamvelius fått reda på dennes existens i ryskt läger. Bein har där- efter varit i brevväxling med Tamvelius. Om denne vet Bein följande.

Tamvelius är nu omkring 50 år gammal. Han lär ha varit ingenjör vid AB L.M. Erikson och sänd till Estland före andra världskrigets utbrott. Bein känner ej till de närmare detaljerna angående hur Tamvelius fångenskap började. Han torde ha befunnit sig internerad mer än 10 år i Sovjetunionen. I mitten på december 1954 befann sig Tamvelius i den öppna delen av 4:e lägret i Inta, medan Bein låg isolerad på sjukavdelningen i samma läger.

Holger Bergström:

Bein har ej heller träffat honom men fått reda på hans existens genom Tamvelius. Därefter har Bein brevväxlat också med Bergström. Denne påstår sig vara svensk. Bein tror att han deltagit i Waffen SS. Bergström är nu omkring 35 - 36 år gammal. Han lär ha häktats i Östtyskland år 1946 eller 1947.

En okänd svenska:

Bein har även hört talas om att det i ett kvinnoläger i Workuta skulle finnas en svenska, som nu troligen skulle vara

30 - 32 år gammal och härstamma från Alingsås eller Eskilstuna. Hon lär ha studerat i Östtyskland men häktats 1948 eller 1949. År 1952 eller 1953 kom hon till Workuta. Några ytterligare uppgifter kunde Bein ej lämna om henne. Ej heller kunde han nämna någon som skulle känna till henne bättre.

Köln den 23 januari 1956.

(S. Lundström)

23.1.56

Lundström/BW

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
<u>Strängt förtroligt</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående samtal med tyske medborgare Friedrich Klausch, född den 3/3 1929, Mainz, Hopfengarten 13, hållet i lägret i Friedland den 12 och 13 januari 1956.

Klausch uppgav, att han häktades den 6 april 1948 i Wannsee-Berlin vid sektorsgränsen. Han sattes in i fängelset i Potsdam, där han blev kvar till den 25 september 1948. I Potsdam blev han dömd till 25 års tvångsarbete genom "Fernurteil". Den 25 september 1948 överfördes han till ett fängelse i Sachsenhausen. Därifrån transporterades han den 15 oktober 1948 till Ryssland och kom via Moskva och Wologda den 1 mars 1949 till Inta, 5110/31, (rysk intern beteckning 388/13). Någon av dagarna den 15 - 18 februari 1954 fördes han till Gorki och insattes i lägret Suchobeswodnoje, 5110/55, varifrån han den 6 januari 1956 fick anträda resan till Väst-tyskland och anlände med den transport, som den 12 januari 1956 inträffade i Herleshausen.

I strafflägret i Inta träffade Klausch troligen i maj 1949 samman med Artur Tamvelius, som uppgav sig vara svensk medborgare. Klausch och Tamvelius var därefter tillsammans till dess Klausch någon av dagarna 15 - 18 februari 1954 lämnade lägret.

Om sig själv hade Tamvelius berättat följande.

Tamvelius skulle tidigare ha varit bosatt i Stockholm. 1938 eller 1939 reste han för en svensk firmas räkning som

ingeniör till Estland, möjligen för att låta utföra några monteringsarbeten. Då kriget mellan Tyskland och Ryssland bröt ut 1941 reste han till Leningrad för att där söka erhålla tillstånd för utresa till Sverige. Han lyckades emellertid inte ordna denna angelägenhet utan fick resa till Moskva i avsikt att där söka erhålla erforderliga papper. På grund av krigsutvecklingen gick det ej heller i Moskva att ordna formaliteterna. Tamvelius blev istället tvingad att resa till Ural, där han blev kvar till troligen i slutet av 1944. Då erhöll han tillstånd för utresa från Sovjetunionen och inresa till Sverige. Han skulle därför bege sig till Moskva. Därvid blev han emellertid häktad och insatt i ett undersökningsfängelse i Moskva. Klausch kunde inte helt erinra sig fängelsets namn, men han trodde att det hette Belfort eller något liknande. Tamvelius hade vidare berättat att han suttit kvar i detta fängelse till troligen i slutet av 1945 eller början av 1946. I Moskva hade Tamvelius dömts till 20 års tvångsarbete enligt § 58:6 för spionage. Detta hade meddelats honom genom "Fernurteil". Anledningen till domen skulle bl.a. ha varit att Tamvelius varit i tillfälle att studera den ryska industrien.

Möjligen i det nämnda fängelset skulle Tamvelius ha träffat en svensk medborgare, som arbetat för svenska röda korsets räkning i Tjeckoslovakien eller i Polen. Klausch kunde inte erinra sig svenskens namn, men han kom ihåg, att bokstäverna "au" ingick i dennes förnamn.

Tamvelius skulle därefter ha överförts till ett fängelse i Swerdlowsk, där han befann sig under en tid av mellan 3 - 6 månader. Klausch var numera inte säker på om Tamvelius träffat "au" i Moskva eller i Swerdlowsk. "au" skulle ha blivit häktad tillsammans med flera svenskar, som anklagats för delaktighet i samma "fall".

I fängelserna i Moskva och Swerdlowsk har Tamvelius uppgivit sig ha träffat 23 - 25 svenskar, flera med "bekanta namn". Tamvelius har också talat om de olika namnen för Klausch, men denne kan nu ej erinra sig ett enda av dessa.

Vid ett tillfälle 1950 eller 1951 visade Tamvelius för Klausch ett tidningsurklipp från en svensk tidning. Detta urklipp, som härrörde från år 1946, hade Tamvelius på illegal väg lyckats erhålla från Estland, varmed han hade viss förbindelse. Av urklippet framgick, att en demonstration ägt rum i Stockholm mot ett ryskt fraktskepp, och i samband därmed hade demonstranterna fordrat befrielse för "au".

Klausch hade inte hört talas om "au", förrän Tamvelius vid nämnda tillfälle visade tidningsurklippet.

"au" skulle vara en äldre herre. Klausch förmodade att dennes ålder skulle vara mellan 55 - 60 år.

På fråga om Klausch var övertygad om att Tamvelius personligen sammanträffat med "au", förklarade Klausch, att Tamvelius i varje fall uppgivit, att så varit fallet.

Beträffande de fängelser och läger, som Tamvelius befunnit sig i - förutom de tidigare nämnda - uppgav Klausch, att Tamvelius möjligen även varit internerad i Arkangelsk.

På särskild fråga om Tamvelius någonsin nämnt, att han befunnit sig i Tajschett, svarade Klausch, att han ej kunde erinra sig detta.

Om Tamvelius kände Klausch vidare till, att han berättat, att hans hustru och dotter skulle bo i Stockholm vid en gata vars namn Klausch nu ej var säker på. Möjligen hette gatan Astronomgatan eller något liknande. Enligt Tamvelius berättelser torde dottern numera vara mellan 17 - 20 år gammal. Tamvelius hade för Klausch visat fotografier av hustrun och dottern. En släkting till fru Tamvelius eller möjligen till Tamvelius själv skulle heta Weinmann eller Weinberg och vara svensk professor.

Tamvelius är allmänt känd i Inta. Där har han under fångenskapen varit verksam som arkitekt och byggt bl.a. en simhall och ett vattentorn samt andra större byggnader.

Tamvelius utgav sig själv för att vara svensk medborgare. På grund av att han under lång tid uppehållit sig i Baltikum och Ryssland betraktades han emellertid ur rysk synpunkt såsom statslös, vilket även antecknats i hans handlingar.

Vid något tillfälle under fångenskapen skulle Tamvelius ha skrivit till svenska beskickningen i Moskva med begäran om hjälp. Ett svarsbrev hade senare anlänt från beskickningen. Tamvelius fick emellertid ej ta del av innehållet. Han skulle endast ha fått se det obrutna brevets kuvert. På grund av att Tamvelius vänt sig till svenska beskickningen lär han ha blivit bestraffad genom att insättas i källarcell.

Klausch beskrev Tamvelius vara omkring 50 år gammal, kraftig kroppsbyggnad, relativt lång, mörkblont numera grånat hår, blå ögon. Såvitt Klausch kunde bedöma talar Tamvelius perfekt svenska, estniska, ryska, tyska och engelska.

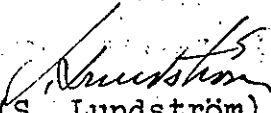
I Inta träffade Klausch också Holger Bergström. Denne uppgav sig vara svensk medborgare. Tidigare hade han tillhört Waffen SS. Han skulle år 1947 eller 1948 ha blivit häktad i Östtyskland med svenska identitetspapper på sig. Av ryssarna blev han emellertid förklarad som statslös. Bergström kom någon gång under år 1949 till Inta. Klausch kände ej till att Bergström varit insatt i något annat läger.

Bergström är mellan 30 - 40 år gammal, 175 - 180 cm lång, blont hår och blå ögon.

Genom ett brev som Klausch fått ta del av någon gång under månaderna september - november 1955 skulle både Bergström och Tamvelius då ännu vara kvar i Inta 388/(i någon av lägerpunkterna 10, 11, 12, 13, 14 eller 15).

Klausch har under fångenskapen inte hört talas om eller träffat andra personer, som uppgivit sig vara svenska medborgare.

Köln den 23 januari 1956.

(S. Lundström)

23.1.56

Lundström/BW

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
<u>Strängt förtroligt</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående samtal med tyske medborgaren förre
kriminalrådet Heinz Pannwitz, född den 28
juli 1911, adress Ludwigsburg/Stuttgart,
Kreuzacker 23, hållet i lägret i Friedland
den 13 januari 1956.

Angående sin fångenskap har Pannwitz meddelat följande.

Han tillfångatogs den 2 maj 1945 i Vorarlberg och hölls därefter internerad i Paris under tiden 20 maj - 7 juni 1945. Sistnämnda dag blev han av fransmännen överlämnad till Ryssland, varvid han fördes till Moskva, där han blev dömd till 25 års arbetsläger för spioneri. I december 1948 insattes han i Inta 1 schakt 2 som bergsarbetare. Tiden juli 1950 - december 1951 fick han tillbringa i Moskva. Sedan återfördes han till Inta där han huvudsakligen som byggnadsarbetare fick vara verksam till den 18 februari 1955. Då transporterades han till Suchobeswodnoje, där han fick arbeta i lägret till dess han frigavs i januari 1956.

Pannwitz uppgav, att han under sin fångenskap träffat två män, som uppgivit sig vara svenska medborgare, nämligen Artur Tamvelius och Holger Bergström.

I början av år 1952 placerades Pannwitz i Intas 3:e läger, där han lärde känna Artur Tamvelius. Under sommaren samma år kom de att allt mer vara tillsammans. Därefter träffades de nästan dagligen till dess Pannwitz flyttades från lägret.

Pannwitz beskrev Tamvelius vara född omkring 1907,

cirka 175 cm lång, undersätsig kroppsbyggnad och blont hår. Han kunde tala svenska, estniska, ryska, finska och tyska.

Om sig själv hade Tamvelius berättat följande. Före andra världskriget var han anställd vid ett svenskt bensinbolag. För detta företags räkning hade han utfört byggnadsarbeten i Estland. Under kriget kom han till Ural där han var verksam som byggnadstekniker vid en pansarvagnsfabrik. Han blev därefter häktad och dömd till 15 års tvångsarbete.

I ett läger, som Pannwitz ej kände namnet på, skulle Tamvelius ha träffat en "hög representant" för svenska röda korset, vilken tillsammans med omkring 12 andra svenskar skulle befinna sig i fångenskap. Pannwitz visste ej vid vilken tidpunkt Tamvelius träffat dessa. Pannwitz kunde över huvud taget ej lämna preciserade uppgifter om Tamvelius placeringar i olika läger.

Tamvelius kom senare till Intas 2:a läger, varifrån han överförts till 3:e lägret, där han blev kvar till den 22 november 1954. Då blev han omflyttad till Intas 4:e läger, där han var kvar ännu vid P:s avresa den 18 februari 1955.

I Inta har Tamvelius under fångenskapen varit verksam som arkitekt vid ett statligt byggnadskontor. Han har bl.a. uppfört en poliklinik och ett vattentorn förutom flera andra byggnader.

Tamvelius har beträffande sina familjeförhållanden berättat att hans hustru och dotter skulle vara bosatta i Stockholm.

- - - - -

I början av år 1952 lärde Pannwitz i Intas 3:e läger känna också Holger Bergström. De var tillsammans där till den 22 november 1954, då de flyttades över till 4:e lägret. Även i detta läger träffades de ofta, till dess Pannwitz fick lämna lägret den 18 februari 1955.

Senare har Pannwitz fått ett brev från en tysk medborgare, som nu är i östzonen, varigenom Pannwitz fått reda på att Bergström i september 1955 skulle ha befunnit sig i Intas 2:a läger.

Bergström har ej talat om sina familjeförhållanden eller varifrån han härstammade.

Pannwitz uppgav att Bergström är född den 6 januari 1921 eller 1919, omkring 180 cm lång, kraftig kroppsbyggnad och med nordiskt utseende.

Köln den 23 januari 1956.

(S. Lundström)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
Strängt förtroligt		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående samtal med tyske medborgaren förre
handelsrådet Bernhard Franz Rensinghoff, hål-
let fredagen den 20 januari 1956 i Bad Salzuflen.

Samtalet kom till stånd för att om möjligt få vissa av Rensinghoff tidigare lämnade uppgifter närmare precisera-
de.

Då Rensinghoff i april 1945 kom tillbaka från Lubljanka till Lefortovskaja blev han återinsatt i cell 150, där han tidigare varit placerad. I denna cell var förut von Rantzau, och den 18 april 1945 infördes också Wallenstein dit. I cellen hade Wallenstein sin bädd intill väggen mot cell 151, von Rantzau intill ytterväggen mot gården och Rensinghoff intill väggen mot cell 149.

Vid knackningsförbindelserna med Wallenberg och Roedl var det för det mesta Wallenstein, som var sysselsatt därmed, vilket var naturligt, då han låg intill den vägg, som användes för denna kommunikation.

Rensinghoff är medveten om att man ganska bra kan lyssna sig till varifrån en knackning i en vägg kommer. Beträffande knackningarna med Wallenberg och Roedl förelåg emellertid ingen tvekan, enär de själva då knackförbindelsen påbörjades meddelat att de satt i III. Stock och i en viss med nummer angiven cell. Detta cellnummer kan Rensinghoff dock numera ej erinra sig.

Rensinghoff känner ej till att Wallenberg och Roedl någonsin varit placerade i II. Stock.

2.
Sedan Wallenstein flyttats från cell 151 till cell 150 blev en finne, en jugoslav och troligen en ryss placerade i cell 151. Dessa kunde tala litet tyska men ej ha knackförbindelser på detta språk, troligen beroende på att de hade svårigheter med det tyska alfabetet. Rensinghoff hade träffat dessa tre män i badet. Han kände till att jugoslaven hette Fuchs. De övrigas namn kunde Rensinghoff ej erinra sig.

I april och maj 1948 satt Rensinghoff och Wallenstein tillsammans med general Gerstenberg i cell 140 i II. Stock. Därvid kunde de konstatera, att i den intilliggande cellen 141 befann sig Oberleutnant Gertz och en rysk soldat samt en japansk diplomat. Denne var den ende japan Rensinghoff kunde erinra sig från sin tid i Lefortovskaja.

På fråga om Rensinghoff någonsin hört några knackningar, varigenom någon förmedlat hälsningen "Good Morning" och där-
efter fortsatt med knackningar som skulle kunna hänföras till musikaliska noter, svarade Rensinghoff, att detta var obekant för honom.

- - - - -

Beträffande förhållandena i Lefortovskaja lämnade Rensinghoff följande uppgifter.

Cellernas bredd var omkring 2,50 meter och deras längd mellan 3,00 - 3,25 meter. Sängarna hade en dimension av omkring 1,00 x 2,00 meter. I cellerna fanns ett litet bord, cirka 50 cm brett, vilket var placerat i ett cellhörn.

Väggarna i fängelset utgjordes av rödtegel, som var putsat med kalk. Mellanväggarna var omkring 25 - 30 cm tjocka. Ytterväggen mot gården var cirka 60 cm tjock, medan väggen mot korridoren uppskattningsvis var 45 - 50 cm tjock.

Det schakt, som fanns i fängelset mellan de olika cellraderna, var omkring 5 meter brett räknat från cellvägg till cellvägg. Utanför cellerna sträckte sig en ungefär 70 - 80 cm bred gallergång.

Såvitt Rensinghoff kunde erinra sig, var utbyggnaden

i mitten av fängelset uppförd i samma höjd som fängelset i övrigt alltså t.o.m. III. Stock. Utbyggnadens olika etage disponerades på följande sätt.

I parterrvåningen fanns endast ingången till fängelset från gården. I I. Stock fanns en sanitätsavdelning och i II. och III. Stock celler av olika storlekar.

I varje etage fanns en vaktman i varje flygel och dessutom i utbyggnadens I. II. och III. Stock. Vidare tjänstgjorde en övervaktmästare i varje etage. Såväl övervaktmästaren, som de övriga vaktmännen, fick ej sitta utan skulle ständigt vara i rörelse. Endast övervaktmästaren i parterrvåningen hade en sittplats vid ett skrivbord. Förutom dessa hade en s.k. flaggman sin plats i fängelsets centrum i parterrvåningen.

Köln den 23 januari 1956.

(S. Lundström)

19		
Strängt förtroligt.		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren förre legationsrådet
Gerhard Stelzer, född den 20.11.1896, Frankfurt/Main, Mylius-
strasse 43, hållna i Friedland den 16 och 17 januari 1956
och i bostaden i Frankfurt den 18 januari 1956.

Stelzer, som tidigare tjänstgjort vid tyska beskickningen i Bukarest, där han var ställföreträdare för ministern, kom tillsammans med sin fru i rysk fångenskap i september 1944. Kort efter interneringen skildes makarna åt.

Stelzer kom på hösten 1944 till Moskva och insattes i Lefortovskaja-fängelset i december samma år. Han placerades därvid i cell 56 i I. Stock. Den 12 december 1944 överfördes han till Lubljanka-fängelset, där han var kvar till den 9 maj 1945, då han återkom till Lefortovskaja och insattes i cell 144. Den 3 mars 1946 flyttades Stelzer åter till cell 56, där han då som cellkamrat fick tyske medborgaren dr Bercht, som tjänstgjort vid tyska handelsavdelningen i Prag. Sedan Stelzer blivit dömd transporterades han i juli 1948 till Wladimir-fängelset. Han fick år 1951 tillbringa en tid i Moskva, där han fick undergå förhör. I februari 1954 transporterades han från Wladimir till Werchne

Uralsk och fördes i maj 1954 vidare till Alexandrowsk. Den 7 september 1955 flyttades Stelzer till Swerdlowsk, där han fick vara kvar till i januari 1956, då han frigavs och återfördes till Västtyskland, dit han anlände över Herleshausen den 16 januari.

På fråga om Stelzer under sin fångenskap träffat eller hört talas om svenska medborgare i samma belägenhet, förklarade han, att han endast hört talas om konsul Wallenberg, som skulle ha suttit fängslad i Lefortovskaja år 1946.

Själv har Stelzer inte varit i förbindelse med Wallenberg ej ens genom knackningar. Stelzer har genom någon av sina cellkamrater - han kan ej erinra sig, vilken - hört talas om Wallenbergs existens. Wallenberg skulle ha varit verksam för Svenska Röda Korsets räkning i Budapest. Några andra upplysningar om Wallenberg hade Stelzer ej.

Stelzer visste ej i vilken cell eller del av Lefortovskaja som Wallenberg var insatt eller tillsammans med vilken han suttit.

Under den tid Stelzer var i Wladimir var han år 1951 hämtad till förhör i Moskva. Dessa förhör berörde emellertid ej Wallenberg. Dennes namn hade även nämnts i Wladimir men Stelzer kunde ej erinra sig sammanhanget - troligen berördes Lefortovskaja-tiden. Stelzer tror för sin del inte, att Wallenberg varit insatt i fängelset i Wladimir. Han har inte erfårit något som kan stöda en sådan teori.

- - - - -

Stelzer ville omtala, att han i mars eller april 1944 efter hemställan från en baron von Rosen lagt sig ut för en representant för Svenska Röda Korset, som då suttit häktad av Gestapo i Budapest. Genom Stelzers ingripande blev den svenske representanten överförd till ett sjukhus. Dennes senare öden kände Stelzer ej till. Han har senare trott, att svensken varit identisk med Wallenberg.

- - - - -

Vid samtalen hade Stelzer mycket svårt att koncentrera sig, varför preciserade uppgifter om tider, placeringar och cellkamrater vid olika perioder ej stod att erhålla.

Köln den 23 januari 1956.

(S. Lundström)

DR. FRANZ LEMMENS
DR. KARL HAMMERSCHLAG
NOTARE

Notariats # 23/1-56/8

KÖLN, den 23. Januar 1956
Gereonsdriesch 6
Fernruf 21 38 39
21 37 39

s/F

An die

Königlich Schwedische Gesandtschaft
in der Bundesrepublik Deutschland

Köln-Marienburg
Ulmenallee 96

In der Anlage übersenden wir nach Beglaubigung der Unterschriften drei Erklärungen der Herren Karl Supprian und Dr. Claudio de Mohr.

Mit vorzüglicher Hochachtung !

D. [Signature]

Notar

3 Anlagen

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
Bonn, p.t. Köln, den 23 januari 1956.		
N:o		BIL
<u>Strängt förtroligt.</u>		
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Broder,

Härmed ber jag få återställa en del dokument, som Danielsson kvarlämnade på beskickningen vid sin avresa från Köln, och som benäget torde återlämnas till honom. Några av de av Danielsson hit medförda papperna ha vi tillåtit oss t.v. behålla här.

u/T. Göransson

Herr Sekreteraren G. L o r e n t z o n ,
Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Rep. av. kvir 23/1-56/pz

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGENBonn, p.t. Köln den 23 januari¹⁹ 1956.

N:o

3 bil.
BU
Strängt förtroligt.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 19 dennes och återopande telefonsamtal Lorentzon/Göransson den 21 dennes ber jag härmed få översända tre förklaringar, en avgiven av de Mohr, en av Supprian och en av de båda gemensamt rörande en viss punkt, beträffande vilken de hade divergerande uppfattningar. Förklaringarna undertecknades den 21 dennes i Göranssons närvaro inför notarien är. Franz Lemmens i Köln. Notariens "Beglaubigung" omfattar, såsom Du finner, icke enbart ett bevitnande av namnteckningen utan även ett omnämnande av att vederbörande gentemot notarien försäkrat, att de i förklaringen lämnade uppgifterna är riktiga.

Såsom Du redan hört genom Danielsson, skulle en "Beurkundung" i form av avgivande av en "eidesstattliche Versicherung" inför notarien ha medfört den konsekvensen, att huvudexemplaret av förklaringen enligt gällande tyska bestämmelser måst deponeras i en urkundsamling hos de notariella myndigheterna i Köln, till vilken vissa andra myndighetspersoner ha tillgång.

Vid "Beglaubigung" i den form vi nu valt behåller notarien icke något exemplar av aktstycket utan det göres

Herr Kabinettssekreteraren
Arne S. L u n d b e r g,
Kungl. Utrikesdepartementet.

Exp. m. kurir 23/1 -56 / pu

endast en anteckning i hans register, att en viss persons underskrift under en förklaring rörande "Wahrnehmungen in russischer Haft" bevittnats den och den dagen utan vidare omnämnande av innehålllet.

de Mohr och Supprian erhöill var sin avskrift av de egna förklaringarna jämte den gemensamma.

Vi skall nu snarast söka få Mohrmanns och Pörzgens förklaringar utskrivna och bevittnade i samma form och räkna med att kunna sända in dem med kuriren torsdagen den 26 dennes (Pörzgen var förhindrad i slutet av förra veckan, varjämte det var nödvändigt att i första hand få saken ordnad för de Mohr och Supprian, som kommit långväga ifrån).

Lundström uppsökte den 20 dennes Rensinghoff i Bad Salzuflen och genomgick lydelsen av den förklaring, som skall avges av honom. Är meningen, att denna skall bestyrkas av lokal notarie i samma form, som nu skett i Köln?

Jag vill tillägga, att de hittills vidtalade vittnena varit synnerligen förståelsefulla och tillmötesgående, dock att Pörzgen och Rensinghoff gjort vissa reservationer beträffande utnyttjandet av deras egna förklaringar. Vad angår frågan om förbundsregeringens medgivande skall jag snarast återkomma härtill.

(undert.) R. Kumlin

*Testimony
deposition 24/11-56/jm*

Je soussigné, Claudio de Mohr, Docteur, Conseiller culturel à l'Ambassade d'Italie à Madrid, fais la déclaration suivante et suis toujours prêt à la confirmer sous serment devant un tribunal ou n'importe quelle autre autorité:

Le 18 septembre 1944 j'ai été fait prisonnier par les troupes soviétiques à la frontière bulgare-turque et conduit d'abord à Dobrice et de là, après quelques jours, directement à Moscou par avion. J'y suis arrivé le 22 septembre 1944 et j'ai été enfermé immédiatement dans la prison Lefort. (Lefortovskaia), cellule No.152, avec M. Simen et M. Ronchi, tous les deux de la Légation d'Italie à Sofia. Je suis resté dans la même cellule jusqu'en avril 1948. M. Ronchi est resté avec moi tout le temps, tandis que M. Simen a été transféré ailleurs le 11 janvier 1945.

Le 7 novembre 1944, après de vaines tentatives, nous avons réussi à communiquer avec la cellule voisine No. 153, qui était occupée par M. Mohrmann, M. Pörzgen et un hongrois, M. Galfy. Nous avons aussi eu un contact régulier avec la cellule No. 151, où se trouvaient en ce moment M. Supprian et M. Wallenstein. Cette cellule a été

vidée le 18 avril 1945, et M. Supprian est venu dans notre cellule, tandis que M. Wallenstein a été transféré à la cellule No. 150.

La cellule 151 est resté vide quelques jours. Une nuit vers la fin d'avril nous avons entendu qu'on y a introduit deux nouveaux prisonniers. On les interrogeait très souvent. D'abord nous ne sommes pas entrés en contact avec eux. Un matin, très tôt, j'ai entendu que nos voisins de la cellule 151 communiquaient par des coups frappés longtemps avec une autre cellule. Nous avons noté les signaux de la seconde moitié du message, et nous avons pu comprendre qu'un des prisonniers racontait en allemand qu'il avait été fait prisonnier par les russes à Budapest au mois de janvier 1945. Ensuite nous avons essayé à notre tour d'entrer en contact direct avec les occupants du No. 151, et de cette façon nous avons pu savoir, que l'un de nos voisins était le Conseiller de Légation allemand Willy Roedel et l'autre M. Raoul Wallenberg de la Légation de Suède à Budapest. Nous étions tellement étonnés qu'un diplomate suédois ait été fait prisonnier, que nous avons plusieurs fois demandé des confirmations ^{nous} qui ont été données et qui ~~nous~~ ont été transmises par nous à MM. Mohrmann et Poerzgen. Le contact avec MM. Wallenberg et Roedel a été maintenu régulièrement pendant très longtemps. J'ai eu l'impression nette et je suis toujours convaincu que Wallenberg et Roedel se trouvaient dans la cellule voisine

*corrigé
de Mohr*

sur le même étage. Etant donné que mon lit était placé contre le mur entre les cellules 152 et 151, je suis convaincu que les coups frappés étaient donnés au niveau de mon lit à peu près.

Après plusieurs mois il y a eu une interruption des communications avec nos voisins, mais un jour nous avons établi contact avec la cellule au-dessus de la cellule 151, et nous avons constaté que celle-ci était habitée par MM. Wallenberg et Roedel. Roedel, lui-même, nous a confirmé qu'il avait été transféré là-haut. Ensuite, le contact avec la cellule en haut et avec les autres cellules avoisinantes, a continué plus ou moins intensif, tant en allemand (par Supprian) qu'en français (par moi), jusqu'à mon départ de la cellule 152. Pendant cette époque nous n'avons reçu aucune communication concernant un départ de M. Wallenberg et de M. Roedel. Ayant été transféré, en avril 1948, à la cellule 144 au même étage j'y suis resté, toujours avec M. Supprian et M. Ronchi, jusqu'au 29 juillet 1948.

Ensuite j'ai été mis un étage plus haut dans la cellule 185, où j'ai rencontré M. Bergemann et le Colonel Schildknecht. En conversation avec M. Bergemann, celui-ci a mentionné, qu'il avait été en contact avec Wallenberg, quand lui, Bergemann, se trouvait dans une autre cellule du même étage que No. 185.

Après le mois d' avril 1948 je n'ai plus eu de

contact ni avec M. Roedel ni avec M. Wallenberg.

Cologne, le 21 janvier 1956.

Claudio de Mohr

UR. Nr. 221/1956 L.

Vorstehende Unterschrift des Herrn Dr. Claudio de Mohr, geboren am 26. Juni 1900 in Mailand, Kulturrat an der Italienischen Botschaft in Madrid, jetzt wohnhaft in Madrid, Calle Zurbano 96, der in Gegenwart des Notars seine Unterschrift geleistet und dem Notar die Richtigkeit der Angaben in der von ihm unterzeichneten Erklärung versichert hat, wird hiermit beglaubigt.

Herr Dr. Claudio de Mohr hat sich ausgewiesen durch Diplomatenpass der Republik Italien Nr. 3446/53, ausgestellt von dem Aussenministerium der Republik Italien in Rom am 11. März 1953.

Köln, den 21. Januar 1956.

(gez.) Dr. Lemmens

Notar

*To Coblenz
Bundestag 14/1-56/fm*

Ich Unterfertiger, Karl Supprian, z.Zt. wohnhaft in Hamburg-Grossflottbek, Schwindstrasse 18, erkläre hierdurch, in Bestätigung und Ergänzung schon früher gemachter Angaben, Folgendes und bin, wann immer bereit, dieses vor Gericht oder vor jedweder Behörde unter Eid zu bestätigen.

Ich war gegen Ende des Krieges Generalsekretär des Deutschen Wissenschaftlichen Instituts in Bukarest, welches der Deutschen Gesandtschaft angegliedert war.

Am 23. August 1944 wurde ich von den rumänischen Behörden interniert, kurz danach von den sowjetischen Truppen in Bukarest gefangengenommen und nach einer kürzeren Gefangenschaft in Bukarest und in Greceanca mit Flugzeug nach Moskau gebracht. Dort wurde ich in das Lefortowskaja-Gefängnis am 21. September 1944 eingeliefert, wo ich bis 14. Oktober 1948 blieb, und dann nach dem Wladimir-Gefängnis transportiert wurde. In dem Lefortowskaja-Gefängnis war ich zuerst im zweiten Stock zusammen mit dem Presseattaché der Deutschen Gesandtschaft in Bukarest, Dr. Kurt Welkisch, sodann mit dem Mitarbeiter der Informationsabteilung der Deutschen Gesandtschaft in Bukarest, Ernst Wallenstein, untergebracht, wurde nachher, am 18. April 1945, einige Tage vor meinem Geburtstage, der auf den 20. April fällt, in die Zelle daneben ver-

legt, wo sich die beiden italienischen Diplomaten, Presse-attaché de Mohr und Kanzleibeamter Ronchi von der Italienischen Gesandtschaft in Sofia befanden.

Nach etwa einem Vierteljahr in dem Lefortowskaja-Gefängnis lernte ich "klopfen". Auf diese Weise nahm ich von meiner Zelle Nr. 151 (nach dem 18. April 1945 Nr. 152) aus Verbindung mit u.a. folgenden Personen in den benachbarten Zellen auf:

1. Im II. Stock:

a) bis zum 18.4.45 (von meiner Zelle Nr. 151) mit den Insassen der einen Nachbarzelle (Nr. 150):

Rensinghoff und Rantzau;

mit den Insassen der anderen Nachbarzelle (Nr. 152):

de Mohr, Ronchi und Simen (der letztgenannte bis zu einem Tage in der ersten Hälfte Januar 1945);

b) nach dem 18.4.45 (von meiner Zelle Nr. 152) mit den Insassen der Nachbarzelle (Nr. 153):

Mohrmann, Pörzgen und Galffy.

(In der anderen Nachbarzelle Nr. 151 befand sich jedenfalls zeitweise ein Nicht-Deutscher, wahrscheinlich Japaner, mit dem es nicht möglich war, durch Klopfen eine Verständigung zu erreichen, abgesehen von dem jeden Tag in englisch wiederkehrenden Gruss: Good morning).

2. Im III. Stock:

Nur nach dem 18.4.45 (von meiner Zelle Nr. 152):

Wallenberg und Roedel.

(Ueber Roedel hatte ich schon vor dem 18.4. mittelbar erfahren, dass er sich in dem Lefortowskaja-Gefängnis befand)

In der folgenden Zeit bis 1947 stand ich dann in laufendem Klopfkontakt mit dem mir aus Bukarest gut bekannten Legationsrat I. Klasse der Deutschen Gesandtschaft in

Bukarest, Willy Roedel, und mit seinem Zellengenossen, dem Legationssekretär der Schwedischen Gesandtschaft in Budapest, Raoul Wallenberg. Im Allgemeinen klopfte ich direkt mit Roedel, aber in einigen Fällen auch mit Wallenberg.

Roedel teilte über Wallenberg mit, dass dieser einer bekannten schwedischen Familie angehöre und dass er an der Spitze einer Aktion zu Gunsten der Juden in Budapest gestanden hatte. Wallenberg wurde von den Russen der Spionage beschuldigt, sass aber "seit Jahr und Tag ohne Verhör". Von der ersten Nachricht über die Anwesenheit eines schwedischen Diplomaten im Gefängnis wurde ich so überrascht, dass ich Roedel noch einmal um Bestätigung seiner Mitteilung bat, um jedes Missverständnis auszuschliessen. Roedel wiederholte seine Mitteilung. Später fragte ich wiederholt, "was macht Schwede" oder "Ist Schwede noch dort", was Roedel jedesmal ganz eindeutig beantwortete.

Köln, den 21. Januar 1956.

Karl Supprian.

UR. Nr. 220/1956 L.

Vorstehende Unterschrift des Herrn Karl Otto Barnim Supprian, geboren am 2. April 1902 in Altona, ehemaliger Generalsekretär des Deutschen Wissenschaftlichen Instituts in Bukarest, jetzt wohnhaft in Hamburg-Grossflottbek, Schwindstrasse 18, der in Gegenwart des Notars seine Unterschrift geleistet und dem Notar die Richtigkeit der Angaben in der von ihm unterzeichneten Erklärung versichert hat, wird hiermit beglaubigt.

Herr Karl Otto Barnim Supprian hat sich
ausgewiesen durch Vorlage des deutschen Personalaus-
weises Nr. H.H.C 404974, ausgestellt von der Hansestadt
Hamburg - Einwohnermelde - und Passwesen - am 19. Oktober
1955.

Köln, den 21. Januar 1956.

(gez.) Dr. Lemmens

Notar.

Les soussignés, Claudio de Mohr, Docteur, Conseiller culturel à l'Ambassade d'Italie à Madrid, et Karl Supprian, habitant Hamburg-Grossflottbek, Schwindstrasse 18, se sont rencontrés aujourd'hui à la Légation de Suède à Cologne et ont eu l'occasion de discuter certains détails de leur propres dépositions, surtout au sujet de savoir si MM. Wallenberg et Roedel, avant d'être mis dans la cellule 203, se sont trouvés dans une cellule à un étage plus bas de la prison Lefortovskaia à Moscou (probablement dans la cellule 151).

M. de Mohr soutient qu'Wallenberg et Roedel se sont trouvés dans la cellule 151. Il a gardé notamment un souvenir précis d'avoir entendu les coups frappés des communications de MM. Wallenberg et Roedel au niveau de son lit ainsi qu'un souvenir précis de

l'interruption du contact avec MM. Wallenberg et Roedel, et de la communication faite, le contact repris, par M. Roedel, concernant le transfert de MM. Wallenberg et Roedel à l'étage supérieur.

M. Supprian, étant donné qu'il n'a eu, pendant son séjour à la prison Lefortovskaia, aucune connaissance d'un transfert de M. Wallenberg ou de M. Roedel d'un étage à un autre, ne partage pas l'avis de M. de Mohr à ce sujet.

Il reconnaît d'ailleurs l'exactitude et la précision de tous les autres détails de la déposition de M. de Mohr, et il considère que celle-ci établit comme les autres dépositions dont il a eu connaissance, le fait incontestable du séjour de M. Wallenberg à la prison Lefortovskaia.

Cologne, le 21 janvier 1956.

Claudio de Mohr
Karl Supprian.

UR. Nr. 222/1956 L.

Vorstehende Unterschriften der Herren

1. Dr. Claudio de Mohr, geboren am 26. Juni 1900 in Mailand, Kulturrat an der Italienischen Botschaft in Madrid, jetzt wohnhaft in Madrid, Calle Zurbano 96,
2. Karl Otto Barnim Supprian, geboren am 2. April 1902 in Altona, ehemaliger Generalsekretär des Deutschen Wissenschaftlichen Instituts in Bukarest, jetzt wohnhaft in Hamburg-Gross Flottbek, Schwindstrasse 13,
die in Gegenwart des Notars ihre Unterschriften

geleistet und dem Notar die Richtigkeit der Angaben in der von ihnen unterzeichneten Erklärung versichert haben, werden hiermit beglaubigt.

Herr Dr. Claudio de Mohr hat sich ausgewiesen durch Diplomatenpass der Republik Italien Nr. 3446/53, ausgestellt von dem Aussenministerium der Republik Italien in Rom am 11. März 1953, Herr Karl Otto Barnim Supprian hat sich ausgewiesen durch Vorlage des deutschen Personalausweises Nr. H.H.C.404974, ausgestellt von der Hansestadt Hamburg - Einwohnermelde - und Passwesen, am 19. Oktober 1955.

Köln, den 21. Januar 1956.

(gez.) Dr. Lemmens
Notar

(Sigill)

Sent 12.15 den 27 jan.

Koncept/Leifland.

MM
DLR 8.

Edert tgm 10. Artikeln, ~~som publicerad 31 december 1955,~~
sändes nästa kurir. För uppgifter Bergström hänvisas ~~Le-~~
~~rentzons och Lundströms promemorior.~~ *Helin*

Kumlin.

Not. Ut

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln, den 25 januari 1956.

FörtroligtRek.

19		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Broder,

Åberopande gårdagens telefonsamtal ber jag få meddel-
la följande angående formen för de förklaringar, som uppta-
gits här och bestyrkts av notarie.

Förklaringarna ha av beskickningen utskrivits på
notariens papper, undertecknats av vederbörande inför no-
tarien i närvaro av beskickningstjänsteman och av notarien
försetts med en "Beglaubigung" av nedanstående lydelse:

"Vorsehende Unterschrift des Herrn N.N., geboren
am, (yrkestitel), jetzt wohnhaft in,
der in Gegenwart des Notars seine Unterschrift ge-
leistet und dem Notar die Richtigkeit der Angaben
in der von ihm unterzeichneten Erklärung versichert
hat, wird hiermit beglaubigt.

Herr N.N. hat sich ausgewiesen durch Vorlage des
deutschen Personalausweises Nr, ausgestellt
von am

Köln, den

(gez.) X

Notar"

Endast ett originalexemplar har i våra fall utfärdats,

err Generalkonsul Nils-Eric Ekblad,
amburg.

+ express
Rep. Rek. 25/1-56 R

I notariens akter kvarblir endast en anteckning om
att N.N.:s underskrift bevittnats den och den dagen.

u/T. Göransson

Chiffer
M. 4

CHIFFER

Utrikesdepartementet, Stockholm.

DMR 9.

För kabinettssekreteraren. Mitt handbrev 23 januari.

Mohrmanns och Pörzgens förklaringar kan insändas först
kuriren 30 dennes enär de ej före lördag ha tillfälle
inställa sig notarie.

25/1 1956

Kumlin

chiffrat kl : 12.45

sänd kl : 13.30

W

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

19		
Bonn, p.t. Köln den 26 januari 1956.		
Strängt Förbott		8 bil.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Broder,

./. I anslutning till mitt handbrev den 23 dennes ber jag härmed få överlämna ytterligare åtta av Lundström upprättade promemorior angående samtal med

Peter Auer
Karl Holzer
Ernst-Wilhelm Keitel
Harry Kreuziger
Adolf Kufner
Walter Thomsen
Rudolf Winter
Joachim von Zamory

R. Kumlin

Herr Kabinettssekreteraren
Arne S. L u n d b e r g
Utrikesdepartementet

Exp. med kurir 27/1-56/jm

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

<u>Strängt förtroligt.</u> 19		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren Peter Auer, född den 12.4.1912, Bückeburg, Herminenstrasse 22, hållet i Hannoversch Münden den 14 januari 1956.

Under åren 1947 till 1954 befann han sig i fångenskap i Kolyma-området. På hösten 1954 transporterades han till Sverdlowisk. Där träffade han bland fångar från många olika nationer även ungerska medborgare. Han hade emellertid endast talat i förbigående med dem och ej lagt något namn på minnet. Auer blev frigiven i januari 1956 och ankom till Herleshausen den 14 januari 1956.

Han har ej träffat eller hört talas om svenska medborgare i rysk fångenskap.

Köln den 24 januari 1956.

(S. Lundström)

<u>Strängt förtroligt.</u>		19
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren galvanoteknikern Karl Holzer, född den 17.3.1924, Regensburg-Kumpfmühl, Bogenstrasse 13, hållet i lägret i Hannoversch-Münden den 15 januari 1956.

Under tiden från augusti till början av oktober 1955 var Holzer i fängslägret Refta vid Swerdlowsk tillsammans med en man vid namn Erich Lundkvist, som uppgav sig vara svensk medborgare. Såvitt Holzer kunde bedöma kunde Lundkvist också tala svenska språket.

Om sig själv har Lundkvist berättat, att han tiden före sin fångenskap levde i Tyskland. Holzer kände inte till när Lundkvist blev tillfångatagen.

I början av oktober 1955 togs Lundkvist ur lägret och fördes bort. Dennes senare öden kände Holzer inte till.

Lundkvist är omkring 33 - 34 år gammal, cirka 170 cm lång, har undersätsig kroppsbyggnad och blont hår.

Köln den 24 januari 1956.

(S. Lundström)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

<u>Strängt förtroligt.</u>			19
N:o			BIL.
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL.	

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren majoren Ernst- Wilhelm Keitel, född 1915, Timmendorfer Strand, Wohldstrasse 20, håll-
let i Hannoversch-Münden den 14 januari 1956.

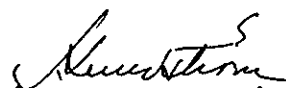
Keitel har under fångenskapen befunnit sig bl.a. i Wladimir och Swerdlowsk. Inte vid något tillfälle har han hört talas om eller träffat någon svensk medborgare i rysk fångenskap.

Han ville emellertid påpeka, att tyske översten von Petzold, som suttit fånge i Swerdlowsk ibland talat om Sverige. Huruvida han endast haft speciellt intresse för Sverige eller om han kände till något om svenska fångar i Ryssland, kände Keitel inte till.

- - - - -

Även överste von Petzold återkom från fångenska-
pen den 14 januari 1956. Jag har ännu ej varit i tillfälle
att tala med honom.

Köln den 24. januari 1956.

(S. Lundström)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Lundström/Rlm

<u>Strängt förtroligt.</u>		19
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren, förre löjtnanten Harry Kreuziger, född den 31.10.1920, Hamburg-Fuhlsbüttel, Am Hasenberg 26, hållet i lägret i Friedland den 12 januari 1956.

Beträffande sin fångenskap har Kreuziger lämnat följande redogörelse.

Den 3 november 1948 häktades han i Leipzig och kom senare i samma månad till Dresden, där hans fall undersöktes och där han dömdes till 25 års tvångsarbete för spioneri. Under tiden december 1948 - maj 1949 satt han häktad i Bautzen varefter han fick tillbringa tiden till juni 1949 i centralfängelset i Sachsenhausen, varifrån han transporterades till Ryssland. Han kom närmast till Workuta, 5110/36, där han blev sysselsatt med fabriksarbete fram till januari 1955. Då flyttades han över till Inta, 5110/31. Från mars 1955 fram till frigivningen i januari 1956 var han internerad i Sucho-beswodnoje, 5110/55.

På fråga, om Kreuziger under fångenskapen träffat eller hört talas om svenskar i rysk fångenskap förklarade han,

att han träffat Holger Bergström. Dessutom har Kreuziger träffat Wirgo Harewee, som sagt sig ha viss anknytning med Sverige.

Holger Bergström.

Denne träffade Kreuziger under sin tid i Inta. Bergström har uppgivit, att han är svensk medborgare och att hans far också är svensk. Några ytterligare detaljer om Bergströms familjeförhållanden kände Kreuziger ej till.

Bergström, som är född 1920 och ungefär 172 cm lång, med kraftig kroppsbyggnad, och mellanblont hår, har berättat, att han under andra världskriget deltagit i Waffen-SS. Efter kriget har han bott i tyska östzonen. Under en järnvägsresa blev han 1948 häktad i Leipzig.

Bergström har uttryckt önskan om att få komma till Sverige.

Wirgo Harewee.

Även denne träffade Kreuziger i Inta. Harewee uppgav sig vara estnisk medborgare. Han har före andra världskriget haft förbindelse - på vad sätt visste ej Kreuziger - med "eine Tante" vid namn fru Regina Emanuelsson, bosatt i Borås i Sverige. Sedan Harewee kommit i fångenskap har han inte kunnat meddela sig med fru Emanuelsson och han önskade få höra av henne.

Harewee har uppgivit, att han är född 1920 eller 1922 i Tallin och att hans föräldrar och systrar tvångsevakerats till Sibirien. Sedan han 1948 blev häktad i Estland har han ej fått meddela sig med sina anhöriga.

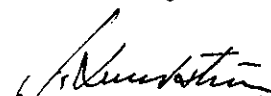
Kreuziger beskrev Harewee vara ungefär 168 cm lång och ha brunt hår. För övrigt kunde Kreuziger ej beskriva Harewee närmare. Under fångenskapen har Harewee vid

3.

flera tillfällen visat att han kunde spela violin på ett utmärkt sätt.

Då Kreutziger träffade Harewee satt denne i "Lager
inta 5110/31, Komy ASSR, Stadt Inta, Postfach 388/14."

Köln den 24 januari 1956.

(S. Lundström)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

<u>Strängt förtroligt.</u>		19
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren Adolf Kufner, född den 23.6.1923, Unterbach/Fürth, Oberasbacherstrasse 6, hållet i Nürnberg den 19 januari 1956.

Kufner tillfångatogs den 11 juli 1944 och satt till en början i fängelse i Karaganda. Därefter kom han via straffläger i Asbest och Sverdlovsk i oktober 1954 till fängelset i Nowotscherkarsk.

I sistnämnda fängelse lärde Kufner genom illegal brevväxling känna en lettisk studentska, som före fångenskapen bott i Riga. Hon hade 1950 enligt § 58 blivit dömd till 15 års straff. Angående hennes anhöriga kände Kufner till att såväl hennes far som hennes bror dömts till 25 års tvångsarbete.

Kufner har aldrig hört talas om att nämnda kvinna skulle ha någon förbindelse med Sverige.

Då jag för Kufner omtalade, att en av hans cellkamrater, Rudolf Winter, uppgivit att Kufner skulle ha haft förbindelse med en svenska i Nowotscherkask, förklarade han, att Winter totalt måste ha misstagit sig.

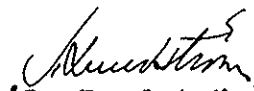
Kufner hade i samband med vårt samtal ej namnet på den estniska kvinnan tillgängligt. Han lovade senare sända

2.

uppgift härom till svenska beskickningen.

Under sin fängenskap har Kufner ej träffat eller hört talas om svenska medborgare i samma belägenhet.

Köln den 24 januari 1956.

(S. Lundström)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Strängt förtroligt.		19
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P. M.

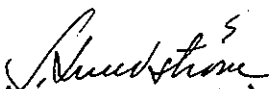
angående samtal med tyske medborgaren Walter Thomsen, född
den 28.1.1915, Gelting, Kreis Flensburg, hållet i lägret i
Friedland den 16 januari 1956.

Under sin ryska fångenskap befann sig Thomsen åren 1948 och 1949 i Yertzow, beläget i trakten av Arkangelsk. Där var han i två månader tillsammans med bl.a. en annan fånge, som uppgav sig vara svensk medborgare och till yrket fiskare. Svensken kunde inte tala något annat språk än sitt modersmål med undantag för några ord ryska. Thomsen kände ej till något ytterligare om svensken - ej ens dennes namn - enär han ej kunnat föra något samtal med honom.

Svensken var (1948 - 1949) omkring 45 år gammal, cirka 175 cm lång och hade blont hår.

Thomsen hade inte träffat eller hört talas om andra svenskar i rysk fångenskap.

Köln den 24 januari 1956.

(S. Lundström)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

<u>Strängt förtroligt.</u>		19
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren Rudolf Winter, född den 3.5.1925, Nürnberg, Zerzabelshofstrasse 69, hållet i Hannover-Münden den 16 januari 1956.

Winter blev i augusti 1952 insatt i fängelset Srotschni Türma nr 3, Nowotscherkask, postfack 43. Han blev placerad i en cell tillsammans med 8 - 10 andra fångar. Från denna cell kunde andra fångar iakttagas, då de var på promenad i de särskilda promenadgårdarna. Härigenom lade Winter bl.a. märke till en kvinna, med vilken en av hans cellkamrater, Adolf Kufner, kom i illegal brevförbindelse. Breven dem emellan doldes t.ex. i bröststycken, som kastades ned i promenadgården. Genom brevväxlingen fick Winter senare erfara, att kvinnan skulle vara svenska och antingen gift med eller dotter till en hög svensk officer. Åtminstone år 1948 skulle hon ha levt i frihet i Moskva, där en släkting eller vän till henne var anställd vid svenska beskickningen.

Kvinnan, vars förnamn Winter tidigare känt till men numera ej kan erinra sig, är mellan 35 - 40 år gammal, cirka 171 - 175 cm lång och har mörkblont vågigt hår.

Om henne kände Winter vidare till, att hon år 1950 satt fängslad i Lubljanka och att hon 1951 kom till Nowotscherkask, där hon satt i cell 124. Som cellkamrater hade hon fram till maj 1955 haft 7 österrikiska kvinnor, som vid sistnämnda tidpunkt blev frisläppta från fängelset och återförda

till Österrike. En av dessa var Vinni Schober från Linz.

Winter hänvisade i övrigt till Adolf Kufner, som skulle känna till fallet bättre.

- - - - -

Då Winter i november 1948 blev insatt i ett läger i Workuta, träffade han där en kvinna, som uppgav sig vara svensk medborgare. Hennes namn kände Winter ej till. Hon var i cirka 50 års åldern och talade ej tyska men däremot engelska. Winter hade den åsikten, att kvinnan var "hochgebildet".

Köln den 24 januari 1956.

(S. Lundström)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

<u>Strängt förtroligt.</u>		19
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren Joachim von Zamory,
född den 30.4.1926, Berlin-Charlottenburg 4, Mommsenstrasse
20 B, c/o Zickler, hållet i lägret i Friedland den 12 janu-
ari 1956.

I november månad 1947 blev von Zamory häktad och insatt i Potsdam-fängelset. Påföljande december överflyttades han till fängelset i Sachsenhausen, där han träffade samman bl.a. med en man vid namn Bergström, förnamnet obekant, vilken utgav sig för att vara svensk medborgare. Senare överfördes von Zamory och Bergström till Intas 5:e läger, där de skildes åt i januari eller februari 1949. Det 5:e lägret var ett s.k. sjukläger. Bergström var emellertid fullt frisk. von Zamory har senare erfarit, att Bergström blivit kvar i Inta och överförts till ett arbetsläger.

von Zamory var kvar i Inta till december 1954, då han transporterades till Gorki, varifrån han den 6 januari 1956 blev frigiven och fick anträda resan till Västtyskland.

Köln den 24 januari 1956.

(S. Lundström)
(S. Lundström)

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN
ang. H. Bergström.
tel. 10 U 21.1.56

Bonn, p.t. Köln, den 26 januari 1956.

Nr 132

R 18

19		
N:o		2 bilBIL
(därav bil. 2 i 4 ex.)		
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
R	18	0

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Under återopande av ovan angivna telegram får jag härmed vördsamt i originalklipp, respektive i fotostatkopier, översända den i tidskriften "Deutsche Illustrierte" den 31 december 1955 publicerade artikel, vari Holger Bergström nämnes.

Av texten framgår, att den tyske SS-mannen Holger Bergström, enligt utsaga av en från rysk fångenskap återkommen matros i tyska krigsflottan, efter krigets slut i Balticum "lyckats förskaffa sig svenska papper, med vilka han ville försöka slå sig fram till Tyskland", och att det varit dessa papper, på vilkas äkthet ryssarna inte trott, som blivit ödesdigra.

R. Kumlin

Xp. 27/1-56 ant. *PA*.

Ich Unterfertiger, Gustav Richter, wohnhaft in Ludwigshafen a/Rhein, Herderstrasse 14, erkläre hierdurch Folgendes und bin, wann immer bereit, dieses vor Gericht oder vor jedweder Behörde unter Eid zu bestätigen.

Ich war gegen Ende des Krieges Polizeiatattaché bei der Deutschen Gesandtschaft in Bukarest.

Am 23. August 1944 wurde ich in Bukarest gefangen genommen und nach einer kürzeren Internierung, dortselbst, über Tecuci in der Moldau mit einem Flugzeug nach Moskau gebracht, wo ich am 7. September 1944 angekommen bin. Bei der Ankunft in Moskau wurde ich zum Lefortowskaja-Gefängnis, Zelle 142, im zweiten Stock, zusammen mit dem deutschen Oberstleutnant Max Braun und dem deutschen Generalkonsul in Bukarest, Dr. Dr. Schellhorn geführt.

Am 17. Januar 1945 wurde ich in das Lubljanka-Gefängnis, Zelle 123, überführt. In dieser Zelle sass damals ein Österreicher, Oberleutnant Scheuer. Am 31. Januar 1945 wurde Raoul Wallenberg, Legationssekretär bei der Schwedischen Gesandtschaft in Budapest, eingeliefert.

Wallenberg und ich wurden sehr bald Freunde. Während des Monats, den wir zusammen im Lubljanka-Gefängnis verbrachten, war er guten Muts und sehr guter Laune.

Wallenberg erzählte mir, dass er nach Budapest geschickt worden war, um den ungarischen Juden behilflich zu sein.

schwedische Schutzpässe zu erhalten. Er habe grosse Schwierigkeiten mit den deutschen Behörden, (Vertreter der Geheimen Staatspolizei) in Budapest gehabt. Sobald die sowjetrussischen Truppen an die Stadt herangekommen waren, habe sich Wallenberg bei den sowjetrussischen Militärbehörden gemeldet. Man habe ihn von der einen an die andere Instanz zusammen mit seinem Chauffeur, Langfelder, geschickt und schliesslich seien sie verhaftet worden. Sie wurden beide mit der Eisenbahn über Rumänien nach Moskau befördert, wo sie ins Lubljanka-Gefängnis eingesperrt wurden. Bei der Ankunft im Gefängnis sind Wallenberg und Langfelder getrennt worden.

Ueber seine Familienverhältnisse hat Wallenberg nicht sehr viel gesprochen, jedoch seine Mutter und Tante erwähnt. Er sagte mehrmals, "was werden nur meine Angehörigen sagen wenn sie erfahren, dass ich in einem Gefängnis sitze". Er war auf seinen Ruf sehr bedacht. Ich tröstete ihn mit der Begründung, dass dieses unter den gegebenen Verhältnissen ja keine Schande sei. Wallenberg erzählte mir auch, dass er aus einer bekannten Bankfamilie in Schweden stamme und in Amerika Architektur studiert habe und von Beruf Architekt sei. Gelegentlich eines Gespräches über Rumänien fragte ich Wallenberg, ob ein in Bukarest während des letzten Krieges ansässig gewesener Kaufmann gleichen Namens, der auch die schwedische Staatsangehörigkeit besass, mit ihm verwandt sei, was Raoul Wallenberg mir bestätigte. Wallenberg sprach perfekt englisch und deutsch. Während der Zeit, als wir Zellenkameraden waren, tauschten wir unsere Anschriften aus und ich entsinne mich noch ganz genau von ihm einen Zettel mit seinem selbstgeschriebenen Namen erhalten zu haben, auf welchem als seine Adresse das Aussenministerium in Stockholm angegeben war. Dieser Zettel ist mir gelegentlich einer Durchsuchung abgenommen worden.

Wallenberg setzte etwa Anfang Februar 1945 ein Schreiben

in deutscher Sprache auf, das an den Gefängnisdirektor gerichtet wurde und worin er gegen die Behandlung und seine Verhaftung protestierte. Wallenberg verlangte auch in seiner Eigenschaft als schwedischer Staatsbürger und Diplomat in Verbindung mit der Schwedischen Gesandtschaft in Moskau treten zu dürfen.

Diese Eingabe wurde von Wallenberg dem diensthabenden Feldwebel (Starji) im Parterre des Lubljanka-Gefängnisses übergeben.

Während der Zeit, die Wallenberg zusammen mit mir im Lubljanka-Gefängnis verbrachte, wurde er nur einmal zum Verhör geführt. Der Kommissar, der das Verhör leitete, hatte ihm dabei u.a. gesagt: "Sie sind uns ja bekannt. Sie gehören einer hochkapitalistischen Familie in Schweden an". Wallenberg wurde angeklagt, Spionage betrieben zu haben. Das Verhör dauerte etwa eine bis anderthalb Stunden.

Am 1. März 1945 wurde ich aus der Zelle 123 in die Zelle 91 im fünften Stock des Lubljanka-Gefängnisses überführt.

Scheuer blieb mit Wallenberg in der Zelle 123 allein. Vom 17.

Juni 1945 bis zum Februar 1948 sass ich in verschiedenen Zellen des Lefortowskaja-Gefängnisses.

Am 27. Juli 1947 gegen 22 Uhr wurde ich im Lefortowskaja-Gefängnis zum Verhör geholt. Dieses Verhör wurde von einem Obersten aus dem Innenministerium (NKWD) geleitet. Ihm zur Seite stand ein Dolmetscher im Range eines Oberstleutnants, der gut deutsch sprach. Ich wurde ausgefragt, mit welchen Personen ich im Laufe meiner Gefangenschaft die Zelle geteilt hätte. Ich zählte die Namen auf und nannte dabei auch den Namen Wallenberg. Man fragte mich dann, welchen Leuten ich etwas über Wallenberg erzählt hätte. Ich antwortete, dass ich mit meinen Zellenkamaraden, dem deutschen Generalkonsul in Bräsov (Rumänien), Wilhelm Rodde, und mit dem ehemaligen Adjutanten von Dr. Ley

(Chef der Deutschen Arbeitsfront), Franz Langer, über Wallenberg gesprochen hätte. Ich musste dabei auch angeben, was Wallenberg mir erzählt hatte. Ebenso habe ich auch mit Admiral Werner Tillessen, der nach Franz Langer in die Zelle kam, über den Fall Wallenberg gesprochen.

Nach dem Verhör wurde ich in eine andere Zelle geführt, wo ich 14 Tage allein ohne jeden Ausgang verbrachte. Danach wurde ich in die Zelle 72 und anschliessend wegen Renovierung des Gefängnisses in die Zelle 79 eingewiesen. Bis zum 23. Februar 1948 musste ich mich in diesen Zellen allein aufhalten.

Am 23. Februar 1948 wurden die deutschen Staatsbürger Oberst Horst Kitschmann und Admiral Werner Tillessen in die Zelle 79 des Lefortowskaja-Gefängnisses gebracht. Oberst Kitschmann, der zusammen mit Langfelder, dem Chauffeur Wallenbergs, gesessen hatte, erzählte u.a., dass er, genau wie ich, auch am Abend des 27. Juli 1947 zum Verhör geführt worden sei. Durch Oberst Kitschmann erfuhr ich ferner, dass neben ihm auch Generalkonsul Rodde in der Zelle war und durch Admiral Tillessen, dass nach mir am 27. Juli 1947 sofort auch Generalkonsul Rodde aus der Zelle zur Vernehmung geholt worden sei.

Ende März 1950 wurde ich aus dem Lefortowskaja-Gefängnis zusammen mit Kitschmann und Tillessen in das Butirka-Gefängnis überführt. Im Juli 1951 wurde ich in das Lubljanka-Gefängnis verlegt, wo ich im Januar 1952 verurteilt wurde. Danach wurde ich nach dem Butirka-Gefängnis zurückverlegt und kam von dort aus Mitte März 1952 nach Wladimir in das dortige Gefängnislazarett, wo ich wieder mit dem Obersten Kitschmann zusammengelegt wurde. Wir sassen zusammen im Corpus II. Die Lazarettabteilung umfasste zirka 60 Zellen.

Ludwigshafen a/Rhein, den 27. Januar 1956

Deutsche Illustrierte 53/1955 (31. dec.)

Bil. t 132 B. 26.1.56.

Wo sind unsere Vermißten? Helft uns suchen!

Siebenundvierzig Vermißtenschicksale geklärt - das ist ein neuer und beachtlicher Zwischenerfolg unserer großen Suchaktion. Die Reporter der DEUTSCHEN ILLUSTRierten haben in Friedland Heimkehrer befragt, die Ergebnisse werden hier veröffentlicht. Eine Flut von Zuschriften und Hinweisen aus allen Teilen Deutschlands und allen Kreisen der Bevölkerung trägt täglich dazu bei, weitere Spuren aufzuzeigen und Einzelfälle zu klären, über die wir in den nächsten Folgen berichten werden. Die rege und dankenswerte Mithilfe, die unsere Aktion überall gefunden hat, ist ein ermutigendes Zeichen für die Anteilnahme, die das ganze Volk dem Schicksal unserer Vermißten entgegenbringt. Zehn Jahre Nachkriegszeit, Wirtschaftskampf und Hoffnungslosigkeit haben die Herzen nicht verhärtet. Aber noch sind ungezählte Fragen offen und hinter jedem der 117 Bilder, die wir links veröffentlichen, steht die Bitte der Angehörigen: Helft uns suchen!

Sein schwedischer Paß war schuld

Friedrich Fröber, geb. 6. 10. 1913, Kriegsmarine, 121. K-Flotille, heimgekehrt am 13. 12. 1955.

Ich kann das Schicksal eines Mannes klären, von dem seit Kriegsende kein Lebenszeichen mehr in die freie Welt gedrungen ist. Er heißt Holger Bergström, war SS-Mann und zuletzt in Kurland eingesetzt. Bergström befindet sich in einer Zelle des russischen Gefängnisses Inta. Es liegt zwischen Workuta und Suchobiswotnaja. Holger Bergström lebte jahrelang zusammen mit anderen Kameraden in den undurchdringlichen Wäldern Kurlands und Lettlands. (Heimkehrer Friedrich Bohl berichtete kürzlich in der DEUTSCHEN über Hunderte deutscher Soldaten, die sich dort in alten Bunkern und selbstgebauten Unterständen verborgen hielten und möglicherweise noch heute dort leben.) Bergström gelang es, sich schwedische Papiere zu verschaffen, mit denen er sich nach Deutschland durchschlagen wollte. Wie es kam, daß er schließlich doch den Russen in die Hände fiel, kann

ich nicht sagen. Ich weiß nur, daß ihm seine schwedischen Papiere zum Verhängnis wurden. Zwar glauben die Russen selbst nicht an die Echtheit dieser Papiere. Für die Russen waren sie jedoch Grund genug, Holger Bergström von der Entlassungsaktion auszuschließen.

Eine traurige Nachricht habe ich für die Angehörigen meines Kameraden Walter Kollberg aus Wolgast/Schwerin. Walter Kollberg gilt als vermißt und ist noch nicht für tot erklärt. Ich weiß aber, daß er nie zurückkehren wird. Ich selbst habe ihn zusammen mit vier anderen Kameraden begraben. Kollberg, der Bäckermeister von Beruf war, starb im Oktober 1954 im Gefangenenlager Workuta plötzlich an einem Herzschlag. Es war uns streng verboten, darüber Mitteilungen in die Heimat zu geben.

Kein Geld einsenden!

Verschiedene Anfragen von Angehörigen vermißter Soldaten veranlassen uns zu dem Hinweis, daß die Veröffentlichung von Bildern und Suchtexten im Rahmen unserer Aktion selbstverständlich kostenlos ist.

Fortsetzung auf Seite 24

Wo sind unsere Vermißten?

Unbeschreibliche Zustände

Harald Iding, Heeresartillerieabteilung mol. 526, heimgekehrt am 13. 12. 1955

Weil ich einer Einheit angehörte, von der die Russen glaubten, sie habe viele Dörfer eingeäschert, kam ich 38

Tage in den berühmten Kerker der Moskauer Katharinenburg. Meine Zelle war 1,70 Meter hoch. Ich bin 1,74 groß. Dann kam ich ins Lager Asbest und später nach Swerdlowsk. Bei uns war der Volksdeutsche Sauer. An seinen Vornamen kann ich mich leider nicht erinnern. Er war Angehöriger der Wehrmacht gewesen und als deutscher Soldat gefangen genommen worden. Seine Angehörigen leben in Westdeutschland. Sie freuten sich schon auf seine Heimkehr, denn Sauer sollte mit uns allen entlassen werden. Sicher warten seine Angehörigen noch immer auf ihn. Aber Sauer kam nicht mit uns. Er wurde von den Russen plötzlich als Deutscher nicht mehr anerkannt. Weil er Rumänen-Deutscher war, galt er plötzlich als Rumäne und wurde in die „Volksrepublik Rumänien“ entlassen und den rumänischen Behörden als „Heimkehrer“ angekündigt.

Noch ein Schicksal kann ich klären. Leider nicht in erfreulichem Sinne. Aber ich hoffe, die Angehörigen hierdurch von der quälenden Ungewißheit zu befreien. Mein Kamerad Michael Erne aus Pfuhl bei Ulm ist von mir begraben worden. Er galt bisher als vermißt. Die Russen haben sein Ableben nach Deutschland nicht mitgeteilt. Wir anderen durften es ebenfalls nicht schreiben. Wir waren im Gefangenen-Lager Monetka etwa 1100 Deutsche. Ende 1945 starben von uns mindestens 800 Mann an Hunger und Erschöpfung

Helft uns suchen

An alle Heimkehrer!

Spätheimkehrer, die Namen von Kameraden kennen, die sich noch in der Sowjetunion befinden, werden gebeten, uns diese mit näheren Angaben und Einzelheiten mitzuteilen. Jeder Hinweis kann helfen, eine Spur zu finden, ein Schicksal aufzuklären und die Ungewißheit von bangenden Angehörigen zu nehmen.

und Frost. Ich habe Kameraden von der Arbeit zurück ins Lager getragen, die auf meinem Rücken gestorben sind. Die Zu-

fängnis Nowotscherkask in der Nähe von Rostow im Donezbecken sechs deutsche Kriegsgefangene sitzen, die nicht entlassen wurden. Soweit mir bekannt ist, wurden sie wegen Arbeitsverweigerung verhaftet und eingesperrt. Leider weiß ich nicht mehr alle Vornamen, weil ich keine Aufzeichnungen machen konnte: Kamerad Altenberg aus Bad Lauterberg am Harz, Kamerad Klingenberg, Kamerad Krull, Paul Erhardt aus Oberbayern, Josef Farkowski, der meiner Erinnerung nach aus Essen stammt, und der Friseur Harry Subotnik.

Ich weiß ferner, daß im letzten Jahr in einem der Lager im Raum Swerdlowsk noch ein Gefangener mit Namen Paul Ohlers oder ähnlich von einem Russen erschossen worden ist. Nähere Umstände sind mir jedoch nicht bekannt.

Ohne Angabe von Gründen

Professor Ernst Günther Schenck, geb. 3. 8. 1904, Ernährungsinspektor bei der Wehrmacht, heimgek. am 13. 12. 55

Bevor wir endgültig nach Deutschland entlassen wurden, kamen wir aus unserem Lager im

Raum Swerdlowsk in ein anderes Lager bei Morschaik, 110 Kilometer westlich von Moskau. Mit uns freuten sich unsere Kameraden Roman Abramowitsch, Peter Perewesow und Wilhelm Hassbach auf die Heimkehr nach Deutschland. Aber zwei Tage bevor unser Transport dann wirklich am 8. Dezember nach Westen rollte, entschied sich das Schicksal dieser drei. Sie wurden aus unserer Gruppe abgesondert. Abramowitsch stammt aus Riga, Perewesow ist Bessarabien-Deutscher, Hassbach hat seine Angehörigen in Westdeutschland. Ohne Angaben von Gründen wurden die drei aus unserer Gruppe herausgegriffen und von der Entlassungsaktion ausgeschlossen. Wir sind ohne sie abgefahren. Nach Informationen, die wir erhalten haben, müssen wir vermuten, daß alle drei nach Moskau gekommen sind, wo sie jetzt noch festgehalten werden.

Staatenlos und mit gefälschten Papieren

Heinz Oppermann, 9. lettische Division der Waffen-SS, heimgekehrt am 13. 12. 1955

Frison und Alex Frison und ein gewisser Leo Freigang das Häftlingsschicksal. Außerdem erinnere ich mich an die Namen von zwei weiteren Deutschen, die als Kriegsgefangene in Inta sitzen. Es handelt sich um den süddeutschen Kunstmaler Julius Stürmer und den ehemaligen Unteroffizier Adolf Utas. Beide wurden aus mir unbekannten Gründen als staatenlos erklärt und von den Entlassungslisten gestrichen.

Er konnte es nicht ertragen

Friedrich Lippert, 197. Infanterie-Division, Dolmetscher beim Ic, heimgekehrt am 13. 12. 1955

Ich war im Lazarett des Lagers 23 bei Swerdlowsk als Dolmetscher beschäftigt und kann das

Schicksal von vier Vermißten klären. Der ehemalige Major Blumensaat, nach meiner Erinnerung Baurat aus Westfalen, hat sich im Mai 1953 in unserem Lager erhängt, weil er die Schikanen des „Blauen“ — so nannten wir den MWD-Offizier — nicht länger ertragen konnte. Sein Tod hat uns tief erschüttert.

Ein trauriges Ende erlitt auch unser Kamerad Diercke. Er fand am 1. Juli 1953 den Tod. Auf dem Rückmarsch von der Arbeit in unser Lager

Wichtige Nachrichten

MAX KRANZ, in Odessa von deutschen Eltern geboren, hat Angehörige in Deutschland, befindet sich wegen Arbeitsverweigerung im Gefängnis Swerdlowsk. RUDI WITZER aus Berlin, konnte nicht heimfahren, da er mit einer Magenkrankung aus Swerdlowsk in ein Lazarett nach Moskau gebracht wurde. (Beide Fälle mitgeteilt von Wilhelm Heider, Polizeireiterabteilung 1, heimgekehrt am 13. 12. 1955.)

BRUNO KUNKEL, Hauptmann, bei den letzten Kampfhandlungen im Mittelabschnitt als vermißt gemeldet, wurde Mitte 1954 gesund im Raum Swerdlowsk gesehen. (Mitgeteilt von Otto Haase, Feldgendarmarie, heimgekehrt am 13. 12. 1955.)

ALEXANDER JAKOBOWITSCH aus Wien III, PAUL SCHÖNFELDER, Volksdeutscher, und EHRENPREIS, genannt Mischka, aus Halle (Saale), Nähe Steintor, befanden sich noch am 4. 10. 1955 im Lager 215/4-013. STEFFI ZIEGLER und deren Tochter RITA NEKRASCH, wahrscheinlich aus Chemnitz, ANNE KRIZ, Berlin, befanden sich im September 1955 noch im Lager 020. Aus diesem Lager wurden im Juli 1955 folgende Deutsche mit unbekanntem Ziel abtransportiert: GUSTL LAHNWITZ, KATI GRUBER, Volksdeutsche, ANNELIES MALAVASIE aus Rostock, HERMI WALDEWITT aus Wien. OLGA CHAMENKO aus dem Baltikum befand sich im August 1955 noch im Lager 102 in Taischet. IRMGARD PANKAU, Näheres unbekannt, wurde aus einem Transportzug wegen Krankheit ausgeladen. Der Sowjetzonenregierung wurden folgende Deutsche „zwecks Beendigung ihrer Strafe“ übergeben: KURT KRIEKAU aus Magdeburg, MARTIN DETZER und PAUL BERG

7uk. 28/1

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 24 januari 1956.

HP 39.

3 bil.

efterforskning av
"Lundgren"

Strängt förtroligt.

Ube för / Uriche B.
11/5-56 / Jm
M. J.

Broder,

Åberopande Göranssons handbrev den 30 augusti
1955 vore jag tacksam om Du ville låta någon av Dina
medarbetare fråga Willy Jesse, huruvida något av här
bifogade fotografier äger någon likhet med den föregivne
svenske medborgare, som Jesse skulle ha träffat i Taischet.
Fotografierna emotses i sinom tid i retur.

Din Tillgivne
Rune S. Lundberg

Envoyén K u m l i n,
B o n n.

Ich Unterfertiger, Heinz-Helmut von Hinckeldey, wohnhaft in Wiesbaden, Biebricher Allee 31, erkläre hierdurch Folgendes und bin, wann immer bereit, dieses vor Gericht oder vor jedweder Behörde unter Eid zu bestätigen.

Ich war zur Zeit meiner Gefangennahme in Bukarest am 1. September 1944 deutscher Generalstabsmajor, in welcher Eigenschaft ich dem rumänischen General Garbea zugeteilt war. Nach einer kürzeren Internierung ausserhalb von Bukarest wurde ich mit dem Flugzeug nach Moskau gebracht, wo ich am 21. September 1944 ankam. Ich wurde dort in das Lefortowskaja-Gefängnis, Zelle 149 im II. Stock, eingeliefert. In dieser Zelle habe ich, abgesehen von kürzeren Aufenthalten im Krankenhaus, bis März 1948 gesessen. Meine Zellenkameraden während dieser Zeit waren die nachstehend aufgeführten deutschen Staatsbürger:

Telegrapheninspektor Albert Laarmann, von September 1944 - März 1948 (verstorben 1949),

Sonderführer Günther Waschkau, von September 1944- Juni 1945,

General Pickenbrock und	}	sassen nacheinander in der Zelle in der jetzt erwähnten Reihenfolge in den Monaten Juli - September 1945, jeder etwa sechs Wochen.
Gesandter Zechlin		

Danach sind Laarmann und ich bis zum 20. April 1947 allein in der Zelle verblieben, zu welchem Zeitpunkt der deut-

sche Staatsbürger, Oberst im Generalstab Albert Dietl in die Zelle gebracht wurde.

Mein Bett stand längs der Wand, die an die Zelle 150 grenzte. Durch Klopfzeichen hatte ich nach einiger Zeit Verbindung mit dieser Zelle bekommen. In dieser Zelle saßen die deutschen Staatsbürger

Wirtschaftsberater Bernhard Rensinghoff,

Gesandtschaftsrat Josias von Rantzau und der

Wissenschaftliche Hilfsarbeiter Ernst Wallenstein.

Schrittweise kam ich auch in direkten Kontakt mit dem schwedischen Diplomaten Wallenberg und mit dem deutschen Staatsbürger und Gesandtschaftsrat an der Deutschen Gesandtschaft in Bukarest Willy Roedel. Diese beiden saßen in einer der Zellen schräg oberhalb der Zelle 149, d.h. oberhalb von 150 oder möglicherweise von 151. Die Zellennummern waren an der Aussenseite der Gefängnismauern über den Fenstern angebracht, sodass wir sie bei unseren täglichen Spaziergängen in den Laufhöfen des Gefängnisses ablesen konnten. Die Differenz in der Nummer zwischen einer Zelle im zweiten Stock und der entsprechenden Zelle im dritten Stock war 52. Wallenberg und Roedel müssen deshalb in der Zelle 202 oder 203 gewesen sein.

In der Regel klopfte ich mit Roedel. Ich hatte jedoch auch direkten Kontakt mit Wallenberg. Mein Klopfen mit ihm fand auf deutsch statt. Wir tauschten z.B. auf diesem Wege unsere Adressen aus und Wallenberg gab an, dass als seine Adresse das Bankhaus Wallenberg in Stockholm genüge. Die Adressen, die z.B. Roedel auf einen Leinenlappen in sein Ärmelfutter eingenäht hatte, wurden indessen entdeckt und entfernt. Ich erfuhr weiter von

Wallenberg (der Name Wallenberg war mir nicht unbekannt), dass er in Budapest festgenommen worden war, dass man ihn der Beteiligung an der Judenaktion in Budapest beschuldigte und dass er wiederholt als schwedischer Diplomat schärfstens gegen seine Verhaftung protestiert hatte. Wallenberg soll als Diplomat eines neutralen Staates verlangt haben mit einem Vertreter der Schwedischen Gesandtschaft in Moskau in Verbindung gebracht zu werden. Bei Verhören soll er Aussagen verweigert und darauf hingewiesen haben, dass er Diplomat sei. Als Gesandter Zechlin in unsere Zelle gebracht wurde und er erfuhr, dass Wallenberg in einer der Zellen sei, die über uns lagen, bat er uns seine Grüsse an Wallenburg durch Klopffzeichen zu übermitteln, die von Wallenberg erwidert wurden. Durch Rensinghoff in der Zelle 150 kam eine letzte Mitteilung von Wallenberg und Roedel. Sie hiess: "Wir kommen weg". Den Zeitpunkt für diese Mitteilung kann ich indessen nach so langer Zeit nicht mehr sicher angeben.

Unsere Klopfverbindungen, wozu im allgemeinen die Aussenmauern der Zellen dienten, gehen im übrigen aus der folgenden Skizze hervor:

203	202	201	
Wallenberg		Bergemann	
Roedel		Röstel	
151	150	149	148
	Rensinghoff	unsere eige-	Gerstenberg
	von Rantzau	ne Zelle	Ziervogel
	Wallenstein		
		Haus	
		von dem Böckemhoff	
		von Stritzky	

Zu der Frage Wallenberg kann ich abschliessen sagen,
dass ich über ihn niemals verhört oder befragt worden bin.

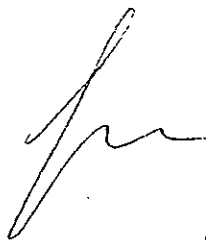
z.Zt. Bad Tölz, den 30. Januar 1956

h. 30/11

p.t. München den 28 januari 1956.

3 bil.

Strängt förtrolig.

Ubr min. / h. 30/11

Herr Legationsråd,

Åberopande dagens telefonsamtal får jag härmed över-
sända

- ./1 P.M. angående samtal med Ernst Wallenstein,
- ./2 P.M. angående samtal med Gustav Richter samt
- ./3 P.M. angående vissa personer, varom upplysningar
erhållits från Suchdienst i München.

Med utmärkt högaktning

S. Lundström
S. Lundström.

Legationsrådet T. Göransson,
ungl. Svenska Beskickningen,
ö l n .

19 W
Inkommande chiffferteleggram BUD den 30 januari 1956 kl.18.20

Löst kl: 18.45

Dnr 17. Eder 132 Bergström. Förhör bör snarast hållas
med den i Deutsche Illustrierte omnämnde Friedrich Fröber.

Cabinet

Kol: *W*

Sökt Linnesthän per Tel. 31/1.
Talat med honom 1/2 per Tel.
+ Besöksgåden och fram-
fört väntande / fr

M.M.

Inkommande chiffer BUD den 30 januari 1956 kl. 10.40.

Löst kl. 11.50.

[Signature]

Diarienummer 16. Brådskande för Kumlin. Pörzgen, vilken kan misstänkas gå ryssarnas ärenden, hans hustru har bekräftat detta till de Mohr, bör utan att väcka misstankar söka bibringas den uppfattningen att konfrontationen i Köln endast var en länk i en beviskedja som omfattar även andra tidpunkter.

cabinet

kol.

Wt

*Bew. 4/2, sedan
Dauwgrau leuchtet
med R i Bonn 3/2/jm*

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 30 januari 1956.

Strängt förtroligt.

/1 3 ex. vardera/ 3 bil. BIL

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

./1+3

Härmed ber jag få överlämna tre av herrar Lundström och Kalhorn uppgjorda promemorior avseende samtal med Gustav Richter och Ernst Wallenstein samt vissa genom Suchdienst i München erhållna upplysningar.

u/ R. Kumlin

Herr Kabinettssekreteraren
Arne S. L u n d b e r g ,
Stockholm.

Rep. u. kurir 30/1-56 /pu
(av friher Fögelberg)

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren f.d. polisattachén Gustav Richter, Ludwigshafen a/Rhein, Herderstrasse 14, hållet den 26 januari 1956.

Utöver vad Richter tidigare uppgivit och vad som angivits i det på tyska språket avfattade protokollet, förklarade Richter, att, sedan han ankommit till Moskva i september 1944 insattes han i Lefortovskaja-fängelset i II. Stock och troligen i cell nr 142. Som cellkamrater i denna cell fick han legationsrådet Roedel och Ernst Wallenstein, båda från tyska beskickningen i Bukarest. Sedan Richter överförts till Lubljanka-fängelset kände han inte till vad Roedel och Wallenstein placerats.

Beträffande sin cellkamrat Scheuer vill Richter minnas, att dennes förnamn var Otto. Han skulle vara född omkring 1895, gift, till yrket radioingenjör och under kriget tillhörande Abwehr (Canaris), där han tjänstgjorde som expert i sin egenskap av radioingenjör. Richter ville fortfarande minnas att Scheuer varit bosatt i Wien, antingen på Windmühlgasse 11 eller Porzellangasse 10 (?). Före kriget lär Scheuer ha haft en radioaffär i Wien.

Vidare nämnde Richter, att Scheuers svåger lär ha varit direktör för lantbrukshögskolan i eller nära Wien (möjligen Kahlenberggerdorf).

Richter beskrev Scheuer på följande sätt: Medellängd, relativt rund ansiktsform, mörkt hår och troligen mörkbruna ögon.

Richter förordade stor försiktighet beträffande Scheuer, enär denne av kamraterna misstänktes för att vidarebefordra uppgifter till ryssarna.

Slutligen ville Richter framhålla, att det ej alls är uteslutet, att Scheuer uppträtt under falskt namn i fängelset, vilket i så fall ytterligare skulle styrka den uppfattning man har om honom.

Beträffande beskrivningen över Lefortovskaja-fängelset bekräftade Richter i stort den upprättade redogörelsen. Han hade dock avvikande mening i följande avseenden.

Fängelsedirektionen bestod ej av Weinsdorf, Daniel och Solowov (ej Solonow, som felaktigt skrivits). De nämnda var i stället verksamma som förhörskommisariater, tillhörande inrikesministeriet (NKWD).

Den överste, vars namn aldrig blivit bekant för Richter och som hållit förhör med honom i fallet Wallenberg, var överordnad de nämnda förhörskommisariaterna.

Fängelsedirektionen var oavhängig i förhållande till förhörskommisariaterna. Såsom ett exempel nämnde Richter, att han, när han en gång skulle förhöras, av vederbörande kommissarie tillfrågats, varför han uppträdde orakad. Därtill svarade Richter, att han under de senaste 12 dagarna ej sett någon frisör. Kommissarien ringde då till fängelsedirektionen med anhängan, att Richter omgående skulle rakas, vilket också skedde. Genom denna åtgärd och ingrepp i fängelsedirektionens kompetens hade kommissarien kommit ihop sig med fängelsedirektionen, vilket han sedan själv berättat för Richter.

Angående omflyttningarna i Lefortovskaja delade Richter icke alls den mening, som kommit till uttryck i beskrivningen över fängelset. Omflyttningar förekom ej alls så ofta, vilket även låg i ryssarnas intresse, då man därigenom undvek att sprida kännedom om de olika fångarna. Richter kunde inte ange någon genomsnittlig omflyttningsfrekvens.

De framför fönstren uppsatta bleckskärmarna (Blech-kastel) togs bort i maj 1949.

Liggplatserna i cellerna var omkring 60 cm breda.

Bad förekom 3 gånger i månaden.

De åtta promenadgårdarna (Laufhöfe) var 5 x 3 meter stora.

I fängelsebiblioteket fanns endast ryska böcker.

Fångvakterna hade inga sittplatser. De fick lov att ständigt vara i rörelse under sin tjänstgöring.

Ludwigshafen a/Rhein den 26 januari 1956.

u/ S. Lundström

u/ Kurt Kalhorn

P. M.

angående samtal med tyske medborgaren Ernst Wallenstein den 25 januari 1956 i bostaden Frankfurt a/Main, Daneckerstrasse 22.

På fråga, huruvida Wallenstein från tiden i Lefortovskaja-fängelset kunde erinra sig någon japan, som satt fängslad där, svarade han, att så varit fallet. Ungefär i början av år 1948 var en japan placerad i II. Stock i den tredje cellen från trappan räknat, vilken såvitt Wallenstein känner till, varit juridisk ämbetsman i Mansjuriet. Med honom hade Wallenstein aldrig haft kontakt, däremot med japanens cellkamrat, en Oberleutnant Ulrich Gent eller Gentsch, som var född omkring 1920 och tidigare bosatt i Berlin, Lagardestrasse 3 eller 4. Hans fader var kyrkoherde vid Gedächtniskirche i Berlin och lär hava avlidit år 1934 eller 35.

Då Wallenstein och Supprian skilts åt, fortsatte knackningar dem emellan över tredje cellen, räknat från trappan, i III. Stock.

På särskild förfrågan förklarade Wallenstein, att det aldrig hade blivit honom bekant att Wallenberg och Roedel någon gång suttit i II. Stock. Med stor säkerhet kunde nämligen konstateras, om knackningarna kom underifrån, i samma höjd eller uppifrån. Wallenberg och Roedel hade genom knackningar kunnat precisera cellens läge och även meddelat sitt cellnummer, vilket Wallenstein emellertid numera icke kunde erinra sig.

Beträffande svenskar eller personer med namn, tydande på svensk härstammning, erinrade sig Wallenstein från fångenskapen Myrman, Holger Bergström och Paul Nilson, den sistnämnde tro- ligen dansk. Dessa tre hade Wallenstein träffat i lägret i Inta.

Tillfrågad över ytterligare fängelsekamrater, som eventuellt kunde hava något att säga om svenskar i rysk fångenskap, svarade Wallenstein, att Doktor Erich Franz Sommer, som återvänt i oktober månad 1955 till Västtyskland, möjligen kunde lämna vissa upplysningar. Wallenstein skulle den 26 januari 1956 tillsammans med honom resa till Berchtesgaden-Schönau, Pension Wölferlehen, för att där genomgå kurbehandling.

- - - - -

Beträffande Lefortovska-fängelset förklarade Wallenstein, att cellerna där hade en längd av omkring 4 m och en bredd av omkring 3 m samt att cellhöjden var relativt hög. Såvitt Wallenstein kunde erinra sig, var taket rakt och väggarna var ungefär 40 cm tjocka och försedda med kraftig kalkputs. Samtliga väggar var, enligt Wallensteins mening, lika tjocka. Cellerna hade stora dubbla fönster med en lucka, som kunde öppnas. Man kunde inte se ut genom fönstret på grund av att en bleckskärm utanför fönstret hindrade utsikten. I cellerna fanns tre liggplatser, ett litet bord, en toalett och rinnande kallt vatten.

Frankfurt a/Main den 25 januari 1956

u/ S. Lundström

u/ Kurt Kalhorn

P. M.

angående vissa personer, varom upplysningar inhämtats vid
Suchdienst i München.

Braun, Maximilian född 15.8.1893 i Freising
Överstelöjtnant, f.d.
bitr. milatt. i Buka-
rest 1954: i Wladimir

makans adress: München-Pasing, Mühlerweg 7
hittills ej återvänd.

Gentz, Ulrich född 1.5.1925
Återvänt till Berlin-Zehlendorf, Deisterpfad 10
(Suchdienst ifrågasatte identiteten)

Hengstenberg, Herbert född omkr. 1917
Överstelöjtnant

Uppgifter från Suchdienst har ej erhållits ännu.

Krafft, Ernst	född 28.2.1885
Konteramiral	1952: i Wladimir
<u>hittills ej återvänd.</u>	

Kroner, Ernst Peter född 15.4.1894
tolk vid tyska besk:en
i Bukarest

1954: i Wladimir

hittills ej återvänd.

Kroners släkting: Eitel Barth, (14a) Ludwigsburg;
Oststrasse 90

Kuhn, Joachim
major

född 2.8.1913 i Berlin

Återvänt till Berlin-Dahlem, Wildpfad 3.

von Rantzau, Josias

född 3.8.1903 i Schwerin

1953: i Wladimir

maka: Ludmilla von Rantzau, (13b) Murnau, Kohlgruberstrasse

Roestel, Hans Joachim

född 17.6.1910 i Wollstein

tillhörande Deutsche Heeresmission i Bukarest

maka: Ruth Roestel, Ulm a/Donau, Olgastrasse 107

hittills ej återvänd.

Styhler, Helmut

född 27.10.1915

Återvänt till München 9, Peissenbergstrasse 5

Tillessen, Werner
amiral

född 22.8.1880

1950: Butirka-fängelset
Moskva

maka: Gertrud Tillessen, Neunahr, Peter Fixstrasse.

München den 28 januari 1956

u/ S. Lundström

u/ Kurt Kalhorn

KUNGL. SVENSKA
BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln, den 30 januari 1956. ¹⁹		
<u>Strängt förtroligt.</u>		2 bil. BIL.
N:o		
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Broder,

./.

I anslutning till mitt handbrev den 23 innevarande januari ber jag härmed få överlämna Mohrmanns och Pörzgens av notarie Lemmens i Köln bestyrkta förklaringar. Pörzgens förklaring är enligt hans önskan försedd med förbehåll om att den ej får användas gentemot sovjetiska myndigheter och ej heller offentliggöras.

Mohrmann begärde och erhöll en avskrift av sin förklaring, Pörzgen sade sig ej behöva någon avskrift.

R. Kumlin

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

*Exp. u. kurir 30/1-56
(av fröken Fogelberg) / fm*

U. erhält etc. jurilog

Ich Unterfertiger, Dr. Anton Mohrmann, früherer Gesandtschaftsrat I. Klasse an der Deutschen Gesandtschaft in Sofia, z.Zt. wohnhaft in Bad Godesberg, Wurzerstrasse 17, erkläre hierdurch, in Bestätigung und Ergänzung schon früher gemachter Angaben, Folgendes und bin, wann immer, bereit, dieses vor Gericht oder vor jedweder Behörde unter Eid zu bestätigen.

Am 18. September 1944 wurde ich zusammen mit dem übrigen Personal der Deutschen Gesandtschaft sowie den Mitgliedern der Italienischen Gesandtschaft in Sofia von sowjetischen Truppen in Bulgarien gefangengenommen. Zusammen mit elf Personen dieser Gruppe wurde ich nach Moskau gebracht, wo ich am 22. September ankam. Ich wurde unmittelbar in das Lefortowskaja-Gefängnis, II. Stock, Zelle 153, eingeliefert. In derselben Zelle wurde der Presseattaché bei der Deutschen Gesandtschaft in Sofia, Pörzgen, untergebracht und später auch der Kanzler der Ungarischen Gesandtschaft in Sofia, Galffy. Als ich im März 1947 aus dieser Zelle in die Zelle 154, III. Stock, verlegt wurde, hatten sowohl Galffy als auch Pörzgen die Zelle bereits verlassen.

Rechts von der Zelle, - wenn man drinnen mit dem

Gesicht gegen die Tür zum Gange stand, - gab es eine Treppe; links von der Zelle lag eine Zelle, in der sich der italienische Geschäftsträger aus Sofia, Simen, der Presseattaché der Italienischen Gesandtschaft in Sofia, de Mohr, und später der Generalsekretär des Deutschen Wissenschaftlichen Instituts in Bukarest, Supprian, befanden. Mit diesen standen wir durch Klopfen in direktem Kontakt. Durch sie hörten wir von der Anwesenheit des schwedischen Diplomaten Raoul Wallenberg und des Herrn Roedel von der Deutschen Gesandtschaft in Bukarest, welche zusammen in einer Zelle in dem über uns befindlichen Stockwerk untergebracht waren. Soweit ich mich entsinnen kann, hatte ich den Eindruck, dass beide vorher kurze Zeit auf unserem Stockwerk untergebracht waren. Seit Dezember 1946 hatte ich, nach meiner Erinnerung, keinen Kontakt mehr mit ihnen.

Köln, den 28. Januar 1956.

Anton Mohrmann

UR. Nr. 284/1956 L.

Vorstehende Unterschrift des Herrn Dr. Anton Theodor Mohrmann, Vortragender Legationsrat im Auswärtigen Amt. jetzt wohnhaft in Bad Godesberg, Wurzerstrasse 17, der in Gegenwart des Notars seine Unterschrift geleistet und dem Notar die Richtigkeit der Angaben in der von ihm unterzeichneten Erklärung versichert hat, wird hiermit beglaubigt.

Herr Dr. Anton Theodor Mohrmann hat sich ausgewiesen durch Vorlage des Diplomatenpasses der Bundesrepublik Deutschland Nr. A 1863, ausgestellt vom Auswärtigen Amt der Bundesrepublik Deutschland am 20. Mai 1955.

Köln, den 28. Januar 1956.

(gez.) Dr. Lemmens
Notar

(Sigill)

Ku⁷ besten Gr^unen des
Pz.

Dr. Hermann Bögen

Dr. Hermann Pörzgen

Denna förklaring må enligt dr Pörzgens önskan icke användas gentemot sovjetiska myndigheter och ej heller offentliggöras.

Ich Unterfertigter, früherer Presseattaché an der Deutschen Gesandtschaft in Sofia, Dr. Hermann Pörzgen, z.Zt. wohnhaft in Bonn, Eduard Pflügerstrasse 41, erkläre hierdurch, in Bestätigung und Ergänzung schon früher gemachter Angaben, Folgendes und bin, wann immer, bereit, dieses vor Gericht oder vor jedweder Behörde unter Eid zu bestätigen.

Nach meiner Gefangennahme durch sowjetische Truppen in Bulgarien wurde ich nach Moskau gebracht, wo ich am 22. September 1944 in das Lefortowskaja-Gefängnis, Zelle 153 im II. Stock, eingesperrt wurde. In dieser Zelle musste ich bis zum 29. Dezember 1946 bleiben, als ich ins Lubljanka-Gefängnis verlegt wurde. In Zelle 153 befand sich mit mir Dr. Mohrmann, Gesandtschaftsrat der Deutschen Gesandtschaft in Sofia. Zelle 153 lag neben der Treppe.

Die ersten Klopffzeichen tauschte ich aus mit den italienischen Insassen unserer Nachbarzelle 152, dem Geschäftsträger in Sofia, Simen, und dem Presseattaché in Sofia, de Mohr. Später wurde Simen aus der Zelle verlegt und an seine Stelle kam nach einiger Zeit Supprian, Generalsekretär des Deutschen Wissenschaftlichen Instituts in Bukarest.

Durch de Mohr hatte ich bereits gehört, dass sich

auf dem gleichen Stockwerk mit uns der schwedische Diplomat Wallenberg aus Budapest befände. Nach der Aufnahme des Klopfverkehrs mit Supprian erfuhr ich auch die Belegschaft der übrigen Zellen, z.B. dass sich der Wirtschaftsberater bei der Deutschen Gesandtschaft in Bukarest, Rensinghoff, in einer der nächsten Zellen befand, sowie Gesandtschaftsrat von Rantzau (aus Bukarest), ferner der Mitarbeiter der Informationsabteilung der Deutschen Gesandtschaft in Bukarest, Wallenstein. Die letzten drei Herren befanden sich schon seit einiger Zeit in Zelle 151.

Soweit ich mich aus unseren Klopfgesprächen erinnere, wurde Wallenberg, der mit Herrn Roedel von der Gesandtschaft in Bukarest in einer Zelle zusammen war, von unserem Stockwerk in die darüberliegende Etage verlegt, mit welcher über Supprian auch weiter Verbindung bestand. Ich erinnere mich, dass Supprian mir damals mitgeteilt hat, Herr Wallenberg sei bei der Einnahme von Budapest durch die Russen gefangengenommen worden, da er dort als schwedischer Diplomat zurückgeblieben sei. Wir waren darüber besonders erstaunt, weil wir es kaum für möglich gehalten hatten, dass die Russen einen schwedischen Diplomaten verhaften würden.

Köln, den 28. Januar 1956.

Dr. Hermann Pörzgen

UR. Nr. 283/1956 I.

Vorstehende Unterschrift des Herrn Dr. Hermann Pörzgen, Redakteur der Frankfurter Allgemeinen Zeitung, geboren am 7. Mai 1905 in Kiel, jetzt wohnhaft in Bonn,

Eduard Pflüger Strasse 41, der in Gegenwart des Notars seine Unterschrift geleistet und dem Notar die Richtigkeit der Angaben in der von ihm unterzeichneten Erklärung versichert hat, wird hiermit beglaubigt.

Herr Dr. Hermann Pörzgen hat sich ausgewiesen durch Vorlage des Reisepasses der Bundesrepublik Deutschland Nr. 8952172, ausgestellt von Oberbürgermeister - Polizeipräsident - in Wiesbaden am 17. Oktober 1955.

Köln, den 28. Januar 1956.

(gez.) Dr. Lemmens
Notar

(Sigill)

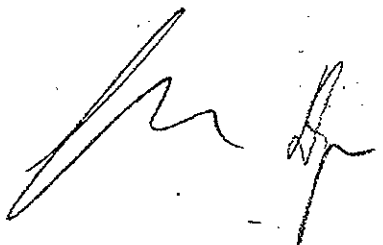
Bew. 1/2

Inkommande chiffer BUD från UD den 31 jan. kl. 1830
Löst den 1. febr. kl. 0845.

Diarienummer 18.

För Damgren från Lorentzon. - Har Zechlin avlidit?

Cabinet.

Coll.: *Spil*

Piding bei Reichenhall, den 31. Januar 1956.

An den Beauftragten des Schwedischen Roten Kreuzes.

Im Zusammenhang mit der von mir am heutigen Tage unterzeichneten Erklärung im Falle Wallenberg möchte ich darauf aufmerksam machen, dass ich eine Verwendung der von mir in der Erklärung gemachten Angaben nur dann gestatte, wenn das Auswärtige Amt in Bonn dazu seine Zustimmung erteilt. Nur unter dieser ausdrücklichen Voraussetzung habe ich die Erklärung unterschrieben, was ich bitten muss unter allen Umständen zu berücksichtigen.

Hochachtungsvoll

u. / H. Kitschmann

Ich Unterfertiger, Horst Kitschmann, wohnhaft in Piding bei Reichenhall, Dorfstrasse 26, erkläre hiermit Folgendes und bin, wann immer bereit, dieses vor Gericht oder vor jedweder Behörde unter Eid auszusagen.

Ich war bei Beendigung des Krieges Oberst in der Führerreserve des Oberkommandos des Heeres und wurde am 21. Mai 1945 in Deutschland verhaftet und mit Flugzeug nach Moskau befördert, wo ich am 21. Juni 1945 eintraf. Nachdem ich einen Tag im Lubljanka-Gefängnis verbracht hatte, wurde ich in das Lefortowskaja-Gefängnis, Zelle 39 oder 40, überführt. Während der zweiten Hälfte des Monats Juli wurde ich in die Zelle 105 im gleichen Gefängnis umgesiedelt. In dieser Zelle befanden sich schon der deutsche Admiral Krafft und der ungarische Staatsangehörige Langfelder.

Langfelder war ein kräftig gebauter Mann, etwa 172 cm gross, hatte rotblonde Haare, die er zurückgekämmt trug, blaue Augen und eine etwas gebogene Nase. Sein Alter dürfte zu diesem Zeitpunkt etwa 30 - 35 Jahre gewesen sein.

Was die Adresse von Langfelder betrifft erinnere ich mich, dass eine Tante von ihm eine der grössten Mühlenunternehmungen von Budapest besass, welche unter dem Namen Langfelder geführt wurde.

Durch Langfelder habe ich zum ersten Mal von dem schwedischen Diplomaten Wallenberg reden hören.

Wallenberg und Langfelder sind vor dem Fall Budapests den sowjetrussischen Truppen entgeengefahren. Als sie mit diesen Kontakt bekommen hatten, wurden sie in einem Dorf zu einem sowjetrussischen Stab geführt, wo sie freundlich behandelt wurden. Als sie aber nach Budapest zurückfahren wollten, wurden sie trotz Protestes zurückbehalten und als Gefangene behandelt. Später wurden sie nach Moskau gebracht.

Langfelder befand sich noch im November 1945 in der Zelle 105 und wurde etwa Anfang Dezember in eine andere Zelle verlegt.

Am 8. Januar 1946 wurde ich aus der Zelle 105 im Lefortowskaja-Gefängnis in eine Zelle im obersten Stockwerk des Lubljanka-Gefängnisses überführt. In dieser Zelle wurde ich zusammen mit dem deutschen General Weidling und dem deutschen Major Kuhn platziert. In der Nachbarzelle befand sich der deutsche Admiral Voss. Am 1. Juli 1946 wurde ich in eine neue Zelle des Lubljanka-Gefängnisses, Zelle Nr. 123, geführt. Diese Zelle teilte ich mit einem Österreicher namens Scheuer. Später kam auch Admiral Voss in diese Zelle.

Am 28. Februar 1947 wurde ich aufs Neue in das Lefortowskaja-Gefängnis überführt, dieses Mal in eine Zelle im III. Stock.

In diese Zelle wurde auch gleichzeitig der ungarische Oberst Hatz eingewiesen. Einige Monate später, im Juni, kam der deutsche Generalmajor der Waffen SS Mohnke in die Zelle herein.

Gegen 11 Uhr abends am 27. oder 28. Juli 1947 wurde ich zum Verhör geholt. Der Verhörsleiter war ein Oberst. Am Verhör nahm ausserdem ein Unterabteilungsleiter im Majorsrang teil. Beide waren vom Innenministerium.

Man fragte mich, mit welchen Gefangenen ich während meiner Gefangenzeit die Zellen geteilt hatte. Als ich den Namen Langfelders erwähnte, fragte der Verhörer, was dieser mir erzählt hätte. Ich gab dann das Hauptsächliche von dem an, was Langfelder mir über Wallenberg und ihre gemeinsamen Erlebnisse erzählt hatte. Der Verhörer verlangte danach zu erfahren, welchen Personen ich meinerseits von Langfelder und Wallenberg erzählt hatte. Ich nannte dabei die folgenden Personen: Scheuer, Weidling, Kuhn, Voss, Hatz und Mohnke.

Nach dem Verhör wurde ich in eine separate Zelle geführt. Als Strafe dafür, dass ich meinen Zellenkameraden über Langfelder und Wallenberg erzählt hatte, musste ich in verschiedenen Einzelhaftzellen im Lefortowskaja-Gefängnis die Zeit bis zum 23. Februar 1948 verbringen.

An diesem Tage wurde ich mit dem Polizeiattaché bei der Deutschen Gesandtschaft in Bukarest, dem deutschen Staatsangehörigen Gustav Richter zusammengeführt, der früher zusammen mit Wallenberg in einer Zelle des Lubljanka-Gefängnisses gesessen hatte und der auch in der gleichen Art, wie ich, über diesen verhört wurde. Richter und ich wurden in eine Zelle in der Frauenabteilung des Lefortowskaja-Gefängnisses im I. Stock geführt, in welche gleichzeitig auch Admiral Tillessen eingewiesen wurde. Am 1. April 1950 wurde ich in das Butürskaja-Gefängnis geführt, wo ich bis zum 29. August 1951 blieb. Dann wurde ich noch einmal in das Lubljanka-Gefängnis gebracht. Am 2. Oktober 1951 wurde ich ohne Gerichtsverhandlung zu 25 Jahren Gefängnis verurteilt. Nachdem ich aufs Neue in einer Einzelzelle im Parterre bei der Küche gesessen habe, wurde ich in

das Wladimir-Gefängnis überführt, wo ich am 23. Oktober 1951 ankam. Im Wladimir-Gefängnis kam ich in den Corpus III, Zelle 6, wo ich bis zum 7. Dezember 1951 verblieb. Auf Grund von Krankheit wurde ich dann in den Corpus II, die Krankenabteilung des Wladimir-Gefängnisses, Zelle Nr. 10, verlegt. In dieser Zelle habe ich allein bis zum 19. März 1952 gesessen, zu welchem Zeitpunkt Gustav Richter aufs Neue mit mir zusammengeführt wurde. Wir saßen beide danach in einer Reihe von Zellen im Corpus II bis zum 11. September 1955, bis wir Ende September in den Corpus III überführt wurden, wo wir bis zu unserer Freilassung geblieben sind.

Piding bei Reichenhall, den 31. Januar 1956

Dupletten

Berlin den 3 mars 1956.

R 110.

1 bil.

Förtroligt.

Broder,

I anslutning till mitt handbrev av den 1 dennes rörande ett eventuellt avtal mellan DDR och Sovjetunionen angående överförande av frivillig tysk arbetskraft ber jag få meddela, att ingen av de instanser som konsulterats och som kunnat tänkas sitta inne med upplysningar i ämnet ha sig något bekant om förefintligheten av en dylik överenskommelse. Måhända föreligger en förväxling med ett nyligen avslutat arrangemang om tillhållande av Östtyska maskintraktorexpertter för uppdrag i Kina. Ett från ministeriet für gesamtdeutsche Fragen erhållit förtroligt meddelande härom, vars innehåll i och för sig erbjuder visst intresse, närslutes för kännedom. Därest vi erfar något ytterligare i frågan, skall jag ej underlåta att underrätta Dig.

./.

(Hugo Tamm)

Envoyén Kumlin,

B o n n p. t. K 8 1 n.

Avskrift.

II 4

B II - Durchsage vom 29. Februar 1956

Ein Angestellter eines Ministeriums hat von einem Angestellten der MTS Merseburg folgendes erfahren:

Die Leiter und Angestellten der MT-Station sollen eine Verpflichtung nach China für 3 Jahre eingehen. Es kommen nur Verheiratete infrage. Die Familien müssen mitgenommen werden. Die zurückgelassene Wohnung wird für diese Zeit versiegelt. Die Entlohnung beträgt monatlich ca. 2.000.-- DM, wovon 1/3 hier auf ein Konto gezahlt wird. 2/3 werden dem Betreffenden für den Lebensunterhalt in China ausgezahlt. Die Aktion ist Anfang Februar 1956 angelaufen. Die Durchführungsaktion hat ein besonderes Gesicht dadurch erhalten, dass es sich hier nicht um eine Verpflichtung im Sinne der Freiwilligkeit handelt, sondern die dafür infrage kommenden Personen - die ja durchweg der SED angehören - sind gar nicht gefragt worden. Ihre Papiere sind über die MT-Station von einer Regierungsstelle angefordert worden, die die Entscheidung über die Zwangsverpflichtung trifft.

An

die Königl. Schwedische
Gesandtschaft

König - Harierung
Munenelee 95

Ally Gun. St. Sing Quarter Monday March 23
Jesse Joff - with - pl 23

Edwin - John Jay

Bonn, p.t. Köln, den 3 november 1955.
Strängt förtroligt. 1 bil.

Broder,

I anslutning till Kumlins handbrev till Jarring den 29 oktober 1953, den 31 december 1953 och den 28 januari 1954 rörande en i rysk fångenskap befintlig svensk vid namn Andersson ber jag härmed få meddela, att beskickningen för ett par veckor sedan mottog en summarisk förfrågan från en nyligen från Sovjetunionen återkommen tysk general vid namn Erich Reuter, huruvida vi hade någon kännedom om att en "svensk medborgare och major vid brittiska Royal Air Force Baron Erik von Andersen" vore saknad. Brevskrivaren sade sig vara i stånd att "einiges klären".

Vi svarade med att ge general Reuter del av det väsentliga av vad som tidigare kommit till beskickningens kännedom rörande svensken Andersson (givetvis utan att angiva våra källor) med tillfogande av att man i Sverige varken kände till någon "Gesandter", någon redaktionsman, någon militärattaché eller någon baron Erik Andersson,

Herr Kabinettssekreteraren Arne S. L u n d b e r g,
Stockholm.

2.

som skulle vara saknad i Ryssland. Därpå har vi numera mottagit härmed i avskrift närslutna framställning av vad en rysk militärläkare, som på Heuter gjort ett vederhäftigt intryck, i oktober 1954 berättat för honom om sitt sammanträffande i Lubianka-fängelset i Moskva år 1950 med den "svenske baronen Erik von Andersen".

Vi har låtit herrar Lindberg och Lundström taga del av general Heuters brev och avser att även informera Lorentzon.

T. Göransson

Avskrift.

Erich Reuter
Generalleutnant a.D.

Weiden / Oberpf. 30.10.55.
Maxstrasse 25.

Der Königl. Schwedischen Gesandtschaft.

danke ich für die Beantwortung meiner Anfrage wegen des angeblichen "Baron Erik von Andersen".

Zu dieser Angelegenheit darf ich Ihnen, nach Kenntnisnahme Ihres ausführlichen Schreibens vom 19. Oktober, sagen, dass es sich meines Erachtens um einen Betrüger handeln kann, der, entweder um bei den Russen zu imponieren oder bei seinen Mitgefangenen Aufsehen zu erregen, sich diesen Namen ausgedacht haben kann. Ich möchte aber nicht Ihrer Entscheidung vorgreifen und werde Ihnen den Fall schildern, wie er sich mir gezeigt hat.

Ende Oktober 1954, genau vor 1 Jahr, wurde ich für 4 Tage in das Durchgangsgefängnis (Peresilka) Moskau eingeliefert. In der grösseren Zelle für politische Gefangene lag ich neben einem russischen Oberstleutnant-Arzt, Sohn eines zaristischen Oberst aus einer früher bekannten ukrainischen Adelsfamilie, der jetzt wegen seiner angeblich politischen Haltung in Haft gehalten wurde. Ein Mann, der auf mich einen durchaus glaubwürdigen Eindruck gemacht hat. Unter anderm erzählte er mir, dass er im Jahre 1950 im bekannten russischen Gefängnis "Lubianka" Moskau für etwa 3 Wochen mit einem Mitgefangenen zusammengewesen ist und dieser nach längerem gegenseitigen Misstrauen ihm, dem Arzt, seine Lebensgeschichte erzählte:

Alter anfangs 30 Jahre, Vater: sehr wohlhabender schwedischer Bürger, Landbesitz in Schweden, jetzt Direktor

einer grossen Schweizer Uhrenfabrik. Mutter: geborene Schottin mit Namen O'Erien. Braut: Tochter des damaligen schwedischen Kriegsministers. Sein Name: Earon Erik von Andersen (oder auch ...son, kann Hörfehler von mir sein). Er war als Sohn einer Schottin bei der englischen Luftwaffe eingestellt und machte bei dem englischen Geschwader, das auf sowj. Territorium kämpfte (::) als Major den Kampf gegen Deutschland mit. Dabei hätte er die Bekanntschaft sowohl Molotows als auch des Sohnes Stalins gemacht. Er wäre mit dem Titel "Held der Sowjetunion" ausgezeichnet worden. Nach dem Waffenstillstand ist er in Berlin bei der englischen Militärmission eingesetzt worden. 1946 wurde er in Begleitung einer Dame, seiner Freundin, bei einem Autoausflug in Berlin von einem anderen Autofahrer um Hilfeleistung bei einer angeblichen Panne gebeten. Er verlor das Bewusstsein und wachte später umgeben von russischen Soldaten auf. Von 1946-47 wurde er ausserhalb Berlins in einer Villa untergebracht, mit allem Luxus, ausser der Freiheit. Von sowj. Seite wurde mehrmals versucht, ihn für sowj. Propaganda gegen Schweden, einzufangen. Er lehnte ab. 1947-48 wiederholten sich diese Angebote, aber jetzt nicht mehr bei Berlin sondern in einer "Datsche" (kleines Sommerhaus) bei Moskau unter gleich guten Lebensbedingungen. Auch hier lehnte er ab. Unter anderm sollte er völlig frei in der UdSSR leben können, ausreichend Geld erhalten, aber durch Rundfunk in Schweden für die Sowjetunion werben. Von 48 an wurde er in der "Lubianka" in einem besonders gut ausgestatteten Appartement mit eigener Bibliothek und Wunschkost, untergebracht. Auch hier wiederholten sich die sowj. Forderungen. Zur Bekräftigung wurde er aber hin und wieder ab 1950 in eine richtige Gefängniszelle gesperrt, so traf er 1950 auch in einer Zweierzelle mit dem Arzt zusammen. - - Als der Arzt aus Moskau in eine andere Stadt mit der Bahn 1950 (gegen Ende des Jahres) verlegt wurde, traf er (der Arzt) einen anderen Gefangenen, der ihm erzählte, dass ein Schwede,

Baron von Andersen, in Wladimir-Wolinsk mit kahlgeschorenem Kopf, eingeladen sei.

Soweit die Angelegenheit Andersen. In Wladimir-Wolinsk befindet sich das in ganz Russland berüchtigte Gefängnis für politische Häftlinge (etwa 200 Km nordostwärts Moskau). In Ihrem Schreiben vom 19.10 schreiben Sie von einem Österreicher, ~~der in einem Österreicher~~, der in einem Lager Kowinsk----- u.s.w. Ich nehme an, dass es sich um W.-Wolinsk handelt.

Sie werden sich wahrscheinlich, genau so wie ich, über diese etwas dunkle und verworrene Angelegenheit wundern, aber ich hielt es für meine Pflicht, als Spätkheimkehrer alles zu melden, was zur Erforschung von Vermissten beitragen könnte.

Mit vorzüglicher Hochachtung

Erich Reuter

Avskrift.

Königlich Schwedische
Gesandtschaft

Köln-Marienburg, den 19. Oktober 1955
Ulmenallee 96

Sehr verehrter Herr General,

In Beantwortung Ihrer Postkarte vom 15. ds. Mts. beehre ich mich, Ihnen mitzuteilen, dass ein vermisstes schwedischer Baron Erik von Andersen der Gesandtschaft nicht bekannt ist.

Dagegen ist in einer amerikanischen Nachrichtensendung aus Wien vom 15. Oktober 1953 von einem Schweden namens Anderson die Rede gewesen, der angeblich 1947 in Ost-Berlin, wo er als Vertreter des Roten Kreuzes tätig sein sollte, verhaftet worden sei. Die Angaben stammten von einem im Oktober 1953 zurückgekehrten Österreicher, der in einem Lager Kowinsk (Schreibweise unsicher), etwa 400 km nördlich von Moskau, von diesem Schweden Anderson gehört oder ihn sogar persönlich getroffen habe.

Weiter hat ein in der Nähe von Köln wohnhafter Heimkehrer im Oktober 1953 der Gesandtschaft erzählt, dass ein österreichischer Kriegsgefangener, den er nach Juli 1950 in dem Gefangenenlager Schachti in der Nähe von Rostow bei Don getroffen hatte, von einem schwedischen "Gesandten" Anderson erzählt habe, den der österreichische Gewährsmann persönlich in dem Lager Karaganda getroffen habe.

Ausserdem hat die Gesandtschaft im Januar 1954 noch erfahren, dass ein Ende Dezember 1953 in der Bundesrepublik eingetroffener Heimkehrer erzählt hat, er habe in einem Lager in Sibirien einen Schweden namens Erik Anderson getroffen,

Herrn General a.D. Erich Reuter,
Weiden / Oberpfalz

(Josef-Witt-Platz 3)

der in Stockholm 1924 geboren sei, dessen Vater schwedischer Staatsangehöriger, dessen Mutter aber geborene Engländerin sei. Dieser Anderson habe sich als früherer "Militärattaché" in Berlin ausgegeben und erzählt, er sei im Juli 1947 von den Russen in Berlin verhaftet worden.

Ich darf hinzufügen, dass man in Schweden, soweit der Gesandtschaft bekannt, ebensowenig von einem vermissten "Gesandten" Anderson wie von einem Vertreter des Roten Kreuzes Anderson, einem "Militärattaché" Anderson oder einem Baron Erik von Andersen etwas weiss. Wir waren daher bisher geneigt, die Angaben über den angeblichen Anderson als Irrtum oder Mystifikation zu betrachten. Da der Name in Ihrer gefälligen Mitteilung aber jetzt, wenn auch in etwas anderer Form und mit anderen Berufsangaben, wieder auftaucht, wäre die Gesandtschaft Ihnen für ergänzende Mitteilungen zu Dank verpflichtet, die zu einer Klärung führen könnten. Es würde uns besonders interessieren, zu wissen, ob Sie den betreffenden von Andersen selbst getroffen oder durch dritte Personen von ihm gehört haben, sowie über Ort und Zeitpunkt etwas näheres zu erfahren.

Mit verbindlichem Dank für Ihre gefällige Mitteilung sowie im voraus für etwaige weitere Angaben in dieser Angelegenheit bin ich

mit vorzüglicher Hochachtung

(untert.) K.A. Damgren
Legationsrat

Avskrift.

Erich Reuter
General a.D.

Weiden/Oberpfalz, den 15.10.1955
Josef-Witt-Platz 3

An die Schwedische Botschaft
B o n n

Ich bitte um Auskunft, ob seit 1946 der schwedische Staatsbürger und Major der Kgl. brit. Luftwaffe Baron Erik von A n d e r s e n vermisst wird. Diese Frage interessiert mich dringend, da ich als soeben aus sowjetischer Kriegsgefangenschaft entlassener Heimkehrer einiges klären könnte. Für baldigen Bescheid wäre ich sehr dankbar.

Hochachtungsvoll:

(undert.) Erich Reuter

P.M.

angående samtal med Gustav Richter, född 19 november 1912, Fichtestr. 24, Ludwigshafen, Rhein, f.d. polisattaché i Bukarest.

Richter besöktes den 22 och 24 oktober. Sedan vi vid vårt första besök meddelat Richter vårt ärende, omtalade denne, att han i Friedland haft ett kort samtal med Lorentzon. Richter förde därefter Wallenbergs namn på tal och frågade om vi också drev efterforskningar efter andra svenskar, vilket vi bekräftade. Richter tillade emellertid, att han under sin fångenskap ej sammanträffat eller hört talas om någon annan svensk än Wallenberg. Richter underströk, att han var beredd lämna alla uppgifter han kunde beträffande Wallenberg, men att han i övrigt inte ansåg sig ha anledning lämna namnuppgifter och dylikt till oss. Som emellertid framgår av de båda samtalen, blev Richter efter hand mindre reserverad i det avseendet.

Richter tillfångatogs i Bukarest den 23 augusti 1944 och internerades i en skola utanför Bukarest. Därifrån fördes han till Tecegi, Moldau, där han vistades till den 3 september. Den 4 september fördes han per flyg till Moskva, dit han anlände den 7 september efter uppehåll i Karkow. Richter tillhörde den tredje transporten till Moskva. Denna transport omfattade cirka 15 personer, bl.a. dr. Klotius med fru och dr. Steltzer med fru. Vid framkomsten till Moskva insattes Richter i Lefortovskaja, cell 142, 2:e Stock. I denna cell satt redan överstelöjtnant Braun och dr. Schellhorn. Under vistelsen i denna cell fanns ingen förbindelse med grannarna.

Den 17 januari 1945 överfördes Richter till Lubianka, cell 123 (121). I denna cell satt Oberstleutnant Scheuer, Windmüllerstr. 11/Porzellanstr. 10, Wien 9, Scheuer hade tillfångatagits vid Stalingrad.

Den 31 januari 1945 infördes Wallenberg i cellen.

Den 1 mars 1945 flyttades Richter till cell 91 inom Lubianka. Wallenberg och Scheuer stannade så vitt Richter vet kvar i cellen.

Från den 17 juni 1945 fram till februari 1948 satt Richter i lefortövskaja i skilda celler och tillsammans med skilda personer.

Richters tid tillsammans med Wallenberg.

Richter berättade, att han mycket snabbt kom på vänskaplig fot med Wallenberg. Denne var hela tiden vid gott mod och på gott humör. De hade bl.a. bedrivit tiden med att spela schack. Richter framhöll, att det fanns många luckor i hans minne beträffande Wallenberg och den tid de satt tillsammans.

Wallenberg hade berättat, att han sänts till Budapest för att hjälpa de ungerska judarna med svenska skyddspass. Wallenberg hade haft stora svårigheter med de tyska myndigheterna i Budapest. I och med att ryssarna nått fram till staden hade Wallenberg anmält sig för de ryska myndigheterna. Han hade sedan skickats från den ena instansen till den andra, tills han slutligen blev häktad.

Wallenberg hade vidare berättat, att han sänts med tåg till Moskva tillsammans med sin chaufför Langfelder. Langfelder var tillsammans med Wallenberg vid häktningen. De fördes till Lubianka där Wallenberg och Langfelder skildes från varandra.

Wallenberg hade genast avfattat en skrivelse riktad till fängelsedirektören, i vilken han förklarade sin ställning inom den svenska beskickningen i Budapest samt protesterade mot häktningen. Wallenberg hade också i denna skrivelse bett att få komma i förbindelse med svenska beskickningen i Moskva i sin egenskap av svensk medborgare och svensk diplomat. Wallenberg framförde också klagomål rörande förplägnaden och begärde att få en förbättring härvidlag, med hänvisning till det svenska medborgarskapet.

Richter framhöll i detta sammanhang, att Wallenberg ej varit särskilt intresserad av den materiella sidan. Wallenberg hade under denna tid förts till förhör en gång. Den kommissarie som skötte förhöret, hade däribland sagt följande till Wallenberg: "Sie sind ja uns bekannt. Sie gehören einer Hochkapitalistischen Familie in Schweden an". Wallenberg anklagades för att ha bedrivit underrättelseverksamhet. Förhöret hade varat cirka 1 - 1½ timme.

Denna del av samtalet med Richter slutade med att Richter förelades 6 stycken fotografier (däribland ett av Wallenberg taget i Budapest). Vi hade nätt och jämt hunnit lägga ut fotografierna förrän Richter tog upp Wallenbergs foto och sade att här är Wallenberg.

Richter fortsatte därefter att berätta om sina fortsatta

upplevelser ifrån fångenskapen. Den 27 juli 1947 vid 22-tiden fördes Richter till förhör. Detta leddes av en överste. Bl.a. ställdes följande frågor till Richter. Tillsammans med vilka hade Richter suttit i sin fångenskap. Till svar på denna fråga räknade Richter upp namnen på sina cellkamrater resp. den tidpunkt han suttit tillsammans med dem. Därvid hade Richter också nämnt Wallenbergs namn och den tid han suttit tillsammans med honom. Richter hade då tillfrågats om för vilka han hade berättat något om Wallenberg. På denna fråga hade Richter svarat, att han berättat om Wallenberg bl. a. för Wilhelm Rodde (avliden), dr. von Lai (troligen skjuten), samt för Franz Langer. Den senare skall enligt Richter ha återvänt och vara bosatt under adress Drosthe Huhlschstr. 11, Duisburg, Hamborn. Vidare hade Richter tillfrågats om vad Wallenberg berättat för honom. På detta hade Richter svarat, att Wallenberg tillhört svenska beskickningen i Budapest och att han där haft till uppgift att förse ungerska judar med svenska skyddspass samt att Wallenberg förts till Moskva med tåg. I övrigt hade Richter meddelat som svar på denna fråga, att Wallenbergs och hans samtal rört sig kring allmänna angelägenheter. Förhöret hade varat ungefär en halvtimme. Efter förhöret fördes Richter till en ny cell där han satt ensam i 14 dagar.

Den 23 februari 1948 fördes Richter till cell 42 där han till en början satt ensam.

Senare i februari 1948 infördes överste Kitchmann och amiral Tillessey i cellen. Kitchmann hade bl.a. berättat, att han varit militärattaché såväl i Helsingfors som Stockholm. Han hade också berättat, att han tidigare delat cell med Langfelder. I likhet med Richter hade han på kvällen den 27 juli 1947 förts till förhör angående sin kännedom om Wallenberg. Även han hade efter förhöret suttit i ensam cell i cirka tre veckor.

I juli 1951 fördes Richter till Lubianka, där han dömdes i januari 1952. I mitten av sistnämnda månad fördes han till Butyrka, där han satt till den 18 mars samma år, då han ensam fördes till Wladimir.

I Wladimir hade Richter åter sammanförts med Kitchmann. De sattes tillsammans i corpus 2, där den s.k. lasarettssavdelningen, vilken omfattade cirka 60 celler, låg. Både

Richter och Kitchmann stod under behandling. Richter led av en sköldkörtelsjukdom. I Wladimir hade Richter ej förbindelse med några andra fångar. Han nämnde emellertid, att han under denna tid fått veta, att von Kleist avlidit där. Richter hade under denna tid varit angelägen om att inte bli bestraffad och därigenom gå miste om den dagliga promenaden, vilken var nödvändig för att hans hälsa ej skulle bli försämrad.

Samtal den 24 oktober 1955.

Vid detta samtal lämnade Richter följande kompletterande uppgifter. Richter betonade ånyo, att han till följd av den långa tidsrymd, som förflutit sedan han tillsammans med Wallenberg vistats i Lubianka och den därpå följande tiden i Lefortovskaja, han numera ej hade exakt minne av alla detaljer därifrån.

Angående sina placeringar i olika celler i Lefortovskaja efter den 17 juni 1945, lämnade Richter följande upplysningar.

Den 17 juni 1945 infördes Richter i cell 164 i 3:e Stock, där han satt tillsammans med Beckerle och major Frohma. Sedan Beckerle tagits från cell 164, insattes i hans ställe Generalleutnant von Pamwitz där. Cell 164 var en hörncell och dess läge överensstämde med de uppgifter med avseende på numreringen, vilka von Hinckeldey lämnat. Mellan cellerna 164 och 165 förekom förbindelse. Man hade fått samtal via den tidvis tomma vattenledningen. I cell 165 hade vid denna tid suttit Bergemann, Rösstel och Styhler. Dessutom kände Richter till att Steltzer och kaptenen i Abwehr Scheller suttit där. Däremot kände Richter ej till vilka, som suttit i cell nr. 167.

Vidare uppgav Richter, att i november 1946 hade Obersturmführer Mettler och Untersturmführer Graf suttit i cell 145.

Beträffande Wallenberg framkom under detta samtal följande. Så vitt Richter kunde erinra sig hade Wallenberg och Langfelder förts ensamma till Moskva. Resan dit hade möjligen företagits via Rumänien. Den hade varat cirka fem veckor. På vår fråga huruvida Richter kände till om Wallenberg suttit i något annat fängelse i Moskva innan han den 31 januari 1945 införts i cell 123 (121) svarade Richter, att han ej kunde erinra sig något härom. Han drog sig dock till minnes, att Wallenberg medfört till cellen ett antal konserverburkar, vilka hade öppnats av fängelsedirektören. Wallenberg fick behålla innehållet, men fräntogs burkarna. Dessa hörde till kategorien förbjudet gods. Ifrån denna uppgift drog

Richter slutsatsen, att cell 123 (121) måste ha varit den första cell som Wallenberg förts till. Han skulle eljest redan tidigare ha fräntagits konserverburkarna.

På vår fråga om Wallenberg vid något annat tillfälle än vid det tidigare nämnda förhöret lämnat cellen för förhör eller några andra orsaker, förklarade Richter, att så ej var fallet.

Under resan till Moskva hade Wallenberg gjort en del minnesanteckningar, vilka fräntogs honom vid införandet i fängelset.

Beträffande tidigare nämnda besvärsskrivelser som Wallenberg riktat till fängelsedirektören berättade Richter, att Wallenberg från början utformat denna i mycket skarpa ordalag, men att han sedan Richter framhållit för honom, att en mera objektivt hållen skrivelse skulle göra betydligt bättre verkan, mjukade Wallenberg upp sitt skrivsätt.

Beträffande sin vistelse i Wladimir lämnade Richter på vår förfrågan den upplysningen, att läkarna i corpus 2 enbart utgjordes av ryssar.

Då Richter slutligen lämnades tillfälle att uttala sig om den skiss, som vi gjort upp på grundval av von Hinckeldeys anvisningar, förklarade Richter, att vad cellerna 72, 79, 154 - 167 beträffade överensstämde dessa med skissen. Vad rör cell 144 ansåg Richter att cell 144 var en hörncell och ej såsom på skissen nr 2 i en cellrad. Beträffande cellerna i tillbyggnaden nämnde Richter att han själv vistats i en av sjukcellerna i par-terre-våningen. Den hade nr 208.

Köln den 31 oktober 1955.

Undert.

Lindberg.

K.Landström.

		19
<u>Strängt förtroligt</u>		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

P.M.

angående Bo Järborgs. D.N.. samtal med
major von Hinckeldey angående Wallenberg.

Major von Hinckeldey berättade vid vårt besök den 28 oktober, att han blivit uppringd av Järborg från Friedland sent på kvällen någon dag kort före vårt första besök. Järborg angav därvid, att han var knuten till Wallenbergs-sällskapet och önskade med anledning härav få närmare uppgifter av major von Hinckeldey rörande Wallenberg. På von Hinckeldeys fråga om Järborg var journalist medgav denne att han var journalist i Dagens Nyheter. von Hinckeldey förklarade för Järborg, sedan han i stort sett endast bekräftat en del upplysningar som Järborg redan satt inne med, att han var villig lämna närmare uppgifter direkt till svenska utrikesdepartementet. Han hänvisade Järborg dit.

Major von Hinckeldey visade vid detta tillfälle också ett brev, som han erhållit den 24 oktober. Avsändare var veckotidningen Året Runt. Brevet var daterat den 22 oktober

och undertecknat av Thea Oljelund. I brevet sägs, att Året Runt fått, av en finne vid namn Raoul Rihlas, uppgifter om att von Hinckeldey suttit tillsammans med Wallenberg i Wladimir 1953. Brevet avslutades med en begäran, att von Hinckeldey skulle uttala sig i denna sak.

På vår förfrågan hur von Hinckeldey skulle förfara med brevet svarade denne, att han ej kommer att besvara brevet.

Köln den 2 november 1955.

John von Hinckeldey

Strängt förtroligt

P.M.

angående Bo Järborgs. D.N.. samtal med
major von Hinckeldey angående Wallenberg.

Major von Hinckeldey berättade vid vårt besök den 29 oktober, att han blivit uppringd av Järborg från Friedland sent på kvällen någon dag kort före vårt första besök. Järborg angav därvid, att han var knuten till Wallenbergs-sällskapet och önskade med anledning härav få närmare uppgifter av major von Hinckeldey rörande Wallenberg. På von Hinckeldeys fråga om Järborg var journalist medgav denne att han var journalist i Dagens Nyheter. von Hinckeldey förklarade för Järborg, sedan han i stort sett endast bekräftat en del upplysningar som Järborg redan sett inne med, att han var villig lämna närmare uppgifter direkt till svenska utrikesdepartementet. Han hänvisade Järborg dit.

Major von Hinckeldey visade vid detta tillfälle också ett brev, som han erhållit den 24 oktober. Avsändare var veckotidningen Året Runt. Brevet var daterat den 22 oktober

och undertecknat av Theo Oljelund. I brevet sägs, att Året Runt fått, av en finne vid namn Raoul Rihlas, uppgifter om att von Hinckeldey suttit tillsammans med Wallenberg i Wladimir 1953. Brevet avslutades med en begäran, att von Hinckeldey skulle uttala sig i denna sak.

På vår förfrågan hur von Hinckeldey skulle förfara med brevet svarade denne, att han ej kommer att besvara brevet.

Köln den 2 november 1955.

Willy Hinckeldey *Kunze*

Strängt förtroligt

P.M.

angående Bo Järborgs, D.M., samtal med
major von Hinckeldey angående Wallenberg.

Major von Hinckeldey berättade vid vårt besök den 23 oktober, att han blivit uppringd av Järberg från Friedland sent på kvällen någon dag kort före vårt första besök. Järberg angav därvid, att han var knuten till Wallenbergs-sällskapet och önskade med anledning härav få närmare uppgifter av major von Hinckeldey rörande Wallenberg. På von Hinckeldeys fråga om Järberg var journalist medgav denne att han var journalist i Dagens Nyheter. von Hinckeldey förklarade för Järberg, sedan han i stort sett endast bekräftat en del upplysningar som Järberg redan satt inne med, att han var villig lämna närmare uppgifter direkt till svenska utrikesdepartementet. Han hänvisade Järberg dit.

Major von Hinckeldey visade vid detta tillfälle också ett brev, som han erhållit den 24 oktober. Avsändare var veckotidningen Året Runt. Brevet var daterat den 22 oktober

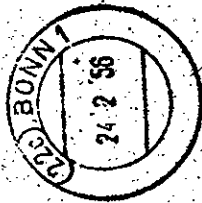
och undertecknat av Thon Oljelund. I brevet sägs, att Året
Runt fått, av en finne vid namn Raoul Rihlas, uppgifter
om att von Hinckeldey suttit tillsammans med Wallenberg
i Vladimir 1953. Brevet avslutades med en begäran, att
von Hinckeldey skulle uttala sig i denna sak.

På vår förfrågan har von Hinckeldey skulle förfara
med brevet svarade denne, att han ej kommer att besvara
brevet.

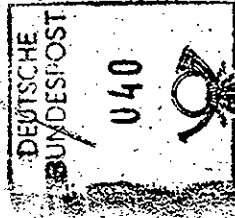
Köln den 2 november 1955.

John Henry Lindberg *Kunstmann*

Waldmüller, Waldmüller, C.

**AUSWÄRTIGES
AMT**

Leftorrey
Leftorrey

Herrn

Legationsrat D a m g r e n

Königlich Schwedische Gesandtschaft

K ö l n - M a r i e n b u r g

Ulmer Allee 96

Ad sid. 2 a) im Erdgeschoss

b) Der Wächter sah alle 2 - 3 Minuten durch das Guckloch, um zu beobachten, was in der Zelle vorging.

Ad sid. 3 a) Die Blechschachtel wurde nach 1948 entfernt.

b) Bis zur Kapitulation Deutschlands, d.h. bis zum 8. Mai 45 erhielten wir gegen 9 - 10 Uhr eine Schüssel mit Brei, der aus Reis, Hirse, Buchweizen oder Hafer bestand und mit etwas Fleisch oder Zucker zubereitet war. Nach diesem Zeitpunkt erhielten wir nach der Brotausgabe eine einfachere (?) Grütze. Bis zum 8. Mai 45 erhielten wir nach dem Mittagessen $\frac{1}{2}$ Tasse Kompott und 1 Weissbrötchen 3mal in der Woche.

c) Grütze hin und wieder, 5 - 6 Stück Würfelzucker.

d) 7 - 8 Stück pro Tag.

e) später

f) Alle 10 Tage wurde der Gefangene zum Baden (Brausebad) geführt und erhielt reine Unterwäsche und Bettlaken.

g) Der Spaziergang fiel jedoch oft aus. Im Laufe des Jahres 1945 wurden in einem der Gefängnishöfe 6 Zellen oder Käfige aus Holz errichtet. Jeder Käfig war etwa 6 mal 4 (oder 4 mal 4) m gross und 4 m hoch. Zwischen

Ad sid. 4 a) den Käfigen - 3 auf jeder Seite - war ein Gang. Ueber diesem war oben ein Laufsteg angebracht, auf dem sich ein Wächter befand. Trotz des Wächters war es hin und wieder möglich, sich einige Worte zuzurufen oder durch die Ritzen der Holzwände zu sehen.

b) In russischer Sprache

c) Soviel ich mich entsinne, hat man mir die Bleistifte gelassen. Als Schreibpapier benutzten wir die Zigarettenschachteln.

d) In der Regel..... Tinte

Ad sid. 5 a) oder Bleistifte

b) Stein Fussboden aus Zement

Ad sid. 6 a) Hin und wieder bestand die Möglichkeit zu einem kurzen Gedankenaustausch.

b) auch über den Inhalt des Verhörs.

c) Ich bin in der Zeit von Sept. 44 bis 1. April 1950 nur einmal zu anderen Kameraden verlegt worden.

Ad sid. 7 a) blieben, konnten sie sich mit Hilfe z.B. der "Gefängnis-Telegraphie" leicht darüber informieren.....

b) Wenn man diese Möglichkeit mit der Tatsache in Verbindung bringt,

c) Das Gesandtschaftspersonal aus Bukarest und Sofia wurde zunächst nach Lefortovskaja geführt und dort zum Teil im zweiten Stock eingesperrt.

Ad sid. 2 a) im Erdgeschoss

b) Der Wächter sah alle 2 - 3 Minuten durch das Guckloch, um zu beobachten, was in der Zelle vorging.

Ad sid. 3 a) Die Blochschachtel wurde nach 1943 entfernt.

b) Bis zur Kapitulation Deutschlands, d.h. bis zum 8. Mai 45 erhielten wir gegen 9 - 10 Uhr eine Schüssel mit Brei, der aus Reis, Hirse, Buchweizen oder Hafer bestand und mit etwas Fleisch oder Zucker zubereitet war. Nach diesem Zeitpunkt erhielten wir nach der Brotausgabe eine einfachere (?) Grütze. Bis zum 8. Mai 45 erhielten wir nach dem Mittagessen $\frac{1}{2}$ Tasse Kompott und 1 Weissbrötchen 3mal in der Woche.

c) Grütze hin und wieder, 5 - 6 Stück Würfelzucker.

d) 7 - 8 Stück pro Tag.

e) später

f) Alle 10 Tage wurde der Gefangene zum Baden (Drausebad) geführt und erhielt reine Unterwäsche und Bettlaken.

g) Der Spaziergang fiel jedoch oft aus. Im Laufe des Jahres 1945 wurden in einem der Gefängnishöfe 6 Zellen oder Käfige aus Holz errichtet. Jeder Käfig war etwa 6 mal 4 (oder 4 mal 4) m gross und 4 m hoch. Zwischen

Ad sid. 4 a) den Käfigen - 3 auf jeder Seite - war ein Gang. Ueber diesem war oben ein Laufsteg angebracht, auf dem sich ein Wächter befand. Trotz des Wächters war es hin und wieder möglich, sich einige Worte zuzurufen oder durch die Ritzen der Holzwände zu sehen.

b) In russischer Sprache

c) Soviel ich mich entsinne, hat man mir die Bleistifte gelassen. Als Schreibpapier benutzten wir die Zigarettenschachteln.

d) In der Regel..... Tinte

Ad sid. 5 a) oder Bleistifte

b) Stein Fussboden aus Zement

Ad sid. 6 a) Hin und wieder bestand die Möglichkeit zu einem kurzen Gedankenaustausch.

b) auch über den Inhalt des Verhörs.

c) Ich bin in der Zeit von Sept. 44 bis 1. April 1950 nur einmal zu anderen Kameraden verlegt worden.

Ad sid. 7 a) blieben, konnten sie sich mit Hilfe z.B. der "Gefängnis-Telegraphie" leicht darüber informieren.....

b) Wenn man diese Möglichkeit mit der Tatsache in Verbindung bringt,

c) Das Gesandtschaftspersonal aus Bukarest und Sofia wurde zunächst nach Lefortovskaja geführt und dort zum Teil im zweiten Stock eingesperrt.

